

**Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta**

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

RIGORÓZNÍ PRÁCE

**Bedřich Hrozný a Orientální ústav v Praze
za pomoci Národního fondu Masarykova**

**Bedřich Hrozný and the Oriental Institute in Prague
with help of the National Masaryk Fund**

Ing. Mgr. René Kopecký

**Studijní program: Učitelství všeobecně vzdělávacích předmětů pro základní
a střední školy**

Studijní obor: Dějepis

Odevzdáním této rigorózní práce na *téma Bedřich Hrozný a Orientální ústav v Praze za pomoci Národního fondu Masarykova* potvrzuji, že jsem ji vypracoval samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Uvedená rigorózní práce vychází z mé diplomové práce na *téma „Prof. Dr. Bedřich Hrozný – život a zhodnocení významu jeho práce pro českou a světovou asyriologii a chetitologii“* kterou jsem zpracoval na Katedře blízkovýchodních studií na Západočeské univerzitě v Plzni. Původní práci jsem poopravil, rozšířil a doplnil.

V Praze, dne 10. října 2021

Vedoucí rigorózní práce:

Doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D. (*8. října 1957, Plzeň – †18. prosince 2015, Praha).

PhDr. Hana Havlůjová, Ph.D.

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě chci poděkovat všem osobnostem a institucím, jež mi více či méně napomáhaly při zpracování rigorózní práce o prof. PhDr. Bedřichovi Hrozném a bez jejichž upřímné snahy pomoci mi radou či připomínkou by uvedená práce v tomto rozsahu vůbec nespátřila světlo světa.

Na prvním místě chci symbolicky poděkovat samotnému prof. PhDr. Bedřichovi Hroznému, protože bez jeho velmi úctyhodné práce, která dosáhla světového významu a nemalého mezinárodního uznání, bych nemohl následující řádky vůbec napsat.

Velmi uctivě děkuji vážené paní doc. PhDr. Aleně Míškové, Ph.D. za její odborné a velmi důsledné vedení mé rigorózní práce a též za její laskavost a trpělivost.

Dále velmi oceňuji a zároveň uctivě děkuji vážené paní PhDr. Haně Havlůjové, Ph.D. za její laskavou pomoc s pokračováním v odborném vedení mé práce po skonání doc. PhDr. Aleny Míškové, Ph.D.

Velice děkuji za laskavou pomoc také prof. PhDr. Petrovi Charvátovi, DrSc. a PhDr. Lukášovi Pechovi, Ph.D. – **Katedra blízkovýchodních studií, Filozofická fakulta Západočeské univerzity v Plzni**, PhDr. Marii Bahenské, Ph.D., PhDr. Janovi Chodějovskému, Ph.D., PhDr. Pavlovi Holátovi – **Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, v. v. i., Praha**, PhDr. Markovi Ďurčanskému, Ph.D., Mgr. Petrovi Cajthamlovi, Aleně Homolkové, PhDr. Miladě Sekyrkové, CSc., Mgr. Petrovi Šmídovi, PhDr. Blance Zilynské, Ph.D., Mgr. Jakubovi Jarešovi – **Ústav dějin Univerzity Karlovy a archiv Univerzity Karlovy, Praha**, PhDr. Evě Dittertové, Mgr. Bc. Heleně Heroldové, Ph.D., PhDr. Mileně Secké, CSc., PhDr. Martinovi Šámalovi, PhDr. Haně Popelové, CSc., PhDr. Vlastimilovi Novákovi, Ph.D., JUDr. Evě Ulrichové – **Národní muzeum v Praze – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur, Praha**, Ondřejovi Rašínovi – **Polabské muzeum – Muzeum Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem**, PhDr. Jakubovi Doležalovi – **Kancelář prezidenta republiky – Archiv Kanceláře prezidenta republiky**, Jindřichovi Forejtovi – **Kancelář prezidenta republiky**, Mgr. Zdeňkovi Freislebenu, PhDr. Tomášovi Pavlíčkovi, Ph.D., PhDr. Naděždě Macurové,

CSc., Mgr. Ivě Prokešové, Bc. Tereze Lounové, Bc. Janovi Kašparovi, Danuši Hrazdírové – **Památník národního písemnictví, Praha**, PhDr. Mileně Běličové, Mgr. Liborovi Jůnovi, Ph.D., Mgr. Jiřímu Hájkovi, Ph.D., Mgr. Evžeeni Šnajdrové – **Národní muzeum, Praha**, PhDr. Josefovi Boháčovi, Mgr. Markétě Kuncové Šíbalové, Mgr. Janě Liškové, Mgr. Tereze Krinkové, Tomášovi Klusoňovi – **Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky, Praha**, Mgr. Pavlovi Koberovi, Ivaně Zuranové – **Archiv Českého rozhlasu, Praha**, Janovi Čihákovi, Markétě Rodové, PhDr. Ondřejovi Bastlovi, Miroslavě Smolkové – **Archiv hlavního města Prahy**, PhDr. Zdeňce Kokoškové, PhDr. Renátě Purnochové, PhDr. Aleně Noskové, Mgr. Marii Malé, Martě Matuškové, Mgr. Zoře Machkové – **Národní archiv, Praha**, PhDr. Danielovi Doležalovi, Ph.D., PhDr. Vladimíře Hradecké, Mgr. Martinovi Sovákovi – **Státní oblastní archiv v Praze**, PhDr. Lence Neřoldové, Jaroslavovi Pejšovi – **Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Kolín**, PhDr. Mileně Běličové a Lence Hajné – **Archiv Národního muzea**, PaedDr. Ireně Veverkové – **Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Kladno**, Mgr. Lukášovi Kovářovi, Mgr. Martinovi Matouškovi – **Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv Nymburk se sídlem v Lysé nad Labem**, Mgr. Andree Svatošové – **Státní okresní archiv Hradec Králové**, Ivetě Benešové, DiS. – **Regionální muzeum v Kolíně, p. o.**, Jaroslavě Sedláčkové, Mgr. Tomášovi Foltýnovi – **Národní knihovna České republiky, Praha**, Mgr. Blance Plánské, Mgr. Radaně Červené, Ph.D. – **Archiv města Brna**, Mgr. Markétě Hánové, Ph.D., PhDr. Heleně Honcoopové, PhDr. Zdeňce Klimtové a Michaele Fišerové – **Národní Galerie v Praze – Sbírka umění Asie a Afriky, palác Kinských, Praha (dříve zámek Zbraslav)**, Mgr. Adéle Šmilauerové, Ph.D., Vendule Zejfartové a PhDr. Evě Fialové – **Ústřední archiv církevní kanceláře Českobratrské církve evangelické, Praha**, MUDr. Mgr. Lence Ridzoňové, Mgr. Pavlovi Pokornému – **Farní sbor Českobratrské církve evangelické, Praha 6 – Střešovice**, Mgr. Emanuelovi Vejnarovi – **Farní sbor Českobratrské církve evangelické, Lysá nad Labem**, Ing. Evě Svobodové – **Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy**, doc. PhDr. Petrovi Zemánkovi, CSc., Doc. PhDr. Petrovi Vavrouškovi – **Ústav srovnávací jazykovědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy**, Marcele Chloupkové – **Město Lysá nad Labem**, Mgr. Josefovi Žikešovi – **Vojenský ústřední archiv, Praha**, Šárce Mečířové – **Centrální**

depozitář Národní knihovny ČR, Mgr. Andree Holasové – Národní památkový ústav v Praze.

Dále můj dík patří i následujícím zahraničním osobnostem a institucím: Paul Collins, Sarah Collins, Alice Milles, Francesca Hillier, Elizabeth Brey – **Britské muzeum, Londýn**, Univ. Doz. Mag. Dr. Johannes Seidl, MAS, MMag. Martin G. Enne, Mag. Barbara Bieringer – **Archiv Vídeňské univerzity**, Dagmar Seemel – **Archiv Humboldtovy univerzity, Berlín**, Bengt Werner, Brigitta Lindholm – **Archiv Univerzity Lund**, Clas-Ove Strandberg, Philippa Andreasson – **univerzitní knihovna Stockholm**, Anders Larsson – **univerzitní knihovna Gothenburg**, Maria Berggren – **univerzitní knihovna Uppsala**, Edyta Paruch, Maciej Janik, Anna Radoń – **Archiv Jagellonské univerzity, Krakov**, rektor Prof. Aram Simonyan, Naira Mnatsakanyan – **Státní univerzita, Jerevan**, N. M. Osipova – **Archiv Ruské akademie věd, Moskva**, Richard Temple – **Londýnská univerzita, Senátní knihovna**, Hofrat Dr. Christoph Tepperberg – **Státní archiv, Vídeň**, Sandra Ranka – **knihovna Lotyšské univerzity, Riga**, Silvia Compaan-Vermetten – **Leiden University-Library, Special Collections Services**, Ludovic Bouvier – **Archiv univerzity Sorbonne, Paříž**, univ. prof. Dr. Thomas Krisch – **Univerzita Salzburg**, univ. prof. Dr. Ivo Hajnal – **Univerzita Innsbruck**, prof. Dr. Johann Tischler – **Univerzita Drážďany a Univerzita Giessen**, Dr. Imke Neumann-Fatia – **Univerzita Giessen**, prof. Dr. Heiner Eichner – **Vídeňská univerzita**, prof. Dr. Stanley Insler – **Univerzita Yale**, izr. prof. Marina Zorman, Ph.D. – **Univerzita Ljubljana**, prof. Dr. Michael Job – **Univerzita Göttingen**, Ass. prof. Dr. Christan Zinko, Ass.-Prof. Mag. Dr. Michaela Zinko – **Univerzita Graz**, prof. Dr. Cem Karasu, paní prof. Dr. Yasemin Ankan – **Univerzita Ankara**, prof. PhDr. Rudolf Wachter – **Univerzita Basilej**, Dr. Jorrit M. Kelder – **Univerzita Leiden**.

V neposlední řadě děkuji velice **majitelům osobních fondů**, jejichž život je či byl spjat s Bedřichem Hrozným – jsou to zejména: Marie Lajnerová, Ing. Pavel Stolař, CSc., RNDr. Peter Zamarovský, CSc., RNDr. Ondřej Matouš a Blažena Slachová.

Děkuji též velice za neocenitelnou pomoc s překlady korespondence a dalších písemností z **němčiny** Jiřímu Tschüssovi, ThDr. Jitce Sýkorové, Ph.D., Mgr. Luděkovi Vacínovi, Ph.D., Ele Tošovské, Bc. Viktorii Kopecké a Pavlovi Hnízdilovi, za překlady z **francouzštiny** Mgr. Haně Vyhlídalové, za překlady z **arménštiny** Alle Harutyunyan a prom. fil. Pellar Rubenovi za překlady z **nizozemštiny**.

Slova díky patří také všem, kdo mi pomohli radou, připomínkou či námětem k mé práci, a to ThDr. Zdeňkovi Souškovi, Mgr. Luděkovi Vacínovi Ph.D., Mgr. Martě Maškové, Ph.D., PhDr. Jiřímu Proseckému, CSc., PhDr. Jaroslavovi Strnadovi, Ph.D., Mgr. Tereze Samkové a Mgr. Ondřejovi (Hugo) Charvátovi, Bc. Miloslavovi Čechovi.

Zvláštní dík dále pak patří ThDr. Jitce Sýkorové, Ph.D. za věcné a velmi hodnotné rady, připomínky a náměty, které mi dlouhodobě poskytovala.

Nakonec velice děkuji své rodině, jíž si velmi vážím mj. i za to, že mi svou podporou, nekonečnou trpělivostí a laskavým pochopením vytvořila podmínky pro sepsání následující rigorózní práce o Bedřichovi Hrozném.

ABSTRAKT

Rigorózní práce *Bedřich Hrozný a Orientální ústav v Praze za pomoci Národního fondu Masarykova* se zabývá životem a dílem staroorientálního filologa a historika, významné postavy československého společenského a odborného života.

Práce je především soustředěna k založení a prvním desetiletím existence Orientálního ústavu v Praze. Orientální ústav fungoval *de facto* minimálně již od roku 1920, a *de iure* až od roku 1922. Otázkou však zůstává, nakolik byla naplněna litera zákona, neboť ustavující schůze, týkající se zřízení Orientálního ústavu, se uskutečnila až 1. března 1928.

Dále se rigorózní práce soustředí na aktivity spojené s Orientálním ústavem v Praze, např. Národním fondem Masarykovým, ze kterého byl mj. spolufinancován archeologický výzkum Bedřicha Hrozného v Sýrii, na pahorcích Šejch Sa'ad a Tell Erfád a v Turecku na pahorku Kültepe.

Archeologické nálezy Bedřicha Hrozného dovezené do Prahy se nám do současné doby nedochovaly v plném počtu. Když se staly součástí (s výjimkou kappadockých tabulek) Národní galerie v Praze, byly provizorně uloženy na zámku v Benešově nad Ploučnicí, kde nebyla zajištěna jejich maximální bezpečnost. V prosinci 1969 byla část sbírky Bedřicha Hrozného zničena požárem na zámku v Benešova nad Ploučnicí – zasažen byl především dokladový materiál, pocházející z Hrozného působení v Sýrii.

Součástí práce je také obrazová příloha, obsahující mj. fotografie, korespondenci, písemnosti či doklady s životem Bedřicha Hrozného spojených, přičemž ne vše z toho bylo doposud publikováno.

KLÍČOVÁ SLOVA

Archeologické vykopávky, chetitologie, Kültepe, Šejch Sa'ad, Tell Erfád, Tomáš G. Masaryk, Univerzita Karlova.

ABSTRACT

The rigorous work *Bedřich Hrozný and the Oriental Institute in Prague with help of the National Masaryk Fund* is about life and work of the old-oriental philologist and historian, important personality of Czechoslovakian social and academic life.

The work describes mostly the foundation of the Oriental Institute in Prague and the first decades of its existence. The Oriental Institute has existed *de facto* since 1920, and *de iure* since 1922. However, the question remains, how much the letter of law was fulfilled. As the constitutive meeting, concerning foundation of the Oriental institute took place on March 1st, 1928.

It also deals with the related activities such as the National Masaryk Fund, from which the Oriental Institute was co-financed, or the archaeological research of Bedřich Hrozný in Syria – tell Sheykh Saʿad and Tell Erfad and in Turkey – tell Kültepe.

All of the archaeological findings of Bedřich Hrozný, which he brought to Prague, were not preserved till nowadays. When the findings came to possession of the National Gallery in Prague (except the Cappadocian tablets), they were provisionally deposited in the castle in Benešov nad Ploučnicí. However, they were not secured properly there. In December 1969, the part of the findings of Bedřich Hrozný were destroyed by the fire in the castle – the part, which contained mostly documentary materials originating from Syria.

The pictorial inset is also an important part of the work. It contains for example photos, correspondence, documents or other records that are somehow connected to the life of Bedřich Hrozný. Some of the documents have not been published yet.

KEYWORDS

Archaeological excavations, Hittitology, Charles University, Kültepe, Sheykh Saʿad, Tell Erfad, Tomáš G. Masaryk.

OBSAH

1 ŽIVOTOPISNÝ PŘEHLED BEDŘICHA HROZNÉHO	30
1.1 PŘEDKOVÉ, RODINA A DĚTSTVÍ.....	30
1.1.1 Předkové.....	30
1.1.2 Narození Bedřicha Hrozného, rodiče a sourozenci.....	30
1.1.3 Dětství Bedřicha Hrozného.....	33
1.1.4 Manželka a děti	34
1.2 STUDIJNÍ LÉTA.....	35
1.2.1 Studium na Akademickém gymnáziu v Praze a na Reálném a vyšším gymnáziu v Kolíně.....	35
1.2.2 Studium na Vídeňské univerzitě	37
1.2.3 Doktor filozofie.....	39
1.2.4 Stipendijní pobyt v Berlíně a Londýně	40
1.3 ZAMĚSTNANCEM NA UNIVERZITĚ VE VÍDNI, VYKOPÁVKY V PALESTINĚ, PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA A ROZLUŠTĚNÍ CHETITŠTINY	44
1.3.1 Univerzitní knihovna ve Vídni.....	44
1.3.2 Archeologické vykopávky v Palestině	44
1.3.3 Habilitace	46
1.3.4 Chetitské texty z Boğazköy.....	49
1.3.4.1 Práce s klínopisnými tabulkami v Cařihradu	49
1.3.5 Odvod na vojnu.....	50
1.3.6 Rozluštění chetitštiny	52
1.3.7 Chetitský zákoník a chetitské texty.....	54
1.3.8 Mimořádný profesor	55
1.3.9 Rozvázání pracovního poměru ve Vídni.....	55
1.3.10 Stěhování z Vídně do Prahy.....	57

1.4 ŘÁDNÝ PROFESOR KLÍNOPISNÉHO BĀDÁNÍ, DĚKAN FILOZOFICKÉ FAKULTY A REKTOR UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE ZA OKUPACE ČESKOSLOVENSKA A LĚTA PO NÍ.....	58
1.4.1 Řádný profesor klínopisného bádání	58
1.4.2 Děkanem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.....	59
1.4.3 Volby na post rektora Univerzity Karlovy	60
1.4.4 Smutné časy a první zatýkání.....	61
1.4.5 Problematika přednosti německého jazyka před jazykem českým na Univerzitě Karlově	62
1.4.6 První promoce Bedřicha Hrozného coby rektora.....	64
1.4.7 Požadavky Německé univerzity na Karolinum, univerzitní archiv a další části Univerzity Karlovy	65
1.4.8 Zrušení státního svátku 28. října 1939 a jeho následky	66
1.4.9 Pohřeb Jana Opletala.....	67
1.4.10 Vzpomínky Jana Rypky na válečná léta a 17. listopad 1939	68
1.4.11 Rušení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.....	71
1.4.12 Změna názvu Univerzity Karlovy	72
1.4.13 Židovská otázka ve vztahu k úředníkům protektorátní správy	72
1.4.14 Trvalý válečný odpočinek.....	73
1.4.15 Pamětní peníz pro Bedřicha Hrozného z Univerzity Karlovy.....	74
1.5 ÚMRTÍ BEDŘICHA HROZNÉHO	75
2 BEDŘICH HROZNÝ A ORIENTÁLNÍ ÚSTAV V PRAZE	77
2.1 NÁRODNÍ FOND MASARYKŮV A ORIENTÁLNÍ ÚSTAV V PRAZE.....	77
2.1.1 Národní fond Masarykův	77
2.1.2 Problémy se zdaněním fondu	79
2.1.3 Rozdělení Národního fondu Masarykova	81
2.1.4 Využití Národního fondu Masarykova pro Orientální ústav ještě před jeho vlastním ustavením	83

2.1.5	Orientální ústav za okupace i v době poválečné	85
2.2	ARCHEOLOGICKÉ VYKOPÁVKY V SÝRII A TURECKU	87
2.2.1	Zájem Francouzů o Bedřicha Hrozného	87
2.2.2	Přípravy na archeologické vykopávky	87
2.2.3	Odjezd do Cařihradu	88
2.2.4	Vykopávky na syrském Šejch Sa'adu.....	89
2.2.5	Zahájení vykopávek	90
2.2.6	Vlastní průběh vykopávek.....	91
2.2.7	Cesta z Šejch Sa'adu do Kayserie	92
2.2.8	Pobyt v Kayserii a hledání kappadockých tabulek.....	93
2.2.9	Odevzdání starožitností v Turecku	93
2.2.10	Vykopávky na syrském pahorku Tell Erfád.....	94
2.2.11	První část vykopávek na Tell Erfádu	94
2.2.12	Pokračování ve vykopávkách na Tell Erfádu	96
2.2.13	Pozvání prezidenta T. G. Masaryka na vykopávky na Tell Erfádu.....	96
2.2.14	Vyjednávání o získání části vykopávek z Šejch Sa'adu.....	97
2.2.15	Průběh vykopávek na Tell Erfádu.....	98
2.2.16	Vývoz části archeologických nálezů z Tell Erfádu.....	100
2.2.17	Zpátky na tureckém pahorku Kültepe – vykopávky a kappadocké tabulky.....	101
2.2.17.1	Další archeologické objevy	101
2.2.17.2	Nález kappadockých tabulek	102
2.2.17.3	Přerušování vykopávek na Kültepe.....	103
2.2.17.4	Louka Hadži Mehmeda.....	104
2.2.17.5	Nález administrativního centra Kárum Káneš	104
2.2.17.6	Situace ohledně možného pokračování vykopávek na Kültepe	105
2.2.17.7	Doprava části kappadockých tabulek do Prahy	107
2.3	REKAPITULACE STAROŽITNOSTÍ DOVEZENÝCH BEDŘICHEM HROZNÝM ZE SÝRIE A TURECKA.....	109

2.4 DALŠÍ PŮSOBENÍ BEDŘICHA HROZNÉHO V ORIENTU	111
2.4.1 Bedřich Hrozný v Turecku a Sýrii v roce 1927	111
2.4.2 Bedřich Hrozný v Orientu 1934.....	113
2.4.2.1 Žádost o podporu cesty	113
2.4.2.2 Kopírování nápisů v hieroglyfické chetitštině	115
2.5 ORIENTÁLNÍ ÚSTAV	118
2.5.1 První kroky k Orientálnímu ústavu	118
2.5.2 Finance pro Orientální ústav	119
2.5.3 Rudolf Růžička a jeho námitky vůči Orientálnímu ústavu	120
2.5.4 Dohady při zřizování Orientálního ústavu	121
2.5.5 Bedřich Hrozný a Rudolf Růžička.....	122
2.5.6 Změny v původním účelu Orientálního ústavu	128
2.5.7 Ustavení Orientálního ústavu a jeho počátky.....	129
2.5.8 Bedřich Hrozný k Aloisovi Musilovi při zřizování Orientálního ústavu.....	132
2.5.9 Archiv Orientální a jeho peripetie v době hospodářské krize	134
2.5.10 Orientální ústav v době druhé světové války a Archivum orientale Pragense	137
2.5.11 Výroba typů písma	138
2.5.12 Přednášky Bedřicha Hrozného ve skandinávských zemích a Sovětském svazu.....	140
2.5.12.1 Skandinávské země	140
2.5.12.2 Sovětský svaz.....	141
2.6 PRACOVNÍ ZASEDÁNÍ ORIENTALISTŮ V DOBŘÍŠI A PRAZE V ROCE 1949.....	155
2.7 OCENĚNÍ BEDŘICHA HROZNÉHO DOMA I VE SVĚTĚ A JEHO POSLEDNÍ DÍLO	164
2.7.1 Ocenění Bedřicha Hrozného	164
2.7.2 Zasloužilý vědec	165

2.7.3	SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE	166
2.7.4	Poslední dílo Bedřicha Hrozného	170
2.7.5	Akademik Bedřich Hrozný	170
2.8	DALŠÍ OSUDY ČÁSTI ARCHEOLOGICKÝCH VYKOPÁVEK BEDŘICHA HROZNÉHO	172
2.8.1	Revize sbírky Bedřicha Hrozného v r. 1959	172
2.8.2	Stěhování z Troje do Benešova nad Ploučnicí.....	173
2.8.3	Problémy na zámku v Benešově nad Ploučnicí	174
2.8.4	Převzetí depozitáře orientálního odboru v Benešově nad Ploučnicí.....	175
2.8.5	Požár na zámku v Benešově nad Ploučnicí – důsledky a následky.....	176
2.8.6	Bližší ztráty z pozůstalosti Bedřicha Hrozného	177
2.8.7	Zdeněk Soušek k požáru v Benešově nad Ploučnicí.....	177
2.8.8	Současný stav a lokace sbírky Bedřicha Hrozného.....	180
3	ZÁVĚR	182
4	CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED ŽIVOTA BEDŘICHA HROZNÉHO	192
5	BIBLIOGRAFIE BEDŘICHA HROZNÉHO	202
6	SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ	246
6.1	PRAMENY.....	246
6.2	SEZNAM POUŽITÉ A DOPORUČENÉ LITERATURY	248
6.3	ELEKTRONICKÉ ZDROJE	266
7	RESUMÉ	270
8	SEZNAM PŘÍLOH	271

ÚVOD

„(...) Vím, že jste byl zaměstnán od rána do noci. Vždyt' Vás znám a často a často jsem Vás již prosil, byste svých sil nepřepínal. Víte, že Vás potřebujeme jako soli a že jste přední ozdobou naší university. (...)“¹

Těmito slovy z roku 1921 vystihuje nevšední pracovitost, a značný význam Bedřicha Hrozného pro Univerzitu Karlovu v Praze kněz, arabista a spisovatel Alois Musil.² Bedřich Hrozný nebyl však jen světem uznávaný vědec, ale i úctyhodný člověk se srdcem na pravém místě. O tom svědčí mj. i následující slova významných osobností československé vědy.

Literární teoretik Jan Mukařovský³ k osobě Bedřicha Hrozného uvedl: „(...) V době, kdy se zasedání fakulního sboru vyznačovala sklonem k úřednosti, leckdy i k vzájemné nedůtklivosti a scholastičnosti, byl Hrozný jedním z mála těch, kdož vnášeli do vzájemného styku prostotu, bezprostřednost a hlubokou lidskost. (...)“⁴

Semitolog Ján Bakoš⁵ Bedřichovi Hroznému napsal: „(...) Ani nevím, jak se Vám mám poděkovati, slovutný pane profesore. Již tolik dobrého jste mi prokázal, že se obávám, abych tím neztratil Vaši přízeň. Já se Vám nemohu ničím, vůbec ničím odplatiti, takže toto jednostranné dávání a zase moje přijímání mě trochu mrzí. (...)“⁶

¹ Literární archiv Památníku národního písemnictví, Praha (LA PNP). Pozůstalost (fond) Alois Musil, č. 169/57. Dopis Aloise Musila zaslaný Bedřichovi Hroznému ze dne 2. února 1921.

² Prof. ThDr. Alois Musil (*30. června 1868, Rychtářov u Vyškova – †12. dubna 1944, Otryby u Českého Šternberka), český kněz, arabista, bibliista, cestovatel a spisovatel. Zasloužil se o hlubší poznání arabského a islámského světa, stál při zrodu Balkánské a Orientální sekce Rakouské orientální a zámořské společnosti i Orientálního ústavu v Praze.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/main.php>, s. v. Musil, Alois, citováno 28. února 2015.

³ Prof. PhDr. Jan Mukařovský (*11. listopadu 1891, Písek – †8. února 1975, Praha), literární teoretik, estetik a historik, zakladatel Pražského lingvistického kroužku (1926), profesor Univerzity Komenského v Bratislavě (1934–1937), rektor Univerzity Karlovy v letech 1948–1953, akademik ČSAV.

Blíže <https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/mukar.html>, citováno 1. března 2015.

⁴ Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, v. v. i., Praha (MÚA AV ČR). Osobní fond Bedřich Hrozný, zn. fondu 309, karton 7, sign. V. f., inv. č. 150 – Smuteční řeč Jana Mukařovského v Karolinu při rozloučení s Bedřichem Hrozným ze dne 22. prosince 1952.

⁵ Prof. PhDr. Ján Bakoš (*2. března 1890, Modra u Bratislavy – †24. ledna 1967, Kolín), semitolog, v letech 1921 až 1924 se v rámci svých studijních pobytů v Římě, Paříži a Berlíně zabýval arabskými a syrskými rukopisy, 1927 se stal členem Orientálního ústavu v Praze, člen České královské společnosti pro vědu a umění v Praze a Šafaříkovy učené společnosti v Bratislavě, v roce 1946 jmenován řádným profesorem semitské filologie na Filozofické fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/main.php>, s. v. Bakoš, Ján, citováno 28. února 2015.

⁶ Národní Muzeum – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur, Praha (NM NMAAAK). Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, sign. 1/8-19. Dopis Jána Bakoše zaslaný Bedřichovi Hroznému ze dne 17. června 1932.

I když tato práce nese název *Bedřich Hrozný a Orientální ústav v Praze za pomoci Národního fondu Masarykova*, nemohl jsem zde pro dokreslení životní a vědecké situace Bedřicha Hrozného neuvést také informace z jeho života, který zřízení Orientálního ústavu předcházelo, včetně rozluštění chetitštiny; tím položil základní kámen světové vědní disciplíně *chetitologii*,⁷ což se později s Orientálním ústavem též prolínalo, mj. v publikační činnosti. S tímto ústavem je úzce spjat také Národní fond Masarykův,⁸ z něhož bylo financováno nejen zřízení Orientálního ústavu, ale i spolufinancování vlastní archeologické vykopávky Bedřicha Hrozného v Sýrii a Turecku. Výstupem aktivit Orientálního ústavu bylo světem uznávané periodikum *Archiv Orientální*, které dříve neslo jméno Bedřicha Hrozného, přičemž v současné době tomu tak již není.

Bedřich Hrozný, světem považovaný za staroorientálního filologa, sám se cítil být spíše historikem, rozluštil v roce 1915 chetitštinu. V letech 1924 a 1925 pak organizoval první československé archeologické vykopávky v Orientu (Sýrie a Turecko), v akademickém roce 1926/27 byl zvolen děkanem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy⁹,

⁷ „Chetitologie je věda zabývající se studiem a interpretací pramenů, jež poskytují informace o maloasijském etniku Chetitů, a zprostředkující poznatky o chetitském písmu, jazyce, společnosti, hospodářství, právu, náboženství, dějinách a kulturní historii příbuzným, respektive navazujícím vědním oborům. Vzhledem k tomu, že údaje čerpá především z chetitských písemných dokumentů a její základ tudíž tvoří zkoumání jazyka a rozbor původních písemností, datuje se vznik chetitologie k 24. listopadu 1915, ke dni, kdy Bedřich Hrozný přednesl v Berlíně výsledky svého luštění chetitštiny.“

Bližší HELLER, Jan, HRUŠKA, Blahoslav, CHARVÁT, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea, PEČÍRKOVÁ, Jana, PECHA, Lukáš, PROSECKÝ, Jiří, SADEK, Vladimír, SOUČEK, Vladimír, SOUČKOVÁ, Jana: *Encyklopedie starověkého Předního východu*. Praha 1999, s. 136–137, heslo *Chetitologie*.

⁸ Bližší k Národnímu fondu Masarykovu

HÁLEK, Jan., ed.: „Přispět může každý“: *národní fond Masarykův a oslavy 70. narozenin prezidenta T. G. Masaryka*. Vydání první. Praha 2018.

⁹ Pro potřeby této rigorózní práce uvádím a budu následně dále uvádět název *Univerzita Karlova*, psáno se „z“, jak je nyní zvykem.

Nicméně dodávám, že dne 19. února 1920 byl přijat zákon č. 135/1920 Sb. o poměru pražských univerzit. V § 1 se uvádí:

“Česká universita jest pokračovatelkou starobylého vysokého učení Karlova.

Jména obou pražských universit, ustanovená zákonem ze dne 28. února 1882, č. 24 ř. z.: “Česká universita Karlo-Ferdinandova“ a “Německá universita Karlo-Ferdinandova“ se zrušují. České universitě vrací se jméno “Universita Karlova“. O jménu německé university rozhodne se zvláštním zákonem.“

V Senátu Národního shromáždění byly opakovaně podány návrhy na zrušení zmíněného zákona č. 135/1920 Sb. Stalo se tak 16. června 1920 (Tisk 36) a 19. února 1930 (Tisk 122). V odůvodnění návrhů se můžeme mj. dočíst:

„(...) a vyšlo nade vši pochybnost, že německé obyvatelstvo Československé republiky cítí se tímto zákonem dotčeno a že jej nemůže nikdy uznati. (...)“

„(...) Neboť bezprávi desetiletým trváním zákona zmenšeno nebylo, i když leckteré ustanovení zákona ve vši ostrosti nebylo provedeno. Bezprávi z roku 1920 naopak německá universita v Praze, jak nejnovejší projevy učitelů a posluchačů dosvědčují, jakož i všechen německý lid v republice také dnes ještě těžce pocítují. Zrušení tohoto universitního zákona znamenalo by krok k národnostnímu míru. (...)“

v akademickém roce 1927/28 zastával funkci proděkana Filozofické fakulty Univerzity Karlovy¹⁰ a v akademickém roce 1939/40 se stal rektorem Univerzity Karlovy.

Předkládaná rigorózní práce o Bedřichovi Hrozném, člověku s lidským přístupem ke světu a životu, si klade za cíl vnést více světla do jeho aktivit spojených s Orientálním ústavem, přičemž se nevyhýbám ani jeho působení ve funkci rektora Univerzity Karlovy. Tehdy se zasazoval také proti požadavku upřednostňovat jazyk německý před jazykem českým na Univerzitě Karlově; tento fakt dokresluje houževnatost a odhodlání Bedřicha Hrozného a skutečnost, že se uměl postavit za svou práci i za své lidi, a to nejen v Orientálním ústavu, ale i na Univerzitě Karlově, kdy šlo o mnohem více, o budoucnost pražské univerzity, její studenty i lektory.

Přes světový význam vědecké práce Bedřicha Hrozného se ale setkáváme se skutečností, že jeho osobnost není stále ještě v naší zemi dosti známa, neboť jí nebyla věnována taková pozornost, jakou si jistě zaslouží. Se jménem Bedřicha Hrozného se setkáváme na veřejnosti v podstatě pouze v jeho rodné Lysé nad Labem, kde je například náměstí Bedřicha Hrozného, škola s jeho jménem a také muzeum zachycující život a dílo Bedřicha Hrozného.

K dosavadní literatuře pojednávající o Bedřichovi Hrozném patří *Stopami zašlých kultur* (1949),¹¹ *Za tajemstvím říše Chetitů* (1961, 1964 a 2006),¹² *Bedřich Hrozný: 1879–*

K uvedenému mi dne 26. března 2021 sdělil vedoucí Ústavu dějin Univerzity Karlovy PhDr. Marek Ďurčanský, Ph.D., že se název *Universita Karlova* měnil v souvislosti se změnou pravidel českého pravopisu kolem roku 1976, přičemž univerzita nesla název *Univerzita Karlova v Praze* a později, s ohledem na mimopražské fakulty, *Univerzita Karlova*.

Blíže <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=1716&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>, citováno 28. ledna 2021,

https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0036_00.htm, citováno 28. ledna 2021,

https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T0122_00.htm, citováno 28. ledna 2021.

¹⁰ VELHARTICKÁ, Šárka (ed.): *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*. Praha 2015, s. 72.

¹¹ MATOUŠ, Lubor: *Stopami zašlých kultur: o práci profesora Bedřicha Hrozného*. Praha 1949.

¹² ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1961 a 1964, Bratislava 2006.

Kniha *Za tajemstvím říše Chetitů* vyšla např. také slovensky, *Za tajomstvom ríše Chetitov* (Bratislava 1963, 1974), litevsky, *Hetitu imperijos paslaptys* (Vilnius 1969), estonsky, *Hetiitide impeeriumi saladuste jälil* (Tallin 1971) a maďarsky, *Egy eltűnt birodalom tatjai nyomában* (Bratislava 1972).

Knihu Vojtecha Zamarovského recenzoval pro Mladou frontu Lubor Matouš. Rukopis knihy nemohl přečíst celý, pouze první tři kapitoly, a to z důvodu jeho odjezdu do zahraničí. Své připomínky sdělil Vojtechovi Zamarovskému přímo a také je s ním prodiskutoval. Jednalo se ve větší míře o odborné výrazy a transkripce a několik detailů, které se týkaly popisu území, na němž žili Chetité. Navíc navrhl zkrátit kapitolu týkající se luštění chetitštiny. Lubor Matouš zhodnotil recenzovanou část knihy kladně a považoval ji za velmi zásadní, neboť seznamovala českého čtenáře s dílem a životem Bedřicha Hrozného, dávala nahlédnout do jeho pracovních metod. Uvedená kniha také správně hodnotila jeho zásluhy na poli rozluštění

1952. *K stému výročí narození akademika Bedřicha Hrozného* (1979),¹³ *Můj starý dobrý Orient-Expres* (2000),¹⁴ *Pán chetitských tabulek* (2009),¹⁵ *Bedřich Hrozný – život a dílo* (2011),¹⁶ jež bylo publikováno i v angličtině *Bedřich Hrozný – Life and Work* (2012),¹⁷ *Bedřich Hrozný* (2015),¹⁸ *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem* (2015),¹⁹ *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology* (2015).²⁰

Kniha *Stopami zašlých kultur*, sepsaná Luborem Matoušem,²¹ žákem Bedřicha Hrozného, popisuje krátce a věcně na 54 stranách především Hrozného vědeckou práci, přičemž autor neopomněl zmínit ani jeho dětství a rodinné zázemí. Lubor Matouš se zabýval nejen Hrozného rozluštěním chetitštiny, ale i jeho archeologickými pracemi v Orientu. Kniha obsahuje též osm obrazových příloh, k nimž mj. patří Hrozným v syrském Tell Erfádu nalezená „Božská trojice“, kappadocké tabulky z tureckého pahorku Kültepe anebo Bedřicha Hrozného fotografie z vykopávek na syrském Šejch Sa'adu. Lubor Matouš zde psal také o rozluštění chetitských hieroglyfických nápisů, protoindičtiny a krétského písma (v roce 1949, kdy zmíněná kniha vyšla, však Lubor Matouš ještě nevěděl, že se v těchto případech jednalo o Hrozného chybné kroky).

chetitštiny. Lubor Matouš, vzhledem ke skutečnosti, že nemohl pročíst celou knihu, doporučil, aby byla dána k posouzení také dr. Vladimírovi Součkovi, jenž v té době působil v Berlíně.

Bližší osobní fond RNDr. Petera Zamarovského, CSc., syna Vojtecha Zamarovského. Dopis Lubora Matouše zaslaný Mladé frontě dne 21. října 1960. V dopise uvedl své připomínky k recenzované knize.

KOPECKÝ, René: *Vojtech Zamarovský, Bedřich Hrozný a kniha Za tajemstvím říše Chetitů*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2018, vol. 49, s. 39–45.

¹³ SOUČEK, Vladimír: *Bedřich Hrozný: 1879–1952. K stému výročí narození akademika Bedřicha Hrozného*. Lysá nad Labem 1979.

¹⁴ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient-Expres: vyprávění o životě a díle velkého českého orientalisty a chetitologa univ. prof. Bedřicha Hrozného: biografický a archeologický román vědce*. Třebíč 2000.

¹⁵ VAVROUŠEK, Petr: *Pán chetitských tabulek*. Praha 2009.

¹⁶ KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – život a dílo*. Brandýs nad Labem 2011.

¹⁷ KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – Life and Work*. Brandýs nad Labem 2012.

¹⁸ PROSECKÝ, Jiří: *Bedřich Hrozný*. Praha 2015.

¹⁹ VELHARTICKÁ, Šárka (ed.): *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*. Praha 2015.

Uvedenou knihu jsem recenzoval.

Bližší KOPECKÝ, René: Recenze. *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*. Výbor, ediční úprava a komentář Šárka Velhartická. 1. vydání. Praha: Památník národního písemnictví, 2015, 348 s. Vlastivědný zpravodaj Polabí 2017, vol. 48, s. 160–168.

²⁰ VELHARTICKÁ, Šárka, (ed.), KLINGER, Jörg, SIEGELOVÁ, Jana, EICHNER, Heiner, ALAURA, Silvia, SVATOŠ, Michal, CHARVÁT, Petr, MEYNERSEN, Felicia, NOVÁKOVÁ, Nea, KULAKOĞLU, Fikri, KRYSZAT, Guido, PAYNE, Annick, RAŠÍN, Ondřej: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015.

²¹ Prof. PhDr. Lubor Matouš (*2. listopadu 1908, Náchod – †2. dubna 1984, Praha), český orientalista, asyriolog, numerolog a nástupce Bedřicha Hrozného.

Bližší <http://www.libri.cz/databaze/orient/main.php>, s. v. Matouš, Lubor, citováno 1. března 2015.

Práce Vojtecha Zamarovského²² *Za tajemstvím říše Chetitů* se na 300 stranách druhého vydání knihy zabývá především vědeckou prací Bedřicha Hrozného, zároveň autor obšírně pojednal též o chetitském problému jako takovém. Dovídáme se o historii a historických souvislostech spojených s hledáním Chetitů a luštěním jejich jazyka. Jsou zde též uvedeni i světoví cestovatelé a archeologové s touto problematikou spojení. Velmi bohatý text je doložen 25 fotografiemi, 45 kreslenými obrázky, 2 mapami a synchronickou tabulkou k chetitským dějinám. Vojtech Zamarovský psal nejen o úspěších Bedřicha Hrozného, ale neopomněl zmínit ani jeho vědecké neúspěchy, kterých se může dopustit každý.²³

Vladimír Souček²⁴ napsal knihu *Bedřich Hrozný: 1879–1952. K stému výročí narození akademika Bedřicha Hrozného*, která na 22 stranách shrnuje život tohoto vědce.

²² JUDr. Vojtech Zamarovský (*5. října 1919, Trenčín – †26. července 2006, Praha), historik, spisovatel, překladatel. Právnickou fakultu v Bratislavě absolvoval v roce 1943. Literární tvorbě se začal věnovat v roce 1953.

Blíže <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=600>, citováno 1. března 2015.

²³ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Bratislava 2006.

Dr. Vladimír Souček na knihu Vojtecha Zamarovského s pracovním názvem „Hrozný a Hethité“, zpracoval lektorský posudek, v němž mj. uvedl: „Autor rukopisu, který mně byl předložen k odbornému posouzení, si vytkl velmi nesnadný úkol: sepsat životopis a zhodnotit celoživotní dílo jednoho z největších českých badatelů, akademika Bedřicha Hrozného a zpřístupnit jeho vědecké objevy široké veřejnosti. Je to úkol obtížný zejména proto, že se zabývá problematikou velmi odlehlou, a o to těžší, že Hrozný dosáhl nejen skvělých výsledků, jimiž proslavil československou vědu, ale dopustil se i některých vědeckých omylů, které byly dosud v české literatuře přecházeny vesměs mlčením. – Koncepte předložené práce je však značně širší. Kromě biografie Hrozného a přehledu jeho vědeckých výsledků podává autor přehled vývoje bádání o starověkých Chetitech a v závěrečných kapitolách se snaží i o shrnutí výsledků, jichž dosud dosáhla světová věda na poli chetitologie. Nastínění životopisu akademika Hrozného a zhodnocení jeho vědeckých prací je v rukopise podáno způsobem, který je možno označiti jako zcela zdařilý.“

V závěru se píše: „Shrnuji proto závěrem: rukopis dr. V. Zamarovského s (pracovním) názvem ‚Hrozný a Hethité‘ podává ucelenou biografii akademika Bedřicha Hrozného, spolu s přehledem jeho pracovních výsledků. Autor se kriticky staví k jednotlivým výsledkům Hrozného a basuje svou práci na studiu seriózní vědecké a populárně-vědecké literatury. Stejně i partie týkající se vývoje bádání o Chetitech a posledních výsledcích chetitologických studií jsou výsledkem podrobného studia autora tohoto problému. Pro české čtenáře by byla publikace předloženého rukopisu vítanou četbou, tím spíše, že všechny otázky jsou podány způsobem velmi zajímavým a poutavým.“

Blíže osobní fond RNDr. Petera Zamarovského, CSc., syna Vojtecha Zamarovského. Lektorský posudek na rukopis Vojtecha Zamarovského s (pracovním) názvem: „Hrozný a Hethité“, zpracovaný dr. Vladimírem Součkem a zasláný nakladatelství Mladé fronty v Praze. Průklep posudku byl zaslán také Vojtechovi Zamarovskému dne 7. ledna 1961.

²⁴ Prof. PhDr. Vladimír Souček, CSc. (*1. června 1928, Praha – †9. června 1990, Praha). Asyriolog, chetitolog a historik starověkého práva. Zpracovával chetitské texty Předasijského muzea v Berlíně, působil v Orientálním ústavu Akademie věd NDR, přednášel na Humboldtově univerzitě v Berlíně, pracoval na Univerzitě Karlově v Praze. Zabýval se především starověkou Malou Asií a Mezopotámií se zaměřením na chetitologii.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/main.php>, s. v. Souček, Vladimír, citováno 15. dubna 2016.

Miroslav Slach²⁵ zpracoval román pod názvem *Můj starý dobrý Orient-Expres*, v němž na 199 stranách psal o životě a díle Bedřicha Hrozného, jehož památce knihu věnoval. Text obsahuje i 25 vyobrazení.

Dílo *Pán chetitských tabulek* od Petra Vavrouška²⁶ na 82 stranách, doložených 16 přílohami, popisuje práci Bedřicha Hrozného. Autor v úvodu své knihy uvedl: „*Knížka, kterou předkládáme, není historickou publikací a klade si cíle daleko skromnější. Připomenout osobnost Bedřicha Hrozného a jeho mimořádný vědecký počín, a to v širším kontextu.*“²⁷ Ne se vším, co autor v knize uvedl, však lze souhlasit; autor se v textu dopustil několika omylů a chyb, které uvádím níže.

Publikace Jiřího Proseckého *Bedřich Hrozný* seznamuje čtenáře na 24 stranách s jeho soukromým i vědeckým životem. Text obsahuje 12 obrazových příloh.

²⁵ PhDr. Miroslav Slach (*16. března 1919, Tlustice u Hořovic – †31. srpna 2001, Všetaty), spisovatel, prozaik, dramatik, psal životopisná díla, nejen o Bedřichovi Hrozném, ale i Aloisovi Musilovi (Kavalíři pouště: Třebíč 2000). Studoval dějepis, filozofii a slovanskou filologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Blíže <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=970>, citováno 1. března 2015

²⁶ Doc. PhDr. Petr Vavroušek, CSc. (*14. června 1949, Praha – †14. února 2015, Praha), lingvista, indolog a indoeuropeista, externí spolupracovník a externí člen Ústavu srovnávací jazykovědy Univerzity Karlovy.

Blíže <http://www.databazeknih.cz/autori/petr-vavrousek-13284>, citováno 8. června 2016.

²⁷ Petr Vavroušek ve své knize sice deklaruje, že chce „*Připomenout osobnost Bedřicha Hrozného a jeho mimořádný vědecký počín, a to v širším kontextu*“, ale autor do širšího kontextu již nezahrnul archiválie, o nichž se zmínil na str. 13 slovy: „*Kdyby jen to! V Hrozného archivním fondu jsou všeho všudy dopisy od 36 odesílatelů (necelá polovina cizinců), jsou převážně z doby po roce 1945 a naprosto výjimečně více než dva jsou od jednoho autora! Například z let 1915–1925, tedy z prvního desetiletí chetitologie, je ve fondu jeden dopis Johanna Friedricha. (...) Je naprosto zřejmé, že máme torzo Hrozného korespondence. V archivu, jak dobře známo, může být jen to, co rodina nebo jiný správce pozůstalosti předá do fondu k uložení. Někdo dopisy archivuje, jiný je vyhazuje. Na druhé straně je těžké si představit, že by si Hrozný neuložil třeba jen deset, dvacet dopisů jako připomínku slavné éry, jejímž protagonistou byl právě on!*“

Petr Vavroušek zde však vycházel pouze z archiválií uložených v MÚA AV ČR, kde jsou v Hrozného fondu, v jeho osobní korespondenci (sign. II., inv. č. II. b), uloženy písemnosti od 36 odesílatelů (avšak více než poloviny cizinců).

Nicméně, Hrozného korespondence je uložena i v jiných institucích – Literární archiv Památníku národního písemnictví, Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Národní muzeum – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur, Národní archiv anebo Archiv Národního muzea (fond Justina Václava Práška), přičemž se o žádné torzo nejedná.

Co se týče skartace dopisů, jak naráží na tento fakt Petr Vavroušek, tak v případě Bedřicha Hrozného se jedná částečně o omyl. Skutečnost dokládá dopis Bedřicha Hrozného, zasláný Správě Literárního archivu Národního muzea. Zde se mj. dočteme následující: „*Po dnešní telef.[onické] rozmluvě s p. Drem. Novotným, správcem Literárního Archivu Nár.[odního] Muzea v Praze, dovoluji si věnovati tomuto Literárnímu Archivu největší část své hlavně vědecké korespondence a jiné písemnosti (celkem asi 1930 kusů). Neschovával jsem svoji korespondenci zprvu vůbec, později jen někdy, teprve v posledních rocích jsem ji sbíral trochu systematictěji.*“

Blíže NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 5, rukopisy, položka 10, inv. č. 5/11–1. Dopis Bedřicha Hrozného zasláný Správě Literárního archivu Národního muzea v Praze dne 28. března 1939.

Kniha *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*, jejíž editaci dělala chetitoložka Šárka Velhartická,²⁸ nám na 348 stranách přináší korespondenci Hrozného, uloženou v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze. Práce je doplněna černobílými a barevnými ilustracemi na 23 stranách.²⁹

Kniha *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*, kterou editovala Šárka Velhartická a na jejímž zpracování se spolupodílelo třináct spoluautorů, českých i zahraničních, prohlubuje na 252 stranách poznání života Bedřicha Hrozného; text je hojně doplněn barevným i černobílým obrazovým materiálem. Velkým přínosem práce je mj. skutečnost, že jednotlivé příspěvky jsou zároveň uvedeny také v angličtině či němčině.

Šárka Velhartická na straně 12 výše zmíněné knihy uvedla: „*Po smrti Bedřicha Hrozného se nepodařilo uchovat jeho pozůstalost ucelenou, ale byla převzata několika*

²⁸ Mgr. Šárka Velhartická, Ph.D. (*1975), chetitoložka, orientalistka, archeoložka. Zaměřuje se na jazyky starověké Anatólie, srovnávací jazykovědu, lingvistickou antropologii a multilingvní výchovu. V roce 2011 obhájila disertační práci na téma *Kulturní terminologie starochetitských textů*.

Bližší <https://biblio.hiu.cas.cz/authorities/61367?locale=cs>, citováno 16. prosince 2018, dále <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/25037/>, citováno 16. prosince 2018.

²⁹ V uvedené knize mi však chybí korespondence Bedřicha Hrozného, zasláná Aloisovi Musilovi, která se v pozůstalosti Aloise Musila ve fondu LA PNP nachází (jedná se o 17 kusů korespondence – dopisy, korespondenční lístky, pohlednice a navštívenky z let 1920–1929; u dvou navštívenek není uvedeno datum). Alois Musil byl také spisovatelem; napsal mj. desítky odborných a také cestopisných knih a dobrodružných knih pro mládež. Ze zmíněné korespondence, zasláné Aloisovi Musilovi, čerpám i v této rigorózní práci.

Šárka Velhartická ve své knize mylně uvádí na s. 71 k Hrozného knize *Ancient History of Western Asia, India and Crete*, následující: „*Hrozného dílo nakonec vyšlo anglicky až po jeho smrti, nicméně dočkalo se silné kritiky ze strany odborníků.*“

První vydání této knihy však vyšlo již v roce 1951. tudíž ještě před smrtí Bedřicha Hrozného, který skončil dne 12. prosince 1952, a i přes „silnou kritiku odborníků“ byla tato kniha publikována ještě jednou, o dva roky později. Výše uvedenou knihu z roku 1951 nalezneme v Centrálním depozitáři Národní knihovny ČR v Praze – Hostivař. Je zde uložena pod sign. III. 020203. Na záložce ochranného obalu knihy na přední straně je k Hroznému uvedeno: „*Dr. Bedřich Hrozný is Professor of Assyriology and Ancient Oriental History (...)*“. V Centrálním depozitáři se též nachází výtisk z roku 1953, sign. II 043642, a k Hroznému se zde ze stejného místa dovídáme: „*Dr. Bedřich Hrozný (†1952) was Professor of Assyriology and Ancient Oriental History. (...)*“

Dále např., na s. 83 Šárka Velhartická mylně sdělila: „*V roce 1924 se Bedřich Hrozný připravoval na své archeologické cesty do Sýrie a Turecka ...*“. Bedřich Hrozný se však na své cesty připravoval již dříve – T. G. Masaryk schválil finanční výpomoc Bedřichovi Hroznému ve výši 50 000 Kč v říjnu 1923.

Bližší Databáze Národní knihovny ČR

http://aleph.nkp.cz/F/TV6MRSTLS4H8QX3V45VK27V2VGBXCXT28BUA286E5CAYTSKAVL2-55595?func=full-set-set&set_number=079777&set_entry=000002&format=999, citováno 9. května 2016.

HROZNÝ, Bedřich: *Ancient History of Western Asia, India and Crete*. Praha 1951.

HROZNÝ, Bedřich: *Ancient History of Western Asia, India and Crete*. Překlad Jindřich Procházka. New York a Praha 1953.

Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Praha (AKPR). Fond Kancelář prezidenta republiky (KPR), inv. č. 1., Národní fond Masarykův – Orientální ústav. Záznam ze dne 15. října 1923, týkající se uvolnění peněz pro Bedřicha Hrozného na jeho cestu v roce 1924.

různými institucemi a archivy.“³⁰ Zde si dovolím doplnit, jak jsem již uvedl výše, že Bedřich Hrozný sám například část své korespondence věnoval Literárnímu archivu Národního muzea v Praze v roce 1939.³¹ Příspěvek Šárky Velhartické v této publikaci pod názvem *Orientalista Bedřich Hrozný – rozluštitel chetitského jazyka ve světle nově objevených dokumentů/The Orientalist Bedřich Hrozný – the Hittite Language Decipherer in the Light of Newly Discovered Documents* se částečně shoduje s její prací v knize *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*³² (obsahově i citacemi stejných dopisů); je to však pochopitelné, když se ve dvou knihách zpracovává život jedné osobnosti. Dalšími spoluautory této publikace jsou Jörg Klinger (*Chetitština – nejstarší dochovaný indoevropský jazyk/Das Hethitische – die am frühesten überlieferte Sprache des Indogermanischen*), Jana Siegelová (*Sto let chetitologie/Hundert Jahre Hethitologie*), Heiner Eichner (*Studijní a pracovní léta Bedřicha Hrozného ve Vídni (1897–1919)/Friedrich Hrozný's Studien - und Arbeitsjahre in Wien (1897–1919)*), Silvia Alaura (*Bedřich Hrozný a Říšské osmanské muzeum v Cařihradě v době vypuknutí první světové války/Bedřich Hrozný and the Imperial Ottoman Museum in Constantinople at the Outbreak of World War I.*), Michal Svatoš (*Akademická dráha Bedřicha Hrozného na Univerzitě Karlově/The Academic Career of Bedřich Hrozný at Charles University*), Petr Charvát (*Archeologický výzkum Bedřicha Hrozného na Šech Sa'adu v Sýrii/The Archaeological Investigation by Bedřich*

³⁰ VELHARTICKÁ, Šárka, (ed.): *Orientalista Bedřich Hrozný – rozluštitel chetitského jazyka ve světle nově objevených dokumentů/The Orientalist Bedřich Hrozný – the Hittite Language Decipherer in the Light of Newly Discovered Documents*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 12.

³¹ Blíže NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 5, rukopisy, položka 10, inv. č. 5/11–1. Dopis Bedřicha Hrozného zasláný Správě Literárního archivu Národního muzea v Praze dne 28. března 1939.

V současné době se nachází v inventáři NM NMAAAK dle inventáře značné množství archivního materiálu Bedřicha Hrozného. Co se korespondence týče, nalezneme zde např. konvolut přijaté korespondence, na 1448 kusů, konvolut přijaté korespondence, obsahující blahopřání k šedesátinám, zvolení rektorem, poděkování za kondolence aj., celkem na 324 kusů korespondence, konvolut přijaté korespondence od českých institucí, celkem na 130 ks, konvolut přijaté korespondence od zahraničních institucí, celkem na 63 ks, dodatky přijaté korespondence 71 ks, dále pak konvolut přijaté korespondence od jednotlivců – děkované dopisy za knihu, kondolence, žádosti o přímluvu, poděkování za blahopřání aj. (1938–1942), konvolut přijaté korespondence od různých ústavů, vědeckých institucí, podniků, nakladatelství aj. (1939–1942), konvolut přijaté cizojazyčné korespondence – jednotlivci, vědecké ústavy, univerzity (1931–1942), konvolut pozvánek na večere, koncerty apod. (prezidenti Edvard Beneš, Emil Hácha, japonské velvyslanectví aj.). Z uvedeného nám vyplývá, že korespondence Bedřicha Hrozného se v Národním muzeu – Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur značně rozrostla, na více než 2000 kusů.

³² VELHARTICKÁ, Šárka (ed.): *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*. Praha 2015.

Hrozný at Sheikh Sa'ad in Syria), Felicia Meynersen („*V archeologické zemi budoucnosti.*“ *Bedřich Hrozný a sochařská díla z období pozdního helénismu a římského císařství z Šech Sa'adu v jižní Sýrii*“/“*Im archäologischen Zukunftsland*“). *Bedřich Hrozný und die späthellenistisch-kaiserzeitlichen Bildwerke aus Sheikh Sa'ad in Südsyrien*), Nea Nováková (*Výkopy Bedřicha Hrozného na Tell Erfadu/The Excavations of Bedřich Hrozný at Tell Erfad*), Fikri Kulakoğlu (*Archeologický výzkum v Kaneši/The Archaeology of Kaneš*), Guido Krysztat („...potom i já zemřu.“ *Nálezy staroasyrských tabulek z vykopávek Bedřicha Hrozného*“/“... dann werde auch ich sterben.“ *Die altassyrischen Tontafelfunde aus den Ausgrabungen von Bedřich Hrozný*), Annick Payne (*Bedřich Hrozný a anatolské hieroglyfy/Bedřich Hrozný and the Anatolian Hieroglyphic Script*), Ondřej Rašín (*Stručná historie muzea v Lysé nad Labem/Brief History of the Museum in Lysá nad Labem*), Felicia Meynersen/Fikri Kulakoğlu (*Katalog předmětů ze sbírek Národní galerie v Praze/Catalogue of Objects from the Collections of the National Gallery in Prague*). Nicméně, i v uvedené práci, *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*, kterou editovala Velhartická, se nacházejí nedostatky, o kterých pojednávám níže.

Z výše uvedených knih o Bedřichovi Hrozném, *Stopami zašlých kultur, Za tajemstvím říše Chetitů, Můj starý dobrý Orient-Expres a Pán chetitských tabulek, Bedřich Hrozný, Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem, Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology* jsem pro rigorózní práci čerpal v minimální míře, neboť jsem upřednostnil původní materiály v archivech českých i zahraničních (Jerevan, Leiden, Leningrad, Londýn, Vídeň) a osobních fondech osob spjatých se životem Bedřicha Hrozného tak, aby obraz o něm byl co nejserióznější; z nich část jsem již publikoval ve své knize *Bedřich Hrozný – život a dílo*. Z knihy *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem* jsem též čerpal, jak uvedeno výše, nicméně, část korespondence zde uveřejněné jsem měl již v této rigorózní práci zpracovanou ještě před vydáním zmíněné práce Šárky Velhartické. Přínosem k doplnění mé práce byla také kniha *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*, díky níž jsem mohl obohatit ještě další pro mne nové skutečnosti. Stejně

jako v předešlém případě, i v této knize některé uveřejněné skutečnosti jsem měl již zpracované před jejich vydáním. Nicméně, i přes tyto zmíněné skutečnosti, rigorózní práce přináší ještě další nové poznatky k životu Bedřicha Hrozného, jak uvedeno níže.

Dále jsem při hledání zdrojů ke své rigorózní práci využil především články napsané Bedřichem Hrozným, uložené v Národní knihovně v Praze, a publikované v denících *Národní listy*, *Lidové noviny*, *Národní politika* či *The Illustrated London News*, přičemž jsem hledal i v zahraničí; v tomto směru jsem dostal dobové články z Leningradu v ruštině a z Jerevanu v arménštině. Čerpal jsem též z konkrétních knih Bedřicha Hrozného, k nimž patří: *V říši půlměsíce – cesty a výkopy v Turecku* (1927), *O nejstarším stěhování národů a o problému civilisace proto-indické* (1940), *Stručný přehled mých vědeckých objevů* (1948), *Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty* (1948).

Kromě výše uvedených publikací o Bedřichovi Hrozném existují ještě jiné knihy, ve kterých jsou jeho zásluhy či omyly krátce zmíněny. Patří k nim např. *Po stopách dávného Chórezmu*,³³ *V říši velkého Hapi*,³⁴ *Když kamení promluví*,³⁵ *Zlatá Egeis*.³⁶

³³ „Soudíme-li podle stop jafetského jazyka, příbuzného se starým jazykem subarejským, objeveným B. Hrozným v hieroglyfických nápisech v Mohendžo-Dáro v Indii, (...)“

Pozn.: V současnosti se Mohendžo-Dáro nachází na území Pákistánu v provincii Sindh.

„Akademik V. V. Struve v jedné ze svých posledních prací, přináší korektiv k historické interpretaci mohendžodárských nápisů B. Hrozného, pokouší se v nich vidět památky zejména churritských kmenů.“

TOLSTOV, Sergej Pavlovič: *Po stopách Chórezmu*. Překlad Pavel Poucha. 1. vydání. Praha 1951, s. 81, 86.

³⁴ „Otcem ruské egyptologie v pravém slova smyslu byl Boris Alexandrovič Turajev, který měl pro vybudování ruské egyptologické školy stejný význam jako Adolf Erman pro školu německou. (...) Už v roce 1920 upozornil na významnou roli Chetitů v oblasti starověkého Blízkého východu. Práce našeho vědce Bedřicha Hrozného, který rozluštil chetitské písmo, ukázaly, že Turajevovy předpoklady byly plně oprávněné.“

PETROVSKIJ, Nikolaj Sergejevič, BELOV, Avraam Moisejevič: *V říši velkého Hapi*. Překlad Drahomíra Vejdělková. Praha 1958, s. 287.

³⁵ „A tak teprve během první světové války se to podařilo českému filologu Bedřichu Hroznému – ten rozluštil, jak číst vaše chetitské klínové nápisy (...)“

VÁVRA, Jaroslav Raimund: *Když kamení promluví: kapitoly libanonsko-punsko-syrské*. 1. vydání. Praha 1962, s. 35.

³⁶ „Byli však badatelé, kteří i při tomto slibném rozvoji kombinačních metodických postupů dávali nadále raději přednost metodě komparační. Patřil mezi ně právě i Bedřich Hrozný, který v roce 1949 publikoval konečnou verzi svého pokusu o rozluštění lineárních krétských písem (tj. písma A i B). Pokus se zakládal na srovnávání krétských znaků jak s písmem kyperským, tak zároveň i s egyptskými a chetitskými hieroglyfy, s tzv. písmem protoindickým, s klínopisem, foinickou abecedou i jinými písemnými systémy. Vzájemné srovnávání všech těchto písem svědčilo sice o velké Hrozného erudici, avšak pro víceméně náhodný charakter svých výsledků muselo nutně zůstat na povrchu, takže tato cesta pochopitelně nemohla vést k cíli.“

„Rozluštění nesrozumitelných písem a jazyků nebývají obvykle přijímána ostatními odborníky okamžitě. Stačí si vzpomenout na B. Hrozného, který zveřejnil své první výklady klínopisných chetitských

Rigorózní práci jsem rozdělil do dvou hlavních částí. První část obsahuje životopisný přehled Bedřicha Hrozného a druhá se týká Orientálního ústavu v Praze a Národního fondu Masarykova.

Životopisný přehled Bedřicha Hrozného začíná předky Bedřicha Hrozného, kteří jsou vystopováni genealogem Pavlem Hnízdilem³⁷ do 1. poloviny 17. století. Následuje narození Bedřicha Hrozného, jeho rodiče Václav Hrozný a Anna Hrozná roz. Šimáčková, sourozenci Anna, Marie, Berta a Jindřich a dětství Bedřicha Hrozného. Pokračují manželka Vlasta Hrozná, roz. Procházková a dcery Olga a Helena.³⁸

Další kapitola popisuje školní a studijní léta Bedřicha Hrozného. Do školy začal chodit v rodné Lysé nad Labem na faře, kde bydlel. Studoval na Akademickém gymnasiu (Akademickém gymnáziu)³⁹ v Praze⁴⁰ a z důvodu úmrtí svého otce gymnazijní studia dokončil v Kolíně, kam se jejich rodina odstěhovala. Poté studoval na Vídeňské univerzitě, kde se nejdříve dostavil k zápisu na evangelickou Bohosloveckou fakultu, odkud však po prvním semestru odešel na Filozofickou fakultu, kde se věnoval studiu orientalistiky. Po univerzitních studiích absolvoval ještě stipendijní pobyty v Berlíně a poté v Londýně, kde mj. kopíroval ještě nepublikované epické texty, uvedené na klínopisných tabulkách.

Následuje část týkající se Hrozného zaměstnaneckého poměru na Vídeňské univerzitě, kde pracoval v univerzitní knihovně. V jejím průběhu absolvoval v r. 1904 archeologické vykopávky v palestinské lokalitě Tell Ta'annek, kam odcestoval s cílem luštit Kanaánské hliněné destičky, které tam vedoucí výpravy Ernst Sellin, doufal nalézt a také našel. V roce následujícím se Bedřich Hrozný habilitoval. Do této epochy života Bedřicha Hrozného zasáhla také první světová válka, do níž narukoval. V roce 1915

textů již v roce 1915, ale jeho práce v této oblasti došla všeobecného uznání teprve o deset až patnáct let později."

BARTONĚK, Antonín: *Zlatá Egeis*. 1. vydání. Praha 1969, s. 63, 82.

³⁷ Pavel Hnízdil (*16. června 1955, Praha), absolvent Střední umělecko-průmyslové školy na Žižkově náměstí v Praze 3. Člen České genealogické a heraldické společnosti od roku 1986. Zpracoval mj. také rodopisy básníka Josefa Václava Sládka a cestovatele Dr. Emila Holuba.

³⁸ Blíže KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – rodina, dětství a studijní léta*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, vol. 46, s. 15–36.

³⁹ V rigorózní práci budu nadále uvádět „gymnázium“, nikoliv „gymnasium“.

⁴⁰ Akademické gymnázium v Praze bylo založeno v roce 1556 jako latinské jezuitské gymnázium při koleji v Klementinu. Od roku 1882/83 do roku 1919, v době studií Bedřicha Hrozného, se gymnázium nacházelo na Praze I. – Starém Městě, Františkovo nábřeží 2.

Blíže <http://www.badatelna.eu/fond/151017>, citováno 28. ledna 2021.

veřejně oznámil své rozluštění chetitštiny, vedoucí ke vzniku světového vědního oboru *chetitologie*. V téže roce byl také jmenován mimořádným profesorem.

Dále se má práce týká již působení Bedřicha Hrozného na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze.⁴¹ Dne 20. dubna 1919 byl Bedřich Hrozný jmenován prezidentem republiky T. G. Masarykem řádným profesorem klínopisného bádání a dějin starého Orientu na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze. Na univerzitě byl zřízen Seminář pro klínopisné bádání a následně došlo ke zrušení příruční knihovny orientální. Bedřich Hrozný i nadále pracoval na chetitských textech a hodlal také vydat Chetitský zákoník v češtině, což se mu nakonec nepovedlo.

Jak již bylo uvedeno výše, Bedřich Hrozný byl na akademický rok 1926/1927 zvolen děkanem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, v akademickém roce 1927/28 zastával funkci proděkana Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Na akademický rok 1939/1940 byl Bedřich Hrozný zvolen rektorem Univerzity Karlovy. Bedřich Hrozný byl ve funkci rektora Univerzity Karlovy přímým účastníkem událostí spojených s okupací naší země; zrušení státního svátku 28. října 1939, pohřeb Jana Opletala, 17. listopad 1939, rušení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a další. Postavil se také proti snahám upřednostnit němčinu před češtinou na Univerzitě Karlově, kdy hájil svou univerzitu na základě historických i právních dokumentů. Nakonec byl Bedřich Hrozný v uvedeném období umístěn na trvalý válečný odpočinek, přičemž však se svou vědeckou prací nepřestal.⁴²

Tuto kapitolu zakončuji úmrtím Bedřicha Hrozného dne 12. prosince 1952.

⁴¹ V písemném styku se po založení Československé republiky užívalo zkráceného názvu „*Česká universita v Praze*“, dokud název univerzity nebyl již zmíněným zákonem v roce 1920 změněn na „*Universita Karlova*“.

Název „*Česká universita v Praze*“ se však používal ještě několik měsíců poté, co uvedený zákon vešel v březnu 1920 v platnost.

Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy, Praha (ÚDAUK). Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karta 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Dopis ministra školství a národní osvěty zaslaný Děkanství české Filozofické fakulty v Praze dne 3. října 1919. Věc: Česká universita v Praze, Filozofická fakulta – žádost profesora Dra. Hrozného za dovolenou – studijní podpora, č. j. 42401.

Ibid. Opis dopisu Zemské správy politické v Praze Finanční zemské pokladně v Praze. Věc: Česká universita, seminář pro klínopisné bádání a dějiny starého Orientu. Mimořádná a řádná dotace. Čís.11/A 819/1 ai 1919. Č. z. sp. p. 47.005 ai 1920.

⁴² Blíže též KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a okupace naší země v dokumentech Archivu Univerzity Karlovy*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2016, vol. 46, s. 107–116.

Ve druhé, hlavní kapitole se zabývám Orientálním ústavem v Praze v širším slova smyslu.

Rok 1919 je spojen také se vznikem Národního fondu Masarykova. Cílem shromáždění finančních prostředků v tomto fondu bylo napomoci rozkvětu Československa v oblasti školství, vědy a humanitní pomoci. Finanční prostředky z fondu byly použity nejen na zřízení Orientálního ústavu v Praze, ale i na podporu Bedřicha Hrozného a jeho archeologických aktivit v Orientu, kde zorganizoval první československé archeologické vykopávky, v Sýrii⁴³ a Turecku⁴⁴. I když se jednalo o fond prezidenta republiky, neobešlo se jeho zřízení bez problémů, které se týkaly zdanění fondu.⁴⁵

Následující část rigorózní práce se týká Hrozného vlastních archeologických vykopávek v Sýrii a Turecku. Na podzim v roce 1921 obdržel francouzskou nabídku zúčastnit se jejich archeologických vykopávek, což odmítnul. Bedřich Hrozný na druhou stranu dne 4. dubna 1924 zahájil své archeologické vykopávky na syrském Šejch Sa'adu, kde byl doprovázen architektem Jaroslavem Cukrem; vykopávky skončily úspěšně. Odsud odjeli do turecké Kayserie, kde hledali kappadocké tabulky, avšak kvůli nepříznivým podmínkám, se kterými se zde setkali, odjeli raději pryč. Poté Bedřich Hrozný hledal v severní části Sýrie nové archeologické lokality. Nakonec Bedřich Hrozný pokračoval v archeologických vykopávkách na severosyrském pahorku Tell Erfád, kde probíhaly vykopávky v období 17. října 1924 až 27. listopadu 1924 a následovaly v době od 18. dubna 1925 do 27. května 1925; pokračování vykopávek absolvoval s Bedřichem Hrozným již jiný architekt, Václav Petraš. Vykopávky na Tell Erfádu byly završeny také úspěchem. Archeologické práce naší expedice se poté přesunuly do turecké Kayserie, kde na pahorku Kültepe opět úspěšně pokračovaly. Bylo zde nalezeno administrativní centrum asyrských obchodních osad v Malé Asii zvané *Kárum Káneš* – obchodní centrum Káneš. Objeveny byly také kappadocké tabulky, obsahující nejen úřední záznamy, ale i osudy tehdejších lidí. Zabývám se zde i dopravou částí archeologických vykopávek do Prahy.

⁴³ Blíže též KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – jak to bylo s vykopávkami v Sýrii*. Nový Orient, LXVII/2, 2012, s. 49–55.

⁴⁴ Blíže též KOPECKÝ, René: *Jak to bylo s vykopávkami Bedřicha Hrozného v Turecku?* Dějiny a současnost, XXXVII/3, březen 2015, s. 40–43.

⁴⁵ Blíže též KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a počátky Orientálního ústavu v Praze s pomocí Národního fondu Masarykova*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2017, vol. 48, s. 56–81.

Zmiňuji také rekapitulaci starožitností dovezených Bedřichem Hrozným ze Sýrie a Turecka do Prahy a pokračuji dalším působením Bedřicha Hrozného v Sýrii a Turecku v letech 1927 a 1934 a kopírováním nápisů v hieroglyfické chetitštině.

Další kapitola se týká Orientálního ústavu v Praze, na jehož zřízení se Bedřich Hrozný spolupodílel. Poprvé se o Orientálním ústavu podle dochovaných zdrojů hovořilo na Ministerstvu zahraničních věcí dne 6. prosince 1919. Zákon o zřízení Orientálního ústavu vyšel dne 25. ledna 1922 a ustavující schůze byla zrealizována dne 1. března 1928. Z Národního fondu Masarykova byly pro Orientální ústav vyčleněny 4 miliony Kč, což představovalo zhruba 8,2% z celkové vybrané sumy pro fond. Při zřizování Orientálního ústavu se záležitosti nevyvíjely bez problémů. Bedřich Hrozný svedl prostřednictvím denního tisku slovní výměnu s Rudolfem Růžičkou, kdy každý obhajoval své stanovisko, týkající se zřizování Orientálního ústavu. Dále, Bedřich Hrozný se v roce 1937 rozhodl veřejně očistit od napadání své osoby, že z Orientálního ústavu vytlačil Aloise Musila. Sdělil, že Alois Musil z něj nebyl vytlačen, jak někteří tvrdili. V zájmu historické pravdy Bedřich Hrozný také následně vysvětlil, proč se Alois Musil neúčastnil prací v Orientálním ústavu. V rámci Orientálního ústavu bylo založeno také periodikum *Archiv Orientální*, vycházející i dnes.

Bedřich Hrozný absolvoval mnoho přednášek u nás i v zahraničí, přičemž některé z nich byly uvedeny také v souvislosti s Orientálním ústavem. Patří k nim přednášky v Sovětském svazu, zmíněné v materiálech Orientálního ústavu. V tomto směru jsem doposud známé skutečnosti doplnil také informacemi z dobových tiskovin z tehdejšího Leningradu a Jerevanu, které mi byly k této práci tamními institucemi poskytnuty.

Další část se týká *Pracovního zasedání orientalistů*, uskutečněného v Dobříši a v Praze ve dnech 20. až 25. června 1949. Při této příležitosti byl vydán také sborník Archivu Orientálního pod názvem *LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949*. Zdravotní stav Bedřicha Hrozného však byl takový, že mu jeho lékaři radili účast na tomto setkání, které by ho těšilo, odmítnout. Každá silná emoce, ať už by byla jakékoliv povahy, mu byla totiž zakázána. Bedřich Hrozný proto adresoval účastníkům setkání dopis, jehož veřejným přečtením byl pověřen Josef Klíma.

Smysluplná a poctivá práce Bedřicha Hrozného byla průběžně oceňována československými i zahraničními institucemi. Tato část rigorózní práce obsahuje nejen výčet uvedených ocenění, ale týká se také jeho sedmdesátých narozenin, snaze jmenovat

Bedřicha Hrozného „zasloužilým vědcem“, jeho posledního díla, nesoucího název *Inscriptions cunéiformes du Kultépe. Vol I.*, a dále jmenování Bedřicha Hrozného akademikem Československé akademie věd.

Věnoval jsem se také dalšímu osudu archeologických nálezů a nákupů Bedřicha Hrozného. Výnosem Ministerstva školství, věd a umění ze dne 16. listopadu 1951, čís.142.477/51-V/7 bylo při Národní galerii v Praze zřízeno oddělení orientálních umění. Ve výstavních sálech zámku Troja se měly soustředit orientální archeologické památky a umělecká díla z oboru malířství, sochařství, architektury a užitého umění, které byly roztroušeny po různých kulturních institucích v Československu. Z tohoto důvodu se část Hrozného sběrů dostala do Národní galerie a postupně do prostor zámku v Benešově nad Ploučnicí, kde z důvodu požáru v roce 1969 byla část sbírky Bedřicha Hrozného společně s mnoha dalšími exponáty z orientálního oddělení Národní galerie zničena.

V roce 1965 bylo vybráno také několik exponátů z pozůstalosti Bedřicha Hrozného, pocházejících z Orientu, které byly podrobeny pokusným analytickým rozborům nedestruktivní metodou na rentgenovém fluorescenčním spektrálním analyzátoru na pracovišti Výzkumného ústavu rud v Praze – Modřanech. Jednalo se v podstatě o kvalitativní analýzu s řádovým odhadem množství jednotlivých komponentů.

Rigorózní práce je doplněna také bibliografií Bedřicha Hrozného, jejíž poslední publikovanou verzi⁴⁶ jsem ještě rozšířil o několik dalších položek, které jsem našel během bádání v Národní knihovně v Praze a v pozůstalosti Bedřicha Hrozného v Polabském muzeu – Muzeu Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem. Dále jsem vypracoval chronologický přehled životní a vědecké dráhy Bedřicha Hrozného. Součástí rigorózní práce je také obrazová příloha, uvádějící kopie archivních písemností úřední povahy a obsahuje i soukromou korespondenci, fotografie ze života Bedřicha Hrozného a jeho rodiny.

⁴⁶ PROSECKÝ, Jiří: *Bibliography of Bedřich Hrozný*. Archiv Orientální (ArOr), Vol. LXVII, No. 4, November 1999, s. 459–502.

1 ŽIVOTOPISNÝ PŘEHLED BEDŘICHA HROZNÉHO

1.1 PŘEDKOVÉ, RODINA A DĚTSTVÍ

1.1.1 Předkové

Rod Bedřicha Hrozného sahá do poloviny 17. století (**příloha** 1). Jeho nejstaršími doloženými předky byli Václav Hrozný a Alžběta N., vdova Hájková. Genealog Pavel Hnízdil k jejich životu uvedl: „*Jsou nejstaršími doloženými předky sledovaného rodokmenu. Nevíme spolehlivě, kde a komu se narodili. Čas jejich příchodu na svět můžeme pouze odhadnout – okolo roku 1635, možná o pár let dříve. Svatbu mohli mít okolo roku 1660. Jejich nejstarší záznamy nás přivádějí do obce Ronov-Oskořínek v době po třicetileté válce.*“⁴⁷

1.1.2 Narození Bedřicha Hrozného, rodiče a sourozenci

Bedřich Hrozný (**příloha** 2) se narodil dne 6. května 1879 na evangelické faře v Lysé nad Labem⁴⁸ (**příloha** 3) Václavovi a Anně Hrozným.⁴⁹ Byl českobratrského – evangelického vyznání.⁵⁰

Otec Bedřicha Hrozného Václav⁵¹ (**příloha** 6) pocházející ze starého selského rodu z Vosečka (dnes se obec jmenuje Oseček) u Velimi u Kolína, byl reformovaným

⁴⁷ HNÍZDIL, Pavel: *Bedřich Hrozný, jeho rod, život a dílo. 1. část*. Genealogické a heraldické listy. XXXIV/1, 2014, s. 3–4.

⁴⁸ Blíže k evangelické faře v Lysé nad Labem
SOUKUP, Miroslav: *Historie areálu evangelického sboru v Lysé nad Labem*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2016, vol. 46, s. 5–14.

⁴⁹ K dětství, rodině a studijním létům Bedřicha Hrozného blíže
KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – rodina, dětství a studijní léta*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2016, vol. 46, s. 15–36.

⁵⁰ Kmotry Bedřicha Hrozného byli Marie Jelínek, manželka Františka Jelínka, koželuha v Poděbradech, číslo domu 63, dále Kateřina Šimáčková, manželka Štěpána Šimáčka, obchodníka ve Mcelích, číslo domu 8 a ještě Anna Hrozná, vdova po Janovi Hrozném, rolníkovi ve Vosečku, číslo domu 34. Porodní bábou Bedřicha Hrozného byla Aloisie Vencourová z Lysé nad Labem, číslo domu 499, jež odrodila i všechny jeho sourozence (**přílohy** 4–5).

Blíže Státní oblastní archiv v Praze (SOA Praha). Sběrka matrik narozených evangelické fary Lysá nad Labem, inv. č. 10, časové rozmezí 1866–1895, folio 123. 2. část.

V Knize pokřtěných je u Aloisie Vencourové napsána poznámka „zkoumaná“, což se uvádělo u porodních bab, které absolvovaly přezkoušení ve své odbornosti před lékařskou komisí; tehdy se tak konalo v jejím případě v nemocnici na Karlově náměstí v Praze.

evangelickým farářem – (otcem Václava byl rolník Jan Hrozný a matkou Anna, rozená Jelínková z Velenic). Václav svého syna Bedřicha sám také pokřtil, a to dne 20. května 1879. Otec byl přísný a vážný a po dětech vyžadoval přesné konání jejich povinností, čímž v nich vypěstoval smysl pro sebekázeň. Bedřich Hrozný podle svých slov od svého tatínka (jak ho oslovoval)⁵² zdědil jeho v jádře selskou houževnatost⁵³ a systematicčnost.⁵⁴

Bedřich Hrozný měl svého otce velmi rád a nepřestal se o něj zajímat ani po jeho smrti. Bedřich Hrozný svého otce poznával celý svůj život. Jeho kladný vztah k němu vyjadřuje dopis, který zaslal z Leidenu profesor Dr. F. M. Th. De Liagre Böhl, jenž byl zároveň i synem učitele Václava Hrozného. Uvedl v něm mj. následující: „(...) *Ptal jste se na přesnější údaje o tom, kdy Váš pan otec studoval na Vídeňské fakultě. On byl každopádně nejen jeden z nejvěrnějších přátel, nýbrž také jeden z nejstarších studentů mého otce, který v roce 1864 nastoupil svůj úřad na Vídeňské fakultě. (...) Můj otec chtěl přijet do Lysé, aby umírajícího ještě jednou navštívil; ale bylo to v lednu a ten nemocný myslel na slabé zdraví svého přítele a odmítl to. To poslední v této korespondenci je zpráva pomocného kazatele (vikáře) Jaromíra Stehlíka z 19. ledna 1896. V tomto dopise se nachází malý útržek papíru, na který Váš otec třesoucí se rukou tužkou napsal: "Když navštíví učitel svého žáka na smrtelné posteli, musí to být ke školákově vlastní útěše!!! Školák Hrozný."*

Jak dojemný je ten blízký vztah mezi učitelem a žákem, který se stal přátelstvím, jež překoná i smrt. Zmíněné řádky jsou psány 19. ledna 1896, pravděpodobně už jen velmi krátce před skonáním. Poslední dopis této malé sbírky je potom s černým rámečkem a v českém jazyce, napsán rukou Vaší milé matky 21. března 1896. Jestli správně rozumím,

⁵¹ Václav Hrozný (*25. července 1845, Voseček u Velimi – †27. února 1896, Lysá nad Labem).

⁵² Skutečnost, že Bedřich Hrozný oslovoval svého otce „tatínek“, mi sdělila Marie Lajnerová z Lysé nad Labem; Bedřich Hrozný o tom dle jejích slov hovořil při jedné jeho návštěvě v Lysé nad Labem.

S „tatínkem“ Bedřicha Hrozného se setkáváme i v jeho vyprávění o svých rodičích, což uvedl ve svém životopise pro periodikum *Venkov*.

Blíže HROZNÝ, Bedřich: *Vlastní životopis v kostce*. Venkov, XXVI/1, 1. ledna 1931, příloha, s. 1.

⁵³ Pavel Hnízdil mi k houževnatosti Bedřicha Hrozného sdělil dne 7. října 2014 následující slova: „*Já osobně jsem přesvědčen, že houževnatost pana profesora byla vlastností, již zdědil po předcích, kteří svou víru trpělivě tajili po dobu celých 150 let.*“

⁵⁴ Polabské muzeum – Muzeum Bedřicha Hrozného, Lysá nad Labem (PM MBH). Fond Bedřich Hrozný, karton 1, separáty a články Bedřicha Hrozného. HROZNÝ, Bedřich: *K svátku matek. Svě mamince na hrob!* *Expres*, XIV/111, 14. května 1941, s. 1.

*tak se v tomto dopise jedná již také o otázku nástupce. Vícekrát zmíněn je kandidát Pokorný⁵⁵ (tedy pozdější brněnský farář). (...)*⁵⁶

Matka Anna, rozená Šimáčková⁵⁷ (**příloha** 7), byla dcerou obchodníka a hostinského⁵⁸ Štěpána Šimáčka z obce Mcely u Bošína u Nymburka a Kateřiny, rozené Dvořákové, z Ouřce.⁵⁹

Bedřich Hrozný vzpomínal na svou matku i těmito slovy: „*Vzpomínám-li na svou matku, mám vždy dojem neskonalé dobroty a nejplnějšího porozumění pro své snahy a pro svou osobu. Bylo pro mne vždy hřejivým pocitem, že až donedávna, do r. 1936, kdy naše maminka jako stařenka 83letá, již úplně slepá, dokončila svou pozemskou pouť, mohl jsem se na ni obrátiti vždy se všemi svými starostmi, že vždy projevovala o ně největší zájem a porozumění, že je se mnou co nejupřímněji sdílela a že hleděla pomoci radou a skutkem. (...) Byla vzorem trpělivosti, přívětivosti a laskavosti, byla příkladnou chotí evangelického faráře. Dovedla nám vytvořiti ideálně vzorný a harmonický život rodinný. Nepamatuji se ani na jednu i sebemenší neshodu nebo dokonce hádku mezi ní a naším spíše přísným a vážným otcem. Dovedla se vždy ochotně přizpůsobiti. Byla životní optimistkou. (...)*“⁶⁰

Bedřich Hrozný měl čtyři sourozence – Annu (*30. října 1880 – † ?), Marii (*10. ledna 1882 – † ?) (**přílohy** 8 a 9), Bertu (*6. března 1883 – †23. května 1899) a Jindřicha (*14. září 1885 – †5. prosince 1952) (**příloha** 10).⁶¹

⁵⁵ Farář Mgr. Pavel Pokorný z Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Praze 6 – Střešovicích mi dne 21. listopadu 2013 v prostorách jejich sboru sdělil, že oním kandidátem Pokorným byl jeho pradědeček Václav Pokorný.

Václav Pokorný (*12. listopadu 1855, Zařičany u Čáslavi – †19. srpna 1933, Brno) od 30. října 1883 do 30. června 1929 působil jako farář v Brně (během prvních let jako *cestující kazatel*, neboť brněnský evangelický sbor ještě neexistoval). Ústní rodinná tradice Pokorných praví, že se Václav Pokorný v Lysé nad Labem u Hrozných seznámil se svou nastávající chotí Libuší Tardy, s níž se oženil v roce 1886.

⁵⁶ MÚA AV ČR. Osobní fond Bedřich Hrozný, zn. fondu 309, karton 1, sign. II. b), inv. č. 15. Dopis, jenž zaslal Prof. Dr. Franz Marius Theodor De Liagre Böhl Bedřichovi Hroznému z Leidenu dne 30. prosince 1950.

⁵⁷ Anna Hrozná, roz. Šimáčková (*27. května 1853, Mcely u Nymburka – †28. června 1936).

⁵⁸ HNÍZDIL, Pavel: *Bedřich Hrozný, jeho rod, život a dílo. 1. část*. Genealogické a heraldické listy. XXXIV/1, 2014, s. 11.

⁵⁹ DRAHOVZAL, Jaroslav: *Rodina Hrozných a Střední Polabí*. Kolínský zpravodaj, červenec 1984, s. 9.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

1.1.3 Dětství Bedřicha Hrozného

Velkým kamarádem a později i spolužákem Bedřicha Hrozného byl Michal Jedlička, pocházející z významné lékařské rodiny, který bydlel rovněž v Lysé nad Labem.⁶² Michal⁶³ se stal lékařem a později byl i vrchním ředitelem sanatoria v pražském Podolí.

Bedřich a Michal spolu ve škole navštěvovali stejnou třídu, ve které vždy seděli vedle sebe, a to nejen v Lysé nad Labem, ale i později v Praze a nakonec také v Kolíně. Prožili spolu dětství; chodili se koupat k řece, pozorovat vlaky na nádraží aj.⁶⁴

Ve svých šesti letech začal Bedřich Hrozný docházet do evangelické jednotřídky v Lysé nad Labem, navštěvoval ji do deseti let. Do školy to neměl daleko, neboť jednotřídka se nacházela v přízemí fary, kde bydlel – Bedřich tak seběhl do školy o jedno patro níže, možná i pouze v bačkorách.⁶⁵ Jeho učitel se jmenoval Jan Fér; byl svědomitý pedagog, který svým žákům dal velmi dobré základy pro studia na dalších školách.⁶⁶

Velkým Bedřichovým kamarádem se stal také Otokar Šimek.⁶⁷ Bedřich Hrozný se s ním seznámil na Broumovsku, kam jezdil na prázdniny a kde si vylepšoval své znalosti němčiny.⁶⁸

⁶² Sdělení od vedoucího Muzea Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem Ondřeje Rašína z roku 2008.

⁶³ Michalův bratr byl též lékař. Byl jím Profesor MUDr. Rudolf Tomáš Jedlička (*20. února 1869, Lysá nad Labem – †26. října 1926, Nový Svět u Harrachova), který založil v roce 1913 Jedličkův ústav v Praze, určený pro děti a mládež s tělesným postižením.

⁶⁴ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 9–12.

Odkud čerpal Miroslav Slach například informace k dětství Bedřicha Hrozného? Mohl je mít od lidí, kteří byli blízcí rodině Bedřicha Hrozného anebo přímo od rodiny Bedřicha Hrozného, stejně jako od rodiny Bedřicha Hrozného čerpal i Vojtech Zamarovský pro svou knihu *Za tajemstvím říše Chetitů*. Částečnou odpověď můžeme patrně nalézt také v Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem, kde se v jeho inventáři nachází „Kufr“, zčásti s novými dokumentárními materiály o Bedřichovi Hrozném, který muzeu věnovala veřejnosti neznámá osoba. Zde nalezneme novinový výstřížek, vlepený do deníku s názvem *Československý Champollion*. Na konci tohoto příspěvku, týkajícího se pobytu Bedřicha Hrozného v Sovětském svazu se píše: „Podle připravované knihy Dr. B. Šestáka o Bedřichu Hrozném.“ Dr. Šesták patřil do rodiny Bedřicha Hrozného. Kde skončila připravovaná kniha, prozatím nevím. Nicméně nelze v současné době dle mého soudu ani potvrdit a ani vyvrátit Slachovo případné čerpání z uvedeného pramene či od lidí blízkých rodině Bedřicha Hrozného anebo přímo od Hrozného pozůstalých.

⁶⁵ Informaci mi sdělil farář Mgr. Emanuel Vejnar z Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Lysé nad Labem v srpnu 2013 při mé návštěvě lysské evangelické fary.

⁶⁶ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 8–13.

⁶⁷ Otokar Šimek (*15. května 1878, Hustopeče u Brna – †9. října 1950, Hradec Králové), středoškolský profesor, literární historik a překladatel z francouzštiny.

⁶⁸ ŠIMEK, Otokar: *Odkud kam? Z jitřních hodin objevitele starých kultur*. Nový Orient, ročník IV, číslo 8–9, 15. května 1949.

1.1.4 Manželka a děti

Manželkou Bedřicha Hrozného se 20. července 1909⁶⁹ stala Vlasta Procházková,⁷⁰ dcera Františka Procházky, rolníka z Chýnova-Libšice a Anny Procházkové, rozené Novákové, z Líbeznice.⁷¹ (*příloha* 11); Vlasta pocházela z města Loucká, okres Roudnice nad Labem a byla evangelického vyznání.

Svědkem ženicha Bedřicha byl Štěpán Šimáček, obchodník z Nymburka. Svědkem ještě neplnoleté nevěsty⁷² Vlasty byl Věnceslav [příjmení nečitelné], rolník z Krasnovsi č. 5.⁷³

Vlastě a Bedřichovi Hrozným se ve Vídni narodily dvě dcery (*přílohy* 12–14). Dne 19. října 1914 se narodila dcera Olga, křtěná Viola.⁷⁴ (*příloha* 15).⁷⁵ Dalším jejich potomkem byla dcera Helena, křtěná Věra, narozená dne 7. října 1917⁷⁶ (*příloha* 16).⁷⁷

⁶⁹ Sňatek, jenž byl církevní, byl uzavřen u Českobratrské církve evangelické v kostele u sv. Klimenta v Praze 2 (dnes Praha 1) v Klimentské ulici č. 18. V jejich případě se jednalo o 60. sňatek v uvedeném roce.

Oddávajícím byl farář Jindřich Molnár v zastoupení z Libšic nad Vltavou (dnes Libčice nad Vltavou) – Vlasta Procházková bydlela v oné době v Chejnově u Libšic nad Vltavou, kam docházela do místního evangelického sboru.

K tomu mi ThDr. Jitka Sýkorová, Ph.D. ještě sdělila, že farář Jindřich Molnár mohl Bedřicha a Vlastu oddat v Libšicích nad Vltavou, neboť zde Vlasta navštěvovala evangelický farní sbor; tehdy bývalo zvykem, že se sňatek konal spíše v místě bydliště nevěsty. Další možností byl sňatek ve Vídni, kde měl Bedřich Hrozný domovské právo (pokud v oné době někdo neměl domovské právo, byl z pohledu tehdejších zákonů v podstatě bezdomovcem, který neměl nárok na žádnou výpomoc). Avšak Bedřich a Vlasta chtěli mít svatbu v Praze, a tak farář Jindřich Molnár uskutečnil jejich sňatek v Praze. Aby mohl farář z Libšic nad Vltavou oddat Bedřicha a Vlastu v Praze u sv. Klimenta, musel k tomuto kroku obdržet schválení od faráře od sv. Klimenta.

Ohlášky ženicha Bedřicha Hrozného ve Vídni se uskutečnily dne 4. července 1909 a povolení od Magistrátu ve Vídni obdržel dne 28. června 1909 (č. 34 817). Ohlášky nevěsty Vlasty Procházkové se konaly v Libšicích nad Vltavou dne 18. července 1909 a povolení od hejtmanství Smíchov obdržela dne 26. června 1909 (č. 50/80).

Bližze AHMP. Sběrka matrik, EVK O 5, Matrika oddaných E, 1906/67–1911/81, s. 110.

⁷⁰ Vlasta Hrozná, roz. Procházková (*14. dubna 1888, Loucká – †3. června 1959, Praha).

⁷¹ HNÍZDIL, Pavel: *Bedřich Hrozný, jeho rod, život a dílo. I. část*. Genealogické a heraldické listy. XXXIV/1, 2014, s. 18.

⁷² V době sňatku byl Vlastě Procházkové 21 rok; k tomu mi doplnila ThDr. Jitka Sýkorová, Ph.D., že plnoletost byla tehdy od 24. roku života, tzn. o šest let později, než máme v současnosti.

⁷³ AHMP. Sběrka matrik, EVK O 5, Matrika oddaných E, 1906/67–1911/81, s. 110.

⁷⁴ Archiv Der Universität Wien (UAW). Universitätsbibliothek, Personalakt Friedrich Hrozný. Osobní spis Bedřicha Hrozného. Stavovský list Bedřicha Hrozného, obsahující kromě osobních údajů také informace, týkající se průběhu kariéry, vyznamenání, pochval, uznání, poznámek o dovolených, popisu kvalifikace a vojenské služby.

⁷⁵ Národní archiv, Praha (NA). Fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna (1931–1940), zn. fondu PŘ 1931–1940, karton 6788, sign. H 3995/11 Hrozná Olga. Žádost o cestovní pas Olgy Hrozné, vyhotoveného dne 25. září 1928; přijetí pasu stvrdil podpisem o dva dny později Bedřich Hrozný.

⁷⁶ UAW. Universitätsbibliothek, Personalakt Friedrich Hrozný. Osobní spis Bedřicha Hrozného. Stavovský list Bedřicha Hrozného.

1.2 STUDIJNÍ LÉTA

1.2.1 Studium na Akademickém gymnáziu v Praze a na Reálném a vyšším gymnáziu v Kolíně

Bedřich Hrozný v letech 1889–1896 studoval na Akademickém gymnáziu v Praze, kde absolvoval prvních sedm gymnazijních let. V kvintě začal z potrhané německé učebnice sám studovat hebrejštinu a v sextě začal s arabštinou. Byl to právě Hrozného otec, kdo Bedřicha upozornil na důležitost a význam orientální problematiky, především starého Orientu, a to v souvislosti se Starým zákonem. Doporučil mu naučit se jak hebrejštinu, tak i další orientální jazyky.⁷⁸ Bedřich Hrozný se chtěl věnovat rovněž klínovému písmu, ale jeho finanční situace mu to v oné době nedovolila.⁷⁹

Poslední rok gymnazijních studií Bedřich Hrozný zakončil na Reálném a vyšším gymnáziu v Kolíně, kam se jeho rodina po smrti otce přestěhovala.⁸⁰ Dle vzpomínek Otokara Šimka umřel Václav Hrozný na mrtvici, přičemž dodal, že „*Bedřichův žal byl nevýslovný*“.⁸¹

Bedřich Hrozný měl možnost studia dokončit v Praze; matka Bedřicha Hrozného ponechala rozhodnutí, kde bude ve studiu pokračovat, na něm. Ten ale nechtěl matce

⁷⁷ NA. Fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna (1941–1950), karton 3873, sign. 4683/5 Hrozná Helena. Žádost Heleny Hrozné o cestovní pas, vyhotoveného dne 17. srpna 1931, a převzatého Bedřichem Hrozným o tři dny později.

⁷⁸ Marie Lajnerová (*12. března 1921, Lysá nad Labem – †15. listopadu 2009, Lysá nad Labem), (*příloha* 17), pamětnice Bedřicha Hrozného, jejíž rodina Hrozným v letech nouze během druhé světové války i roky po ní velmi pomáhala, mi v roce 2008 sdělila, že otec jednou na schodech u kostela svého syna Bedřicha nabádal, aby studoval jazyky a vybádal pak, co se tam v Orientu vlastně stalo. Hovořil o tom Bedřich Hrozný během jedné z návštěv u Lajnerových v Lysé nad Labem.

⁷⁹ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 20–21, 33, 36–37.

⁸⁰ HROZNÝ, Bedřich: *Z Prahy na kolínské gymnasium*. Půl století Střední školy v Kolíně 1872–1922. Památník vydaný profesorským sborem Státního reálného gymnázia v Kolíně. Kolín, 1922, s. 48.

⁸¹ ŠIMEK, Otokar: *Odkud kam? Z jitrních hodin objevitele starých kultur*. Nový Orient, ročník IV, číslo 8–9, 15. května 1949, s. 170–171.

Poručníkem Bedřicha Hrozného se po dobu jeho nezletilosti stal jeho dědeček z maminy strany, obchodník Štěpán Šimáček z Nymburka. Bedřichova matka pak byla odpovědným dozorcem.

Státní oblastní archiv v Praze (SOA Praha) – Státní okresní archiv Kolín (SOkA Kolín). Fond Gymnázium Kolín, inv. č. 273. Hlavní katalog osmé třídy školního roku 1896/7, s. 6.

V Hlavním katalogu se u žáků vypisovaly mj. kolonky, kde se vyplňovaly také údaje o jméně, stavu (zaměstnání) a bydlišti otce a matky, poručníka, odpovědného dozorce a místa, u koho žák bydlel. V našem případě byla v kolonce odpovědného dozorce Bedřicha Hrozného uvedena matka Bedřicha Hrozného, u níž také bydlel. Jako zaměstnání bylo u ní napsáno „soukromnice“.

finančně přitěžovat.⁸² Podle jeho slov to však nebylo jednoduché rozhodnutí. S Prahou se nerad loučil a věděl také, že přijde do nového a neznámého prostředí, kde měl absolvovat maturitu u jemu zcela neznámých profesorů.⁸³

Hrozného matka zakoupila dne 27. dubna 1896 domek se zahradou (**příloha** 18),⁸⁴ v Kolíně na Kouřimském předměstí,⁸⁵ kam se ještě v létě téhož roku přestěhovali.⁸⁶

V kolínské škole, kam byl Bedřich Hrozný vlídně přijat, jej ve studiích významně podporoval profesor dějepisu a zeměpisu dr. Justin Václav Prášek,⁸⁷ a to především poté, co zjistil, že by chtěl pokračovat na Vídeňské univerzitě v oboru teologie a orientalistiky. Bedřichovi Hroznému půjčoval odborné knihy a časopisy.

K píli a snahám Bedřicha Hrozného napsal jednou Justin Václav Prášek následující slova: „*Seznav jeho neobyčejnou snahu, otevřel jsem mu svoji knihovnu. Ihned podjal se studia písma klínového, a když po roce odcházel na vídeňskou univerzitu, doporučil jsem jej vřele prof. Müllerovi.*“⁸⁸

⁸² Přechodu Bedřicha Hrozného do jiné školy nepomohlo ani jeho úplné osvobození od školného na pražském gymnáziu na základě Vynesení z 16. března 1890 č. 6724. Bedřich Hrozný tak sice mohl dostudovat v Praze, přece se však rozhodl pro Reálné a vyšší gymnázium v Kolíně, kam v průběhu září z Prahy přestoupil i jeho kamarád Michal Jedlička, jemuž na jeho vlastní přání rodiče umožnili, aby mohl spolu s Bedřichem Hrozným, kterému říkal „šejku“, odmaturovat.

Blíže SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 32–47.

⁸³ HROZNÝ, Bedřich: *Z Prahy na kolínské gymnasium*. Půl století Střední školy v Kolíně 1872–1922. Památník vydaný profesorským sborem Státního reálného gymnázia v Kolíně. Kolín, 1922, s. 48.

⁸⁴ Tento dům rodiny Hrozných, který stával v Žižkově ulici v Kolíně, v současné době již neexistuje. Ustoupil výstavbě sídliště se samoobsluhou.

⁸⁵ Smlouva byla podepsána za asistence notáře Adolfa Hájka. Jak je uvedeno v tehdejší dokumentaci, tzv. trhová cena nemovitosti byla 9400 zlatých rakouského čísla (r. č.), přičemž srážku z tržní ceny činilo převzetí zástavního práva pojištěné pohledávky Hypoteční banky království českého ve výši 1127 zlatých r. č. a zbytek ceny byl uhrazen v hotovosti knížkou Živnostenské banky. Vlastnické právo s právem plného užívání nemovitostí přešlo na Annu Hroznou dnem podpisu uvedené trhově smlouvy (**přílohy** 19–21).

⁸⁶ SOA Praha – SOKA Kolín. Fond notářství Hájek Adolf, Kolín, inv. č. 47 – spis č. 48277.

⁸⁷ Profesor Dr. Justin Václav Prášek (*7. srpna 1853, Brandýs nad Labem – †23. prosince 1924, Klánovice), historik, orientalista a regionalista. Zajímal se nejen o historii Předního východu, staroegyptské či středoasijské dějiny, ale též o dějiny svého rodného města a jeho okolí.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. Prášek, Justin Václav, citováno 5. března 2015.

Archiv Národního muzea, Praha (ANM). Justin Václav Prášek (1853–1924), inv. os. fondu č. 150, JAF č. 292, časový rozsah fondu 1701–1929.

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a Justin Václav Prášek – rodáci z Polabí, kteří si dokázali pomáhat, ve světle korespondence z Archivu Národního muzea v Praze*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2016, vol. 46, s. 84–106.

⁸⁸ PRÁŠEK, J. V.: *Český učenec rozluštitel jazyka hittitského*. Národní listy, 6. února 1916, LVI/37, s. 9.

V Hlavním katalogu osmé třídy školního roku 1896/7 Reálného a vyššího gymnázia v Kolíně, v části věnované Bedřichovi Hroznému (*přílohy* 22–23), se uvádí, že „*Při zkoušce maturitní dne 23. června 1897 byl uznán za dospělého s vyznamenáním*“.⁸⁹

Justin Václav Prášek si při vzpomínce na Bedřicha Hrozného v souvislosti s jeho nástupem na Reálné a vyšší gymnázium v Kolíně ve svém rukopise *Hithité* poznamenal mj. následující slova:

„Tázával jsem se oktávánů, kterému studijnímu oboru věnovati se hodlají, a tu na příslušnou mou otázku, odvětil Hrozný, že chce studovati orientalistiku. Byl to první případ v mé tehdy více již než dvacíleté praxi a nemůže překvapovati, že mne zajímal. Pozval jsem si Hrozného k soukromé rozmluvě a tu jsem zvěděl, že se již obírá jazyky hebrejským a arabským. Klínopisů dosud neznal, neměv v tehdejší Praze příležitosti, aby se jimi obíral. Vyzval jsem ho tudíž k studiu klínopisův a otevřel jemu svoji tehdy již bohatou soukromou knihovnu. Dle návodu, jehož jsem sám zažil u profesora Hommla⁹⁰ v Mnichově, poradil jsem Hroznému, aby si sestavil soubor asi 330 assyrských klínopisných znaků z klasické doby krále Assurbanipala i s nejobvyklejšími varianty a zapůjčil jsem mu některé historické texty z téže doby, aby se na nich cvičil.

Záhy seznal jsem neobyčejnou snahu zajímavého jinocha a netajím se nijak, že se mě stal i osobně velmi milým. Skromný a uctívý, ale při tom důstojně vystupující adept vědy stal se mně milým společníkem.“⁹¹

1.2.2 Studium na Vídeňské univerzitě

V roce 1897 odjel Bedřich Hrozný (*příloha* 24) do Vídně. Na Vídeňské univerzitě se Bedřich Hrozný dostavil k zápisu na evangelickou Bohosloveckou fakultu, ze které však po prvním semestru odešel.⁹²

⁸⁹ SOA Praha – SOKA Kolín. Fond Gymnázium Kolín, inv. č. 273. Hlavní katalog osmé třídy školního roku 1896/7, s. 6.

⁹⁰ Prof. Fritz Hommel (*31. července 1854, Ansbach – †17. dubna 1936, Mnichov), německý orientalista, vynikal mj. ve studiu klínopisné literatury, studoval v Lipsku a habilitoval se v Mnichově, kde získal i profesuru. I když v roce 1925 odešel do důchodu, tak se poté na Univerzitě v Mnichově stále věnoval výuce.

Bližší https://en.wikipedia.org/wiki/Fritz_Hommel, citováno 15. října 2018.

⁹¹ ANM. Fond Justin Václav Prášek, karton 13, inv. č. 1229. Rukopis Justina Václava Práška *Hithité*, s. 32.

Poté Bedřich Hrozný ve Vídni přešel na Filozofickou fakultu (příloha 25), kde si zvolil orientalistiku; zapsán byl dne 4. října 1897. Zde mohl studovat staroarabštinu, moderní arabštinu, sabejštinu, hebrejštinu, aramejštinu, staroegyptštinu, staroperštinu, sanskrt a věnovat se studiu nejstarších dějin Přední Asie.⁹³ Soukromě se navíc učil sumerštinu, neboť nebyla na Vídeňské univerzitě zastoupena a pro studium klínového písma byla důležitá.⁹⁴

Bedřich Hrozný uvedl, že nikdy nebyl a nikdy nechtěl být pouze lingvistou. Byl si vědom povinnosti zvládnout co nejdokonaleji jazyky, kterým se chtěl věnovat, a nejen jim, také literárním památkám, kterými se hodlal zabývat. Důležitějším pro Bedřicha Hrozného byl kulturní a historický obsah jazykových památek ve starém Orientu. Vedle orientální filologie, kterou Bedřich Hrozný považoval za svůj hlavní obor, se chtěl věnovat také dějinám starého Orientu, které jej přitahovaly, jak sám uvedl, „magickou přímo silou“.⁹⁵ V tomto směru Bedřich Hrozný spatřil, že jeho hlavním oborem může být klínopisné studium s asyrštinou nebo babylonštinou a se sumerštinou, neboť klínovým písmem a babylonštinou byly napsány na hliněných tabulkách dle jeho slov dobré tři čtvrtiny pramenů, týkajících se staroorientálních dějin, přičemž množství uvedeného materiálu neustále rostlo s pokračujícími a přibývajícími archeologickými vykopávkami v Orientu. Klínové písmo⁹⁶ bylo dle Bedřicha Hrozného klíčem

⁹² DRAHOVZAL, Jaroslav: *Rodina Hrozných a střední Polabí*. Kolínský zpravodaj, červenec 1984, s. 9.

Heiner Eichner k uvedenému dodal, že registrační list Bedřicha Hrozného, jakožto teologa, se do dnešní doby nedochoval a neexistuje k tomu ani žádná studentská přihlašovací kniha či jiný záznam v matrice rektorátu.

Blíže EICHNER, Heiner: *Studijní a pracovní léta Bedřicha Hrozného ve Vídni (1897–1919)/Friedrich Hroznýs Studien- und Arbeitsjahre in Wien (1897–1919)*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 82–83.

⁹³ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 53.

⁹⁴ HROZNÝ, Bedřich: *Vlastní životopis v kostce*. Venkov, XXVI/1, 1. ledna 1931, příloha, s. 1.

⁹⁵ Ibid.

⁹⁶ Klínové písmo, které vzniklo v oblasti starověké Mezopotámie v období Uruk IV (2. pol. 4. tis. př. n. l.), pravděpodobně vynalezli Sumerové, od kterých je převzali Babyloňané, Asyřané, přičemž ve 14. století př. n. l. psala klínovým písmem celá Přední Asie. Babylonština bývala ve své době diplomatickým jazykem Předního Orientu, jež využívali i egyptští faraonové. Později bylo klínové písmo postupně vytlačeno písmem aramejským.

Blíže HELLER, Jan, HRUŠKA, Blahoslav, CHARVÁT, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea, PEČÍRKOVÁ, Jana, PECHA, Lukáš, PROSECKÝ, Jiří, SADEK, Vladimír, SOUČEK, Vladimír, SOUČKOVÁ, Jana: *Encyklopedie starověkého Předního Východu*, Praha 1999, s. 183–186, heslo *klínové písmo*.

Blíže <http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/encyklopedie.html>, s. v. Sumerové, citováno 5. března 2015.

k porozumění starého Orientu. Svou volbu Bedřich Hrozný později považoval za velice šťastnou, ba přímo šťastnější, než mohl tehdy tušit.⁹⁷

O klínovém písmu například Bedřich Hrozný také uvedl: „*Důležitost písma klínového pochopíme⁹⁸, uvědomíme-li si, že jím nejstarší lidstvo psalo po celá téměř čtyři tisíciletí, tudíž jednou tak dlouho, jak my píšeme latinským.*“⁹⁹

1.2.3 Doktor filozofie

Bedřich Hrozný dne 19. července 1901 na Vídeňské univerzitě získal titul doktora filozofie (příloha 26); na základě dizertační práce¹⁰⁰ na téma *Südarabische Graffiti* neboli *Jihoarabské skalní nápisy*, v níž zpracoval část sabejských nápisů, které do Vídně přivezla expedice z jižní Arábie.¹⁰¹ Vedoucím doktorandské práce byl profesor David Heinrich Müller.¹⁰²

Bedřich Hrozný dne 11. června 1901 na základě svolení Ministerstva školství a dobrozdání ke své dizertační práci¹⁰³ požádal děkanát Filozofické fakulty ve Vídni

⁹⁷ HROZNÝ, Bedřich: *Vlastní životopis v kostce*. Venkov, XXVI/1, 1. ledna 1931, příloha, s. 1.

⁹⁸ Bedřich Hrozný hovořil o důležitosti klínového písma, o němž se mluví i dnes. Např. k současnému vnímání chetitštiny uvedl Jörg Klinger: „(...) že chetitština a s ní anatolská větve indoevropských jazyků představují spíše raný stav vývoje v rámci indoevropské jazykové rodiny. To nám názorně dokládá, jaký význam mají staroanatolské prameny právě z hlediska historické jazykovědy, ale na druhé straně také, jak relevantní je historická jazykověda pro zkoumání chetitštiny a jejích sesterských jazyků, což mimo jiné vedlo k tomu, že dnes už není s ohledem na rozsah dochovaného materiálu středem pozornosti jen chetitština, nýbrž že se v posledních letech silně prosadil širší pohled na dědictví celé anatolské jazykové rodiny.“

Bližze KLINGER, Jörg: *Chetitština – nejstarší dochovaný indoevropský jazyk/Das Hethitische – die am frühesten überlieferte Sprache des Indogermanischen*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 61.

⁹⁹ Citace uvedených slov Bedřicha Hrozného je vystavena na jedné z nástěnek v Polabském muzeu – Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem.

¹⁰⁰ V pozůstalosti Bedřicha Hrozného je dochován rukopis jeho dizertační práce s kolkem a úředním razítkem; je zde uveden název dizertace: *Felsgrafiti der Chanlâner* (přílohy 27–28). Práci vedli David Heinrich Müller a Gustav Wilhelm Hugo Bickell. Uvedené datum na titulním listě dizertace je 3. III. – 1. XII. 1900. Ve spodní části titulní stránky se nalézá rukou psaná poznámka Bedřicha Hrozného: „*Tato moje dissertace obsahuje nevydané nápisy jihoarabské. Kdyby se měla vydat, bylo by třeba ji přepracovat podle otisků a zkrátit.* Hrozný. Praha 13/3 35.“

MÚA AV ČR. Osobní fond Bedřich Hrozný, zn. fondu 309, karton 2, sign. III. a), inv. č. 51. Vlastní vědecké práce – *Felsgrafiti der Chanlâner*, rukopis dizertační práce s dodatky. Rukopis je psán německy, 335 + 14 stran 1. kniha a 172 stran 2. kniha.

¹⁰¹ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 79–80.

¹⁰² SEGERT, Stanislav: *Bedřich Hrozný and the Bible*. ArOr, Vol. LXVII, 1999, number 4, s. 630.

¹⁰³ Z posudku na uvedenou dizertační práci se mj. dovídáme následující:

„(...) Předložená práce byla provedena na můj podnět a pod mým dohledem studentem Hrozným v Orientálním institutu c. a k. univerzity. Již v průběhu práce jsem mohl ověřovat a kontrolovat čtení a psaní Hrozného a mohl jsem zjistit, že student Hrozný vlastní evidentní nadání pro epigrafiku. Skutečně se mu

o povolení k získání doktorské hodnosti z filozofie a přípuštění k rigorózu¹⁰⁴ z předmětů: semitské jazyky jako hlavní obor, starověké dějiny (dějiny Starého Orientu) jako vedlejší obor (v rámci hlavního rigoróza), filozofie (v rámci vedlejšího rigoróza), (*přílohy* 29–30).¹⁰⁵

1.2.4 Stipendijní pobyt v Berlíně a Londýně

Na podzim roku 1901 odešel Bedřich Hrozný s ročním stipendiem ve výši 250 zlatých, které mu udělilo rakouské Ministerstvo školství na doporučení a s přímluvou profesora Davida Heinricha Müllera, do Berlína.¹⁰⁶

V Berlíně¹⁰⁷ začal působit u asyriologa profesora Friedricha Delitzsche,¹⁰⁸ kterého považoval za znamenitého učitele, a to i přes skutečnost, že kvůli jeho značné nedoslýchavosti nebylo snadné se s ním pořádně dorozumět, jak sám Bedřich Hrozný k tomu uvedl. Působil též u asyriologa a archeologa profesora Huga Wincklera. Další

podarilo číst a psát ta nejnáročnější graffiti. Byl při tom podporován jemným a ostrým okem, přímo ocelovou vůlí a velkou bystrostí, přičemž nechybělo ani prohloubené studium související literatury.

Zatímco samotné dešifrování musí být z velké části označeno jako povedené, nemohu to samé říci o úvodních a shrnujících výkladech: 'Historie, náboženství Chaulâner atd.' Také tyto jsou zpracovány s velkou pílí a svědčí o bystrosti a kombinačním talentu, nejsou ale dle mého názoru dostatečně podloženy. Student Hrozný se nechal unést svou fantazií a svou bystrostí a vydával za fakta téze, které musí být teprve prokázány.

Předložená práce podporuje šťastným rozluštěním graffit vědu a prokazuje tímto vědecký talent jako závazek.(...)

UAW. Philosophische Fakultät, Rigorosenakt 1376, Hrozný Friedrich, fol. 009. Posudek zpracoval a vlastní rukou zapsal dne 18. dubna 1901 referent prof. Dr. David Heinrich Müller a dne 21. dubna 1901 se k posudku v plném rozsahu připojil a vlastní rukou stvrdil prof. Dr. Gustav Wilhelm Hugo Bickell.

¹⁰⁴ K rigoróznímu řádu na Filozofické fakultě na Vídeňské univerzitě, blíže EICHNER, Heiner: *Studijní a pracovní léta Bedřicha Hrozného ve Vídni (1897–1919)/Friedrich Hroznýs Studien – und Arbeitsjahre in Wien (1897–1919)*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 90–91.

Heiner Eichner ve svém příspěvku pojednává též o Hrozného dizertační práci. K tomu na s. 94 mj. napsal: „Podle sdělení Univerzitní knihovny je sice Hrozného disertace s titulem „Felsgraffitti der Chaulâner“ v Gebauerově tištěném seznamu disertací (1935) uvedena, ale v knihovních sbírkách chybí.“ K tomuto textu dodávám, že rukopis uvedené práce se nachází v MÚA AV ČR, viz výše.

¹⁰⁵ UAW. Philosophische Fakultät, Rigorosenakt 1376, Hrozný Friedrich, fol. 4.

Bedřich Hrozný si podal svou rigorózní práci na Vídeňské univerzitě dne 12. dubna 1901, č. j. 1534. Poplatek ve výši 40 korun uhradil Univerzitní kvestuře, jako poplatek za odborný posudek (*příloha* 31). Dne 10. června 1901 požádal Bedřich Hrozný děkanát Filozofické fakulty ve Vídni o laskavé odevzdání své rigorózní práce „Jihoarabské skalní nápisy“ do tisku a potvrzení, že hotový výtisk bude navrácen zpět.

¹⁰⁶ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 79–80.

¹⁰⁷ V MÚA AV ČR se ke stipendijnímu pobytu Bedřicha Hrozného v Německu nacházejí dva sešity s poznámkami Bedřicha Hrozného z přednášek. Z Berlína ze dne 22. ledna 1902 – asyrština (55 listů textu), (*příloha* 32) a z Kolína nad Rýnem ze dne 26. února 1902 – arabština (48 listů textu) (*příloha* 33).

¹⁰⁸ Prof. Friedrich Delitzsch (*3. září 1850, Erlangen – †19. prosince 1922, Langenschwalbach), německý asyriolog, vyučoval semitské jazyky. Byl spoluzakladatelem Německé orientální společnosti (*Deutsche Orientgesellschaft*).

přednášky Bedřich Hrozný absolvoval u semitisty profesora Jakoba Bartha.¹⁰⁹ Zde vznikla Hrozného práce *Zum Geldwesen der Babylonier*, pojednávající o peněžním systému starých Babyloňanů.¹¹⁰

Následující semestr v roce 1902 již Bedřich Hrozný nezůstal v Berlíně, ale na doporučení Friedricha Delitzsche odjel na dobu dvou měsíců do Britského muzea v Londýně, kde byly uloženy originály níže uvedených a doposud nepublikovaných epických textů, mylně považovaných za hymny.¹¹¹ V Londýně se Bedřicha Hrozného ujal profesor Archibald Henry Sayce¹¹² z Oxfordské univerzity.¹¹³ Zde pracoval v oddělení Egyptian and Assyrian Antiquities.¹¹⁴

V souvislosti se svou cestou do Londýna, která byla původně naplánována na dva až tři měsíce, napsal Bedřich Hrozný do Londýna dopis (*přílohy* 34–36), v němž uvedl, že bude v Britském muzeu kopírovat vybrané klínopisné tabulky (*přílohy* 37–39), a to především osm nepublikovaných klínopisných tabulek a ještě několik dalších mytologických textů. Kromě toho hodlal také okopírovat pro Davida Heinricha Müllera jeden arabský a jeden hebrejský rukopis.

Po svém návratu z Londýna napsal ještě Bedřich Hrozný do Britského muzea žádost (*přílohy* 40–41) o svolení publikovat vybrané klínopisné tabulky, obsahující astrologické

¹⁰⁹ Prof. Jakob Barth (*3. března 1851, Flehingen – †24. října 1914, Berlín), německý semitista a orientalista.

Bliže <http://www.deutsche-biographie.de/pnd116063718.html>, citováno 28. března 2015.

MACEŠKOVÁ, Hana: Chatreššar 2002–2003. Praha: *Materiály k dějinám klínopisu na Univerzitě Karlově I*, 2003, s. 4–48.

¹¹⁰ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 69–72.

¹¹¹ NA. Fond Ministerstvo školství a kultury, Praha – osobní, karton 55, sign. Bedřich Hrozný. Curriculum vitae Bedřicha Hrozného (datum neuvedeno).

¹¹² Archibald Henry Sayce (*25. září 1845, Gloucester, Gloucestershire – †4. února 1933, Bath, Somerset), lingvista a průkopník britské archeologie. Napsal první gramatiku asyrštiny v angličtině *Assyrian Grammar, for Comparative Purpose* (1872), která opětovně vyšla mj. v říjnu 2014; bliže <http://www.cambridge.org/gb/academic/subjects/languages-linguistics/historical-linguistics/assyrian-grammar-comparative-purposes>, citováno 21. března 2015.

Dále pak Archibald Henry Sayce zpracoval mj. *Elementary Grammar with Full Syllabary and Progressive Reading Book, of the Assyrian Language* (1875), *The Archaeology of the Cuneiform Inscriptions* (1907) a další.

Bliže *The New Encyclopaedia Britannica*, 1991, The University of Chicago, Vol. 10, s. v. *Sayce, Archibald H(enry)*, s. 493.

¹¹³ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 84.

SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 77–79.

¹¹⁴ UAW. Philosophische Fakultät, Hrozný's personnel file 2042, Hrozný Friedrich, fol. 023. Text hodnocení habilitace zapisoval vlastní rukou David Heinrich Müller. Originál je opatřen vlastnoručními

a mytologické texty, hymny a dopisy.¹¹⁵ Tato byla obratem vyřízena a písemně potvrzena dopisem, podepsaným kurátorem oddělení egyptských a asyrských památek Dr. Ernestem Alfredem Thompsnem Wallisem Budgem¹¹⁶ (příloha 42).¹¹⁷

Na základě bádání v Londýně Bedřich Hrozný jako první poukázal ve své níže uvedené studii o bohu Ninragovi (Ninibovi, což bylo zastaralé čtení jména boha Ninurty¹¹⁸) na spojitost mýtu LUGAL.E UD ME.LÁM.BI NIR.GÁL (Králi, bouře, jejíž záře skvělá je.), zkráceně „Lugale“, s lagašským vládcem Gudeou (2141–2122 př. n. l.).¹¹⁹ Uvedené texty byly ve skutečnosti částmi velkého eposu,¹²⁰ jehož celý obsah Bedřich Hrozný neznal.¹²¹

Výsledky Hrozného práce z Britského muzea byly popsány v hodnocení jeho habilitace následovně: „*Přepis, překlad a vysvětlení náročného textu jsou v epigrafickém, gramatickém a filologickém vztahu bezvadné, a bystré kombinace Hrozného jsou s mála výjimkami dobře zdůvodněny a nacházejí všeobecný souhlas.*“¹²²

Bedřich Hrozný měl štěstí, že jím požadované klínopisné tabulky v Britském muzeu nebyly vystaveny v expozici, ale byly uloženy v depozitáři, neboť by mu nebyly zapůjčeny. Dokládá nám to poznámka na první stránce dopisu Bedřicha Hrozného, který zaslal do Britského muzea. Zde se uvádí: „*My dear King – keep an eye on this youth if he comes. Please write and ask him for an exact list of what he wants, and tell him that he can have*

podpisy dalších hodnotitelů, kterými byli Joseph von Karabacek, Paul Kretschmer a Gustav Wilhelm Hugo Bickell.

¹¹⁵ The British Museum, London. Dopisy zaslané Bedřichem Hrozným do Britského muzea v Londýně ze dne 21. dubna 1902 a 7. července 1902.

¹¹⁶ Sir Ernest Alfred Thompson Wallis Budge (*27. července 1857, Bodmin, Cornwall – †23. listopadu 1934, Londýn), anglický filolog, orientalista a egyptolog. Pracoval v Britském muzeu a podnikl mnoho cest do Egypta a Súdánu.

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/E._A._Wallis_Budge, citováno 3. října 2018.

¹¹⁷ The British Museum, London. Opis dopisu zaslaného Bedřichovi Hroznému z Britského muzea v Londýně kurátorem oddělení egyptských a asyrských památek Dr. Ernestem Alfredem Thompsnem Wallisem Budgem ze dne 9. července 1902.

¹¹⁸ K Ninurtovi blíže ANNUS, Amar: *The God Ninurta in the Mythology and Royal Ideology of Ancient Mesopotamia*. State Archives of Assyria Studies 14, Helsinki: The Neo-Assyrian Text Corpus Project, 2002.

PROSECKÝ, Jiří: *Slova do hlíny vepsaná – Mýty a legendy Babylónu*, Praha 2010, s. 162–198.

¹¹⁹ PROSECKÝ, Jiří: *Slova do hlíny vepsaná – Mýty a legendy Babylónu*. Praha 2010, s. 163–164.

¹²⁰ Bedřich Hrozný v Londýně fragmenty textu eposu kopíroval, přeložil a doplnil je také filologickým komentářem. Jeho práci vydala Předoašijská společnost v Berlíně roku 1903 ve spisech pod názvem *Sumerisch-babylonische Mythen von dem Gotte Ninrag (Ninib)*, přičemž druhé vydání tohoto díla se uskutečnilo v roce 1914.

HROZNÝ, Bedřich: *Sumerisch-babylonische Mythen von dem Gotte Ninrag (Ninib)*. Berlin 1903.

ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 84.

¹²¹ PROSECKÝ, Jiří: *Bedřich Hrozný*. Praha 2015, s. 3.

*no exhibited tablets. Also that he had better bring an introduction from some official, or from his Consul here.*¹²³

¹²² UAW. Philosophische Fakultät, Hrozny's personnel file 2042, Hrozny Friedrich, fol. 023.

¹²³ Jedná se o dopis ze dne 21. dubna 1902 (*příloha* 34).

K uvedené písemné poznámce mi doplnila Francesca Hilier (Senior Archivist, Collection Projects and Resources) z Britského muzea, dne 23. března 2021, že se jedná patrně o text, který napsal Dr. Ernest Alfred Thompson Wallis Budge (Keeper of the Department of Egyptian and Assyrian Antiquities).

1.3 ZAMĚSTNANCEM NA UNIVERZITĚ VE VÍDNI, VYKOPÁVKY V PALESTINĚ, PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA A ROZLUŠTĚNÍ CHETITŠTINY

1.3.1 Univerzitní knihovna ve Vídni

Po studiích Bedřich Hrozný získal nabídku Reálného a vyššího gymnázia v Kolíně vyučovat latinu a řečtinu jako suplent. Touto ne příliš lákavou cestou Bedřich Hrozný jít ale nehodlal, protože se v budoucnu chtěl zabývat Orientem, k němuž by bylo z kolínského gymnázia přece jen daleko.¹²⁴ Vrátil se tedy zpět na Vídeňskou univerzitu, kde od roku 1902 na přimluvu svých bývalých učitelů začal působit na pozici bezplatného praktikanta (po dobu jednoho roku) v univerzitní knihovně (*K. K. Universitätsbibliothek Wien*).¹²⁵ Asistentké místo nebylo volné, a tak Bedřich Hrozný v knihovně zůstal až do konce roku 1918. A byl spokojený.¹²⁶

1.3.2 Archeologické vykopávky v Palestině

Ernst Franz Max Sellin v roce 1903 absolvoval archeologickou expedici na palestinský vrcholek Tell Ta'annek,¹²⁷ o které referoval dne 13. června 1903 na Akademii věd ve Vídni (*Kaiserliche Akademie der Wissenschaften*),¹²⁸ z níž přivezl čtyři klínopisné tabulky, které Bedřich Hrozný v témže roce 1903 přeložil a doplnil cenným komentářem; srovnával akkadská a hebrejská slova ve vztahu k biblickým textům.

¹²⁴ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 84–85.

¹²⁵ Bedřich Hrozný byl jmenován praktikantem Univerzitní knihovny ve Vídni dne 2. června 1902.

UAW. Philosophische Fakultät, Hrozný's personnel file 2042, Hrozný Friedrich, fol. 023.

¹²⁶ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 85.

¹²⁷ Heiner Eichner ve svém originálním, německy psaném příspěvku na s. 96 v knize *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*, správně uvedl, že Tell Ta'annek se nalézá ve „Westjordanland“, ale v českém překladu je mylně uvedeno na předchozí straně, že se Tell Ta'annek nachází „v západním Jordánsku“. Zde se však jedná o Západní břeh Jordánu, který je součástí Palestinských území, a ne Jordánska.

Bližze EICHNER, Heiner: *Studijní a pracovní léta Bedřicha Hrozného ve Vídni (1897–1919)/Friedrich Hrozný's Studien- und Arbeitsjahre in Wien (1897–1919)*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 95–96.

¹²⁸ SEGERT, Stanislav: *Bedřich Hrozný and the Bible*. ArOr, Vol. LXVII, 1999, number 4, s. 630.

Tato práce byla poté pod názvem *Keilschrifttexte von Taʿannek*¹²⁹ roku 1904 uveřejněna ve Zprávách vídeňské Akademie věd.

Po tomto úspěchu Bedřich Hrozný získal v roce 1904 dlouhodobou dovolenou, kterou věnoval pracem v rámci vědecké výpravy v Palestině.¹³⁰ V prázdninových měsících 1904 doprovázel Ernsta Sellina na jeho třetí výzkumné cestě do Palestiny, kde probíhaly vykopávky na již zmíněném pahorku Tell Taʿannek,¹³¹ aby luštil Kanaánské hliněné destičky, které tam Ernst Sellin doufal nalézt a také našel.¹³²

Bedřich Hrozný byl do výpravy přizván, aby zde pracoval jako asyriolog a mohl na místě určovat a číst dokumenty, jejichž nalezení se očekávalo. Skutečně bylo objeveno osm klínopisných tabulek napsaných babylónštinou. Rozluštění hliněných tabulek hned na místě bylo popsáno v hodnocení Hrozného pozdější habilitace jako zdatný výkon, který si zaslouží uznání.¹³³

Tato cesta, stejně jako další, byla pro Bedřicha Hrozného přínosem, protože se nejen seznámil se způsobem a technikou vlastních vykopávek, ale absolvoval i další studijní cestu po Orientě – kromě Palestiny byl také v Cařihradu, navštívil Malou Asii, Sýrii i Egypt; v Egyptě spatřil pyramidy, které na něj velmi zapůsobily.¹³⁴ Po návratu

¹²⁹ Blíže MACEŠKOVÁ, Hana: Chatreššar 2002–2003. Praha: *Materiály k dějinám klínopisu na Univerzitě Karlově I*, 2003, s. 4–48.

¹³⁰ Archeologický výzkum na palestinském Tell Taʿanneku byl podporován ze strany Ministerstva kultu a vyučování (*K. K. Ministerium für Kultus und Unterricht*), Německé Společnosti pro výzkum Palestiny (*Deutscher Palästina-Verein*) a lodní přeprava byla zajištěna ze strany společnosti Lloyd's of Austria.

Blíže SEGERT, Stanislav: *Bedřich Hrozný and the Bible*. *ArOr*, Vol. LXVII, 1999, number 4, s. 631.

¹³¹ Blíže k Tell Taʿanneku např.:

HAMDAN, Taha: *Prehistoric and Early Urban Mortuary Differentiations in Palestine with Special Reference to Tell Taʿannek*. Berlin 1990 (Freie Universität Berlin).

Blíže databáze Národní knihovny ČR

http://aleph.nkp.cz/F/BK4XACAL6RGY7DD625I3UU5KS3G7C4GXDUP739YUDJ1SQE6TXH-48518?func=find-b&find_code=WTL&request=Tell+Taanek+&adjacent=N&x=36&y=7#tail, citováno 26. května 2016.

Dále k Tell Taʿanneku např.

NASHEF, Khaled (ed.). *Tell Taʿannek, 1963–1968*. Birzeit University 1998–2001 (Palestinian Institute of Archaeology).

KREUZER, Siegfried (ed.): *Taanach/Tell Taʿannek: 100 Jahre Forschungen zur Archäologie, zur Geschichte, zu den Fundobjekten und zu den Keilschrifttexten (Wiener Alttestamentliche Studien)*. Wien/Frankfurt 2006.

¹³² UAW. Philosophische Fakultät, Hrozný's personnel file 2042, Hrozný Friedrich, fol. 023.

¹³³ Ibid.

¹³⁴ SOUKUPOVÁ, Manka: *Čechoslovák, objevitel starověkého národa*. Naše republika, VIII/4, 1937–1938, s. 50.

z Palestiny v roce 1905 zpracoval nalezené klínopisné nápisy¹³⁵ a jeho text byl obratem publikován.¹³⁶

1.3.3 Habilitace

O Bedřicha Hrozného se poté, co vydal práci o peněžním systému starých Babyloňanů pod názvem *Zum Geldwesen der Babylonier*,¹³⁷ začal zajímat Jaroslav Goll,¹³⁸ jenž později projevil zájem o práci Bedřicha Hrozného na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze, kde měl převzít mimořádnou stoličiči pro dějiny starého Orientu.

Jaroslav Goll usiloval spolu s několika českými vědci a členy parlamentu o zřízení Katedry orientalistiky na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze, ale Ministerstvo kultu a vyučování tuto žádost odmítlo, a to i přes skutečnost, že veškeré finanční výdaje s tímto projektem by nesla česká strana prostřednictvím architekta a stavitele Josefa Hlávky.¹³⁹ V souvislosti s těmito kroky tak vešel Bedřich Hrozný v osobní styk s Rudolfem Dvořákem¹⁴⁰ a T. G. Masarykem.¹⁴¹

¹³⁵ Bedřich Hrozný byl následující rok povolán Císařskou akademií věd ve Vídni, aby odcestoval do Cařihradu, kde měl provést ještě dodatečnou kontrolu nalezených klínopisných textů z Tell Ta'aneku. Bedřich Hrozný ve dnech 13. až 22. června 1905 v Cařihradu zmíněné texty porovnal a pořídil jejich autografie, přičemž zde vyfotografoval také bronzové sošky a zlatý šperk na Tell Ta'aneku objevené. Bedřich Hrozný k tomu dodal, že se nalezené střepy z jejich vykopávek v cařihradském muzeu nenacházely a byly převezeny do Kaimakamu v Jeninu.

EICHNER, Heiner: *Studijní a pracovní léta Bedřicha Hrozného ve Vídni (1897–1919)/Friedrich Hroznýs Studien - und Arbeitsjahre in Wien (1897–1919)*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 97–98.

¹³⁶ *Ibid.*, s. 86–88.

¹³⁷ HROZNÝ, Friedrich: *Zum Geldwesen der Babylonier*. In: *Beiträge zur Assyriologie und Semitischen Sprachwissenschaft IV*. Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1902, s. 546–550. Dostupné online z adresy https://archive.org/details/bub_gb_GbBhAAAAMAAJ/page/n5, citováno 3. října 2018.

¹³⁸ Prof. PhDr. Jaroslav Goll (*14. července 1846, Chlumec nad Cidlinou – †8. června 1929, Praha), historik, spisovatel, básník, diplomat, poslanec parlamentu, pedagog, rektor České university Karlo-Ferdinandovy v akademickém roce 1907/08. Jeho vnučkou byla herečka Nataša Gollová.

Bliže <http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/4/obsah/jaroslav-goll-14.-7.-1846-8.-6.-1929-70.-vyroci-umrti.html>, citováno 11. března 2015.

¹³⁹ Josef Hlávka (*15. února 1831, Přeštice – †11. března 1908, Praha), architekt, stavitel, politik a štědrý mecenáš. Díky němu byla postavena mj. i Hlávková kolej v Praze, kde mohli bydlet chudší studenti.

Bliže <http://abicko.avcr.cz/2008/1/09/portret-josefa-hlavky.html>, citováno 11. března 2015.

¹⁴⁰ Prof. PhDr. Rudolf Dvořák (*12. listopadu 1860, Dříteň – †1. února 1920, Praha), spoluzakladatel české orientalistiky, spolu s Jaromírem Břetislavem Košutem. Rudolf Dvořák byl též překladatelem a redaktorem *Ottova slovníku naučného*. Dvorní rada Rudolf Dvořák byl také řádným profesorem filologie, řádným členem Královské české společnosti nauk, řádným členem a generálním sekretářem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění. Rudolf Dvořák byl v letech 1900–1901 děkanem a 1901–1902 proděkanem Fakulty filozofické, 1915–1916 rektorem a 1916–1917 prorektorem České university Karlo-Ferdinandovy v Praze.

Proto začal Bedřich Hrozný shromažďovat materiály, aby mohl vypracovat habilitační práci o nejstarších babylonských dějinách. Využil k tomu nejen prameny z archívů sumerských chrámů, ale i babylonské texty.

Jakožto praktikant univerzitní knihovny si podal dne 18. ledna 1905 u profesorského kolegia Filozofické fakulty Vídeňské univerzity žádost, aby mu bylo uděleno *venia legendi* pro semitské jazyky se zvláštním zřetelem pro výzkum klínového písma a povoleno vyřízení jeho žádosti (přílohy 43–44); stalo se tak v pondělí, dne 13. března 1905.¹⁴²

Děkanát Filozofické fakulty Vídeňské univerzity přijal v pondělí 20. března 1905 protokol s názvem *Schůzka kolokvia s habilitantem Dr. Bedřichem Hrozným* (příloha 45). K tomu habilitant předložil pro zkušební přednášku následující tři možná témata: O babylonském eposu o stvoření světa, O sumerských dialektech a dále Palestina v době al-ʿAmarnských textů a Tell Taʿannek.¹⁴³

Děkanát Filozofické fakulty přijal dne 26. května 1905 v 15 hodin protokol *Zkušební přednáška habilitanta pana Dr. Bedřicha Hrozného* (příloha 46). Uvedeno v něm bylo, že: „Přednáška, která byla vybrána komisí, se zabývá tématem „Über das babylonische Welterschöpfungsepos“ (O babylonském eposu o stvoření světa) a vyhověla zákonným požadavkům.“¹⁴⁴

Dále, můžeme se také setkat s tvrzením, že zakladateli orientalistiky u nás byli orientalista Jaromír Břetislav Košut a Alfred Ludwig, profesor indologie a srovnávacího jazykozpytu na pražské universitě.

Blíže PhDr. MARDIROSSIAN, N.: *Stav orientalistiky v Československu I*. Národní listy - příloha, ročník LXX/239, 31. srpna 1930, s. 9.

Blíže <http://abicko.avcr.cz/archiv/2000/6/obsah/rudolf-dvorak-140.-vyroci-narozeni-80.-vyroci-umrti.html>, citováno 11. března 2015.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. Dvořák Rudolf, citováno 6. března 2015.

Blíže také KOPECKÝ, René: *Prof. Dr. Bedřich Hrozný a prof. Dr. Rudolf Dvořák – aneb nové zprávy ze života světového chetitologa*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2012, vol. 43, s. 142–145.

¹⁴¹ Prof. PhDr. Tomáš Garrigue Masaryk (*7. března 1850, Hodonín – †14. září 1937, Lány), poslanec rakouské říšské rady. V roce 1918 se stal prvním československým prezidentem.

Dále:

SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 96–98.

¹⁴² UAW. Philosophische Fakultät, Hrozný's personnel file 2042, Hrozný Friedrich, fol. 021.

¹⁴³ Ibid., fol. 006.

¹⁴⁴ Ibid., fol. 004. Habilitační řízení – žádost Bedřicha Hrozného o udělení *venia legendi* pro semitské jazyky se zvláštním zřetelem pro výzkum klínového písma a témata jeho habilitačních přednášek.

Přítomni byli: jako předseda děkan Wilhelm Meyer-Lübke, dále dvorní rada David Heinrich Müller, dvorní rada Joseph von Karabacek, Gustav Wilhelm Hugo Bickell a Paul Kretschmer.

Z překladu hodnocení habilitace Bedřicha Hrozného se dovídáme mj. následující slova (přílohy 47–48):

„ (...) *Veškeré práce Dr. Hrozného vynikají svou mimořádnou pečlivostí a důsledností. Už v jeho dizertační práci, která se zabývá graffiti, nalezenými v jižní Arábii, ukazuje své velké epigrafické nadání: jistý, ostrý zrak a jemný takt v luštění, avšak převládala u něj ještě fantazie a on se nechal unést k obsáhlým hypotézám, které ještě nejsou dostatečně podloženy.* (...)

Dr. Hrozný se ve svých pracích ukazuje ale také jako opak mnoha asyriologů, kteří sotva dokáží rozluštit nevokalizovaný hebrejský nebo arabský text, jako dobře vyškolený semitista, který se ve všech oblastech semitské filologie vyzná. (...)“¹⁴⁵

Bedřich Hrozný tak dokázal na základě zpracování hospodářských dokumentů starých Sumerů a Babyloňanů, že staroegyptská kultura byla ovlivněna sumersko-babylonskou kulturou.¹⁴⁶ V mnoha oborech lze tuto skutečnost dokázat a v některých oborech ji lze považovat za velice pravděpodobnou. Jako příklady představil Bedřich Hrozný orbu, vaření piva, hrnčářství, sochařství, stavitelství, zpracování kovů, náboženství a zřejmě i písmo.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Ibid., fol. 023. Text hodnocení habilitace zapisoval vlastní rukou David Heinrich Müller. Originál je opatřen vlastnoručními podpisy dalších hodnotitelů, kterými byli Joseph von Karabacek, Paul Kretschmer, Gustav Wilhelm Hugo Bickell.

¹⁴⁶ HROZNÝ, Bedřich: *Stručný přehled mých vědeckých objevů*. Praha 1948, s. 6.

¹⁴⁷ Prokázání Bedřicha Hrozného, že mezopotámská kultura byla východištěm pro vznik a rozvoj kultury egyptské, není všemi badateli ani v současné době přijímáno jednomyslně. Uvedené názory několikrát prošly svou vlastní proměnou. Například po roce 1960 se opět pochybovalo o vlivu mezopotámské kultury na kulturu egyptskou, přičemž v současné době se tato mince obrátila opět zpět a názory v této stále zajímavé a diskutovatelné otázce jdou zase opačným směrem.

Do budoucna dle mého soudu další obrat v uvedených názorech nelze nyní potvrdit a ani vyvrátit, neboť nevíme, co všechno nám následující roky a staletí naše Země v podobě archeologických nálezů z hlíny či písku na světlo světa opět vydá, přičemž ani všechny doposud nalezené klínopisné tabulky nebyly ještě zpracovány.

K tomu např.:

WENGROW, David: *The Archaeology of Early Egypt. Social Transformations in North-East Africa, 10.000-2650 BC*. Cambridge: Cambridge University Press 2006.

QUENET, Philippe: *Les échanges dun ord de la Mésopotamie avec ses voisins proche-orientaux au 11e millénaire (ca. 3100-2300 av. J. C.)*. (Subartu XXII), Turnhout: Brepols 2008.

1.3.4 Chetitské texty z Boğazköy

1.3.4.1 Práce s klínopisnými tabulkami v Cařihradu

Německá orientální společnost se sídlem v Berlíně nabídla Bedřichovi Hroznému, na návrh Otto Webera z listopadu 1913, zda by se účastnil na pracích s klínopisnými tabulkami nalezenými v Boğazköy,¹⁴⁸ uloženými v cařihradském muzeu, kde měl okopírovat nalezené chetitské texty spolu s doktorem Hugo Heinrichem Figullou;¹⁴⁹ ten tam vedle několika jiných asyriologů působil od ledna 1914. Bedřich Hrozný souhlasil¹⁵⁰ a požadoval sepsání smlouvy na dobu deseti let, neboť si uvědomoval

¹⁴⁸ Od roku 1906 prováděl nedaleko turecké vesničky Boğazköy, přibližně 145 km severně od Ankary, archeologické vykopávky berlínský asyriolog Hugo Winckler, u kterého studoval i Bedřich Hrozný. Uvedené archeologické práce zde probíhaly do roku 1907 a další následovaly v letech 1911–1912. Během vykopávek byly odkryty rozvaliny hlavního města Chetitů, města Chattuša (Město Chattuša objevil v roce 1834 francouzský archeolog a historik Charles Félix Marie Texier). V něm bylo postupně nalezeno také asi 10 000 hliněných tabulek (odhadovalo se i 20 000 tabulek) pocházejících ze 14. a 13. století př. n. l. Tabulky byly popsány babylonským a chetitským písmem.

Na překladu zmíněných klínopisných hliněných tabulek pracovali kromě Hugo Wincklera také Ernst Friedrich Weidner z Berlína, Franz Marius Theodor Böhl z Groningenu, Otto Weber a Friedrich Delitzsch.

Do současné doby bylo v Boğazköy, kde i nadále probíhají archeologické práce, nalezeno více než 30 000 zlomků či celých klínopisných tabulek. Největší množství těchto tabulek je uchováno v muzeu v Ankaře, dále pak v Istanbulu, Londýně, Berlíně, Paříži a jinde.

Blíže KLINGER, Jörg: *Chetitština – nejstarší dochovaný indoevropský jazyk/Das Hethitische – die am frühesten überlieferte Sprache des Indogermanischen*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 58.

Blíže k chetitským textům TORRI, Giulia, BARSACCHI, Francesco G.: *Hethitische Texte in Transkription KBo 12*. Wiesbaden 2018.

¹⁴⁹ Dr. Hugo Heinrich Figulla (*27. prosince 1885, Loslau – †6. února 1969, Londýn), německý asyriolog a chetitolog. V roce 1914 navštívil Turecko spolu s Hugo Wincklerem a své hlavní úsilí tak zaměřil na chetitštinu. Když nastoupili k moci nacisté, odešel do Švýcarska a poté do Velké Británie, kde v letech 1949–1967 pracoval v Britském muzeu.

Blíže http://cdli.ox.ac.uk/wiki/doku.php?id=figulla_hugo_heinrich, citováno 18. října 2018,

dále <https://whowaswho-indology.info/1959/figulla-hugo-heinrich/>, citováno 18. října 2018.

¹⁵⁰ Na základě nabídky berlínské Orientální společnosti Bedřich Hrozný odjel do Cařihradu spolu se svojí manželkou Vlastou v dubnu 1914 a svou práci přerušil krátce po vypuknutí 1. světové války; koncem srpna se po pěti měsících práce spolu s chotí vrátili zpět do Vídně. V Cařihradu Vlasta Hrozná pomáhala při vybalování destiček a následně jejich případné zlomky skládala dohromady. Bedřich Hrozný v průběhu tohoto pobytu v Cařihradu nestihl zpracovat všechny klínopisné chetitské tabulky. Chetitské texty tam nejen kopíroval, ale mimo muzeum z nich rovnou pořizoval výpisky a slova již seřazoval do slovníku jak abecedně, tak podle koncovek, což bylo důležité pro jejich rozluštění.

ANM. Fond Justin Václav Prášek, karton 5, inv. č. 544, sign. 544/1, sign. 544/7. Korespondenční lístek Jindřicha Hrozného (bratra Bedřicha Hrozného) zaslaný J. V. Práškoví z Prahy dne 6. října 1924.

SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 105–109.

důležitost tohoto projektu. Přepsané chetitské texty měl Bedřich Hrozný poté rozluštit a přeložit; což se mu nakonec i podařilo.¹⁵¹

1.3.5 Odvod na vojnu

Bedřich Hrozný nakonec přece jen narukoval na vojnu dne 15. února 1915, ale ještě v ten samý den, jak napsal Otokarovi Šimkovi, byl pro velkou krátkozrakost (9 dioptrií)¹⁵² propuštěn domů (příloha 49).¹⁵³

Jiné události v Hrozného životě během 1. světové války nám popisuje jeho další korespondence, zasláná Otokarovi Šimkovi (přílohy 50–53). Bedřich Hrozný musel jako branec opět nastoupit do vojenské služby (příloha 54), a to v pondělí, dne 16. srpna 1915, kdy byl již uznán schopným. V tomto dopise svou vojenskou službu, kdy působil v kasárnách na druhé straně Vídně (Bedřich Hrozný spal doma a na místě musel být v 6 hodin ráno; tramvaje zpravidla nejezdily), a kde se učil také mj. „salutovat a chodit“, popsal na druhé a třetí straně dopisu dále slovy: „*Jinak na mne stálý pobyt na čerstvém vzduchu působil dobře. Většinou jsme byli na nádvoří nebo seděli*

¹⁵¹ ALAURA, Silvia: *Bedřich Hrozný a Říšské osmanské muzeum v Cařihradě v době vypuknutí první světové války/Bedřich Hrozný and the Imperial Ottoman Museum in Constantinople at the Outbreak of World War I*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 126–127.

¹⁵² LA PNP. Pozůstalost (fond) Šimek Otokar. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi ze dne 24. prosince 1914, strana 2. Inv. č. LA 91/65/0096.

Bedřich Hrozný napsal Otokarovi Šimkovi s ohledem na odvod na vojnu tato slova, v nichž byla i jeho obava spojená s ohrožením Hrozného rozluštění chetitštiny: „*Za to nyní – v knihovně – nepostupuje práce tak rychle. Jsem z toho už celý nervózní. K tomu přišlo, že jsem byl odveden vzdor své veliké krátkozrakosti (9 dioptrií); oči prý budou zkoušeny až při presentaci. Mohu snad být ještě puštěn, ale mnoho tomu nevěřím. Snad se bude v lednu narukovat. To by bylo ovšem pro mou práci katastrofou. Bojím se, že Fig.[ulla] v Berlíně dále může klidně pracovat a mi své výsledky třeba vezme.*“

¹⁵³ LA PNP. Pozůstalost (fond) Šimek Otokar. Korespondenční lístek od Bedřicha Hrozného zasláný Otokarovi Šimkovi z Vídně dne 25. dubna 1915. Inv. č. LA 91/65/0097.

Dále, Stavovský list Bedřicha Hrozného uvádí mj. i délku jeho vojenské služby, rozdělenou na dvě části. 15. února 1915 – 25. února 1915 a 1. prosince 1915 – 25. listopadu 1918 (válečná služba), celkem 3 roky a 6 dnů.

Údaje ve Stavovském listě Bedřicha Hrozného se ale rozcházejí s tím, co psal Bedřich Hrozný příteli Otokarovi Šimkovi. Jak jsem uvedl výše, dne 25. dubna 1915 Bedřich Hrozný napsal, že nastoupil na vojnu 15. února 1915 a v ten samý den byl propuštěn. A dále, dne 18. září 1915 se zmínil, že nastoupil na vojnu dne 16. srpna 1915.

Stavovský list Bedřicha Hrozného obsahuje informaci, jak již bylo zmíněno výše, že sloužil u armády v době 15. února 1915 – 25. února 1915. Přitom měl Bedřich Hrozný sloužit pouze jeden den, a to 15. února 1915. A ještě k tomu měl Bedřich Hrozný v době 16. ledna 1915 – 15. července 1915 nahlášenou 6měsíční vědeckou dovolenou. Uvedené dva termíny se zde překrývají; vědecká dovolená byla nástupem do vojenské služby přerušena, ale tato skutečnost již ve Stavovském listě nebyla zaznamenána.

*na slavnících – bylo to strašné lenošení. Strava v poledne byla dobrá.*¹⁵⁴
Dále se z dopisu dozvídáme, že Bedřicha Hrozného čtvrtý den odveleli na velitelství, odkud byli posíláni ruští zajatci k polním pracem. Služba zde pro něj působila zase jako příjemná, třebaže komplikovaná. Zmínil i jednoho vídeňského kaprála, který byl „*velice sprostý*“.

V tomto psaní Bedřich Hrozný Otokarovi Šimkovi sdělil, že kvůli jeho nástupu na vojnu jej přiměl hlavní vydavatel jejich chetitských textů profesor Otto Weber, aby narychlo zveřejnil předběžné sdělení o rozluštění chetitských nápisů a chetitského jazyka. Bedřich Hrozný mu nabídnul, aby otisknul úvod jeho gramatické práce „*Sprache der Hethiter*“, kterou měl v konceptu a částečně již načisto hotovou (I. díl), což Otto Weber přijal. Bedřich Hrozný v dopise dále sdělil to nejhlavnější, a to že dle jeho soudu je chetitština řečí indoevropskou¹⁵⁵ a že stojí nejbližší latině. Dodal, že Hugo Winckler, ani Friedrich Delitzsch, Eduard Meyer a další nepokládali chetitštinu za indoevropskou řeč. Bedřich Hrozný si byl ve svém tvrzení naprosto jist. Uvedený dopis nám též poukazuje na skutečnost, že luštění chetitštiny Bedřichem Hrozným bylo doprovázeno také s jeho značným psychickým vypětím, což mohlo mít v pozdějších letech vliv i na jeho celkový zdravotní stav. Dodal, že: „*věc vyvolá sensaci mezi filology všeho druhu – nová indoevropská řeč, příbuzná s latinou, 1500 př. Kr. v Malé Asii, dlouho před Homerem! Nevím ovšem, zda mi to zde ve Vídni pomůže v mé kariéře, a ani s tím nepočítám. Zde v Rakousku... . (...) Moje nervy bohužel jsou velice špatné, nechodím téměř*

Bližší UAW. Universitätsbibliothek, Personalakt Friedrich Hrozný. Standesaustweis – Friedrich Hrozný.

¹⁵⁴ Ibid., dopis Bedřicha Hrozného zaslaný Otokarovi Šimkovi ze dne 18. září 1915, poslaný z Vídně. Inv. č. LA 91/65/0098.

¹⁵⁵ Bedřich Hrozný v dopise, zaslaném Otokarovi Šimkovi dne 24. prosince 1914 (*přílohy* 55–58), napsal na straně 2, že již chetitštinu z veliké části rozluštil a nastínil, že bude velkým překvapením, s jakými jazyky je chetitština příbuzná. Zde mj. uvedl: „*(...) mám už celou gramatiku – ale v hlavě ovšem. Znáám už pronomia, adverbia, skoro celé verbum a deklinaci atd. a především mohu myslím mathematicky dokázat, kam hethiština patří, s kterými řečmi je příbuzná, což bude velikým překvapením. Byl bych proto velice nerad, kdyby byl mi to Figulla přebral. Každý z nás pracuje na vlastní pěst. A celý svět orientalistický čeká na naši práci. (...)*“.

Můžeme zde tedy více než předpokládat, že Bedřich Hrozný již minimálně téměř rok před uveřejněním věděl, že chetitština je indoevropského původu.

LA PNP. Pozůstalost (fond) Šimek Otokar. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi ze dne 24. prosince 1914. Inv. č. LA 91/65/0096.

na procházky. Pospíchám, aby něco již vyšlo, a abych si tak zajistil co největší část té nové tak zajímavé řeči. (...)“¹⁵⁶

V dopise se Bedřich Hrozný nezaobíral pouze vojenskými a vědeckými záležitostmi, ale postesknuł si také na mezilidské vztahy ve Vídni. K tomu sdělil následující slova: „*Je škoda, že nejsme v témže místě. Cítím se tu ve Vídni někdy dost osamocen a potřeboval bych tu skutečného přítele. V našem věku se už zřídka kdy uzavírají přátelství. Na kolegy v úřadě a na univerzitě (zde teprve!) se hodí pouze slovo homo homini lupus!*“¹⁵⁷

1.3.6 Rozluštění chetitštiny

Bedřich Hrozný byl v armádě jmenován písařem u vídeňského pluku, kde působil až do konce 1. světové války. Jeho nadřízeným byl nadporučík Kammergruber, jenž pro něj měl značné pochopení i ohleduplné porozumění a usnadnil mu vojenskou službu natolik, aby se mohl věnovat po většinu dne chetitologii. Bedřich Hrozný tak mohl svým vojenským povinnostem věnovat minimum času, a většinu dne trávil vědou.¹⁵⁸

Dne 24. listopadu 1915¹⁵⁹ seznámil Bedřich Hrozný Německou orientální společnost v Berlíně se svou *Předběžnou zprávou o rozluštění chetitského problému*,

¹⁵⁶ LA PNP. Pozůstalost (fond) Šimek Otokar. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi ze dne 18. září 1915. Inv. č. LA 91/65/0098.

¹⁵⁷ Ibid.

Dále, *Homo homini lupus* (člověk člověku vlkem). „*Vlkem je člověk člověku, ne člověkem, a nikdo nepozná, co se v něm ukrývá.*“

Blíže https://sites.google.com/site/latinalexikon/h#HOMO_HOMINI_LUPUS, citováno 7. listopadu 2018.

¹⁵⁸ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 111–114.

¹⁵⁹ Petr Vavroušek v knize *Pán chetitských tabulek* mj. napsal: „*Dopis je zajímavý a přináší některé nové informace. Hrozný uvádí, že rukoval 1. prosince 1915, tedy po své berlínské přednášce (24. listopadu 1915), kde ohlásil rozluštění chetitštiny. Padá romantická pohádka o Hrozném, který hlídal vojenský sklad a zároveň luštil chetitštinu a o hodném nadporučíku, který ho toleroval. Pravda, v úvodu „Die Sprache der Hethiter“ Hrozný děkuje c. u. k. nadporučíku A. Kammengruberovi, ale to nemění nic na tom, že Hrozný jazyk Chetitů vyluštil jako civilista. Ten díky je za ty korektury. Jako by to nebylo jedno. Nebylo! Hrozný měl zase jednou štěstí (ale kdy ho vlastně neměl?) (...)*“

Blíže VAVROUŠEK, Petr: *Pán chetitských tabulek*. Praha 2009, s. 44.

Pozn.: Dopis, který zmínil Petr Vavroušek, psal Bedřich Hrozný Justinovi V. Práškoví z Vídně dne 8. února 1916.

K tomu je zapotřebí ještě dodat, že se zde Petr Vavroušek částečně zmýlil. Bedřich Hrozný se na rozluštění chetitštiny podílel nejen jako civilista, ale i jako voják. Bedřich Hrozný napsal dne 18. září 1915 již výše zmíněný dopis Otokarovi Šimkovi, v němž na straně 2 mj. zaznamenal, že narukoval na vojnu dne 16. srpna 1915; nevím, na jak dlouho, neboť v tomto dopise Bedřich Hrozný také uvedl: „*Na vojně se mi nevedlo špatně*“ – tudíž, 18. září 1915 byl již opět civilistou (*přílohy* 50–53).

kteřá byla pod názvem *Die Lösung des hethitischen Problems. Ein vorläufiger Bericht*,¹⁶⁰ tj. *Rozluštění chetitského problému*¹⁶¹ uveřejněna o měsíc později ve Sdělení Německé orientální společnosti v *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft*.¹⁶² V tisku byla jeho práce přijata s velkým uznáním a označena důležitým mezníkem v dějinách indoevropské filologie a archeologie. Bedřich Hrozný zmíněnou přednášku zopakoval dne 16. prosince 1915 ve vídeňské archeologické společnosti *Eranos Vindobonensis*.¹⁶³

Bedřich Hrozný uvedl, které souvětí bylo východiskem při luštění chetitštiny. Bylo přeloženo jako „*Tu chléb budete jísti, vodu pak budete pítí.*“¹⁶⁴ Můžeme však k tomu nalézt různé prepisy z chetitštiny. Lubor Matouš ve své knize *Stopami zašlých kultur* k tomuto napsal, že se jednalo o souvětí: „*Nu NINDA-an ezateni vadar-ma ekuteni.*“¹⁶⁵ V současné době se setkáme dále s následujícím prepisem uvedeného souvětí: „*nu NINDA-an e-ez-za-at-te-ni wa-a-tar-ma e-ku-ut-te-ni.*“¹⁶⁶ Také se dočteme, že oním souvětím bylo „*nu-NINDA-an e-iz-za-at-te-ni ua-a-tar-ma e-ku-ut-te-ni.*“¹⁶⁷

Bedřich Hrozný prepisoval slovo *voda* také jinak, jednak jako *va-a-tar*¹⁶⁸ a také jako *wa-a-tar*.¹⁶⁹ Zde vidíme různorodost prepisů chetitštiny, s jakou se setkáváme na poli chetitologie.¹⁷⁰

Blíže LA PNP. Pozůstalost (fond) Šimek Otokar. Korespondenční lístek od Bedřicha Hrozného zaslaný Otokarovi Šimkovi z Vídně dne 18. září 1915. Inv. č. LA 91/65/0098.

¹⁶⁰ Die Lösung des hethitischen Problems. Ein vorläufiger Bericht. (Mit Einführungen) von Otto Weber „Über den Stand unserer Arbeiten an den Keilschrifttexten aus Boghazköi“ (und) von Eduard Meyer (über) „Die Entzifferung der hethitischen Sprache“. *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft* 56 (1915).

¹⁶¹ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 114.

¹⁶² Blíže MACEŠKOVÁ, Hana: Chatreššar 2002–2003. Praha: *Materiály k dějinám klínopisu na Univerzitě Karlově I*, 2003, s. 4–48.

¹⁶³ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 114.

¹⁶⁴ MATOUŠ, Lubor: *Stopami zašlých kultur*. O práci profesora Bedřicha Hrozného. Praha 1949, s. 27–28.

¹⁶⁵ Ibid., s. 27.

¹⁶⁶ Blíže PROSECKÝ, Jiří: *Bedřich Hrozný*. Praha 2015, s. 6.

¹⁶⁷ VAVROUŠEK, Petr: *Pán chetitských tabulek*. Praha 2009, s. 41.

¹⁶⁸ Marie Lajnerová mi sdělila, že první, co Bedřich Hrozný z chetitštiny rozluštil, bylo slovo *va-a-tar*, neboli „voda“. Řekl jí to Bedřich Hrozný a zmíněné slovo jí a její sestře vepsal do památníků při návštěvě u nich doma v Lysé nad Labem, dne 27. června 1943 (*příloha* 59).

¹⁶⁹ LA PNP. Pozůstalost (fond) Šimek Otokar. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi ze dne 18. září 1915, strana 3, poslední řádek. Inv. č. LA 91/65/0098.

¹⁷⁰ Nejedná se o ojedinělý případ, kdy se setkáváme s různými prepisy či překlady z chetitštiny. Ze současnosti můžeme uvést příspěvek Petra Zemánka *Srovnání dvou českých překladů chetitského vyprávění o městě Zalpa* (překlady zpracovaly Dita Frantíková a Šárka Velhartická), kde autor uvádí:

„(...) Frantíková je v některých pasážích explicitnější, překládá i ty části, které jsou dle notace Velhartické nedochovány či jinak nejasné. (...) V oblasti formulací českého textu pak oba překlady vykazují významné rozdíly, spočívající v různém členění výpovědi, či ve výběru českých ekvivalentů k chetitskému

1.3.7 Chetitský zákoník a chetitské texty

Mezi klínopisnými tabulkami v Cařihradě, objevil Bedřich Hrozný v roce 1914 také části Chetitského zákoníku (**příloha** 60), zachycené na dvou velkých tabulkách. Jejich vznik je datován do 14. století př. n. l.

Hrozného přepisy klínopisných tabulek byly uveřejněny roku 1921 v díle *Keilschrifttexte aus Boghazköi*¹⁷¹ a v následujícím roce byl Chetitský zákoník přeložen do francouzštiny pod názvem *Code Hittite*¹⁷² a vydán v Paříži.¹⁷³ Význam a důležitost Chetitského zákoníku jsou srovnatelné se zákoníkem Chammurabiho.¹⁷⁴

Bedřich Hrozný hodlal dosáhnout toho, aby byl Chetitský zákoník¹⁷⁵ vydán také v češtině. V souvislosti s tímto krokem korespondoval s nakladatelem Jaroslavem Šnajdrem z Kladna.¹⁷⁶ V dané věci byl zainteresován taktéž kolega Bedřicha Hrozného, Vincenc Lesný,¹⁷⁷ který kontakt zprostředkoval. Jaroslav Šnajdr projevil ochotu Chetitský zákoník vydat. V souvislosti s tím se hovořilo o honoráři ve výši 15%; odměnu ve stejné výši obdržel Bedřich Hrozný i od francouzského nakladatele. Bedřich Hrozný v tomto

originálu. V žádném z výše uvedených úseků není text identický. Dá se tedy konstatovat, že ačkoliv jde o překlad stejného textu (kde se jistá míra shody dá očekávat), obě verze vykazují významné a četné odlišnosti, což podporuje tezi o nezávislém vzniku obou textů.“

Blíže ZEMÁNEK, Petr: *Srovnání dvou českých překladů chetitského vyprávění o městě Zalpa*. Nový Orient, ročník LXXIII (2018), číslo 1, s. 71–73.

¹⁷¹ HROZNÝ, Friedrich: *Keilschrifttexte aus Boghazköi*. 5. (und) 6. Heft. Leipzig (J. C. Hinrichs) 1921.

¹⁷² HROZNÝ, Frédéric: *Code hittite provenant de l'Asie Mineure (vers 1350 av. J.-C.)*. Ire partie. Transcription, traduction française, 26 planches. Paris (P. Geuthner) 1922.

¹⁷³ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 144.

Dále, zákonodárné texty starověké Mezopotámie včetně Anatólie zpřístupnila zvláštní souborná publikace: Martha Roth [ed.], *Law Collections from Mesopotamia and Asia Minor*, SBL Writings from the Ancient World, Atlanta: Scholars Press, 1995, 2. vyd. 1997; 2 revidované vyd. 2000.

¹⁷⁴ Chammurabiho zákony jsou zákonná ustanovení, jež vydal vládce babylonské říše Chammurabi (1792–1750 př. n. l.).

Blíže MAREK, Václav, OLIVA, Pavel, CHARVÁT, Petr: *Encyklopedie dějin starověku*. Praha 2008, s. 176, heslo *Chammurabiho zákony*.

¹⁷⁵ Znění chetitských zákonů je v současné době přístupné online: http://www.usc.edu/dept/LAS/wsrp/information/REL499_2011/Hittite%20Laws.pdf, citováno 6. března 2015.

¹⁷⁶ Další korespondence Jaroslava Šnajdra a Bedřicha Hrozného se nedochovala, resp. nebyla objevena. Zbývající pozůstalost Jaroslava Šnajdra a jeho potomků předala Mgr. Evženie Šnajdrová, vnučka nakladatele Jaroslava Šnajdra, do SOA v Praze – SOKA Kladno. Dne 7. října 2013 mi k tomu sdělila PaedDr. Irena Veverková, že se v oné, ještě nezpracované pozůstalosti, korespondence Bedřicha Hrozného nenachází.

¹⁷⁷ Vincenc Lesný (*3. dubna 1882, Komárovice – †9. dubna 1953, Praha), indolog, překladatel, znal mj. sanskrť, páli, hindštinu, bengálštinu, z nichž překládal. Byl jmenován prvním mimořádným profesorem indologie (1924) na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. Lesný, Vincenc, citováno 6. března 2015.

směru zaslal Jaroslavovi Šnajdrovi jako ukázkou 4 velké strany česky psaného rukopisu tohoto zákoníku, přičemž plánoval, že do Tří králů roku 1923 stihne nakladateli zaslat celý český překlad. Z korespondence nakladatele Jaroslava Šnajdra vyplývá, že Bedřichovi Hroznému velmi záleželo na brzkém vydání¹⁷⁸ Chetitského zákoníku. Navrhl také název „*Hethitský zákoník ze 14. století př. Kr., nalezený v Malé Asii.*“¹⁷⁹

1.3.8 Mimořádný profesor

V roce 1915 nastal v životě Bedřicha Hrozného další akademický postup. Na Filozofické fakultě Vídeňské univerzity obdržel titul mimořádného profesora s povinností přednášet 3 až 4 hodiny týdně o asyrsko-babylonské řeči a archeologii.¹⁸⁰

1.3.9 Rozvázání pracovního poměru ve Vídni

V knize Šárky Velhartické *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem* se dovídáme, že „*Po pádu Rakouska-Uherska byli čeští profesori ve Vídni k 1. 1. 1919 suspendováni a Bedřich Hrozný, který byl již v říjnu 1918 navržen na pozici profesora pro klínopisné bádání a dějiny starého Orientu na Universitě Karlově, přešel do Prahy.*“¹⁸¹

Nicméně, v případě Bedřicha Hrozného se k jeho odchodu z Vídeňské univerzity dovídáme více. Dne 23. prosince 1918 odmítl dát slib německo-rakouskému státu, takže byl ze služby v univerzitní knihovně Vídeňské univerzity propuštěn. V příslušném dokumentu ale není uvedeno, ke kterému datu se tak stalo.¹⁸²

I když Bedřich Hrozný v prosinci 1918 odmítnul dát slib německo-rakouskému státu, dostával ještě následující dva měsíce, v lednu a únoru 1919 od Vídeňské univerzity požitky.

¹⁷⁸ Chetitský zákoník nebyl nakonec v českém jazyce publikován.

¹⁷⁹ LA PNP. Pozůstalost (fond) Šnajdr Jaroslav. Dopis Bedřicha Hrozného nakladateli Jaroslavovi Šnajdrovi z Kladna ze dne 22. prosince 1922. Inv. č. LA 55/85/0045.

¹⁸⁰ Blíže MACEŠKOVÁ, Hana: Chatreššar 2002–2003. Praha: *Materiály k dějinám klínopisu na Univerzitě Karlově I*, 2003, s. 4–48.

¹⁸¹ VELHARTICKÁ, Šárka (ed.): *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*. Praha 2015, s. 66.

¹⁸² NA. Fond Ministerstvo školství a kultury (MŠK), Praha – osobní, značka fondu MŠK, karton 55, sign. Bedřich Hrozný. Koncept jmenovacího návrhu Bedřicha Hrozného řádným profesorem klínopisného bádání a dějin starého Orientu, spis č. 124/Šk ex 1918(9).

K tomu v roce 1923 řešila Zemská správa politická v Praze situaci, kdy upozornila děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, že na základě výnosu Ministerstva školství a národní osvěty č. 18154 ze dne 16. května 1919 vyplatila Bedřichovi Hroznému požitky řádného profesora s účinností od 1. ledna 1919. V této korespondenci se dále píše:

“Podle výpisu povinností zasláného zdejšímu úřadu výnosem Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 16. ledna 1923 č. 30.854/20-IV byly jmenovanému vyplaceny ve Vídni požitky za měsíc leden a únor 1919 v částce 1480 K rak.

Vzhledem k této dvojnásobné výplatě požitků jmenovanému za měsíc leden a únor 1919, jakož i se zřením k té okolnosti, že částku 1480 K rak. nepřihlásilo Ministerstvo školství a národní osvěty k reparačnímu řízení, žádá se tamní děkanství na základě výnosu Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 24. března 1923 č. 33.724/23-IV, aby vyzvalo jmenovaného, by částku 1480 K rak. co nejdříve rakouské vládě zaplatil způsobem, který pro sebe uzná za nejvhodnější, jakož aby do 4 neděl vykázal se u zdejšího úřadu příslušným potvrzením o zaplacení.“ (příloha 61).¹⁸³ Bedřich Hrozný tak učinil a dlužnou částku rakouské vládě uhradil prostřednictvím Živnostenské banky.¹⁸⁴

K odchodu Bedřicha Hrozného z Vídeňské univerzity se však dochoval i dokument, kdy zde Bedřich Hrozný rozvázal na Filozofické fakultě svůj pracovní poměr 1. června 1919. Děkanovi Filozofické univerzity, která dopis přijala 5. června 1919, Bedřich Hrozný napsal: *„Velectěný pane děkane, v nedávné době jsem byl jmenován řádným profesorem pro klínopisné bádání a dějiny starého orientu na Pražské české univerzitě, a proto rozvazuji úvazek s Vídeňskou univerzitou. V dokonalé účtě Bedřich Hrozný, Praha Bubeneč, Mánesova 173.“ (příloha 62)¹⁸⁵*

¹⁸³ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný, dopis od Zemské správy politické v Praze adresovaný děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze ze dne 7. dubna 1923, č. 11/A 245/3 ai 1923.

¹⁸⁴ Ibid., dopis Zemské správy politické v Praze děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 11. května 1923, č. 11/A 245/5 ai 1923, Věc: Karlova univerzita, Filozofická fakulta, profesor Dr. Bedřich Hrozný, vrácení služného za leden a únor 1919 rakouské vládě. K č. 2564 z 2. května 1923.

¹⁸⁵ UAW. Universitätsbibliothek, Personalakt Friedrich Hrozný, fol. 029. Dopis Bedřicha Hrozného zasláný děkanu Filozofické fakulty Vídeňské univerzity ze dne 1. června 1919.

1.3.10 Stěhování z Vídně do Prahy

Bedřich Hrozný se z Vídně se svou rodinou odstěhoval do ulice Mánesova 173 (dnešní Slavíčková¹⁸⁶) v Praze – Bubenči (*příloha* 63), kde se přihlásili k pobytu dne 22. ledna 1919.¹⁸⁷ Odsud rodina Hrozných poté přesídlila 24. listopadu 1921 do novostavby na Vořechovce v Praze ve Střešovicích (*příloha* 64), kde již zůstala.

Původně Bedřich Hrozný svou střešovickou adresu uváděl jako *Vořechovka 145*,¹⁸⁸ poté *Vořechovka 285*,¹⁸⁹ a následně to byla ul. Klidná 285.¹⁹⁰

¹⁸⁶ Ulice *Mánesova* existovala v Praze – Bubenči v letech (1901–1940), poté byla přejmenována na ulici *Mařákova* (1940–1945), v letech 1945–1947 tato ulice nesla název opět *Mánesova*. V současné době se zmiňovaná ulice jmenuje *Slavíčková*.

Bližší LAŠŤOVKA, Marek a kol.: *Pražský uličník – encyklopedie názvů pražských veřejných prostranství. 2. díl (O–Ž)*, Praha 1998, s. 188, heslo *Slavíčková*.

¹⁸⁷ Spolu s rodinou Hrozných byla na této adrese úředně uvedena také *služebná u profesora Hrozného*, kterou byla Marie Jindřichová, nar. 26. ledna 1901, kuchařka, svobodná, z Vysočan v okrese Karlín. Jak dlouho u Hrozných pobývala, nebylo zjištěno. Majitelem zmíněného domu byl Rudolf Rhizovský z Prahy.

Bližší AHMP, všeobecné sčítání lidu 1921. Rešerše *Hrozný Bedřich*.

Bedřich Hrozný se sice úředně přihlásil na adresu „Mánesova 173“ dne 22. ledna 1919, avšak uvedenou adresu využíval ke korespondenci již dříve. V LA PNP se nám k tomu dochovala v pozůstalosti (fondu) Aloise Musila, č. 169/57, navštívenka Bedřicha Hrozného ze dne 20. ledna 1919, s touto adresou.

¹⁸⁸ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný, dopis Bedřicha Hrozného zasláný Zemské správě politické v Praze ze dne 1. prosince 1921, týkající se zvýšení jeho požitků v souvislosti s jeho jmenováním řádným profesorem na Univerzitě Karlově v Praze.

¹⁸⁹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný, dopis ministra školství a národní osvěty zasláný Bedřichovi Hroznému ze dne 8. února 1924, týkající se finanční podpory na jeho cestu do Orientu ve výši 50 000 K, č. j. 154667/23-IV.

¹⁹⁰ Ulice *Klidná* existovala v Praze – Střešovicích v letech 1925–1940, poté byla v období okupace přejmenována na ulici *Kupeckého* (1940–1945). V současné době nese tato ulice stále své původní jméno *Klidná*.

Bližší LAŠŤOVKA, Marek a kol.: *Pražský uličník – encyklopedie názvů pražských veřejných prostranství. 1. díl (A–N)*, Praha 1997, s. 345, heslo *Klidná*.

1.4 ŘÁDNÝ PROFESOR KLÍNOPISNÉHO BĀDÁNÍ, DĚKAN FILOZOFICKÉ FAKULTY A REKTOR UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE ZA OKUPACE ČESKOSLOVENSKA A LĚTA PO NÍ

1.4.1 Řádný profesor klínopisného bĀdání

Hrozného svĕtem uznané vĕdecké vĕsledky mu otevřely dveře dokořán na akademické půdĕ v Praze.

Dne 6. listopadu 1918 byl Akademickému senátu České university Karlo-Ferdinandovy v Praze předložen děkanem Filozofické fakulty Václavem Novotným¹⁹¹ *Návrh na povolání prof. Dr. Bedřicha Hrozného na post klínopisného bĀdání a dějin starého Orientu*. Komise ve složení Rudolf Dvořák, Jaroslav Bidlo¹⁹² a Josef Šusta,¹⁹³ jež přijetí Bedřicha Hrozného schválila 24. října 1918, ve svĕm návrhu mj. uvedla: „*Naše universita, povolávajíc Hrozného za svého profesora, projeví nejen uznání vynikající vĕdecké kvalifikaci Hrozného, ale vyplní i svoji národní povinnost k všeobecnĕ uznanému odborníku, u něhož jen jeho příslušnost k národu českému byla překážkou, aby zaujal místo, jež mu, podle jeho vĕdeckého vĕhlasu, plně přísluší.*“¹⁹⁴

¹⁹¹ Prof. PhDr. Václav Novotný (*5. září 1869, Ivančice – †14. července 1932, Řevnice), historik a děkan Filozofické fakulty České university Karlo-Ferdinandovy v akademickém roce 1918–1919. Působil také na Státní archivní škole v Praze od jejího založení v roce 1919.

Blíže <https://www.ff.cuni.cz/fakulta/o-fakulte/historie-fakulty/prehled-dekanu-ff-uk/novotny/>, citováno 19. října 2018.

¹⁹² Prof. PhDr. Jaroslav Bidlo (*17. listopadu 1868, Záboreí nad Labem – †1. prosince 1937, Praha). Historik, slavista, spisovatel, děkan Filozofické fakulty České university Karlo-Ferdinandovy v Praze v akademickém roce 1915/16.

Blíže <http://abicko.avcr.cz/2012/03/14/>, citováno 12. března 2015.

¹⁹³ Prof. PhDr. Josef Šusta (*19. února 1874, Třeboň – †27. kvĕtna 1945, Praha). Historik, spisovatel, děkan Filozofické fakulty České university Karlo-Ferdinandovy v Praze v akademickém roce 1916/17. V letech 1920 a 1921 byl ministrem školství a národní osvĕty, v roce 1939 se stal prezidentem České akademie vĕd a umĕní, kde usiloval o udržení českého vĕdeckého a kulturního života za války i během okupace. Po skončení války byl neprávem obvinĕn z kolaborace.

Blíže *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*, II. díl N–Ž, Libri, 1998, s. 206–207, s. v. Šusta, Josef.

¹⁹⁴ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Návrh děkana Filozofické fakulty prof. Dr. Novotného zaslaný Akademickému senátu České university Karlo-Ferdinandovy na povolání prof. Dr. Bedřicha Hrozného z Vídeňské univerzity na post klínopisného bĀdání a dějin starého Orientu, ze dne 6. listopadu 1918, č. 1627 ai 1917/18.

Bedřich Hrozný byl dne 20. dubna 1919 na základě návrhu ministra školství a národní osvěty Gustava Habrmana¹⁹⁵ ze dne 8. března 1919 prezidentem republiky T. G. Masarykem jmenován řádným profesorem klínopisného bádání a dějin starého Orientu na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze. Stalo se tak se všemi zákonnými požitky a se všemi právy, jím ve státní službě bývalého státu rakouského nabytými, a to s právní platností od 1. ledna 1919 (přílohy 65–67).¹⁹⁶

1.4.2 Děkanem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

Hrozného kvality byly oceněny jeho zvolením děkanem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy pro akademický rok 1926/27. Stalo se tak dne 20. května 1926 při zasedání sboru, na základě §12 zákona č. 63 ř. z., o organizaci akademických úřadů, ze dne 27. dubna 1873.¹⁹⁷ Byl zvolen děkanem 30 hlasy z celkového počtu odevzdaného 31 hlasu. Bedřich Hrozný prohlásil, že volbu přijímá. Dále byl v uvedený den zvolen mezi čtyři volitele rektora magnifika (společně s profesorem Janem Jakubcem, profesorem Františkem Lexou a soukromým docentem Františkem Ryšánkem).¹⁹⁸

¹⁹⁵ Gustav Habrman (*26. ledna 1864, Česká Třebová – †22. března 1932, Praha), politik, poslanec, senátor. V letech 1907–1918 byl poslancem Říšské rady, 1918–1920 byl prvním československým ministrem školství a národní osvěty a 1921–1925 ministrem sociální péče.

Blíže <http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1918-1938-csr/edvard-benes/gustav-habrman-43104/>, citováno 12. března 2015.

¹⁹⁶ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Dopis ministra školství a národní osvěty děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 16. května 1919, č. j. 18154; Věc: Jmenování tit. mimoř. profesora Vídeňské univerzity Dra. Bedřicha Hrozného řádným profesorem klínopisného bádání a dějin starého Orientu k čís. 1492 ze dne 29. března 1919.

¹⁹⁷ Ibid. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademické volby na studijní rok 1926/27, karton 6, inv. č. 108. Dopis rektora Univerzity Karlovy zaslaný děkanům všech fakult – Akademické volby na studijní rok 1926/27, číslo 2210, sen. 1925/26, ze dne 20. dubna 1926.

¹⁹⁸ Ibid. Protokol o schůzi profesorského sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze ze dne 20. května 1926 v síni zasedací, čís. 2994, F. F. 1925/26.

Rektorem na uvedený studijní rok byl dne 31. května 1926 zvolen Josef Vančura.

Profesor JUDr. Josef Vančura (*21. února 1870, Lišov – †26. května 1930, Mariánské Lázně), právník, profesor římského práva, člen České akademie věd a umění. Zabýval se vznikem a původní podobou významných institutů římského práva a řeckou právní papyrologií.

Blíže TOMEŠ, Jan a kol.: *Český biografický slovník XX století*, III. díl Q–Ž, s. v. *Vančura Josef*, s. 421.

Volbu akademických funkcionářů na Univerzitě Karlově potvrdil ministr školství a národní osvěty.

ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademické volby na studijní rok 1926/27, karton 6, inv. č. 108. Dopis ministra školství a národní osvěty zaslaný rektorátu Univerzity Karlovy; Věc: Praha – Univerzita Karlova – akademické volby pro studijní rok 1926/27, č. j. 64808/26-IV., ze dne 19. června 1926.

1.4.3 Volby na post rektora Univerzity Karlovy

V roce 1939 se Bedřich Hrozný stal rektorem Univerzity Karlovy (*příloha* 68).¹⁹⁹ Volby se konaly v úterý, dne 6. června 1939, v 16 hodin v zasedací síni akademického senátu v budově Právnické fakulty, přičemž se dostavilo všech dvacet volitelů.

Při volbě rektora bylo ve prospěch Bedřicha Hrozného odevzdáno 19 hlasovacích lístků a 1 hlas získal řádný profesor PhDr. Smetánka.²⁰⁰ Volitelé rektora svou účast stvrdili písemně, úředně a formálně podle regulí.²⁰¹ Tak výsledek hlasování pro studijní rok 1939/40 potvrdil ministr školství a národní osvěty výnosem č. j. 80.951/39-III/3²⁰² (*příloha* 69).²⁰³

Novopečený rektor chtěl ve své inaugurační řeči hovořit o protoindické kultuře, což se mu sice podařilo, avšak poněkud později, než bylo původně plánováno.²⁰⁴

Bedřich Hrozný poděkoval písemně odstupujícímu rektorovi Vilémovi Funkovi a „pánům volitelům“ za své zvolení rektorem Univerzity Karlovy dopisem (*příloha* 70) následujícího znění:

„Vaše magnificence,

kladu si za čest poděkovati co nejuctivěji a nejsrdečněji Vám i všem pánům volitelům za velikou čest, kterou jste mi laskavě prokázali jednomyslnou volbou²⁰⁵ za rektora Karlovy university pro studijní rok 1939/40.

¹⁹⁹ Blíže k působení Bedřicha Hrozného na stoličce rektora Univerzity Karlovy též KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a okupace naší země v dokumentech Archivu Univerzity Karlovy*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2016, vol. 46, s. 107–116.

²⁰⁰ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademický senát, Akademické volby na studijní rok 1939/40, karton 7, inv. č. 121, sign. B 1/58. Dopis rektora Univerzity Karlovy Viléma Funka zaslaný Ministerstvu školství a národní osvěty, čís. 2800–B 1/58–1938/39, ze dne 6. června 1939. Věc: Akademické volby na studijní rok 1939/40 resp. 1939/40–1941/42.

²⁰¹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademický senát, Akademické volby na studijní rok 1939/40, karton 7, inv. č. 121, sign. B 1/58. Zápis o volbě rektora Univerzity Karlovy v Praze na studijní rok 1939/40, konané v úterý, dne 6. června 1939 o 4 hod. odpolední v zasedací síni akademického senátu v Praze I., Pařížská tř. 901.

²⁰² Ibid. Příloha 0 k dopisu čís. 3470–B 1/58–1938/9. Dopis rektora Viléma Funka zaslaný Bedřichovi Hroznému ze dne 23. srpna 1939. Věc: Praha – Univerzita Karlova – volby akademických funkcionářů na studijní rok 1939/40.

²⁰³ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, různé osobní doklady, položka 6, inv. č. 1/6–1. Sdělení o jmenování Bedřicha Hrozného rektorem Univerzity Karlovy pro studijní rok 1939/40.

²⁰⁴ SEGERT, Stanislav: *Zemřel akademik Bedřich Hrozný*. Český bratr – měsíčník Českobratrské církve evangelické. XXIX/1953, s. 20.

²⁰⁵ Bedřich Hrozný píše o jednomyslné volbě jeho osoby rektorem Univerzity Karlovy. Ve skutečnosti však dostal 19 hlasů z 20. O jednomyslném zvolení Bedřicha Hrozného rektorem se mylně psalo i v tisku.

Považuji volbu tuto za nejvyšší čest, jíž jsem kdy dosáhl.

Dovoluji si sdělit, že volbu tuto přijímám a slibuji, že se ze všech sil vynasnažím, abych pocty této byl hoden.

S výrazem dokonalé úcty

Bedřich Hrozný²⁰⁶

1.4.4 Smutné časy a první zatýkání

Předznamenáním smutných časů²⁰⁷ našeho školství, do kterých vstupoval Bedřich Hrozný coby rektor, byla i skutečnost ze dne 31. srpna 1939, kdy Univerzita Karlova musela odevzdat své historické insignie, starobylé pečetidlo.²⁰⁸ Přišla také o svůj archiv²⁰⁹ i Karolinum, neboť Německá univerzita vznesla na vše nárok.²¹⁰

V pátek, dne 1. září 1939, kdy byl rektorem Univerzity Karlovy stále ještě Vilém Funk, byli německou tajnou státní policií zatčeni univerzitní profesor PhDr. Karel Stloukal, proděkan Lékařské fakulty profesor Dr. Jan Bělehrádek, jenž byl i přednostou biologického ústavu, a profesor Dr. Josef Charvát, který zastával funkci přednosta polikliniky.²¹¹

Blíže Národní listy LXXIX/156. 8. června 1939, s. 1. Autor článku mj. napsal: „*Profesor filosofické fakulty Karlovy university PhDr. Bedřich Hrozný byl jednomyslně zvolen rektorem Karlovy university na studijní rok 1939/40. (...)*“

²⁰⁶ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademický senát, Akademické volby na studijní rok 1939/40, karton 7, inv. č. 121, sign. B 1/58. Dopis Bedřicha Hrozného k rukám rektora Univerzity Karlovy univerzitního profesora JUDr. Viléma Funka, ze dne 7. června 1939.

²⁰⁷ Ke zmíněným smutným časům v naší zemi blíže

TESAŘ, Jan: *Mnichovský komplex: jeho příčiny a důsledky*. 2. vyd. Praha 2014.

LEIKERT, Jozef: *Ráno přišla noc*. Překlad ze slovenštiny Jiří Vrchota. 2. vyd. Praha a Bratislava 1989.

²⁰⁸ POUSTA, Zdeněk: *Univerzita Karlova 1945 – akademická samospráva a stát*. Acta Universitatis Carolinae – Studia Territorialia XIII. Praha 2008, s. 104.

²⁰⁹ Historické insignie a řada archivních materiálů Univerzity Karlovy byly na konci druhé světové války odvezeny Němci vlakem z Prahy a od té doby je prozatím ještě nikdo neobjevil. Jednalo se o 31 beden.

Blíže http://www.rozhlas.cz/zpravy/historie/_zprava/univerzita-karlova-patra-po-ukradenych-insigniich-uz-67-let-zatim-marne--1116650, citováno 29. července 2014.

Dále SYRUČEK, Milan, SVOBODA, Josef: *Proč zmizely insignie Karlovy Univerzity. 70 let pátrání po 700 let starých symbolech české historie*. V Praze 2015 (COSMOPOLIS).

²¹⁰ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 247, inv. č. 3523, korespondence, vyhlášky, oběžníky. Dopis Bedřicha Hrozného, ve věci požadavků Německé univerzity ohledně Karolina, Archivu Univerzity Karlovy a další, zasláný jeho kolegovi, patrně inspektorovi Archivu Univerzity Karlovy univ. prof. Dr. Václavovi Vojtíškovvi, ze dne 27. října 1939.

²¹¹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademický senát, Zákroky při vzetí profesorů německou státní policií, karton 11, inv. č. 188, sign. B 2/1. Dopis děkana Lékařské fakulty Univerzity Karlovy, zasláný rektorátu Univerzity Karlovy, č. j. 4165/39, ze dne 4. září 1939.

Dále, dopis rektora Univerzity Karlovy zasláný Koordinačnímu oddělení prezidia ministerské rady, čís. 3510-B-1938/39, ze dne 2. září 1939.

V souvislosti s uvedeným zatčením byl z rektorátu Univerzity Karlovy zaslán dopis Koordinačnímu oddělení prezidia ministerské rady a zároveň i prezidentovi České akademie věd a umění Josefovi Šustovi, jenž zastával také funkci místopředsedy Svazu pro dorozumění a spolupráci s Němci. Byli požádáni, aby řízení se členy univerzity bylo co nejvíce urychleno a aby tito byli propuštěni z vězení.²¹² Snahu pomoci zatčeným profesorům projevil též ministr školství a národní osvěty Jan Kapras.²¹³

Tíha uvedené události přešla poté z Viléma Funka na Bedřicha Hrozného dne 23. září.²¹⁴ Bedřich Hrozný mohl později Josefovi Šustovi zaslat dopis s následujícím zněním (příloha 71):

„Před časem obrátil se rektorát University Karlovy na Vás jako místopředsedu Svazu pro spolupráci Čechy s Němci s prosbou o intervenci za internované profesory University Karlovy.

S upřímnou radostí můžeme dnes konstatovati, že dva z těchto pánů, prof. Dr. Bělehrádek a prof. Dr. Stloukal těší se již plné svobodě.

Pokládáme proto za milou povinnost vzdáti Vám, slovutný pane presidente, hluboké díky, že jste obětavě a se vzácnou ochotou učinil vše, co bylo možné k jejich osvobození.

Rektor, univ. prof. PhDr. Bedřich Hrozný²¹⁵

1.4.5 Problematika přednosti německého jazyka před jazykem českým na Univerzitě Karlově

Dalším smutným krokem, nejen pro život Univerzity Karlovy, byl výnos Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 16. září 1939, č. 8243/39 pres., jenž úředně

²¹² Ibid. Opis dopisu rektora profesora Viléma Funka, zasláný Koordinačnímu oddělení prezidia ministerské rady, čís. 3520-B-1938/39, ze dne 4. září 1939 (dopis byl zaslán též profesorovi Josefovi Šustovi). Věc: Profesori Univerzity Karlovy Dr. Jan Bělehrádek a Dr. Josef Charvát – intervence.

²¹³ Ibid. Dopis ministra školství a národní osvěty Dr. Jana Kaprase, zasláný rektorovi Univerzity Karlovy Vilémovi Funkovi, čís. 5035/39 m. k., ze dne 14. září 1939.

²¹⁴ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 4 – konvolut přijaté korespondence od různých ústavů, vědeckých institucí, podniků, nakladatelství apod. (1939–1942), sign. 4/3–12. Dopis rektora Univerzity Karlovy Viléma Funka zasláný Bedřichovi Hroznému dne 21. září 1939, čís. 3644–1938/1939.

Předání funkce rektora Univerzity Karlovy dle dopisu proběhlo v sobotu dne 23. září 1939 v 9:30 v úředních místnostech rektorátu.

²¹⁵ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademický senát, zákroky při vzetí profesorů německou státní policií, karton 11, inv. č. 188, sign. B 2/1. Dopis rektora Univerzity Karlovy Bedřicha Hrozného zasláný prezidentovi České akademie věd a umění profesorovi Dr. Josefovi Šustovi, čís. 426–B2/1–1939/40, ze dne 7. listopadu 1939.

oznámil vládní usnesení ze dne 14. září 1939 o přednosti jazyka německého před jazykem českým při vnějším označování a vyhlásování.²¹⁶

Odstavec 10 výše uvedeného vládního usnesení obsahoval výjimku z dvojjazyčnosti orgánů, ústavů a podniků, pokud šlo o takové orgány, ústavy či podniky, které podle odstavce 5 byly určeny výlučně pro obyvatele jedné nebo druhé národnosti. Na základě znění tohoto usnesení a jeho přirozeného výkladu se nemohlo nařízení o dvojjazyčnosti vztahovat na Univerzitu Karlovu, jakožto ústav ryze český, jenž byl určen výhradně potřebám obyvatelstva české národnosti. Ve zdůvodnění stálo:

„Důvod k tomuto výkladu jest možné nalézt již v historii naší university, přímo u kolébky university Karlovy. Byla založena, podle jasného znění zakládací Bully, pro věrné obyvatele království Českého, kteří neustále lačnější po plodech vědění, aby nebyli nuceni doprošovati se cizí moci (...) a aby mohli pokládati za zbytečné, obcházet za účelem bádání ve vědách kraj světa, vyhledávati cizí národy (...) nýbrž aby mohli býti hrdi na to, že mohou jiné z ciziny zváti k účasti na takovém vděku.“²¹⁷

Pisatel dále potvrdil skutečnost, že Univerzita Karlova byla určena obyvatelům království Českého, takto: *„Že tímto byli myšleni obyvatelé království Českého, česky mluvící, na rozdíl od těch, kteří mluvili jazykem německým a v teritoriu království Českého žili jako hosté, nemající inkulačního práva, jest patrné z erekční Bully papeže Klimenta VI., v níž jest opakována definice Karlova, koho pokládá za obyvatele království Českého: „Poněvadž obyvatelé království českého, kteří mluví slovanským jazykem, úplně rozdílným a nesrozumitelným pro obyvatele ostatních biskupství provincie mohučské, jsou v jazyku úplně rozdílní od těchto, kteří mluví – jak známo – jazykem ryze německým““²¹⁸*

Zákonem č. 24 ř. z., z 28. února 1882 byly zřízeny *Německá universita Karlo-Ferdinandova* a *Česká universita Karlo-Ferdinandova*. V § 1, ve 2. odst. bylo uvedeno: *„Na německé universitě bude jediným jazykem vyučovacím jazyk německý, na české český.*

²¹⁶ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 247, inv. č. 3523, korespondence, vyhlášky, oběžníky. Oběžník Zemského úřadu v Praze zaslaný rektorátu české Univerzity Karlovy dne 30. října 1939, číslo 1547/1 z r. 1939, odd. 11. Věc: Užívání jazyků v Protektorátu Čechy a Morava – výklad vládního usnesení.

Pozn.: Užíváním jazyků v Protektorátu Čechy a Morava se zabývalo již usnesení vlády ze dne 25. července 1939.

²¹⁷ Ibid. Písemná strojopisná poznámka pod názvem „Užívání jazyků v Protektorátu Čechy a Morava“ k situaci kolem dvojjazyčnosti na české Univerzitě Karlově. Datum není uvedeno. Podepsáni Josef Říha a Bedřich Hrozný.

²¹⁸ Ibid.

Jazyka latinského bude však užíváno v té míře, jako se ho užívalo posud.“ I na základě onoho zákona bylo dle zpracovatele tohoto vysvětlení patrné, že česká univerzita byla určena výhradně pro české obyvatele²¹⁹ (přílohy 72–74).²²⁰

Bedřich Hrozný se jakožto rektor proti požadavku zavést dvojjazyčné nápisy i na své univerzitě ohradil (příloha 75) a napsal: „*Přihlížeje k telefonickému dožádání, oznamuje rektorát university Karlovy, že v dohodě s děkanstvím fakulty právnické rozhodl nečiniti žádných nových opatření stran zevního označení na budovách, neb textu na úředních razítkách, neboť podle jasného znění 10. odstavce vládního usnesení z 25. června 1939 povinnost užívati též jazyka německého nelze vztahovati v tomto směru na universitu Karlovu*“.²²¹

1.4.6 První promoce Bedřicha Hrozného coby rektora

Dne 20. října 1939 čekala na rektora Bedřicha Hrozného jeho první promoce, které se účastnili absolventi Lékařské fakulty (příloha 76).²²²

²¹⁹ Ministr školství a národní osvěty Jan Kapras i přes skutečnost, že byla u nás zavedena němčina, nepřestával dbát na českou mateřskou řeč. V tomto směru mj. napsal:

„*Jazyk jako nejvlastnější výraz národní duše a národní kultury je nejzákladnější poklad, k němuž právě škola musí všípiti pravý cit, lásku a úctu. Jazyk není jen dorozumívací prostředek, jazyk je projev lidské a národní osobitosti, a úcta k němu, péče o jeho úroveň, čistotu a krásu je důkazem kulturní vyspělosti jak jednotlivce, tak celých vrstev i celého národa.* (...)“

Při zahajování školního roku ministr školství a národní osvěty touto cestou připomněl lektorům na školách, aby věnovali upřímný zájem péči o mateřský jazyk a účastnili se kulturního života. Vyzval k tomu, aby dbali na „*čistotu a krásu mateřského jazyka*“, aby tento jazyk rozvíjeli a zdokonalovali.

Bližší KAPRAS, Jan: *Péče o jazyk mateřský*. Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, XXI/9, 15. září 1939, s. 24.

Prof. JUDr. Jan Kapras (*17. ledna 1880, Brno – †13. května 1947, Nový Bydžov), historik, právník a politik. Děkan Právnické fakulty Univerzity Karlovy v letech 1920/1921 a 1937/1938, senátor Národního shromáždění 1929–1935, ministr školství a národní osvěty Československa v období 1. prosince 1938 – 15. března 1939, ministr školství a národní osvěty Protektorátu Čechy a Morava v době 16. března 1939 – 19. ledna 1942.

Bližší https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Kapras, citováno 6. listopadu 2018.

²²⁰ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 247, inv. č. 3523, korespondence, vyhlášky, oběžníky. Písemná strojopisná poznámka pod názvem „Užívání jazyků v Protektorátu Čechy a Morava“ k situaci kolem dvojjazyčnosti na české Univerzitě Karlově. Datum není uvedeno. Podepsáni Josef Říha a Bedřich Hrozný.

²²¹ Ibid. Dopis Bedřicha Hrozného a JUDr. Josefa Říhy, ředitele univerzitní kanceláře, zasláný rektorátu Českého vysokého učení technického dne 17. října 1939, číslo 122–X–1939/40. Věc: Užívání dvojjazyčnosti na označení úřadů a v textu razítek.

²²² PM MBH. Fond Bedřich Hrozný, složka IV. Fotografie – fotografie z první promoce Bedřicha Hrozného ze dne 20. října 1939.

1.4.7 Požadavky Německé univerzity na Karolinum, univerzitní archiv a další části Univerzity Karlovy

V říjnu 1939 si Bedřich Hrozný zjišťoval a ověřoval zvěsti týkající se požadavků Německé univerzity na Karolinum, univerzitní archiv a další části Univerzity Karlovy (přílohy 77–78). Vyžádal si v tomto směru informace přímo od ministra a zjistil, že ze strany Německé univerzity byly mj. vzneseny nároky na výlučné používání Karolina, včetně velké auly. Ministerstvo školství a národní osvěty dle slov Bedřicha Hrozného rozeslalo „obširné exposé, v němž snaží se s uznáníhodným úsilím zachránit alespoň tolik, na záchranu čehož v dnešní době vůbec můžeme rozumně pomýšleti.“²²³ Bedřich Hrozný uvedl, že Univerzita Karlova nebyla ze strany Německé univerzity o ničem písemně vyrozuměna a dodal, že nelze mlčet a je třeba zaujmout stanovisko, a to o to více, když již musela odevzdat univerzitní insignie. Bedřich Hrozný hodlal v této záležitosti zakročit na příslušných místech případným memorandem, v němž chtěl stručně a jasně vytknout stanovisko Univerzity Karlovy jak po stránce historické, tak i právní. Dále napsal: „(...) Ač nemíním ničím způsobem projevit ochotu zřít se nabytých práv zákonem č. 135/1920,²²⁴ přece jen nepokládám za oportunní v našem memorandu vycházeti výhradně z právního stavu tímto zákonem vytvořeného, ale soudím, že argumentace naše, jak po stránce historické, tak zejména po stránce právní měla by býti řízena tak, aby jí bylo zdůrazněno, že universita německá vystupuje s požadavky bud' zcela novými /výlučné používání Karolina, velké auly/, neb takovými, které odporují zákonným normám předpřevratovým a předpokladům tehdejšími předválečnými normami a předpisy utvořeným. Hlavní z těchto předpokladů byl podle mého soudu, princip naprosté rovnoprávnosti obou universit co do práv i majetku. Nebyla-li tato rovnoprávnost ani tenkrát ve všech směrech zachována, byly tím

²²³ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 247, inv. č. 3523, korespondence, vyhlášky, oběžníky. Dopis Bedřicha Hrozného, ve věci požadavků Německé univerzity ohledně Karolina, Archivu Univerzity Karlovy a další, zaslaný jeho kolegovi, patrně inspektorovi Archivu Univerzity Karlovy univ. prof. Dr. Václavovi Vojtíškovu, dne 27. října 1939.

²²⁴ Již výše zmíněný zákon č. 135/1920 o poměru pražských univerzit, kterému se hovorově říkalo *Lex Mareš* (podle prof. Františka Mareše, jenž byl jedním z navrhovatelů a velkým propagátorem).

Zákon zvrátil stav věci, který přetrvával od roku 1882, kdy pražská Karlo-Ferdinandova univerzita byla rozdělena na německou část a českou část (menší německá část držela větší část univerzitního majetku). Ve školním roce 1883/84 měla Česká univerzita 1481 posluchačů a Německá univerzita 1368 posluchačů, včetně všech teologů. V následujících letech nastal odliv studentů, kdy poměr studentů v roce 1910 byl 7 : 3 ve prospěch České univerzity.

Blíže http://iuridictum.pecina.cz/w/Lex_Mare%C5%A1, citováno 7. srpna 2013, <https://cuni.cz/UK-3925.html>, citováno 27. ledna 2021.

již tehdy porušeny normy, které tuto rovnoprávnost uznávaly a měly ji právně české universitě zajistiti. (...)²²⁵

1.4.8 Zrušení státního svátku 28. října 1939 a jeho následky

Ministr školství a národní osvěty Jan Kapras rozeslal dne 24. října 1939 všem školám a ústavům svého rezortu oběžník, obsahující opatření pro den 28. října 1939. Upozornil v něm se vší vážností, že den 28. října byl na základě vládního nařízení ze dne 18. září 1939, číslo 219 Sb. z. a n., jako státní svátek zrušen a stal se tak obyčejným pracovním dnem se všemi důsledky z toho plynoucími. Každý se měl této změně výhradně podrobit a každý měl jít v tento den za svou obvyklou prací. V oběžníku se dále uvádělo:

„Každé jiné počínání nebo dokonce zjevné demonstrace a pokusy o ně bylo by nutno pokládati za zřejmý odpor proti zákonnému předpisu a prospěchu národa a nelze tudíž trpěti, resp. vůbec připustiti sebe menší náznaky uvedeného demonstrativního jednání. Takové jednání mělo by těžké osobní následky nejen pro akademické funkcionáře, ředitele /správce/ škol a ústavů i profesorské a učitelské sbory v celku i jednotlivě, nýbrž i pro školy a ústavy samé. (...)²²⁶

Bedřich Hrozný na uvedený oběžník, zareagoval písemně (**příloha** 79) níže uvedenými slovy.

„Spectabilis,

byv upozorněn velmi důrazným oběžníkem ministerstva školství, který jste také ráčil obdržeti, i v soukromém rozhovoru panem ministrem školství o naléhavosti a vážnosti požadavku, aby den 28. říjen t. r. prošel v naprostém klidu, bez nejmenších demonstrací se strany studující mládeže, dovoluji si Vás požádati, abyste kromě vyhlášek, které zasílám také Vašemu děkanství, povolal si ještě funkcionáře fakultních a jiných studentských spolků, v soukromém rozhovoru jim vážnost situace vyložil a žádal od nich, aby působili na ostatní vrstvy studentské v tom směru. Pokládám za velmi prospěšné zařízení,

²²⁵ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 247, inv. č. 3523, korespondence, vyhlášky, oběžníky. Dopis Bedřicha Hrozného, ve věci požadavků Německé univerzity ohledně Karolina, Archivu Univerzity Karlovy a další, zaslaný jeho kolegovi, patrně inspektorovi Archivu Univerzity Karlovy univ. prof. Dr. Václavovi Vojtíškoví, ze dne 27. října 1939.

²²⁶ ÚDAUK. Akademický senát, spisy 1939–40, karton 216, inv. č. 1451. Oběžník ministra školství a národní osvěty čís. 9403/39 pres., ze dne 24. října 1939. Věc: Veškeré školy a ústavy resortu Ministerstva školství a národní osvěty, opatření pro den 28. října 1939.

kteře učinila některá děkanství, že jmenovala pro budovu pořadatele, kteří jsou za naprostý pořádek v budově úřadujícímu děkanu osobně odpovědni.

*Podepsaný rektor byl upozorněn, že v případě nedbání tohoto zákazu a porušení klidu hrozí uzavření university, sesazení jejích funkcionářů a zkonfiskování spolkového jmění studentských korporací.*²²⁷

Dále Bedřich Hrozný vydal také k dané situaci oběžník, týkající se opatření na den 28. října 1939, jenž vycházel z výše uvedené situace (příloha 80).

„(...) Jest naléhavým příkazem doby, aby se této změně každý bezvýhradně podrobil a aby každý šel tento den za svou obvyklou prací, neboť tak vykoná nejlepší službu svému národu. Každé jiné počínání nebo dokonce zjevné demonstrace a pokusy o ně bylo by nutno pokládati za zřejmý odpor proti zákonnému předpisu a p r o s p ě c h u n á r o d a a nelze tudíž trpěti, resp. vůbec připustiti sebe menší náznaky nějakého demonstrativního jednání.

S největším důrazem kladu Vám na mysl to, že v případě nedbání nahoře uvedeného příkazu postihly by nejvážnější následky nejenom intelektuální původce, ale i širší kruhy českého obyvatelstva, třeba na případech nezúčastněného a zejména naši Universitu Karlovu, její funkcionáře a v důsledcích toho i posluchače, kteří se nikterak nezúčastnili.

*Spoléhaje na rozvahu našeho studentstva, která se v těžkých dobách tolikrát osvědčila, doufám, že tento příkaz doby bude plně pochopen a v každém směru respektován. (...)*²²⁸

1.4.9 Pohřeb Jana Opletala

V předvečer zavření vysokých škol se konal dne 15. listopadu 1939 pohřeb studenta Univerzity Karlovy Jana Opletala,²²⁹ jenž zahynul dne 11. listopadu na následky střelného zranění, která utrpěl v Žitné ulici během protinacistické demonstrace v Praze. Nejenom

²²⁷ Ibid. Dopis rektora Bedřicha Hrozného k rukám spectabilis, čís. 289–V–m1939/40, ze dne 26. října 1939. Věc: Opatření pro den 28. října 1939.

²²⁸ Ibid. Vyhláška rektora Univerzity Karlovy Bedřicha Hrozného, určená posluchačům Univerzity Karlovy, čís. 289–V–1939/40, ze dne 26. října 1939. Věc: Opatření pro den 28. října 1939.

²²⁹ Muc. Jan Opletal (*1. ledna 1915, Lhota nad Moravou – †11. listopadu 1939, Praha), posluchač Lékařské fakulty Univerzity Karlovy a místopředseda Ústředního sboru samosprávy chovanců Hlávkových studentských kolejí č. v. š. p. v Praze. Stal se obětí během protinacistické demonstrace v Praze.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=11&name=Opletal+Jan>, citováno 13. března 2015.

vládní úředníci měli obavy z dalších protiněmeckých demonstrací, které naši zemi postihly již 28. října. Ve smutečním průvodu šel před rakví Jana Opletala také Bedřich Hrozný, oděn do roucha rektora Univerzity Karlovy. „*Studenti byli úředně odpovědní za průběh rozloučení; tisíce studentů se loučily se svým druhem v posvátném tichu, plném vzdoru. Jen rytmus kroků studentů Hlávkovy koleje, nesoucích Albertovem rakev a množství věnců, odměřoval vteřiny tíhy a zármutku. Při ukládání rakve do pohřebního vozu se spontánně rozezněla hymna Kde domov můj i se slovenskou částí. Namísto toho, aby se dav po velkolepém rozloučení rozešel, daly se zástupy do pohybu. Policejní oddíly se je snažily rozptýlit do několika směrů již na křižovatce ulic Vyšehradská, Benátská a Trojická.*“²³⁰

1.4.10 Vzpomínky Jana Rypky na válečná léta a 17. listopad 1939

Jan Rypka na válečné dny rektorovy vzpomínal slovy: „*Dne 17. listopadu 1939 jsme smutně chodili spolu před zavřenými budovami. Rektor však nebyl lhostejný k osudu našeho studentstva. Intervenoval u českých úřadů i hitlerovských okupantů se známou houževnatostí, ba až neodbytností. Šel, kde viděl jen záblesk pomoci, byl vždy výborně informován. Rovněž tak energicky chránil universitní majetek. Odmítl povolání za ministra školství, odmítl opětovné pozvání k přednáškám do Německa, odmítl i napsat stat' do Přítomnosti,*²³¹ *ač vyvíjeli naň nemilosrdný nátlak. Když těch urgencí přibývalo a profesor Hrozný si nevěděl rady, zašel k lékaři, aby si dal vystaviti vysvědčení, že je churav. A vskutku byl: tlak ukazoval značně přes 200, čili, že opravdu je více než naléhavé se šetřit.*“²³²

Když byl Bedřich Hrozný zvolen rektorem Univerzity Karlovy, byl Jan Rypka na stejné období zvolen děkanem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Svou funkci si Jan Rypka dle svých slov nepředstavoval nijak růžově: „*Jako očitý svědek,*

Dále VYHLÍDAL, Zdeněk: *Kdybych tě znovu volal, už se neotáčeji... Příběh Jana Opletala*. V Praze 2015.

²³⁰ POUSTA, Zdeněk: *Historické memento 17. 11. 1939*. Forum – časopis Univerzity Karlovy, ročník VI, číslo 7 (1999–2000), 7. března 2000, s. 5–6.

²³¹ *Přítomnost* – periodikum vycházející v letech 1924–1945 v Praze, jehož vydavatelem byl František Borový. V období 1924–1939 byla *Přítomnost* publikována jednou týdně, 1942–1945 jednou měsíčně.

Blíže <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPeriodical.do?id=15198&it=0>, citováno 6. listopadu 2018.

soutrpitel a s ostatními děkany vždy poradce Jeho Magnificence mám větší právo než kdokoliv jiný o této smutné periodě naší university mluvit. Když došlo dne 15. listopadu 1939 ke známým studentským demonstracím, byla Právnická fakulta, v níž je umístěn též rektorát,²³³ místem nejpustších scén. Tady se konaly nacistické formace a zatýkali studenty. Rektor nestál stranou, nýbrž působil uprostřed vřavy. Někde mimo budovu se díval neblahý K.[arl] H.[ermann] Frank. (...) Díky mistrnému ovládnutí němčiny, důstojnému vystupování páně rektorovu a jeho domlouvám, pouštěli mu esesmani i studenty naložené na voze. Přívalu arci nezabránil. (...) Rovněž tak energicky chránil universitní majetek. To šlo ještě jakž takž na začátku, později se nás už vůbec neptali a zabírali a brali. Jednou jsme měli spolu podepsat u německého rektora ručení za inventář, který už při obsazení byl zasažen kořistnictvím esesáků. Odepřeli jsme, a věc musila pak být formulována jinak. Byly to strašné doby. Děkani se scházeli pravidelně s rektory v zapadlých koutech spolehlivých kaváren, abychom se poučili o situaci, poradili se, co dělat. Když známý atentát²³⁴ nás ohrozil v pravidelných schůzkách, scházivali jsme se přesto dále ve smluvené dny na různých místech, třeba ne tak četně a ne tolik nás. Náš pan rektor nikdy nescházel.“²³⁵

Vzhledem ke skutečnosti, že vysoké školy v naší zemi byly zavřeny 17. listopadu 1939,²³⁶ přednesl Bedřich Hrozný svou inaugurační řeč až 8. prosince 1940 v Městské knihovně pražské v rámci přednášek Ústavu archeologického a orientálního.²³⁷ Přednášku

²³² RYPKA, Jan: *Akademik Bedřich Hrozný (6. V. 1879 – 12. XII. 1952)*. Věstník Československé Akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 89.

²³³ V současné době se rektorát Univerzity Karlovy již nenachází v budově Právnické fakulty, nýbrž na adrese Ovocný trh 3/5, Praha 1.

²³⁴ Jedná se o atentát na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha, uskutečněný dne 27. května 1942.

²³⁵ RYPKA, Jan: *O Bedřichu Hrozném*. Nový Orient, ročník V, číslo 1, 15. září 1949, s. 220.

²³⁶ Dne 17. listopadu 1939 se měla na Univerzitě Karlově v Praze konat promoce, která se však uskutečnila až 9. června 1945 ve velké posluchárně Filozofické fakulty; diplomy devíti doktorů všeobecného lékařství měly zpětnou účinnost ke dni 17. listopadu 1939. Další promoce v následujících poválečných měsících následovaly.

Bližze POUŠTA, Zdeněk: *Univerzita Karlova 1945 – akademická samospráva a stát*. Acta Universitatis Carolinae – Studia Territorialis XIII. Praha 2008, s. 109–112.

Dále, v souvislosti s českými školami prohlásil v roce 1940 státní tajemník Úřadu říšského protektora Karl Hermann Frank: „*Již nikdy české vysoké školy*“.

Bližze WIEDEMANN, Andreas: *Nadace Reinharda Heydricha v Praze, 1942–1945*. Překlad: Věra Macháčková – Riegerová. Praha 2004, s. 41.

²³⁷ LIPIN, L., BELOV, A.: *Hliněné knihy*. Překlad V. Špinko, D. Vejdělková. Praha 1956, s. 249.

zopakoval, a vyšla i knižně pod názvem *O nejstarším stěhování národů a o problému civilisace protoindické*.²³⁸

Díky nové funkci rektora Univerzity Karlovy Bedřich Hrozný dne 17. listopadu 1939,²³⁹ v den uzavření českých vysokých škol,²⁴⁰ patrně zachránil životy několika již zatčeným studentům. Miroslav Slach k německému zásahu na Právnické fakultě Univerzity Karlovy mj. uvedl: „*Tam stál rektor Karlovy university profesor Bedřich Hrozný a po jeho boku děkan Právnické fakulty doktor Wenig²⁴¹ a proti nim tlupa mužů v černých a šedo zelených uniformách, kteří seskákali z nákladáků (...). Ani jsme se nenadáli a vojáci s napřaženými pažbami nás vystrkali z fakulty ven a nahoru na nákladní auta. (...)*“²⁴² Bedřich Hrozný si nechal přivést velitele.²⁴³ K všeobecnému překvapení okolostojících vojáci Bedřicha Hrozného poslechli. Bedřich Hrozný veliteli sdělil, že dle platných zákonů na akademickou půdu nesmí vstoupit nikdo bez svolení rektora, a to ani policie či armáda. Vojáci začali budovy opouštět. Oné chvíle využili již zatčení studenti na korbě nákladního vozu k útěku, čímž byli uchráněni před transportem do koncentračního tábora v Sachsenhausenu v Německu.

Jedním z těchto zatčených studentů, kterým se podařilo uprchnout, byl i Miroslav Slach, který později napsal knihu o Bedřichovi Hrozném s názvem *Můj starý dobrý Orient – Expres*, v níž vzpomínal, jak byl onoho rána během cesty do školy železničáři varován před velkou akcí německých vojáků, kteří si v noci dle informací od řidičů autobusů prostřednictvím gestapa v garážích zapůjčili několik desítek autobusů.²⁴⁴

²³⁸ HROZNÝ, Bedřich: *O nejstarším stěhování národů a o problému civilisace protoindické*. Praha 1939.

²³⁹ Události 17. listopadu 1939 nám přibližují např. publikace:

POUSTA, Zdeněk, ed.: *Trpké vzpomínky na 17. listopad 1939*. Praha 2014.

PASÁK, Tomáš: *17. listopad 1939 a Univerzita Karlova*. Praha 1997.

BURIÁNEK, František, ed.: *Svědectví: příběhy českých studentů z akce 17. listopad*. Praha 1979.

²⁴⁰ České vysoké školy byly uzavřeny na základě vyhlášky říšského protektora v Protektorátu Čechy a Morava, Konstantina Hermanna Karl von Neuratha (*2. února 1873 – †14. srpna 1956). Studium bylo znemožněno 15 172 studentům, práce bylo zbaveno 513 profesorů, 475 docentů, 345 dalších pedagogů.

Bližší Forum – Časopis Univerzity Karlovy v Praze, XVIII, 2010/3, fotoreportáž s. 48, <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-10032-version1-UKF0310web.pdf>, citováno 17. srpna 2014.

²⁴¹ Děkanem Právnické fakulty Univerzity Karlovy byl na akademický rok 1939/40 zvolen nejdříve prof. JUDr. Antonín Hobza, avšak jeho funkční období mělo trvat pouze jeden semestr, kvůli odchodu do penze. Ale již 7. září 1939 byl zvolen děkanem nově na akademický rok 1939/40 prof. Arnošt Wenig. Na Univerzitě Karlově se v tomto případě tehdy nejednalo o ojedinělý případ, ale stalo se tak třikrát.

Bližší PŘIBYL, Zdeněk: *Profesor Wenig-Malovský v mých vzpomínkách*. Praha 1999 (Univerzita Karlova v Praze – Právnická fakulta, Ediční středisko), s. 22.

²⁴² SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 167–168.

²⁴³ Ibid., s. 165–169.

²⁴⁴ Ibid., s. 167.

Ve své knize uvedl Miroslav Slach následující poděkování svému zachránci, Bedřichovi Hroznému: „*Jako velký dík, i když opožděný dík za tuto záchranu jsem napsal příběh o životě a díle profesora Bedřicha Hrozného ‚Můj starý dobrý Orient – Expres‘. Přál bych si, aby dojel na správnou kolej.*”²⁴⁵

1.4.11 Rušení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

V březnu 1940 řešil ministr školství a národní osvěty Jan Kapras skutečnost týkající se zrušení Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Úřad říšského Protektora v Čechách a na Moravě svou vyhláškou ze dne 17. listopadu 1939 uzavřel vysoké školy na dobu tří let. Školy nebyly zrušeny a jejich činnost byla pouze pozastavena na dobu určitou. Bylo třeba se postarat o to, aby zařízení českých vysokých škol byla zachována pro jejich plnou činnost po uplynutí zmíněných tří let. Výnos říšského Protektora v Čechách a na Moravě ze dne 22. prosince 1939, XIV. Nr. W 21 mj. uváděl „*že účelem nařízeného uzavření českých vysokých škol bylo podvázati jejich vyučovací činnost, kdežto plné zastavení badací činnosti není v zájmu Říše.*”²⁴⁶

Vláda Protektorátu Čechy a Morava neměla problém poskytnout uzavřené vysoké školy k jiným účelům, souvisejícím s vedením války. Jednalo se o to, kam umístit soustředěnou administrativu německých vysokých škol. Filozofické fakultě mělo být odňato přístřeší a celé zařízení. Avšak vzhledem ke skutečnosti, že nebyly k dispozici žádné jiné náhradní prostory pro tuto fakultu, a nebyla zde ani naděje na případnou budoucí vědeckou práci, jak uváděl výše zmíněný výnos Protektora Čech a Moravy, jednalo se v podstatě o zrušení Filozofické fakulty jako takové. Inventář fakulty obsahoval značné množství vzácného vědeckého materiálu, k němuž patřilo asi 140 000 svazků knih, asi 13 000 diapositivů, cenné přístroje, muzeum odlitků, sbírky filmů a fotografií, sbírky Bedřicha Hrozného a Aloise Musila aj. Školská správa však neměla žádné jiné prostory, kam umístit tyto sbírky; vše bylo většinou obsazeno vojskem anebo jinými útvary.²⁴⁷

²⁴⁵ Ibid., s. 169.

²⁴⁶ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Akademický senát, spisy 1939–40, karta 216, inv. č. 1451. Dopis ministra školství a národní osvěty zasláný Předsednictvu ministerské rady, č. j. 28.090/40-III/1, ze dne 1. března 1940. Věc: Odevzdání budovy Filozofické fakulty České Univerzity Karlovy v Praze pro umístění německých vysokoškolských úřadů.

²⁴⁷ Ibid.

Bedřich Hrozný tak ponechal v dubnu 1940 se svolením Ministerstva školství a národní osvěty a akademického komisaře deponovat starožitnosti, sádrové odlitky, diapositivy a vitríny Semináře pro klínopisné bádání Univerzity Karlovy do Umělecko-průmyslového muzea Obchodní a živnostenské komory v Praze. Byly zde uloženy ve čtyřech síních a skladištích. Tyto předměty nebyly použity k výstavním účelům (příloha 81).²⁴⁸

1.4.12 Změna názvu Univerzity Karlovy

Název Univerzity Karlovy byl za okupace změněn v souladu s výnosem Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 13. srpna 1940 na základě výnosu říšského Protektora ze dne 20. července 1940.²⁴⁹ Podle uvedeného české školské orgány a školy určené pro české obyvatelstvo měly užívat na veřejnosti ve svých nápisech německý jazyk a český jazyk. Totéž se týkalo i razítek, tiskopisů aj. Nový název univerzity byl: *Tschechische Karls-Universität in Prag - Česká universita Karlova v Praze*.²⁵⁰

1.4.13 Židovská otázka ve vztahu k úředníkům protektorátní správy

V době okupace byl rektorát *České university Karlovy v Praze* obeznámen také s židovskou otázkou v zemi, týkající se styku úředníků protektorátní správy se židy. V tomto směru rektorát obdržel opis výnosu Ministerstva školství a národní osvěty č. j. 8698/40 z 12. listopadu 1940, kde se uváděla slova říšského Protektora předsedovi vlády. „Bylo zjištěno, že úředníci Protektorátu Čechy a Morava, jeho zemí a obcí a veřejnoprávních korporací, jejich dozoru podléhající, stále ještě udržují styk se židy. Zvýšenou měrou bylo toto pozorování učiněno u příslušníků vládního vojska, četnictva, policie a služby celní. Takové chování neodpovídá zvláštním povinnostem úředníků a jejich postavení v autonomní správě. Ponechávám Vám, abyste podřízené úřady na tyto okolnosti

²⁴⁸ Ibid., karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Protokol o deponování starožitností, sádrových odlitků, diapositivů a vitrín ze Semináře pro klínopisné bádání Univerzity Karlovy v Umělecko-průmyslovém muzeu Obchodní a živnostenské komory v Praze, ze dne 4. dubna 1940.

²⁴⁹ Již zmíněné snahy ze Senátu Národního shromáždění (poznámka pod čarou č. 9), kdy byly v letech 1920 a 1930 opakovaně podány návrhy na zrušení zmíněného zákona č. 135/1920 Sb. o poměru pražských univerzit, byly nakonec naplněny a název Univerzity Karlovy byl změněn.

²⁵⁰ Ibid., karton 247, inv. č. 3523, korespondence, vyhlášky, oběžníky. Dopis Zemského úřadu v Praze III. zaslaný rektorátu české Univerzity Karlovy, ze dne 30. září 1940. Číslo 1898/19 ai 1940, odd. II. Věc: České vysoké školy – označování, úřední pečeti /razítka/ vyhlášky a tiskopisy.

*upozornil a nařídil, aby bylo od takového styku všeobecně upuštěno.*²⁵¹ Prezídium Ministerstva školství a národní osvěty vyzvalo, aby se všichni úředníci vystříhali styku se židy a omezili jej jen na nezbytně nutný styk, vyplývající z úředních povinností. Je otázkou, jakou měrou se tato otázka týkala rektorátu Univerzity Karlovy, či přímo Bedřicha Hrozného.²⁵²

1.4.14 Trvalý válečný odpočinek

Válečné období přineslo Bedřichovi Hroznému další citelnou změnu. Výnosem Ministerstva školství a národní osvěty ze dne 19. prosince 1940 byl odvolán na dovolenou s čekatelným, s platností od 31. ledna 1941. Na trvalý odpočinek byl pak přeložen výnosem téhož ministerstva ze dne 2. září 1942, s účinností od 30. září 1942. Do činné služby byl Bedřich Hrozný povolán výnosem stejného ministerstva ze dne 2. srpna 1945, s platností od 1. června 1945. Vzhledem k tomu požádal Bedřich Hrozný po válce o odškodnění na základě dekretu prezidenta republiky, avšak jeho návrhům nebylo možno vyhovět.²⁵³

Vzhledem ke skutečnosti, že Bedřich Hrozný ve své funkci rektora Univerzity Karlovy nestrávil celý akademický rok, stal se tento fakt předmětem sporu o jmenování nového rektora po druhé světové válce. Rektor univerzity zastával svou funkci vždy po dobu jednoho roku, stejně jako děkan fakulty. Rektor byl volen sborem volitelů, jehož členy byli rovnoměrně zastoupeni učitelé všech fakult. Dne 5. června 1946 se konala na Univerzitě Karlově volba nového rektora, přičemž děkan Filozofické fakulty Jan Rypka požadoval tuto stolicí opět pro Filozofickou fakultu, neboť Bedřich Hrozný nemohl z výše uvedených příčin svou funkci rektora Univerzity Karlovy naplnit až do konce

²⁵¹ Ibid. Korespondence, vyhlášky, oběžníky. Dopis Zemského úřadu v Praze III., zaslaný rektorátu české Univerzity Karlovy dne 27. listopadu 1940, č. 703/83 ai 1939, odd. 11. Věc: Styk úředníků protektorátní správy se židy.

²⁵² Ibid.

²⁵³ NA. Fond MŠK, Praha – osobní, karton 55, sign. Bedřich Hrozný. Spis číslo 269602/47, Věc: Praha, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, ř. prof. Dr. Bedřich Hrozný – odškodnění podle dekretu prezidenta republiky č. 53/45 Sb.

V souvislosti s odškodněním byla pro žadatele stanovena maximální hranice pro výplatu odškodnění ve výši 80 000 Kčs hrubého. Odškodnění se týkalo některých veřejných zaměstnanců, kteří byli poškozeni v době nesvobody, a to přeložením do výslužby anebo rozvázáním služebního poměru na základě norem, jež porušily, změnilly anebo zvrátily tehdy platné předpisy, upravující právní a služební poměry; jak se uvádí v Návrhu na vydání zákona na 3. zasedání Ústavodárného Národního shromáždění republiky Československé v roce 1947.

akademického roku 1939/40. Po válce zastupoval Jan Rypka ve funkci rektora Univerzity Karlovy vážně nemocného Bedřicha Hrozného.²⁵⁴

1.4.15 Pamětní peníz pro Bedřicha Hrozného z Univerzity Karlovy

Dne 9. listopadu 1945 se uskutečnilo I. zasedání akademického senátu. Stalo se tak v univerzitní senátní zasedací síni. Předsedou byl rektor prof. Dr. Jan Bělehrádek.²⁵⁵

Ze zápisu se dovídáme, že rektor „uvítal přítomné zástupce fakulních sborů, kteří poprvé se sešli po otevření vysokých škol násilně uzavřených okupanty. Nejprve vzpomněl těch členů sboru, kteří padli jako oběť nepřátelské zvěle a brutality.“²⁵⁶ Dále, na druhé straně zápisu, který pořizoval ředitel univerzitní kanceláře Josef Říha, je uvedeno: „Akademický senát uctil památku těchto umučených a zemřelých povstáním. Poté vzpomněl záslužné činnosti posledního rektora prof. Dr. Hrozného, navrhuje, aby akademický senát v díky za jeho činnost rektorskou udělil mu pamětní peníz. Jednomyslně schváleno.“²⁵⁷

²⁵⁴ POUSTA, Zdeněk: *Univerzita Karlova 1945 – akademická samospráva a stát*. Acta Universitatis Carolinae – Studia Territorialia XIII. Praha 2008, s. 100, 101 a 109.

²⁵⁵ Prof. MUDr. Jan Bělehrádek (*18. prosince 1896, Praha – †8. května 1980, Londýn); do funkce rektora Univerzity Karlovy jej navrhl ministr školství profesor Zdeněk Nejedlý, což bylo považováno za zásah do pravidel univerzitní autonomie. Dne 29. srpna 1945 byl jmenován prvním poválečným rektorem Univerzity Karlovy v Praze.

Bližší ZILYNSKÁ, Blanka: *Poválečná obnova a zápas o charakter univerzity*. Dějiny Univerzity Karlovy, IV. 1918–1990, Praha 1998.

²⁵⁶ ÚDAUK. Nezařazeno. Karton Protokoly zasedání Akademického senátu 1948–1950–1951. Zápis z I. zasedání akademického senátu ze dne 9. listopadu 1945, č. j. 2224/1945/46.

²⁵⁷ Ibid.

Pozn.: Bližší informace ke zmíněnému „pamětnímu penězi“ se mi nepodařilo dohledat.

1.5 ÚMRTÍ BEDŘICHA HROZNÉHO

Bedřich Hrozný zemřel dne 12. prosince 1952 (*příloha* 82)²⁵⁸ ve Státním sanatoriu v Praze XVI, Smíchově. Příčinou úmrtí byla „*seps z proleženin při povšechném kornatění tepen*“.²⁵⁹ Rozloučení s Bedřichem Hrozným se uskutečnilo v Karolinu Univerzity Karlovy (*příloha* 83)²⁶⁰ dne 22. prosince 1952.²⁶¹ Smutečního obřadu se nejdříve zúčastnili pozvaní hosté; členové Akademie věd, akademici korespondenti, rodinní příslušníci, zástupci vlády a ministerstev, vysokých škol a vědeckých pracovišť Akademie i zástupci zastupitelských úřadů některých zemí. Po neveřejné části obřadu se přišli poklonit památce Bedřicha Hrozného i studující a pražská veřejnost.²⁶²

Smuteční průvod s ostatky Bedřicha Hrozného pokračoval z Karolina Železnou ulicí na Staroměstské náměstí (*příloha* 84).²⁶³ V popředí průvodu šli akademici, potom následoval katafalk a za ním rodinní příslušníci s dalšími hosty. Kondukt se zastavil na Staroměstském náměstí, kde katafalk projel špalírem akademiků za zvuku pozounových fanfár Akademie hraných z povzdálí. Smuteční hosté se potom ze Staroměstského náměstí

²⁵⁸ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Parte Bedřicha Hrozného.

²⁵⁹ Archiv Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Praze 6 - Střešovicích. Kniha zemřelých, 20. ledna 1950 – 19. listopadu 1964, s. 18, č. 19.

²⁶⁰ ÚDAUK. Fond Akademický senát, karton 17, i. č. 386, B 2/1. Pohřeb Bedřicha Hrozného. Fotografie z pohřbu Bedřicha Hrozného v aule Univerzity Karlovy v Praze.

²⁶¹ Marie Lajnerová mi sdělila, že jejich rodina byla do Karolina vpuštěna až po té, co se představili jako přátelé Bedřicha Hrozného z Lysé nad Labem.

²⁶² *Státní pohřeb akademika Bedřicha Hrozného v Praze*. Rudé právo, XXXII-XXXIII/343, 23. prosince 1952, s. 1.

Přestože se jednalo o státní pohřeb, jak uváděl denní tisk, na rakvi dle Marie Lajnerové nebyla položena státní vlajka, což bylo v souvislosti se zprávami v tisku, překvapující. Dobové fotografie z rozloučení s Bedřichem Hrozným slova Marie Lajnerové potvrzují.

Skutečnou pravdu, týkající se státního pohřbu, mi osvětlil dne 4. listopadu 2013 ředitel Protokolu Kanceláře prezidenta republiky Jindřich Forejt, jenž mi napsal tato slova:

„Bohužel není k dispozici výčet státních pohřbů, které se konaly za existence Československé republiky od r. 1918. O danou problematiku jsem se zajímal a zajímám. Přesto mi není známo, že by panu Bedřichu Hroznému byl státní pohřeb vypraven. Tisk mnohdy zavádějícím způsobem uvádí pojmy jako je "státní pohřeb" i pro případy, kdy se jedná o pohřeb s "výjimečnými poctami" či pohřeb "akademický".

Na pořádání státního pohřbu s plnými poctami se musí usnést vláda republiky společně s prezidentem (jako nejvyšším velitelem ozbrojených sil). Je vyhlášen státní smutek (v 50-tých letech by to znamenalo uzavření divadel a kin, zrušení sportovních utkání, kulturních akcí, přerušování výuk na školách, pořádání veřejných pietních shromáždění atd.). Při státním pohřbu by naše zastupitelské úřady v zahraničí musely otevřít kondolenční knihy, byla by nařízena smuteční vlajková výzdoba. Při samotném rozloučení by pak bylo pořádáno smuteční procesí, ve kterém, by byly vojenské jednotky atd. Jediný státní pohřeb v daném období (=přelom 50-tých let 20. století) měli dle mých informací pouze prezidenti republiky.“

přesunuli auty a autokary do Strašnic, kde v krematoriu probíhala církevní část smutečního obřadu. Církevní smuteční obřad s Bedřichem Hrozným se konal v pražském krematoriu ve Strašnicích²⁶⁴ v 16:30 hodin.²⁶⁵

Dne 15. března 1953 byl uložen popel Bedřicha Hrozného do hrobu jeho rodičů v Lysé nad Labem, jenž se nacházel na evangelickém hřbitově. Obřadu se za Orientální ústav zúčastnili Lubor Matouš, Josef Klíma a Václav Čihař.²⁶⁶

I když se v případě Bedřicha Hrozného jednalo o pohřeb s vysokými počtami, musela Vlasta Hrozná uhradit částku za rakev i kopání hrobu. O této nešťastné skutečnosti se zmiňovala v dopise, který téměř rok po pohřbu Bedřicha Hrozného zaslala faráři do Lysé nad Labem panu Férovi, jenž měl po téměř celou tuto dobu v souvislosti s pohřebními útratami dle jejích slov „mrzutosti“. V dopise uvedla i následující slova: „*Jest již to zaplaceno a mě by mrzelo velmi, kdyby nějaké hořké slovo z krze to, až pohromadě budete, proneseno bylo.*“²⁶⁷

Bedřich Hrozný byl pochován ve svém rodném městě v Lysé nad Labem.²⁶⁸

²⁶³ Osobní fond Ing. Pavla Stolaře, CSc., prasnynovce Bedřicha Hrozného. Smuteční průvod s rodinou Bedřicha Hrozného.

²⁶⁴ Bohoslužbu vedl farář Bohuš Hrejsa a kázání bylo na text Žalmu 84, verš 13 „*Hospodine zástupě, blaze člověku, jenž v tobě skládá důvěru!*“. K tomu mi sdělil farář Mgr. Pavel Pokorný z Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Praze 6 – Střešovicích, že se jistě jednalo o kralickou verzi.

PhDr. Bohuš Hrejsa (*4. ledna 1907 – †14. ledna 1989), studoval bohosloví na Univerzitě Karlově i v zahraničí, od 1. ledna 1930 působil u farního sboru Praha U Salvátora, kde jej 1. září téhož roku staršovstvo zvolilo vikářem. Od 15. prosince 1932 byl také prvním farářem střešovického sboru v Praze a od 15. března 1957 seniorem Pražského seniorátu.

Blíže BALCAR, Lubomír a kol.: *Církev v proměnách času: sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*. Praha 1969, s. v. Hrejsa, Bohuš, s. 279.

²⁶⁵ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, karton 7, sign. 041, inv. č. 19. Osobní spisy členů ústavu (1921–1953) – Bedřich Hrozný. Informace ke smutečnímu obřadu Bedřicha Hrozného, čís. 1695/52.

²⁶⁶ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, karton 7, sign. 041, inv. č. 19. Osobní spisy členů ústavu (1921–1953) – Bedřich Hrozný. Z kroniky Orientálního ústavu za rok 1953.

²⁶⁷ Osobní fond Marie Lajnerové z Lysé nad Labem. Dopis Vlasty Hrozné zaslaný panovi Férovi ke konci roku 1953.

²⁶⁸ Ani po smrti Bedřich Hrozný neměl klid. ThDr. Jitka Sýkorová, Ph.D. mne upozornila na skutečnost, že se v Lysé nad Labem stěhoval tamní hřbitov. K tomu mi sdělil farář Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Lysé nad Labem Mgr. Emanuel Vejnar, že evangelický hřbitov, na němž byl i spolu se svými rodiči uložen, byl v roce 1977 zrušen v souvislosti s výstavbou základní školy Jana Amose Komenského. Ostatky Bedřicha Hrozného a jeho rodiny byly převezeny na obecní hřbitov. Původní náhrobní kámen Hrozných (*příloha* 85), jež se nachází v současné době v prostorách zahrady fary sboru Českobratrské církve evangelické v Lysé nad Labem, byl nahrazen pomníkem novým (*příloha* 86).

Zrušený hřbitov dnes v Lysé nad Labem připomíná pouze kamenný památník, zřízený nákladem členů sboru Českobratrské církve evangelické s textem: „*Zde byl evangelický hřbitov zřízen v roce 1784. Zrušen v roce 1977.*“

2 BEDŘICH HROZNÝ A ORIENTÁLNÍ ÚSTAV V PRAZE

Bedřich Hrozný vedl velice pestrý a plodný život. K jeho oceňovaným aktivitám patří také participace při zřizování a následném dlouholetém vedení Orientálního ústavu v Praze (Orientální ústav spoluzakládal s Aloisem Musilem). K našemu Orientálnímu ústavu se váží také první československé archeologické vykopávky v Orientu, organizované Bedřichem Hrozným v Sýrii a Turecku, neboť ty byly financovány mj. právě i cestou Orientálního ústavu. Spoluzaložením a následným vedením Orientálního ústavu dal Bedřich Hrozný světový rozměr československé vědě v oblasti Orientu, kdy se světoví vědci a badatelé spolupodíleli na publikování jejich prací v *Archivu Orientálním*, periodiku vydávaném Orientálním ústavem v Praze. Uvedená vědecká a ovocenesoucí práce Bedřicha Hrozného byla postupně oceňována mnohými významnými zahraničními institucemi a univerzitami, jejichž souhrn později předkládám.

2.1 NÁRODNÍ FOND MASARYKŮV A ORIENTÁLNÍ ÚSTAV V PRAZE

2.1.1 Národní fond Masarykův

Bedřich Hrozný patřil k těm málo lidem, jejichž zahraniční vědecké aktivity byly financovány z Národního fondu Masarykova cestou Orientálního ústavu (**příloha** 87).²⁶⁹

²⁶⁹ Národní fond Masarykův měl zvláštní status, který byl v roce 1947 předmětem jednání mezi Nejvyšším účetním kontrolním úřadem a Kanceláří prezidenta republiky. K tomu se v korespondenci od Nejvyššího účetního kontrolního úřadu dočítáme:

„V Ústavodárném národním shromáždění byl při projednávání státního rozpočtu na rok 1947 vnesen požadavek, aby byly zjištěny všechny fondy, k nimž je státní správa v nějakém vztahu. Šlo by tudíž: a/ o fondy, které státu patří, b/ o fondy, které státu nepatří, avšak jsou státními orgány spravovány, c/ o fondy, které státu nepatří, ani nejsou spravovány státními orgány, ale jsou pod státním dozorem. Fondem je pro daný účel rozuměti jakékoliv účelové jmění, nechť je výslovně pojmenováno jako fond, či nikoliv, nechť má právní subjektivitu, či nikoliv. Zákonitě povolené dispoziční fondy vlády nepřicházejí v úvahu.“

Na uvedený požadavek se zmíněný kontrolní úřad dočkal následujícího vyjádření, jež znělo:

„Národní fond Masarykův nespadá do žádné ze tří skupin, uvedených v oběžníku NÚKÚ ze dne 7. ledna 1947, čís. 2411/1947-I/4/čís. F 83/47 KPR/. Jeho jmění nepatří státu, není spravováno státními orgány a nepodléhá státnímu dozoru. Má od začátku vlastní kancelář, vlastní registraturu a své účetnictví. Disponuje jím jedině pan prezident republiky a z jeho pověření pan kancléř. Podkladem k tomu je vlastnoruční dopis prezidenta T. G. Masaryka panu kancléři Dru Šámalovi ze dne 15. listopadu 1920. (...). NÚKÚ věděl o tomto fondu a již za první republiky se nesměle pokoušel dostatí jej do sfery svého dozoru, ale marně. Tyto pokusy se opakovaly i za války, rovněž bezvýsledně. Jak je patrné ze všeho, co jsem

Stalo se tak ještě před vlastním vznikem Orientálního ústavu, na jehož ustavení se nejdříve počítalo s částkou 5 000 000 Kč (*příloha* 88), později se jednalo o 3 000 000 Kč a uvedená suma byla nakonec pozměněna na výši 4 000 000 Kč (*přílohy* 89–90).²⁷⁰

Vznik Národního fondu Masarykova se vztahuje k roku 1919. Cílem shromáždění finančních prostředků v tomto fondu bylo napomoci rozkvětu Československa v oblasti školství, vědy a humanitní pomoci. Původním záměrem bylo vybrat 150 000 000 Kč (*příloha* 91), avšak podařila se necelá třetina, přičemž i to považuji za úspěch. Ani tato částka nebyla zanedbatelná a pomohla nemalou měrou mnoha lidem a institucím v Československu. K nim patřil též Orientální ústav, který díky pomoci Národního fondu Masarykova vznikl a mohl také rozvíjet práci našich světově významných učenců.

Dne 19. prosince 1919 se konala první informační schůze Sboru Národního fondu Masarykova. Ze zápisu z uvedeného dne se mj. dovídáme: „Starosta Dr. Baxa²⁷¹ sdělil, že po dohodě s Kancléřskou kanceláří ujme se obec pražská oslav 70. narozenin presidenta

uvedl, nespadá Národní fond Masarykův do soupisu fondů, které NÚKÚ pořizuje, a doporučuji, aby se na této linii setrvalo. Není dobře myslitelné, aby pan president, který jedině fondem disponuje, byl snad úřadem ve svých rozhodnutích dodatečně kontrolován, nebo aby se vyvinula praxe, že by NÚKÚ si vyhradilo ten který výdej z fondu předem schvalovati, třebaš jde o peníze získané z veřejné dobročinnosti.“

AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy, značka Sp./18. Opis dopisu z Nejvyššího účetního kontrolního úřadu, zaslaného Kanceláři prezidenta republiky ze dne 4. června 1947. Věc: Účetní závěrky fondů za rok 1946, čís. F5.762/47-I/4. Podepsán předseda Kubr, v. r.

Dále Opis Vyjádření k čís. F 1776/47, ze dne 26. června 1947.

²⁷⁰ Jak jsem již uvedl, konečná částka určená pro Orientální ústav, která nakonec činila 4 000 000 Kč, se průběžně měnila, jednalo se i o 5 000 000 Kč a na stole byl i návrh na 3 000 000 Kč, který byl „na poslední chvíli“ škrtnut a navýšen o 1 000 000 Kč. Důvodem pohybu této částky byla i skutečnost, že se do Národního fondu Masarykova nakonec vybrala menší částka, než s jakou se původně počítalo.

AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy. 70. narozeniny prezidenta TGM – protokoly o schůzích sboru Národního fondu Masarykova, kart. č. 1/5. Protokol sepsaný o schůzi komise, jež se má zabývat otázkou o způsobu zevnějších oslav narozenin p. prezidenta, jakož i o účelu jich a sestaviti finanční plán, kteráž konala se dne 23. ledna 1920 o 5. hod. odpolední na radnici Staroměstské.

AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy. Návrh rozdělení Národního fondu Masarykova vypracovaný na Prezídium Ministerstva zahraničních věcí, ze dne 26. listopadu 1920.

AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy. Rozdělení podpor, značka Sp./18. Rozdělení jmění Národního fondu Masarykova, ze dne 23. června 1921.

²⁷¹ JUDr. Karel Baxa (*24. června 1862, Sedlčany – †5. ledna 1938, Praha), politik, právník i hudebník. V pohraničních oblastech na konci 19. století působil jako aktivista při zakládání českých škol a kulturních institucí. V roce 1891 si v Praze založil advokátní kancelář a veřejnost jej poznala jako obhájce Omladinářů v roce 1894. V letech 1895 až 1913 byl poslancem Zemského sněmu, v letech 1901–1918 byl členem poslanecké sněmovny Říšské rady ve Vídni. Dne 30. června 1919 se stal starostou Prahy a v září 1923 byl zvolen vrchním starostou Velké Prahy; v této funkci začal nově užívat „titulu primátor hlavního města Prahy, který byl převzat z titulatury staroměstských primasů-primátorů z 16. století“.

Masaryka, aby děla se způsobem jednotným. Budou míti jediný cíl, shromážďiti kapitál k účelu, který bude se strany vlády určen dle přání pana presidenta. Tento cíl tedy nemůže býti předmětem porady – (dle doslechu má cílem býti Masarykova studentská kolej a jiné humanitní podniky) – nýbrž jest třeba věnovati zřetel tomu, jak má býti nastaven výbor pro sbírky.“²⁷²

2.1.2 Problémy se zdaněním fondu

I když se jednalo o fond prezidenta republiky, nebyly jeho počátky jednoduché a byly doprovázeny následujícími problémy. Především všichni velcí dárci, kteří věnovali anebo hodlali věnovat fondu statisícové či milionové dary, si od prvopočátku kladli za podmínku, že jsou ochotni darovat finanční prostředky do fondu pouze v tom případě, že budou osvobozeny od daně. K dárcům patřili například majitelé papíren či pivovarů, bankovních domů, železárny Vítkovice a další. Obavy dárců ze zdanění byly více než opodstatněné, protože tehdejší podnikatelský zisk byl zatížen až 90% daní.²⁷³ Další sporné otázky byly spojovány s „čistotou“ fondu. V tisku se v souvislosti s fondem objevily zprávy týkající se lihovarnických peněz, které například uváděly:

„President Masaryk byl oklamán v zájmu špiritusové korupce.“ „Prášek ve své ‚obhajovací‘ řeči (úmyslně? bezděčně?) prozradil, že první tři miliony z korupčního lihovarnického fondu dostal fond Masarykův, a ‚duchaplně‘ dodal: ‚Tyto peníze nečpěly jistě korupcí ani špiritismem!‘ Ach, čpěly! Čpěly více než všechny ty další! Právě proto, že byly počátkem široko založené špiritusnické korupce, počátkem, učiněným s neobyčejnou kapitalistickou rafinovaností. Lihová korupce se takto zabezpečila. Masarykův fond peníze přijal.“²⁷⁴

Blíže

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/Primatorka/stali_v_cele/karel_baxa.html, citováno 13. února 2017.

²⁷² AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy. Zápis ze schůze Komise prezidiální ze dne 19. prosince 1919.

²⁷³ Ibid., dopis zasláný Ministerstvu financí ministroví Karlovi Englišovi z Kanceláře prezidenta republiky, ze dne 24. července 1920.

²⁷⁴ *Podváděný Masaryk*. Rudé právo, 30. května 1924, ročník V, č. 127, s. 1.

Dne 3. února 1920 ministr financí Kuneš Sonntag²⁷⁵ přislíbil, že za účelem osvobození fondu od daní podá krátký, dvouparagrafový návrh zákona s tím, že další diskuze na uvedené téma jsou zbytečné. Byl plně přesvědčen o velkém poslání fondu, a kromě toho, některé ústavy by beztak musely být zřízeny státem. Slova ministra financí ale nebyla hned naplněna. Tímto úkolem byl pověřen sekční šéf Valníček, který přislíbil vyhotovení daného zákona. Po několika dnech však od tohoto kroku upustil s tím, že v jeho oddělení na Ministerstvu financí je kvůli uvedené záležitosti revoluce. Dále sdělil, že Ministerstvo financí nemůže zmíněný návrh podat, neboť tak může učinit pouze ministerská rada. Posléze Valníček opět změnil postoj a řekl, že Ministerstvo financí podá návrh ministerské radě, přičemž svůj slib znovu nesplnil.²⁷⁶

I přes výše uvedený slib samotného ministra financí bylo později ze strany Ministerstva financí vzneseno oficiální zamítavé stanovisko k osvobození darů pro Národní fond Masarykův od daní. Vedoucí odborový přednosta Ministerstva financí dr. Vlasák k tomu podal následující vysvětlení: „*Ministerstvo financí zaujímá proti požadavku právnických osob, aby dary Masarykovu národnímu fondu byly vylučovány při zdaňování dle 2. hlavy ze základu zdanění, stanovisko naprosto zamítavé. Toto jest odůvodněno tím, že by největší kvotou na jmenovaný fond přispěl vlastně stát, ježto např. z 5,000.000 daru dával by vlastně při nejmenším 2 miliony, které by unikly zdanění zvláštní daní výdělkovou a daní z válečných zisků, stát sám.*“²⁷⁷ Tímto negativním krokem Ministerstva financí sbírka financí do fondu byla v počátku velmi poškozena. Například Svaz bank se obrátil na Ministerstvo financí s dotazem ohledně osvobození darů od daní, přičemž dostal negativní stanovisko, a toto stanovisko se jim velmi nelíbilo.²⁷⁸

²⁷⁵ Kuneš Sonntag (*19. února 1878, Lazce – †29. března 1931, Praha), politik, národohospodář, prvorepublikový ministr financí, ministr průmyslu, obchodu a živností, ministr zemědělství, ministr výživy lidu.

Bliže http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2569, citováno 12. března 2015.

²⁷⁶ AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy. Dopis z Prezídia Ministerstva zahraničních věcí ze dne 26. července 1920, č. D 7267/20. Dopis psal patrně ministerský rada Dr. Štěpánek (podpis nečitelný) ministrovi financí Karlovi Englišovi.

²⁷⁷ Ibid., záznam ze dne 17. března 1920, D 2278/20, Kancelář prezidenta republiky. Obsah jednání sdělen ministerskému radovi dr. Bedřichovi Štěpánkovi z Ministerstva zahraničních věcí dne 18. března – ten v reakci na tato sdělení řekl, že mu byl před časem ministrem financí a odborovým radou dr. Valníčkem dán závazný slib, že „*ministerstvo financí nebude činiti žádných námitek, aby dary Národnímu fondu Masarykovu byly vyloučeny ze základu zdanění*“.

²⁷⁸ Ibid., dopis zasláný Ministerstvu financí ministrovi Karlovi Englišovi z Kanceláře prezidenta republiky, ze dne 24. července 1920.

Správce Ministerstva financí Karel Engliš²⁷⁹ mj. později v souvislosti se zdaněním darů pro Národní fond Masarykův²⁸⁰ uvedl, že z fondu by měly být zřízeny kulturně-sociální a národohospodářské instituce, které by jinak nevznikly a pokud ano, tak ve výrazně menším rozsahu. Proto bylo zapotřebí, aby veškeré příspěvky do fondu byly osvobozeny od poplatků.²⁸¹

2.1.3 Rozdělení Národního fondu Masarykova

Národní fond Masarykův byl sebrán z dobrovolných příspěvků a darů jednotlivců a veřejných korporací. Předsedou Sboru Národního fondu Masarykova, jenž byl zřízen na Staroměstské radnici v Praze na podnět ministerského rady Dr. Bedřicha Štěpánka,²⁸² byl starosta hlavního města Prahy Karel Baxa.

Správní i účetní agenda fondu byla později Karlem Baxou předána kancléři prezidenta republiky Přemyslovi Šámalovi,²⁸³ který byl pověřen uvedenou prací ze strany prezidenta republiky. V tomto směru také Prezídium rady a magistrátu hlavního města Prahy oznámilo poštovní správě, aby veškerá pošta byla zasílána přímo do Kanceláře

²⁷⁹ Prof. JUDr. Karel Engliš (*17. srpna 1880, Hrabyně – †13. června 1961, Hrabyně), pocházel z rodiny řeznického mistra v Hrabyni u Opavy. V roce 1913 se habilitoval na Vysokém učení technickém v Brně a v roce 1917 byl zde jmenován řádným profesorem národního hospodářství. Od roku 1913 působil také jako poslanec na Moravském zemském sněmu za Lidovou pokrokovou stranu. Podporoval šíření českého školství na Moravě. V roce 1919 se stal prvním rektorem nově založené Univerzity Tomáše G. Masaryka v Brně. V letech 1920 až 1931 působil šestkrát jako ministr financí. V roce 1926 inicioval založení Národní banky československé. V období 9. prosince 1947 až 26. února 1948 zastával funkci rektora Univerzity Karlovy v Praze.

Blíže https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1918-1938-csr/antonin-svehla-2/*kopie-1-prof--judr--karel-englis-74647/, citováno 13. února 2017.

²⁸⁰ Dary pro Národní fond Masarykův nebyly nakonec zdaňovány, což bylo uveřejněno ve Sbírce zákonů a nařízení státu československého, částka CXIV, vydané dne 8. října 1920, jako Nařízení vlády republiky Československo ze dne 28. září 1920, o osvobození darů pro Národní fond Masarykův od daní a poplatků, čís. 550.

Blíže AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy.

²⁸¹ AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy, opis odůvodnění nařízení Vlády republiky Československé, č. j. 82.854/8675/20, ze dne 17. září 1920.

²⁸² Ibid., záznam ze schůze Sboru Národního fondu Masarykova na Staroměstské radnici v Praze ze dne 10. prosince 1920.

²⁸³ JUDr. Přemysl Šámal (*4. října 1867, Praha – †9. března 1941, Berlín), československý politik a kancléř prezidenta T. G. Masaryka, Edvarda Beneše a Emila Háchy. Pro své protinacistické postoje byl zatčen a zemřel v berlínské věznici.

Blíže

<http://libri.cz/databaze/kdo18/search.php?zp=3&name=%A9%C1MAL+P%D8EMYSL&vic=1>, citováno 12. března 2015.

prezidenta republiky k rukám kancléře.²⁸⁴ V lednu 1921 při předání jmění kancléři částka ve fondu činila již téměř 17 000 000 Kč.²⁸⁵

President Tomáš G. Masaryk před oslavou svých 70. narozenin uvedl, jak s nashromážděnými finančními prostředky daného fondu naložit. V první řadě však ocenil štědrost dárců, kterým vyjádřil srdečný dík. T. G. Masaryk seznámil veřejnost s velmi širokým výčtem institucí, které měly vzniknout či být podporovány z financí fondu.

Fond byl dle jeho slov určen vzdělávacím a humanitním účelům. Jako první byli určeni studenti vysokých škol, dále pak žáci středních škol,²⁸⁶ z humanitních korporací byly předurčeny *Liga proti tuberkulóze* a spolky jako *Ochrana matek a kojenců*, *Ochrana ženských zájmů* a další.²⁸⁷

Ve vzdělávacím a vědeckém oboru T. G. Masaryk doporučil zřídit *Slovanský ústav*, který měl zkoumat a poznávat slovanské země, a to nejen více po stránce kulturní a vědecké, avšak i praktické, především hospodářské. Slovanický ústav měl být opatřen velkou knihovnou.

V podobném duchu doporučil zřízení *Orientálního ústavu*, jenž by rovněž dbal na navazování především hospodářských styků Československa s orientálními zeměmi, přičemž poukázal na povolání odborníka Aloise Musila. Ústav měl mít též velkou knihovnu orientálních děl, zejména národohospodářských. Při ústavu se měla podle jeho plánu zřídit, stejně jako v případě Slovanického ústavu, praktická škola, v níž by se vyučovaly orientální jazyky a posluchačům by bylo umožněno poznání orientálního světa vůbec, s důrazem na hospodářskou stránku věci.²⁸⁸

²⁸⁴ AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy, dopis vrchního správce poštovního a telegrafního úřadu v Praze Kanceláři prezidenta republiky, č. j. 103/III, ze dne 21. ledna 1921. Správa jmění Národního fondu Masarykova byla ode dne 16. ledna 1921 administrativně přidělena Kanceláři prezidenta republiky.

²⁸⁵ Ibid., zpráva o revizi sbírek na „Národní fond Masarykův“ ze dne 18. ledna 1921.

²⁸⁶ Především pro studenty s bytovou nouzí anebo vylepšit jejich stravování cestou středoškolských menz.

²⁸⁷ Jednalo se o útulky a pracovny pro ženy a dívky.

²⁸⁸ AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy, dopis Kanceláře prezidenta republiky starostovi hlavního města Prahy JUDr. Karlovi Baxovi, čís. D 9022/20, ze dne 29. listopadu 1920. Přílohou dopisu je opis listu, zasláný prezidentem republiky kancléři a v němž naznačil směrnice a přání, jak by se mělo naložit se sebraným fondem.

Blíže k Národnímu fondu Masarykovu

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a počátky Orientálního ústavu v Praze s pomocí Národního fondu Masarykova*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2017, vol. 48, s. 56–81.

2.1.4 Využití Národního fondu Masarykova pro Orientální ústav ještě před jeho vlastním ustavením

S vlastním fungováním Orientálního ústavu v Praze ještě před jeho ustavením se můžeme setkat již v roce 1920 (*příloha* 92). K tomu se nám dochovala korespondence následujícího znění:

„Pokladna Úřadu pro zahraniční obchod v Praze se poukazuje, aby převedla ze vkladu úřadu na běžném účtě u Živnostenské banky částku 2,000.000 K, tj. dvě miliony korun na běžný účet Orientálního ústavu, který bude u této banky otevřen. Částka tato jest zálohou na cestu do Orientu v zájmu státním podnikanou.²⁸⁹ Právo společné dispozice s vkladem na novém účtě se vyhrazuje profesoru A.[loisovi] Musilovi bytem v Praze v klášteře na Strahově a Dru Zdenkovi Faflovi, vícesekretáři Obchodní a živnostenské komory pražské přidělenému službou Úřadu pro zahraniční obchod, kteří se vykážou dekrety v tomto smyslu jim vydanými.“²⁹⁰

Dále, Bedřich Hrozný v textu jednoho korespondenčního lístku²⁹¹ napsal, že měl určité plány, které chtěl přednést také v Orientálním ústavu. Tento lístek je však z 20. září 1921 (*příloha* 93), přičemž vlastní Zákon č. 27 o zřízení ústavu Slovanského a Orientálního vyšel později, dne 25. ledna 1922.

Na základě těchto skutečností lze tedy konstatovat, že Orientální ústav fungoval *de facto* minimálně již od roku 1920, a *de iure* až od roku 1922.

Otázkou však zůstává, nakolik byla naplněna litera zákona, neboť ustavující schůze, týkající se zřízení Orientálního ústavu, se uskutečnila až 1. března 1928 v zasedací síni pražské obchodní komory. Dále, v uvedeném zákoně se např. v § č. 6 píše: „*Bližší*

²⁸⁹ K uvedené plánované cestě do Orientu mi sdělil dne 28. června 2021 Tomáš Klusoň, z Archivu Ministerstva zahraničních věcí v Praze, následující: „Z toho co já vím, tak ta cesta byla přímo spojena s konstituováním Orientálního ústavu, který měl být původně vybudován dle rakouského vzoru jako instituce prosazující nejen vědecko-kulturní, ale zejména i hospodářské zájmy. Na začátku měla být právě tato cesta, která se ale nikdy neuskutečnila, stejně jako se nepodařilo uvést v život původní (Musilovu) koncepci Orientálního ústavu. Nakonec se prosadila Hrozného představa instituce akademického rázu, která se v agendě národohospodářské omezila "jen" na vydavatelskou činnost praktických příruček a na stipendijní programy budoucích československých podnikatelů v Orientě.“

²⁹⁰ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, Zn. fondu 23, karton 8, inv. č. 22. Archiv Orientálního ústavu, agenda cestovního fondu. Opis dopisu z Presidia Úřadu pro zahraniční obchod, zaslaný pokladně tamtéž, ze dne 29. prosince 1920, č. 7405/pres. Předmět: Záloha na cestu do Orientu pro prof. A. Musila a Dra Zd. Fafla.

²⁹¹ LA PNP. Pozůstalost (fond) Musil Alois, č. 169/57. Korespondenční lístek od Bedřicha Hrozného zaslaný Aloisovi Musilovi ze dne 20. září 1921.

organisace ústavů bude upravena stanovami, které vypracuje valné shromáždění ústavu a schvaluje vláda.“ Vypracování konečné verze stanov Orientálního ústavu ale trvalo ještě několik let po zřízení ústavu zákonem. Dokládá nám to např. *Návrh na novelisaci zákona ze dne 25. ledna 1922 č. 27 Sb. z. a n. o zřízení ústavu Slovanského a Orientálního*, ze dne 23. března 1927.²⁹² Zde se uvádí: „*Bližší organisace ústavů má býti upravena stanovami, které vypracuje valné shromáždění každého z těchto ústavů a schválí vláda.*“ Tzn., že v březnu 1927 ještě žádné stanovы nebyly upraveny. Dále se dočteme, že zmíněný zákon „*mají provést ministři zahraničních věcí, školství a národní osvěty, průmyslu, obchodu a živností.*“ Tudíž, v březnu 1927 to ministři uvedených resortů ještě neprovedli.

To, že Orientální ústav existoval a také i aktivně finančně fungoval ještě před svým vlastním ustavením v březnu 1928, nám dokládá např. výpis z účtu ze dne 19. července 1922 (*příloha* 94), který zaslala Zemská banka na adresu Kanceláře prezidenta republiky, uložený v Archivu Kanceláře prezidenta republiky v Praze ve fondu *Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy*. Jednalo se o běžný účet Národního fondu Masarykova – Orientální ústav, který byl veden Zemskou bankou (dříve *Zemskou bankou království českého*) v Praze. Více se dočteme i v účetní knize, vedené pod názvem *Národní fond – Orientální ústav 1925–1929* (*příloha* 95), v níž jsou záznamy Zemské banky a která se nachází tamtéž. Zde se např. ve výdajích dozvídáme, že 29. října 1926 bylo Aloisovi Musilovi vyplaceno 100 000 Kč (nad uvedenou částkou je obyčejnou tužkou ještě připsáno 116.270), 27. června 1927 Bedřich Hrozný obdržel 20 000 Kč (*příloha* 96), 29. listopadu 1927 František Lexa dostal 5 000 Kč a 10. ledna 1928 Alois Musil obdržel ještě 60 000 Kč.

Další bližší informace z tohoto období nalezneme v Masarykově ústavu a Archivu Akademie věd České republiky, v. v. i., ve fondu Orientálního ústavu. Jsou zde uloženy např. *Finanční a účetní záležitosti z let 1920–1953*.²⁹³ Avšak zápisy ze schůzí jsou v tomto archivu uchovány pouze od roku 1928.²⁹⁴

²⁹² MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2, inv. č. 7, sign. 001 – Návrh z r. 1927 na novelizaci zákona č. 27/1922.

²⁹³ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 8, inv. č. 21, sign. 05 *Finanční a účetní záležitosti z let 1920–1953*.

²⁹⁴ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 4, inv. č. 14, sign. 013.

Je bezpochyby velmi potěšující, že Orientální ústav takto fungoval již roky před svým skutečným ustavením. Finanční prostředky²⁹⁵ vybrané v rámci Národního fondu Masarykova tak s velkým předstihem velmi napomohly např. Bedřichovi Hroznému, Aloisovi Musilovi i Františkovi Lexovi při jejich vědecké činnosti, přičemž výsledky jejich práce se staly světově uznávanými a poukázaly tak na fakt, že i naše země, malá rozlohou, může hrát a hrála ve světě vědy velkou a významnou roli.

2.1.5 Orientální ústav za okupace i v době poválečné

V dopise zasláném Orientálním ústavem dr. Ladislavovi Černému do Bejrútu bylo k válečné a poválečné činnosti ústavu mj. uvedeno:

„Českoslovenští orientalisté za doby okupace pracovali a připravovali se k novým úkolům nejen na obnovené universitě Karlově, ale i v Orientálním ústavě. Prof. Hrozný, jehož jméno bylo už před válkou známo po celém světě, dovršil svůj vědecký výzkum Předního Orientu odhalením čtvrté starověké kultury, kultury krétské, jejíž souvislost s kulturou proto-indickou, hieroglyficko-hethitskou a ide.-hethitskou /mesitskou/ objasňuje v řadě vědeckých statí, uveřejňovaných ve vědeckém orgánu československé orientalistiky Archivu Orientálním, který za okupace vycházel pod titulem Archivum Orientale Pragense. Výtěžky svého bádání shrnul v synthetické knize Nejstarší dějiny Přední Asie a Indie, jejíž dotisk 2. vydání vyšel v září 1945. Uvedené dílo vyšlo v r. 1943 též německy, mimo to se připravuje vydání francouzské /Payot/, anglické a ruské.“

Z dopisu dále vyplývá, že Orientální ústav přečkal období okupace naší země. Svou činnost ústav zahájil již v květnu 1945.²⁹⁶ Ministr školství a osvěty Zdeněk

²⁹⁵ S finančními prostředky Orientálního ústavu bylo nakládáno hospodárně. V rámci Komitétu pro zřízení Slovanského a Orientálního ústavu při Ministerstvu zahraničních věcí bylo usneseno, aby od 1. ledna 1925 byly peníze Orientálního ústavu i Slovanského ústavu deponovány na samostatných účtech a aby k dobru těchto ústavů navíc plynuly peníze z úroků. Jejich jmění bylo uloženo u Zemské banky a byly zakoupeny 6% státní pokladniční poukázky (bylo jednáno také s Poštovním úřadem šekovým, který nabízel skoro stejné podmínky jako Zemská banka). A tak byly za 4 000 000 Kč zakoupeny 6% státní pokladniční poukázky, splatné 1. října 1927. Dispoziční právo zůstalo do odvolání jako při běžném účtu Národního fondu Masarykova – Orientální ústav, kancléři JUDr. Přemyslovi Šámalovi a ministerskému radovi Dr. Říhovi.

AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy. Národní fond Masarykův – zakoupení 6% státních pokladničních poukázek pro Orientální ústav. Připomínka k č. j. 3/4/24 – Záznam ze dne 27. listopadu 1924, týkající se zakoupení státních pokladničních poukázek.

²⁹⁶ Bedřich Hrozný obdržel krátce po skončení 2. světové války dopis od Pavla Pouchy, v němž Bedřichovi Hroznému navrhnul, že i když se jednalo o pohnutou dobu, tak přišel čas, aby ArOr začal publikovat také články v některém ze slovanských jazyků, protože i slovanské národy měly co říci k oboru orientalistiky. Dodal, že by bylo výhodné, kdyby byl ArOr utvořen jako býval dříve časopis *Slavia*, v němž

Nejedlý²⁹⁷ v tomto směru uvedl, že Orientální ústav byl první, který rozvinul svou činnost a ze všech vědeckých ústavů postoupil nejdále. V čele Orientálního ústavu zůstal předsedou Bedřich Hrozný, čímž mu mj. také propůjčil své jméno pro propagaci v cizině. Předsedou společnosti pro kulturní styky s Orientem byl taktéž Bedřich Hrozný, a místopředsedy byli ministr školství, ministr informací a ministr zahraničního obchodu.

Z korespondence se ještě dozvídáme, že vzhledem k nové organizaci ústavu se mělo jednat o ústav badatelský, jehož členy byli především českoslovenští orientalisté a vědečtí pracovníci. Vědeckou činnost ústav plánoval rozvinout v mnoha odborných sekcích, přičemž pro Přední Asii se jednalo o čtyři sekce: sekce starověkého Předního Orientu, sekce semitská společně s arabistikou, sekce egyptologická, a sekce turecká a perská. Dále pro střední a dálný Orient se jednalo o sekci indickou a sekci Dálného Východu. Novinkou bylo zřízení sekce pro studium neslovanských národů Sovětského svazu. Sekce hospodářská si všímala hospodářských poměrů orientálních zemí, přičemž v tomto směru spolupracovala s příslušnými zainteresovanými ministerstvy. Knihovna Orientálního ústavu měla být rozšířena o tisky, vyšlé za druhé světové války a měla navázat kontakty se všemi učenými společnostmi, akademii, muzei a redakcemi nejen v Orientě, ale i Evropě a Americe. Ministerstvo školství povolilo při Orientálním ústavu zřízení veřejné Školy živých orientálních jazyků, která zahájila svou činnost koncem října 1945. Vyučovaly se na ní klasická arabština, s dialektem egyptským, syrským a marockým, dále turečtina, perština, hindustánština, bengálština, malajština, čínština, gruzínština a arménština. Na škole se vyučovaly též reálie, hospodářský a politický zeměpis a politické soustavy orientálních států.²⁹⁸

byly publikovány příspěvky ve všech slovanských a západních jazycích. Pavel Poucha uvedl, že ArOr bude potřebovat také rusky psané články československých orientalistů.

Bliže PM MBH. Fond Bedřich Hrozný. Karton I. Separáty a články Bedřicha Hrozného. Korespondence Bedřicha Hrozného, II. složka. Dopis Pavla Pouchy zaslaný Bedřichovi Hroznému ze dne 22. května 1945.

²⁹⁷ Zdeněk Nejedlý (*10. února 1878, Litomyšl – †9. března 1962, Praha). Akademik, historik, politik (ministr školství a osvěty, ministr práce a sociální osvěty, ministr bez portfeje).

Bliže <http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=11>, s. v. *Nejedlý, Zdeněk*, citováno 14. března 2015.

K Nejedlému bliže KŘEŠŤAN, Jiří: *Zdeněk Nejedlý*. Praha a Litomyšl 2013.

²⁹⁸ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav v letech 1921–1953, karton 8, inv. č. 21, sign. 043/2, osobní spisy spolupracovníků ústavu (korespondence) 1944–1950 – Černý Ladislav. Dopis z Orientálního ústavu (nepodepsaná kopie dopisu) k rukám dr. Ladislava Černého, zaměstnance Konzulátu Československé republiky v Bejrútu, ze dne 15. ledna 1946.

2.2 ARCHEOLOGICKÉ VYKOPÁVKY V SÝRII A TURECKU

2.2.1 Zájem Francouzů o Bedřicha Hrozného

Na podzim v roce 1921 Bedřich Hrozný obdržel od francouzských vědců nabídku, aby s nimi odjel na blíže nespecifikované archeologické vykopávky, což odmítl. Jejich zájem a Hrozného plány nám nastiňuje následující text již výše uvedeného korespondenčního lístku, napsaného Bedřichem Hrozným Aloisovi Musilovi, (**příloha** 93): „*Slovutný pane profesore, páni Francouzi chtěli, abych hned teď na podzim s nimi šel vykopávat. To ovšem nešlo; pracuji právě na svých heth.[itských] pracích, pol. zákoníku. Bude to tedy možné až po jejich dokončení. Mám své plány určité, chci je také přednésti v Or.[ientálním] Ústavě.*“²⁹⁹

2.2.2 Přípravy na archeologické vykopávky

Bedřich Hrozný k uskutečnění svých plánů v Orientu získal rozsáhlou pomoc několika institucí a významných osob v Československu. Z jejich strany se mu dostalo podpory, která byla nakonec vyvážena jeho světově uznanými úspěchy v archeologických pracích v Sýrii a Turecku.

V letech 1924 a 1925 mohl Bedřich Hrozný díky zainteresovanosti a finančnímu příspěvní mnoha osob i institucí uskutečnit vykopávky na třech místech v Orientu.³⁰⁰

²⁹⁹ LA PNP. Pozůstalost (fond) Musil Alois, č. 169/57. Korespondenční lístek od Bedřicha Hrozného zasláný Aloisovi Musilovi ze dne 20. září 1921.

Uvedená francouzská nabídka byla Bedřichovi Hroznému předložena Dr. Brunhesem, toho času v Praze, který působil jako profesor na Collège de France a profesorem Charlesem Virolleaudem, jenž zastával post ředitele francouzského archeologického úřadu v Sýrii. Bedřich Hrozný se měl zúčastnit francouzských archeologických vykopávek v Orientu jako spoluředitel.

VELHARTICKÁ, Šárka (ed.): *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*. Praha 2015, s. 149.

Blíže *Různé zprávy*. Národní politika, 30. srpna 1921, XXXIX/237, s. 4.

³⁰⁰ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 126.

Například Ministerstvo školství vyčlenilo na expedici 150 000 Kč, Ministerstvo zahraničních věcí 100 000 Kč, Kancelář prezidenta republiky 50 000 Kč, Česká Akademie věd a umění 50 000 Kč, Ústřední spolek cukrovarníků 50 000 Kč, Sdružení kovoprůmyslu 25 000 Kč, Obchodní komora v Praze 25 000 Kč, Škoda 25 000 Kč, Živnobanka 10 000 Kč, Zemský výbor 10 000 Kč, Josef Bartoň 5 000 Kč, banka Union 2 000 Kč, A. Růžička (obchodní spol.) 20 000 Kč, Anglo-česká banka 5 000 Kč, Vítkovické železářny 5 000 Kč aj. Celkem se v průběhu roku a půl podařilo nashromáždit 533 640 Kč.

Výraznou zásluhu na finanční podpoře cest Bedřicha Hrozného měl předseda Ústředního spolku československého průmyslu cukrovarnického Dr. Ing. Hanuš Karlík (*23. března 1850, Rokycany –

T. G. Masaryk schválil finanční výpomoc Bedřichovi Hroznému ve výši 50 000 Kč již v říjnu 1923, přičemž částka měla být vyplacena z úroků peněz určených pro Orientální ústav. Dodal však, že peníze budou uvolněny až před nastoupením plánované cesty, se kterou se tehdy počítalo na jaro nebo na podzim 1924 (*příloha* 97).³⁰¹ Uvedené peníze byly vyplaceny Zemskou bankou, opět cestou přes účet Orientálního ústavu, dne 6. února 1924 (*příloha* 98).³⁰²

2.2.3 Odjezd do Cařihradu

V souvislosti s plánovanými vykopávkami odcestoval Bedřich Hrozný z Prahy dne 6. března 1924, což potvrzuje denní tisk slovy: „*Dnes odjíždí na vědeckou výpravu univ. prof. dr. B. Hrozný do Malé Asie a Syrie. První etapou cesty jest Cařihrad, kde budou vykonány poslední přípravy k další cestě.*“³⁰³

První plány Bedřicha Hrozného na archeologické vykopávky v Turecku byly narušeny rozhodnutím tamních úřadů. Chtěl své vykopávky původně uskutečnit v Boğazköy, ale jeho žádost byla zamítnuta, protože v oné lokalitě plánovala provádět své vykopávky turecká vláda z důvodu důležitosti této lokality pro tureckou historii.

†10. ledna 1927, Praha). Nejednalo se o jedinou podporu Ústředního spolku v humanitní oblasti. Po první světové válce věnoval Hanuš Karlík také několik milionů korun univerzitní knihovně na zakoupení vědeckých knih. Bedřich Hrozný k Hanušovi Karlíkovi uvedl: „*Zůstane mi povždy nezapomenutelným, s jakým teplým, přímo otcovským zájmem on – technik – sledoval vždy všechny moje plány vědecké, nemajíc s technikou nic co činit, kolik nejpřímějšího porozumění měl pro problémy nejstarších dějin lidských, o jichž řešení jsem se svými cestami pokusil a jakou opravdovou radost měl z našich úspěchů.*“

Blíže HROZNÝ, Bedřich: *Nad hrobem mecenáše české vědy*. Národní politika, 12. ledna 1927, XLV/11, s. 3–4.

Blíže se k podpoře archeologických vykopávek dovídáme z denního tisku následující: „*Na orientální expedici prof. B. Hrozného (o níž jsme přinesli autentický článek ve Vzdělávací příloze 6. t. m.) přispěje zemský správní výbor podporou 10.000 Kč. Usnesl se tak ve schůzi, 16. dubna konané, a to s podmínkou, že materiál, který by byl na této expedici získán a bude mít význam pro sbírky Národního musea, po event.[uelním] přičlenění Náprstkova musea, prof. Hrozný bezplatně odevzdá Národnímu museu.*“

Blíže *Z kulturního života – literatura a věda*. Národní listy, 19. dubna 1924, LXIV/109, s. 9.

ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 1.

³⁰¹ AKPR. Fond KPR, inv. č. 1., Národní fond Masarykův – Orientální ústav. Záznam ze dne 15. října 1923, týkající se uvolnění peněz pro Bedřicha Hrozného na jeho cestu v roce 1924.

³⁰² Ibid. Dopis Zemské banky Kanceláři prezidenta republiky, týkající se 50 000 Kč pro Bedřicha Hrozného, ze dne 6. února 1924.

³⁰³ *Literatura a věda – Český vědec do Orientu*. Národní listy, 6. března 1924, LXIV/65, s. 5.

Bedřich Hrozný poté požádal turecké úřady o možnost provádět archeologický výzkum na pahorku Kültepe v Kayserii; uvedená žádost však byla také zamítnuta.³⁰⁴

Bedřich Hrozný si následně podal u syrsko-francouzské vlády se sídlem v Bejrútu žádost o povolení provádět vykopávky na syrském území na Šejch Sa'adu, jižně od Damašku, za podpory ministra zahraničí Edvarda Beneše,³⁰⁵ který se o jeho práci zajímal (*příloha* 99).³⁰⁶ Provedení archeologických prací v Sýrii bylo ze strany místních úřadů schváleno a později byly schváleny také vykopávky na pahorku Kültepe v Turecku.³⁰⁷ Mezitím Bedřich Hrozný ještě uskutečnil vykopávky také na Tell Erfádu u syrského Aleppa.³⁰⁸

Z uvedených archeologických prací Bedřicha Hrozného, probíhajících v letech 1924 a 1925, se nám dochovaly čtyři výkopové deníky.³⁰⁹ V nich se zaznamenával průběh výkopových prací, zakreslovali sem sošky, nápisy a fragmenty, a to nejen nalezené při výkopech, ale i ty, které zakoupil od místních obyvatel, aj.³¹⁰

2.2.4 Vykopávky na syrském Šejch Sa'adu

Syrský pahorek Šejch Sa'ad (*přílohy* 101–106) byl Bedřichem Hrozným k vykopávkám vybrán jako slibný objekt archeologických nálezů³¹¹ mj. i z toho důvodu, že zde byla kdysi na povrchu nalezena chetitská socha a nápis o faraonovi Ramessovi II. Jednalo se o oblast Hauránu, kde ještě neprobíhaly žádné archeologické vykopávky.³¹²

³⁰⁴ HROZNÝ, Bedřich: *První výzkumná výprava čsl. do Orientu*. Národní listy, 6. dubna 1924, LXIV/96, s. 9.

³⁰⁵ Edvard Beneš (*28. května 1884, Kožlany – †3. září 1948, Sezimovo Ústí), první československý ministr zahraničí, premiér Československa a později i prezident republiky.

³⁰⁶ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, inv. č. 8, sign. Beneš.

³⁰⁷ HROZNÝ, Bedřich: *V říši púlměsíce*. Praha 1927, s. 11.

³⁰⁸ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 131.

³⁰⁹ VAVROUŠEK, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea: *Digitalizace výkopových deníků Bedřicha Hrozného*. Praha 2002.

³¹⁰ Ibid.

Bedřich Hrozný se občas mezi řádky vracel i k různým historickým událostem; například v prvním deníku se na straně 98 zmínil o události z roku 1921, kdy Turci pobili 22 000 Arménů (*příloha* 100).

³¹¹ Bedřich Hrozný uvedl, že si tento pahorek vybral sám, avšak v knize Miroslava Slacha *Můj starý dobrý Orient* se na s. 126–127 uvádí, že Hrozný obdržel doporučení od svého přítele a ředitele Osmanského muzea v Istanbulu Halila Beje k uskutečnění vykopávek v Sýrii na Šejch Sa'adu jižně od Damašku, kde neměl mít problémy s povolením francouzských úřadů, pod jejichž správou Sýrie tehdy byla.

³¹² Bedřich Hrozný byl nejen prvním, kdo prováděl vykopávky na Šejch Sa'adu, avšak také posledním badatelem, který tak učinil. Nemuselo tomu však tak být.

Bedřich Hrozný hodlal zjistit, pod vlivem jaké starověké kultury tato úrodná oblast bývala. Očekával zde směs kultur babylonské, chetitské a egyptské.³¹³

2.2.5 Zahájení vykopávek

První československý archeologický výzkum na Předním východě byl zahájen dne 4. dubna 1924 na pahorku Šejch Sa'ad, nacházejícím se jižně od Damašku v oblasti Haurán, 37 km východně od Genezaretského jezera. První výkop byl proveden v místech, kde se nalézal chetitský bazaltový lev.³¹⁴ Hrozného českým společníkem v průběhu

Archeolog Jan Bouzek k vykopávkám na Šejch Sa'adu sdělil ve svém příspěvku *Starší výzkumy ÚKAR* (Ústav pro klasickou archeologii, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy) následující: „Před nynější válkou v Sýrii nám bylo nabídnuto pokračovat v Šejch Sa'adu, ale stihla se jen předběžná prospekce v roce 2007, viz *Studia Hercynia 11/2008 a spoluúčast na výstavě Damašek – Paříž 2008*.“

Blíže http://ukarold.ff.cuni.cz/starsi_vyzkumy, citováno 30. září 2021.

Jan Bouzek také publikoval na s. 35 a 36 níže uvedené práce celkem 3 fotografie, které pořídil na Šejch Sa'adu v roce 2008.

BOUZEK, Jan: *Hrozný's Excavations, 1924–1925: Sheikh Sa'ad, Tell Erfad*. In: *Hrozný and Hittite. The First Hundred Years. Proceedings of the International Conference Held at Charles University, Prague, 11–14 November 2015*. Brill, Leiden/Boston 2020, s. 32–43.

Dále blíže k Šejch Sa'adu MEYNERSEN, Felicia: „V archeologické zemi budoucnosti.“ *Bedřich Hrozný a sochařská díla z období pozdního helénismu a římského císařství z Šejch Sa'adu v jižní Sýrii* / „Im archäologischen Zukunftsland“. *Bedřich Hrozný und die späthellenistisch-kaiserzeitlichen Bildwerke aus Sheikh Sa'ad in Südsyrien*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 163.

³¹³ HROZNÝ, Bedřich: *První výzkumná výprava čl. do Orientu*. Národní listy, 6. dubna 1924, LXIV/96, s. 9.

³¹⁴ HROZNÝ, Bedřich: *Ve starozákonné zemi Basan*. Národní listy, 8. června 1924, LXIV/158, s. 9.

Nea Nováková k Hrozného archeologickým vykopávkám na Šejch Sa'adu uvedla: „Výzkum probíhal v dubnu a květnu, odkryl památky z doby aramejské, řecké, římské, byzantské a islámské, avšak žádné stopy po Chetitech.“

Blíže NOVÁKOVÁ, Nea: *Výkopy Bedřicha Hrozného na Tell Erfadu/The Excavations of Bedřich Hrozný at Tell Erfad*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 182.

Zde došlo ze strany Ney Novákové dle mého soudu k omylu, když tvrdila, že tady nebyly žádné stopy po Chetitech, neboť Bedřich Hrozný poukazoval na skutečnost, že se na Šejch Sa'adu nalézal chetitský bazaltový lev v útočném postoji z chetitského období (dle slov architekta Cukra o rozměrech 2,5 x 1,3 m), v jednom z hrobů byla nalezena také pečeť v chetitském stylu s vyobrazením ryby a dále sochy chetitsko-amorejského původu, zastoupené například sochou, představující řvoucí lvici (viz níže).

K uvedené otázce se v dobovém tisku dále dočteme následující: „První úspěchy výpravy prof. B. Hrozného do Orientu. Podle soukromých zpráv prof. B. Hrozný započal již se svými výkopy v Šách Sa'adu, jižně od Damašku, které již nyní vykazují krásné nálezy. Byly nalezeny sochy řecké a hethitské a zbytky obilních zásob z XIII. a XIV. stol. před Kr. (...)“

Blíže *První úspěchy výpravy prof. B. Hrozného do Orientu. Literatura a věda*. Národní listy, 9. května 1924, LXIV/128, s. 4.

Dále, v NG, sbírka umění Asie a Afriky, fond Bedřich Hrozný, jsou uloženy inventární lístky vybraných nálezů Bedřicha Hrozného. Lístek s inv. č. Vp 891-3322/2 (J 1863) mj. uvádí: Torso sochy amorejsko-heth. bojovníka, 1. tis. př. n. l., materiál – kámen, výška 70 cm. Revize 2009. Upper part of unfinished standing male figure with conical cap. The nose broken off, but eyes and mouth unfinished, unclear. The state of the surface shows well the rather heavy tools used for working the hard basalt stone.

vykopávek byl architekt Jaroslav Cukr (**příloha** 107)³¹⁵ z pražského Vysokého učení technického.

2.2.6 Vlastní průběh vykopávek

Archeologické vykopávky na pahorku Šejch Sa'ad a v jeho okolí, trvající do 20. května 1924, skončily velkým úspěchem expedice (**přílohy** 108–111).

Bedřich Hrozný s pomocí dělníků, kterých se na pracích podílelo v některých dnech až 210, dokázal u Jobovy svatyně odhalit trosky rozsáhlého paláce z velkých neotesaných bazaltových balvanů, poskládaných na sobě v pravidelných vrstvách. V některých místnostech se nalézala podlaha z velice dobře pálených i nepálených cihel.³¹⁶ Tento palác,³¹⁷ v němž patrně dle Bedřicha Hrozného sídlil místní kníže, pocházel z první poloviny 1. tis. př. n. l.³¹⁸

Dále se ve dvou místnostech pod cihlovou dlažbou objevily obilné špýchary,³¹⁹ v nichž bylo nalezeno několik košíků již zčernalého obilí (patrně zuhelnatělého³²⁰) asi z roku 1300 př. n. l. – nález tohoto druhu nebyl do té doby na území Sýrie či Palestiny vůbec uskutečněn. Obilí bylo odesláno profesorovi Němcovi do Ústavu pro fyziologii

K tomuto torsu sochy je poznamenáno v „Seznamu starožitností dovezených Bedřichem Hrozným z archeologických vykopávek v Sýrii a Turecku“, pod č.: J 1863 „Torso sochy (700 mm). Amorejsko-hethitský bojovník. Jako místo nálezu je uvedeno „Š. S.“, tedy Šejch Sa'ad. Dále je zde poznámka „Diap. B782, B783“

³¹⁵ Ing. arch. Jaroslav Cukr (*28. června 1891, Praha - ?), syn Františka Cukra a Marie Cukrové, roz. Zimové. Zaměstnan jako asistent české techniky, architekt, vrchní ministerský komisař.

Blíže NA. Fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna (1931–1940), zn. fondu PŘ 1931–1940, karton 12466, sign. Z 1668/4 Cukr Jaroslav.

³¹⁶ Největší cihly byly veliké 13 x 36 x 42 cm.

³¹⁷ Hrozného odkryv paláce zhodnotil Jan Bouzek slovy: „Bedřich Hrozný zde zkoumal chrám z římské doby, který byl patrně postaven na terase staršího chrámu z doby novochetitské; jeden z jím získaných reliéfů z této doby také patrně pochází.“

Blíže http://ukar.ff.cuni.cz/starsi_vyzkumy, citováno 11. července 2015.

Blíže CHARVÁT, Petr: *Archeologické výzkumy Bedřicha Hrozného*. Přednáška na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ze dne 4. července 2015.

Prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc. (*17. února 1935, Praha – †3. listopadu 2020, Praha), archeolog, pedagog, spisovatel. V letech 1953–1958 vystudoval prehistorickou a klasickou archeologii na Univerzitě Karlově v Praze. V téže době navštěvoval také přednášky z dějin umění.

Blíže <http://ukar.ff.cuni.cz/Bouzek>, citováno 20. srpna 2018.

³¹⁸ VAVROUŠEK, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea: *Digitalizace výkopových deníků Bedřicha Hrozného*. Praha 2002.

³¹⁹ Ve vedlejší budově se nacházel další obilný špýchar.

³²⁰ CHARVÁT, Petr: *Archeologický výzkum Bedřicha Hrozného na Šejch Sa'adu v Sýrii/The Archaeological Investigation by Bedřich Hrozný at Sheikh Sa'ad in Syria*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 151.

roślin na Univerzitě Karlově v Praze k prozkoumání. Ten zjistil, že v oblasti Hauránu byl ve své době pěstován především ječmen a kromě toho také zvláštní druh malé pšenice; navíc ve vzorku byly zjištěny také různé druhy koukolu a námel aj.³²¹

Bedřich Hrozný na základě svého výzkumu věrohodně doložil, že oblast Hauránu patřila od počátku 2. století n. l. k nejvýznamnějším střediskům řecko-římské umělecké tvorby v Sýrii. K výkopům v této lokalitě Bedřich Hrozný uvedl: „*Naše výkopy v Šejch Sa'adu poprvé zjistily autentické památky kultury amorejské.*“³²²

Architekt Jaroslav Cukr v průběhu archeologických prací pořídil několik nákresů (přílohy 112–114) a zpracoval také „*Stavební rozbor archeologických vykopávek v Šejch Sa'adu v r. 1924.*“³²³

Celková částka finančních výdajů s touto částí archeologického výzkumu v Sýrii se vyšplhala na 150 250 Kč.³²⁴

2.2.7 Cesta z Šejch Sa'adu do Kayserie

Bedřich Hrozný s Jaroslavem Cukrem se po skončení výkopů na Šejch Sa'adu odebrali do okolí tureckého města Kayserie.³²⁵ Očekávali, že tamní poměry budou zcela odlišné od poměrů syrských, kde zemi ovládala křesťanská Francie.³²⁶ A měli pravdu.

³²¹ HROZNÝ, Bedřich: *Ve starozákonné zemi Basan*. Národní listy, 8. června 1924, LXIV/158, s. 9.

³²² Citace těchto slov Bedřicha Hrozného je vystavena na nástěnce v Polabském Muzeu – Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem.

Bližší k archeologickým vykopávkám Bedřicha Hrozného na Šejch Sa'adu též:

BOUZEK, Jan: *La sculpture romaine des fouilles de Bedřich Hrozný a Sheikh Sa'ad*. Etudes et Travaux. Varšava 15, 1990, s. 87–92.

BOUZEK, Jan, DUFKOVÁ, Marie, HOŠEK, Radislav, ONDŘEJOVÁ, Iva, SEGERT, Stanislav. BOUZEK, Jan ed.: *Corpus Signorum Imperii Romani, Czech Republic I: Roman Sculpture from Syria and Asia Minor in Czech Collections*. Karolinum, Charles University Press 1999.

BOUZEK, Jan, MUSIL, Jiří, DUFKOVÁ, Marie: *Sheikh Sa'ad, A preliminary report on the project of publication of Hrozný's digs*. Studia Hercynia XI, 2008, s. 98–100.

BOUZEK, Jan: *Bedřich Hrozný en Syrie, les fouilles de Sheijh Sa'ad et Telle Erfad en 1924 et 1925*. In: Al-Maqdisi, Michel, Pioniers et protagonistes de l'archéologie syrienne 1860–1960, Cat. d'exposition Damas 2008, s. 437–438.

BOUZEK, Jan: *Hrozný's Excavations, 1924–1925: Sheikh Sa'ad, Tell Erfad*. In: *Hrozný and Hittite. The First Hundred Years. Proceedings of the International Conference Held at Charles University, Prague, 11–14 November 2015*. Brill, Leiden/Boston 2020, s. 32–43.

Publikace je dostupná též online z adresy

https://www.researchgate.net/publication/341313171_Hrozny_and_Hittite_The_First_Hundred_Years_Proceedings_of_the_International_Conference_Held_at_Charles_University_Prague_11-14_November_2015_Culture_and_History_of_the_Ancient_Near_East_107, citováno 30. září 2021.

³²³ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 5, Šejch Sa'ad, pol. 12, inv. č. 5/12–76 až 78. Stavební rozbor archeologických vykopávek na Šejch Sa'adu v roce 1924, s. 1–3.

³²⁴ Ibid., s. 2 a 4.

2.2.8 Pobyt v Kayserii a hledání kappadockých tabulek

Bedřich Hrozný získal povolení k výkopům pro dva pahorky v oblasti Kayserie. Jednalo se o Höjük Tepe u vesnice Kara Höjük západně od Kayserie a pahorek Kültepe, ležící u jiné, stejnojmenné vesnice Kara Höjük, severovýchodně od Kayserie.

Návštěva Bedřicha Hrozného v Kara Höjük, vzdáleného asi 15 km severovýchodně od Kayserie i na pahorku Kültepe dala za pravdu očekávání, že kappadocké tabulky pocházely pouze odsud, neboť jim místní obyvatelé donesli několik tabulek na Kültepe nalezených. Našli je, když tam kopali hlínu na zúrodnění svých polí. Bedřich Hrozný zde očekával slibný výsledek.

Během následujících čtyř týdnů čekání na tureckého komisaře využili Bedřich Hrozný a Jaroslav Cukr čas na průzkum Kayserie a jejího okolí. Studovali a fotografovali staré památky.³²⁷ Dle slov Bedřicha Hrozného se s Jaroslavem Cukrem v Kayserii nesetkali s porozuměním ze strany místních lidí. Situace v místě se vyhrotila dne 21. června, kdy Jaroslav Cukr unikl smrti, když jej na ulici, v samé blízkosti guvernérova sídla, za bílého dne chtěl zastřelit turecký mladík. Rozhodli se tedy výkopy na Kültepe odložit na neurčito.³²⁸ Dne 26. června, odjeli pryč, do Ulukyšly. Do Cařihradu se pak dostali za další dva dny, tj. 28. června.³²⁹

2.2.9 Odevzdání starožitností v Turecku

Starožitnosti, které zde během svého pobytu Bedřich Hrozný s Jaroslavem Cukrem zakoupili, raději odevzdali, neboť existovala vážná obava, že jejich zavazadla budou prohledána, což by pro ně znamenalo velmi nepříjemné komplikace. Bedřich Hrozný uvedl ve své *Zprávě o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925* (přílohy 117–118), že výše zmíněné starožitnosti odevzdali, ne však místním úřadům, ale jednomu obyvateli řeckého původu z Kayserie. Starožitnosti pak byly v bedničkách

³²⁵ V příloze je ukázka tureckého pasu, vystaveného Bedřichovi Hroznému (přílohy 115–116). Blíže NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, sign. 15 c 13.

³²⁶ HROZNÝ, Bedřich: *V Kaisarii*. Národní listy, 10. srpna 1924, LXIV/220, s. 9.

³²⁷ V Národní knihovně v Praze jsem však žádnou monografii Jaroslava Cukra nenašel.

³²⁸ HROZNÝ, Bedřich: *V Kaisarii II*. Národní listy, 24. srpna 1924, LXIV/234, s. 9.

³²⁹ Ibid.

tajně převezeny Řekem Akserailogluem přes Krétu a Soluň do Atén, odkud je Bedřich Hrozný nechal přepravit do Prahy. Náklady na tuto přepravu činily 4 100 Kč.³³⁰

2.2.10 Vykopávky na syrském pahorku Tell Erfád

Další archeologické vykopávky se Bedřich Hrozný rozhodl zrealizovat po hledání nových archeologických lokalit v severní Sýrii na pahorku Tell Erfád u obce stejného názvu (*příloha* 119), 35 km severně od Aleppa. Vykopávky probíhaly v období od 17. října až do 27. listopadu 1924 a dále pak ještě od 18. dubna do 27. května 1925. O povolení k jejich provedení požádal Bedřich Hrozný v Bejrútu vrchního francouzského komisaře pro Sýrii a Libanon generála Maxima Weyganda;³³¹ svou žádost rozšířil také na A'záz. Povolení mu bylo ihned ochotně uděleno.³³²

2.2.11 První část vykopávek na Tell Erfádu

Československá výprava se ubytovala pod pahorkem Tell Erfád ve stanech (*příloha* 120). Stany byly celkem tři – uprostřed se nacházel stan Bedřicha Hrozného, v jednom postranním byla umístěna kuchyně, ve druhém pak bydlel architekt Jaroslav Cukr. Opodál stál ještě čtvrtý stan, využívaný alžírskými vojáky, kteří byli určeni k provádění dozoru.³³³

Pahorek Tell Erfád zaujal Bedřicha Hrozného nejen svou velikostí (byl vysoký asi 30 metrů a široký asi 200 m), ale také názvem. Dle jeho názoru se pravděpodobně jednalo o starověké sídlo Arpád, jež sloužilo jako centrum aramejského státu Bít-Agusi, o němž se zmiňují i nápisy asyrských králů a o kterém se píše též ve Starém zákoně.³³⁴

³³⁰ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 5, 6 a 12.

³³¹ Generál Maxime Weygand (*21. ledna 1867, Brusel – †28. ledna 1965, Paříž). Vrchní francouzský komisař pro Sýrii a Libanon, který zastával tuto funkci v době od 17. dubna 1923 do 29. listopadu 1924. Velitelství se nacházelo v Bejrútu.

Blíže <http://www.worldstatesmen.org/Syria.html>, citováno 19. června 2016.

³³² Blíže VAVROUŠEK, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea: *Digitalizace výkopových deníků Bedřicha Hrozného*. Praha 2002.

³³³ AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – Orientální ústav, položka 43 F1 27. Pohlednice Bedřicha Hrozného zaslaná ministerskému radovi ze syrského Tell Erfádu ze dne 14. listopadu 1924, s vyznačením míst archeologických prací.

³³⁴ HROZNÝ, Bedřich: *Z mých potulek Sýrií*. Národní listy, 25. prosince 1924, LXIV/354, s. 10.

Dělníci na místě odkryli mohutné cihlové hradby, základy paláce, monumentální vápencové schodiště (příloha 121)³³⁵ pod severní branou pravděpodobně z řecko-římského období. Nalezli fragmenty kamenných soch, sošky churrijsko-chetitských božstev, božskou trojici z první poloviny 2. tisíciletí př. n. l., aj.³³⁶

V průběhu prací Bedřich Hrozný uskutečnil několik sond (příloha 122–130),³³⁷ ale stejně jako na Šejch Sa'adu neprovedl dostatečné poznámky o hloubce svých jednotlivých nálezů a posloupnosti jednotlivých vrstev. K tomu Petr Charvát dodal: „V tomto případě však věnoval více pozornosti drobnému mobiliáři, zřejmě i vzhledem k početným nálezům terakotových plastik, a častěji si všímal nejen celých nádob, ale i jejich zlomků. Rovněž daleko soustavněji nálezy fotografoval. Nálezové kontexty ovšem zaznamenával pouze ve vztahu k sondám, kde byly zjištěny, hloubkové údaje neuvádí.“³³⁸

Celkové výdaje, spojené s prvními archeologickými vykopávkami na Tell Erfádu činily 226 000 Kč.³³⁹

³³⁵ AKPR. Fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – Orientální ústav, položka 43 F1 27.

³³⁶ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 15–16.

³³⁷ Nea Nováková k Hrozného záznamům sond na Tell Erfádu napsala: „Bylo by velmi obtížné rekonstruovat Hrozného sondy jen podle poznámek v jeho denících. Naštěstí máme možnost porovnat záznamy z deníků s fakty uveřejněnými anglo-australskou expedicí v časopisu *Iraq. M. V. Seton-Williams* publikovala rovněž plán tellu, kde vyznačila, kudy procházely Hrozného sondy.“

Bližší NOVÁKOVÁ, Nea: *Výkopy Bedřicha Hrozného na Tell Erfadu/The Excavations of Bedřich Hrozný at Tell Erfad*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 185.

Zde si dovoluji doplnit, že pokud Nea Nováková měla na mysli pouze Hrozného čtyři dochované výkopové deníky (pozn.: Nea Nováková uvádí „podle poznámek v jeho denících“), tak vyznačení Hrozného sond na Tell Erfádu, včetně chrámu, se nám dochovalo i jinde. K tomu se nachází *Schéma příkopů* na Tell Erfádu v měřítku 1:1000 v Národním muzeu – Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 5, položka 13 (příloha 126). Dále zde dohledáme náčrty příkopu Jih II. z roku 1924 (příloha 127), náčrty půdorysu chrámu v měřítku 1:200 z příkopu Jih II. (příloha 128), podrobnější náčrty půdorysu chrámu v měřítku 1:200 z příkopu Jih II. (příloha 129), náčrty výkopů na pahorku Tell Erfád v roce 1924 – I. etapa (příloha 130). Při dokumentaci pro dokreslení poslouží i vybrané fotografie z vykopávek, (příloha 120 – nahoře), (příloha 122 – nahoře) a (příloha 125).

³³⁸ Bližší CHARVÁT, Petr: *Archeologické výzkumy Bedřicha Hrozného*. Přednáška na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ze dne 4. července 2015.

³³⁹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 12.

2.2.12 Pokračování ve vykopávkách na Tell Erfádu

Pokračování v archeologických vykopávkách na Tell Erfádu nebylo ještě na konci roku 1924 jisté, což nám dokládá následující korespondence. V tomto případě se jednalo o poslední psaní, které Bedřich Hrozný zaslal Justinovi Václavovi Práškoví; Justin Václav Prášek si tuto pohlednici již patrně nepřečetl, protože byla odeslána v den jeho smrti, dne 23. prosince 1924. Jednalo se o pohlednici ze syrského Aleppa, zaslanou z Prahy. Bedřich Hrozný napsal tato slova:

„Velectěný pane profesore,

velice Vás prosím o lask.[avé] vrácení mé vlastní fotografie, již potřebuji. Četl jsem nyní Vaše články o mých cestách a děkuji Vám za ně srdečně.

Mám nyní velice mnoho práce, na sta dopisů vyřizovat, konat různé návštěvy atd. Kdež podaří-li se mi sehnati dostatečný obnos, budu na jaře ve výkopech v T.[ell] Erfádu pokračovat.

Šťastné a veselé svátky vánoční a novoroční

*Vám přeje Váš oddaný B. Hrozný.*³⁴⁰

Bedřichovi Hroznému při získávání finančních prostředků pro své výzkumy v Orientu i nadále přála štěstěna. Na druhou část archeologické výpravy Bedřichovi Hroznému zbylo 157 390 Kč. Celkem s dalšími příspěvky se jednalo o částku 425 590 Kč.³⁴¹

2.2.13 Pozvání prezidenta T. G. Masaryka na vykopávky na Tell Erfádu

I když Bedřich Hrozný na konci roku 1924 nevěděl, zdali bude ve vykopávkách na Tell Erfádu pokračovat, tak počátkem roku následujícího byla situace již zcela jiná, neboť Bedřich Hrozný pozval dne 13. ledna 1925 prezidenta T. G. Masaryka k návštěvě tamních vykopávek; T. G. Masaryk slíbil předešlý den při audienci Bedřichovi Hroznému finanční podporu pro pokračování jeho archeologických vykopávek v Orientu.

³⁴⁰ ANM. Fond Justin Václav Prášek, karton 5, inv. č. 544, sign. 544/1, sign. 544/7. Pohlednice z Aleppa Bedřicha Hrozného zaslaná J. V. Práškoví z Prahy dne 23. prosince 1924.

³⁴¹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě

Ve svém dopise, adresovaném kancléři prezidenta republiky Bedřich Hrozný mj. napsal: „*Současně klade si v úctě podepsaný za čest, pozvati pana presidenta republiky, který hodlá navštívit Troju, k laskavé návštěvě i našich čl. výkopů v Tell Erfádu v Sýrii. Z Pirea existuje přímé spojení loďmi do Bejrútu (event. do Alexandretty a odtud automobilem do Tell Erfádu, 4 hod.), a odtud dále vlakem do Aleppa, od něhož je Tell Erfád pouze asi 1 hod. automobilem vzdálen. Návštěva pana presidenta by byla expediční naší nejvyšší ctí a největším povzbuzením.*“³⁴²

2.2.14 Vyjednávání o získání části vykopávek z Šejch Sa'adu

Archeologické práce na Tell Erfádu pokračovaly následující rok. Bedřich Hrozný vyjel z Prahy dne 7. března 1925 přes Cařihrad. V jeho programu bylo pokračovat ve výkopech na syrském pahorku Tell Erfádu³⁴³ a pokusit se o nové výkopy na tureckém pahorku Kültepe. Během svého pobytu v Bejrútu urgoval stále ještě nevyřízenou žádost o získání části archeologických nálezů z Šejch Sa'adu.

Jak Bedřich Hrozný vzpomínal, v průběhu čtyř týdnů jezdil opakovaně mezi Bejrútem a Damaškem. V otázce Tell Erfádu byl Bedřich Hrozný úspěšný, neboť mu generál Maurice Paul Emmanuel Sarraill³⁴⁴ odsouhlasil, aby obdržel 2/5 nalezených starožitností, což v Sýrii do oné doby nezískal nikdo.³⁴⁵

v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 12.

³⁴² AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný, 1923–1951, karton 372, inv. č. 1911. Dopis Bedřicha Hrozného, zasláný kancléři prezidenta republiky ze dne 13. ledna 1925, odeslaný z Prahy.

Uvedený dopis byl skutečně prezidentovi T. G. Masarykovi předložen, neboť je na něm poznámka tužkou od kancléře Říhy „*Odevzdal osobně. Zapsati. Říha 13/II.*“

³⁴³ Přípravná vydání s druhou částí expedice do Tell Erfádu zahrnovala nákup šatů, prádla, ploten, víz aj., částka – 7 000 Kč, cestu z Prahy do Cařihradu a Bejrútu – 6 900 Kč, čtyřtýdenní pobyt v Bejrútu a Damašku a cesty mezi nimi – 7 000 Kč, nákup potravin a věcí pro Tell Erfád – 1 900 Kč, dovoz polní dráhy a náradí od plk. Steinera – 900 Kč, denní výdaje během 17 dní výkopů činily à 2 550 Kč (částka zahrnovala průměrnou mzdu à 10 Kč pro v průměru 230 dělníků, mzdu pro 6 dozorců à 16 Kč, mzdu pro kuchaře à 40 Kč a další běžná vydání). Denní výdaje v průběhu výkopů přede žněmi, kdy byly navýšeny mzdy – celkem 22 dní à 3 500 Kč (denní mzda pro v průměru 230 dělníků à 14 Kč, 6 dozorců à 20 Kč, kuchaře a hlavního dozorce à 40 Kč a další běžná vydání). Druhá část pobytu v Tell Erfádu stála celkem 150 600 Kč, přičemž do částky byl také započítán čtyřtýdenní pobyt v Bejrútu a Damašku a přeprava beden s vykopávkami z Šejch Sa'adu do Prahy.

Blíže ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný, zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26.

³⁴⁴ Maurice Paul Emmanuel Sarraill (*6. dubna 1856, Carcassone – †23. března 1929, Paříž), francouzský generál. V roce 1924 byl vyslán do Sýrie na pozici vysokého komisaře a povolán zpět byl

2.2.15 Průběh vykopávek na Tell Erfádu

Dne 10. dubna 1925 se Bedřich Hrozný vydal z Damašku přes libanonský Ba^calbek do Tell Erfádu.³⁴⁶

Na této cestě nahradil architekta Jaroslava Cukra, jemuž vážně onemocněla matka, architekt Václav Petraš (**příloha** 131).^{347,348}

Na Tell Erfádu byl nalezen například chetitský správní palác z 1. tisíciletí př. n. l., 23 metrů široký a 30 metrů dlouhý, s mohutným portálem se dvěma sloupy a dlážděným dvorem, postaveným v syrsko-chetitském stylu. Pod pahorkem byl získán kamenný předmět (horní čtyřhranná část byla 1,85 m dlouhá a 1,71 m široká a spodní část byla kulatá, 67 cm vysoká), který mohl být jak obětním oltářem, tak i patkou nějakého sloupu, což nebylo určeno (**příloha** 132). Dále byly objeveny klínové nápisy asyrských králů, řecké nápisy, řada babylonských válečkových pečetí ale i chetitských pečetí knoflíkových a další.³⁴⁹

30. října 1925, poté, co nařídil ostřelování Damašku během Velkého syrského povstání, trvajícího od července 1925 do června 1927.

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/Maurice_Sarraill, citováno 2. října 2021,

https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Syrian_Revolt, citováno 2. října 2021.

Blíže k Velkému syrskému povstání např.:

PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt and the Rise of Arab Nationalism*. University of Texas Press, 2005.

³⁴⁵ Bedřich Hrozný nechal schválené artefakty odeslat v pěti bednách do Bejrútu a dále lodí do Terstu a následně vlakem do Prahy. S výsledkem jednání byl velmi spokojen, neboť například Egypt, Řecko a Turecko nedávaly nálezcům žádné archeologické vykopávky.

Blíže ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 13.

³⁴⁶ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 13 a 14.

³⁴⁷ Ing. arch. Václav Petraš (*27. srpna 1899, Rychnov nad Kněžnou - † ?), syn Václava Petraše a Jiřiny Petrašové, roz. Včelokové. Vystudoval Vysokou školu technickou v Praze. Pracoval jako architekt a stálý soudní znalec.

Blíže NA. Fond Policejní ředitelství Praha II – všeobecná spisovna (1941–1950), zn. fondu PŘ 1941–1951, karton 8573, sign. P 1522/3 Petraš Václav.

³⁴⁸ Ibid., s. 14.

³⁴⁹ Ibid., s. 15.

Zde nalezenou bronzovou soškou ze 14. až 12. století př. n. l. se později detailně zabývala Nea Nováková.

NOVÁKOVÁ, Nea: La statuette de bronze de Tell Erfad, *ArOr*, Vol. XLVII, n°1-2, 1979, s. 100–102.

Blíže CHARVÁT, Petr: *Archeologické výzkumy Bedřicha Hrozného*. Přednáška na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ze dne 4. července 2015.

Bedřich Hrozný zaslal z Aleppa kancléři prezidenta republiky Přemyslovi Šámalovi fotografii sošky velmi zachovalé chetitské bohyně arpadské, kterou našli ke konci dubna během vykopávek na Tell Erfádu (*příloha* 133).³⁵⁰

Druhé vykopávky na Tell Erfádu Bedřich Hrozný ukončil dne 27. května kvůli začínajícím žnám. Pro hojnost archeologických nálezů na pahorku se sem chtěl na podzim téhož roku vrátit, ale kvůli následnému objevení archivu kappadockých tabulek v Turecku nezbyl Bedřichovi Hroznému na tuto cestu již čas a ani peníze.³⁵¹

Nicméně, vzhledem k výše uvedenému Velkému syrskému povstání,³⁵² které trvalo od července 1925 do června 1927, se domnívám, že i tato skutečnost měla vliv na rozhodnutí Bedřicha Hrozného se do Sýrie prozatím nevracet. Bedřich Hrozný si o další cestu do Sýrie požádal až 21. května 1927 (zhruba měsíc před skončením povstání), kdy si na Univerzitě Karlově na akademický rok 1927/28 žádal o čtyřměsíční dovolenou a zproštění povinnosti konat přednášky.³⁵³

K vykopávkám Bedřicha Hrozného na syrském pahorku Tell Erfád dodal Petr Charvát následující slova: „*Je třeba uvést, že výzkum na lokalitě provedla později v letech 1956 a 1960 britská expedice vedená paní Marjory V. Seton-Williams, která publikovala své výsledky ve dvou předběžných zprávách v časopise Iraq.*³⁵⁴ *Expedice tu zachytila posloupnost hmotných památek sahající v čase od chalkolitu (doby měděné,*

³⁵⁰ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný (1923–1951), karton 372, inv. č. 1911. Dopis Bedřicha Hrozného zaslán kancléři prezidenta republiky Přemyslovi Šámalovi, ze syrského Aleppa ze dne 1. května 1925.

V dopise se mj. uvádí: „*Dovolují si přiložit fotografii sošky bohyně arpadské, již jsme před několika dny mj. vykopali.*“

³⁵¹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný, zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 16.

³⁵² Poznámka pod čarou č. 344.

³⁵³ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Dopis proděkana Filozofické fakulty Univerzity Karlovy zaslán Ministerstvu školství a národní osvěty ze dne 21. května 1927, čís. 3068 F. F. 1926/27, Věc: Žádost prof. Dra Hrozného za čtyřměsíční dovolenou ke studijní cestě do Turecka a Sýrie a za podporu cestovní.

³⁵⁴ SETON-WILLIAMS, Marjory V.: Preliminary Report on the Excavations at Tell Rifa'at, *Iraq* 23, 1961, s. 68–87.

SETON-WILLIAMS, Marjory V.: The Excavations at Tell Rifa'at, 1964: Second Preliminary Report. *Iraq* 29, 1967, s. 16–33.

NOVÁKOVÁ, Nea: Les recherches archéologiques de Bedřich Hrozný au Proche Orient, in CHARVÁT, P., LAFONT, B., MYNÁŘOVÁ, J., PECHA, L. (edd.) (2006): *L'état, le pouvoir, les prestations et leurs formes en Mésopotamie ancienne, Actes du Colloque assyriologique franco-tchèque*, 99

5. – 4. tisíciletí př. n. l.) po 4. století n. l. Povrchový průzkum okolí lokality, provedený v říjnu roku 1977 Johnem Mattersem z Archeologického ústavu Londýnské univerzity, pak doložil osídlení spadající především do neolitu (Nováková 2006, 152).³⁵⁵ Na nálezech odtud pracoval ještě v devadesátých letech 20. století se svými spolupracovníky Jan Bouzek.³⁵⁶

2.2.16 Vývoz části archeologických nálezů z Tell Erfádu

I když Bedřich Hrozný ze strany Sýrie obdržel část svých archeologických nálezů legálně, přesto přidal ještě něco navrch. Nečinil tak pro soukromý zisk, nýbrž pro vědu jako takovou.

Ve své *Zprávě o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925* napsal na straně 11 (*příloha* 134), že některé archeologické nálezy učiněné na Tell Erfádu nechal bez vědomí syrských úřadů dát stranou, aby byly společně se zakoupenými starožitnostmi uloženy ve čtyřech bednách a poté tajně převezeny do Bejrútu, odkud byly později dále přepraveny přes Terst do Prahy jako diplomatická zásilka. V tomto směru požádal Bedřich Hrozný písemně ministra zahraničních věcí Edvarda Beneše o pomoc (*příloha* 135).³⁵⁷

Paris, 7-8 novembre 2002, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, s. 149–157, text dostupný z adresy <http://www.etana.org/sites/default/files/coretexts/19851.pdf>, citováno 21. července 2015.

³⁵⁵ NOVÁKOVÁ, Nea: Les recherches archéologiques de Bedřich Hrozný au Proche Orient, in CHARVÁT, P., LAFONT, B., MYNÁŘOVÁ, J., PECHA, L. (edd.) (2006): *L'état, le pouvoir, les prestations et leurs formes en Mésopotamie ancienne, Actes du Colloque assyriologique franco-tchèque, Paris, 7-8 novembre 2002*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, s. 149–157, text dostupný z adresy <http://www.etana.org/sites/default/files/coretexts/19851.pdf>, citováno 21. července 2015.

³⁵⁶ Blíže CHARVÁT, Petr: *Archeologické výzkumy Bedřicha Hrozného*. Přednáška na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ze dne 4. července 2015.

Dále BOHÁČ, Ladislav, BOUZEK, Jan, GRACE, V. (1998): Hellenistic and Roman finds from Bedřich Hrozný's excavations at Tell Erfad, Syria, Parts I-II, *Eirene* 32 (1997), s. 122–157.

BOHÁČ, Ladislav, BOUZEK, Jan (1999): Hellenistic and Roman finds from Bedřich Hrozný's excavations at Tell Erfad, Syria, Part III and Addenda, *Eirene* 35, s. 47–60.

³⁵⁷ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný, zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 11.

V konceptu dopisu z Ministerstva zahraničních věcí k dané záležitosti, ze dne 14. května 1926 (*příloha* 136), bylo uvedeno, zda by Bedřich Hrozný nemohl přijít za konzulem Janem Potůčkem na Ministerstvo zahraničních věcí. S ním mohl osobně dohodnout způsob realizace plánu vyvezení archeologických vykopávek z Bejrútu.

AMZV. Fond II. sekce 1918–1939 - jmenná spisovna, karton 32, č. j. 76.450/II-2/26 ze dne 14. května 1926; Věc: Profesor Bedřich Hrozný, vykopávky v Sýrii. Koncept dopisu pro Bedřicha Hrozného z Ministerstva zahraničních věcí.

2.2.17 Zpátky na tureckém pahorku Kültepe – vykopávky a kappadocké tabulky

2.2.17.1 Další archeologické objevy

Dne 21. června 1925 začali na pahorku vysokém 20 m dělníci na předem určených místech kopat příkopy. Bylo to na menším pahorku,³⁵⁸ jenž se zvedal uprostřed pahorku hlavního³⁵⁹ (přílohy 137–139).

Bedřich Hrozný vyznačil zpočátku tři sondy o šířce 8 m, směřované z východu na západ, a zahájil vlastní archeologické práce. Sondy dal kopat většinou maximálně do hloubky 3,5 m a dvě sondy do hloubky 8 m. Brzy byly objeveny hradby široké 1,5 až 2,3 m. Na samotném pahorku objevil Bedřich Hrozný zbytky chetitského hradu, patřícího guvernérovi, postaveného z andesitových bloků, nepálených a částečně pálených cihel, nesoucího stopy po požáru. Některé balvany byly přetaveny na sklo. Objevená budova s dlážděným dvorem s mnoha místnostmi byla orientována téměř přesně podle světových stran. Byla postavena na 6 metrů vysoké terase. Její rozměry byly 62 x 58 m a byla vybudována někdy v období mezi 15. až 13. stoletím př. n. l. Další budova byla dle slov Bedřicha Hrozného hluboká minimálně 85 metrů a jednalo se dle jeho slov pravděpodobně o chrám.³⁶⁰

Nalezeny byly také například fragmenty různých velkých soch, včetně části těla koně, reliéf znázorňující nohy se zobákovitými střevíci, reliéf znázorňující část roucha, mnoho nádob, jejichž výška dosahovala až skoro 1,5 m, figurky zvířat, závaží, kostěné nože, pisátko na psaní klínů a další.

³⁵⁸ Bedřich Hrozný k pahorku Kültepe sdělil, že jeho okraj byl dokola vyvýšen oproti jeho střední části. Ernest Chantre proto považoval pahorek za sopečný kráter, jenž zničil tamní město. Bedřich Hrozný ale nabyt jiného názoru. Dle jeho slov nemohlo být pochyb o tom, že vyvýšený okraj pahorku byl původně městskými hradbami.

Bližší HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe IV*. Národní listy, 27. března 1927, LXVII/85, s. 11.

³⁵⁹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 18.

³⁶⁰ HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe IV*. Národní listy, 27. března 1927, LXVII/85, s. 11.

Výkopy na tomto místě ale Bedřich Hrozný s Václavem Petrašem přerušili, protože mezitím zjistili, odkud pocházely kappadocké tabulky,³⁶¹ kvůli nimž sem také přijeli. Bylo to na louce nedaleko od pahorku Kültepe.³⁶²

K uvedeným vykopávkám na pahorku Kültepe uvedl Petr Charvát tato slova: „*Francouzská badatelka Cécile Michel připsala palác na tellu v Kültepe období chetitské Nové říše (vrstvy 5 a 4, 11. – 9. století př. n. l.)*.”³⁶³ Jana Součková pak datovala jeden z reliéfů, zachycující spodní část lidské postavy obuté do bot se vzhůru vztyčenými zobci a vezděný do budovy paláce, do období osídlení frýžského (8. – 7. století př. n. l.).³⁶⁴ Novější výzkumy tureckých kolegů doložily počátek zdejšího osídlení v druhé polovině 3. tisíciletí př. n. l. Vedle novochetitské architektury tu odkryli ve spodních vrstvách dva další paláce, z nichž jeden sestával z 60 místností na ploše 11 000 m². Oba náležejí období 20. – 18. století př. n. l. Nenalezlo se tu však ani později více než 39 staroasyrských tabulek (Nováková 2006, 153).“³⁶⁵

2.2.17.2 Nález kappadockých tabulek

Místo nálezů kappadockých tabulek, jak jsem již uvedl výše, bylo neustále tajeno, neboť z jejich prodeje měli místní lidé velký zisk. Bedřich Hrozný se zmínil, že mu jeden německý profesor během návštěvy na Kültepe řekl, že se dozvěděl od prodejců

³⁶¹ Kappadocké tabulky, pocházející z oblasti, jež se ve starověku nazývala Kappadokie (východní část Malé Asie), bylo možno zakoupit na bazaru v Kayserii již od osmdesátých let 19. století a dostaly se ve velkém počtu do muzeí v Evropě i Americe. Ale žádná expedice prozatím nemohla najít místo, odkud tabulky pocházely.

V současné době se uvádí, že hledači pokladů na Kültepe našli ještě před Bedřichem Hrozným přes čtyři tisíce klínopisných tabulek.

Bliže KRYSZAT, Guido: „...potom i já zemřu.“ *Nálezy staroasyrských tabulek z vykopávek Bedřicha Hrozného* / „... dann werde auch ich sterben.“ *Die altassyrischen Tontafelfunde aus den Ausgrabungen von Bedřich Hrozný*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 218.

³⁶² ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 18.

³⁶³ NOVÁKOVÁ, Nea: Les recherches archéologiques de Bedřich Hrozný au Proche Orient, in CHARVÁT, P., LAFONT, B., MYNÁŘOVÁ, J., PECHA, L. (edd.) (2006): *L'état, le pouvoir, les prestations et leurs formes en Mésopotamie ancienne, Actes du Colloque assyriologique franco-tchèque, Paris, 7-8 novembre 2002*, Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, s. 149–157, text dostupný z adresy <http://www.etana.org/sites/default/files/coretexts/19851.pdf>, citováno 21. července 2015.

³⁶⁴ Ibid.

³⁶⁵ Ibid.

starožitností v Cařihradu o Hrozného marném hledání místa nálezu tabulek; prý již bylo postaráno o to, aby je nenalezl. Skutečné místo výskytu tabulek měl Bedřich Hrozný nakonec zjistit podle jedné verze od jednoho dozorce a jednoho z kočích, s nimiž jednou cestoval z Kara Höjüku do Kayserie. Bedřich Hrozný byl tím místem velmi překvapen.³⁶⁶ Existuje však ještě druhá verze toho, jak se Bedřich Hrozný dozvěděl o skutečném místě nálezu kappadockých tabulek. Benno Landsberger³⁶⁷ sdělil Mogens Trolle Larsenovi, že Bedřich Hrozný opil místního kuchaře tak, že prozradil, kde místní lidé vykopávali kappadocké tabulky.³⁶⁸

Dle mého soudu Bedřich Hrozný nevyzradil tisku skutečného informátora, a kolem zjištění skutečného místa nálezu kappadockých tabulek mlžil, aby kuchaře uchránil před velmi pravděpodobnou pomstou nejen místních lidí, kterým tak vzal zdroje zajímavých finančních příjmů.

2.2.17.3 Přerušování vykopávek na Kültepe

Výkopy na Kültepe byly kvůli žnám přerušeny. Bedřich Hrozný s Václavem Petrašem odjeli dne 17. července do Cařihradu. Václav Petraš odjel do Čech a Bedřich Hrozný za svou rodinou do Jugoslávie. Dne 22. srpna se Bedřich Hrozný vrátil do Cařihradu a Václav Petraš později. 30. srpna byl Bedřich Hrozný zpět v Kara Höjüku a započal nové výkopy.³⁶⁹

Dále CHARVÁT, Petr: *Archeologické výzkumy Bedřicha Hrozného*. Přednáška na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ze dne 4. července 2015.

³⁶⁶ HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe IV*. Národní listy, 27. března 1927, LXVII/85, s. 12.

³⁶⁷ Benno Landsberger (*21. dubna 1890, Frýdek Místek – †26. dubna 1968, Chicago), asyriolog, archeolog, pedagog.

Bližší VACÍN, Luděk: *The Unknown Benno Landsberger. A Biographical Sketch of an Assyriological Altmeister's Development, Exile, and Personal Life*. In collaboration with Jitka Sýkorová. Leipzig Orientalistische Studien 10. Wiesbaden 2018 (Harrassowitz).

³⁶⁸ LARSEN, Mogens Trolle: *Ancient Kanesh: a Merchant Colony in Bronze Age Anatolia*. Cambridge 2018, s. 21.

³⁶⁹ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 18.

2.2.17.4 Louka Hadži Mehmeda

Vyzrazená utajovaná louka s kappadockými tabulkami byla vzdálená asi 170 metrů na severovýchod od Kültepe, o rozměrech 52 x 32 m. Dříve ji vlastnil Hadži Mehmed. Po uvedeném zjištění podal Bedřich Hrozný telegrafickou žádost do Ankary o rozšíření povolení k výkopům i na tuto louku. Později i na louky okolní.³⁷⁰

Po kladném vyřízení nutných žádostí jednal Bedřich Hrozný s majiteli louky, kteří odmítli jeho nabídku, že uhradí veškeré škody způsobené výkopy. Nakonec mělo dojít k jejímu vyvlastnění v souladu se zákonem o ochraně starožitností. Bedřich Hrozný louku odkoupil a částku 5 500 Kč vyplatil. S výkopy na louce se započalo dne 20. září 1925. Během prvních dnů bylo nalezeno několik kappadockých tabulek.³⁷¹

Další nálezy Bedřichovi Hroznému potvrdily, že se v tomto případě nejedná pouze o skrýš kappadockých tabulek, jak se původně domníval, ale i o staré osídlení s památkami babylonsko-asyrské kultury. Kappadocké tabulky ve velkém množství začali dělníci nalézat 26. září. Odkrývaná hnízda obsahovala 10, 20, 80 ale i 250 tabulek najednou. Většinou tabulky našli roztroušené v zemi se střepy nádob kolem. Objevena byla i neporušená nádoba s tabulkami (*příloha* 140).³⁷²

2.2.17.5 Nález administrativního centra Kárum Káneš

Bedřich Hrozný tak svými archeologickými vykopávkami na Kültepe objevil hlavní administrativní centrum asyrských obchodních osad v Malé Asii, kterému se říkalo „Kárum Káneš“,³⁷³ což lze volně přeložit jako „obchodní centrum Káneš“. V Káneši se nacházely orgány, které organizovaly činnost tamních obchodních osad a případně i řešily obchodní spory asyrských kupců.³⁷⁴

³⁷⁰ HROZNÝ, Bedřich: *V říši púlměsíce*. Praha 1927, s. 68–71.

³⁷¹ HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe V*. Národní listy, 3. dubna 1927, LXVII/92, s. 11.

³⁷² Ibid.

³⁷³ BLÍŽE LARSEN, Mogens Trolle: *Ancient Kanesh: a Merchant Colony in Bronze Age Anatolia*. Cambridge 2018.

³⁷⁴ NOVÁKOVÁ, Nea, PECHA, Lukáš, RAHMAN, Furat: *Dějiny Mezopotámie*. Praha 1998, s. 80.

2.2.17.6 Situace ohledně možného pokračování vykopávek na Kültepe

Bedřich Hrozný ještě nevěděl, zda bude ve výkopech pokračovat, či nikoli, neboť si byl vědom nejen značné náročnosti prací, ale také zdravotních následků s tamním pobytem spojených. Dále se Bedřich Hrozný zamýšlel také nad tím, že i když vykopávky jsou vykonávány na historicky významném místě, nezaručuje to automaticky významné nálezy do budoucna. Jako příklad v tomto směru uvedl 18 let nákladných prací Němců v Babylonii, kteří tam dalekosáhlejších výsledků tehdy nedosáhli.³⁷⁵ Nakonec se Bedřich Hrozný rozhodl nejprve zpracovat dosavadní výsledky své práce a otázku dalších archeologických prací prozatím odložit.³⁷⁶

Do budoucna Bedřich Hrozný přesto viděl v pahorku Kültepe bohatou studnici archeologických nálezů,³⁷⁷ o čemž hovoří jeho slova, uvedená v promemoriích ze dne 27. ledna 1926:

„Je velice pravděpodobno, že i na Kültepe samém nalézají se archiv, a to patrně archiv chrámový a snad i státní. Než bude tam nutno kopati do větší hloubky, než bylo možno nám a bude nutno učiniti celou řadu příkopů pokusných. To bude ovšem

³⁷⁵ Bedřich Hrozný se v tomto ohledu nakonec mýlil, neboť německý výzkum v Babylónu přinesl mimořádně závažné výsledky.

Blíže ANDRÉ-SALVINI, Béatrice, ed.: *Babylone*; [catalogue de l'Exposition Babylone, Paris, Musée du Louvre 14 mars – 2 juin 2008, Berlin, Pergamon-Museum 26 juin – 5 – octobre 2008, Londres, British Museum 13 novembre 2008 – 15 mars 2009], Paris: Hazan et al.

Hlavní dílo Roberta Johanna Koldeweje, jenž uskutečnil archeologické vykopávky v Babylónu, je nyní dostupné online:

Das wieder erstehende Babylon – Die bisherigen Ergebnisse der deutschen Ausgrabungen. Leipzig: J. C. Hinrich'sche Buchhandlung 1913, dostupný z adresy

<https://archive.org/stream/wiedererstehende00kold#page/n9/mode/2up>, citováno 7. března 2015.

³⁷⁶ HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe VI*. Národní listy, 10. dubna 1927, LXVII/99, s. 12.

³⁷⁷ Jako příklad bohaté studnice archeologických nálezů na Kültepe uvádím jen část z výsledků pozdějších archeologických prací v této lokalitě.

ÖZGÜÇ, Tahsin: Typical Pottery of the Middle Anatolian 'Copper' and 'Bronze Ages' (New Finds from Kültepe Near Kayseri), *Artibus Asiae* 10/4 (1947), s. 312–323.

EMRE, K.: A New Mould from Kültepe, in: N. Cholidis et alii (eds.), *Beschreiben und Deuten in der Archäologie des Alten Orients. Festschrift für Ruth Mayer-Opificius mit Beiträgen von Freunden und Schülern*, Münster, 1994, s. 71–78.

KULAKOĞLU, F.: Some Animal Representations on Kültepe Pottery of the Assyrian Trading Colony Period, in: H. I. H. Prince T. Mikasa (ed.), *Essays on Ancient Anatolia, BMECCJ* 11, Wiesbaden, 1999, s. 149–165.

MICHEL, Cécile: *Old Assyrian Bibliography of Cuneiform Texts, Bullae, Seals and the Results of the Excavations at Aššur, Kültepe/Kaniš, Acemhöyük, Ališar and Boğazköy (Old Assyrian Archives, Studies, volume 1)*. Leiden 2003.

VEENHOF, Klaas R.: *Kültepe Tabletleri VIII*. Ankara 2017 (AKDTYK Türk Tarih Kurumu Yayınları).

při rozlehlosti pahorku vyžadovati nákladů velikých. Kültepe je však tak důležitým problémem dějin orientálních, že věda neustane, dokud pahorek tento nebude prokopán.“³⁷⁸

Bedřich Hrozný měl nakonec pravdu, když zde do budoucna viděl studnici archeologických nálezů. Od roku 1948 jsou na Kültepe prováděny archeologické práce tureckou expedicí a financovány cestou *Turkish Historical Society*. Nalezené tabulky³⁷⁹ jsou uloženy v *Ancient Anatolian Civilizations Museum* v Ankaře. Do počátku roku 2002 bylo na Kültepe nalezeno celkem 22 300 tabulek.³⁸⁰ V současné době se uvádí počet zhruba 23 500 tabulek, přičemž na pahorku Kültepe byly objeveny nálezy vztahující se k nejstarší fázi rané doby bronzové a postupně bylo odkryto osmnáct kulturních vrstev.³⁸¹ Více jak 20 000 klínopisných tabulek pochází ze zhruba první poloviny 19. století př. n. l., přičemž jejich časové rozpětí je pouhých čtyřicet let, což je ve starověku ojedinělá skutečnost.³⁸²

³⁷⁸ NA. Fond MŠK, Praha – osobní, karton 55, sign. Bedřich Hrozný. Spis č. 12499/1926. Věc: Praha – Univerzita Karlova profesor Dr. Bedřich Hrozný – uznání vlády a poukázání čestného daru, ze dne 12. února 1926. Součástí spisu jsou i *Promemoria o československých výkopech na Kültepe u Kaisarie v Malé Asii r. 1925*, které sepsal a podepsal Bedřich Hrozný dne 27. ledna 1926.

³⁷⁹ Co se kappadockých tabulek týče, nebyl jejich nález učiněn pouze na pahorku Kültepe, ale též později na pahorku Alishar Hüyük v letech 1927 až 1932, kde prováděli archeologické práce členové Orientálního ústavu v Chicagu.

Blíže MATOUŠ, Lubor: *O čem nám vyprávějí kapadocké tabulky – asyrské obchodní kolonie v Malé Asii ve 20. stol. př. Kr.* Nový Orient, ročník III., s. 87–89.

³⁸⁰ MICHEL, Cécile: *Old Assyrian Bibliography of Cuneiform Texts, Bullae, Seals and the Results of the Excavations at Aššur, Kültepe/Kaniš, Acemhöyük, Ališar and Boğazköy (Old Assyrian Archives, Studies, volume 1)*. Leiden, Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, 2003. Preface V.

O pozdějším archeologickém výzkumu Kültepe též blíže souhrnně

ÖZGÜÇ, Tahsin: *Kültepe. Kaniš/Neša. The Earliest International Trading Centre and the Oldest Capital of the Hittites*. Tokyo: The Middle Eastern Culture Centre in Japan, 2003.

³⁸¹ KULAKOĞLU, Fikri: *Archeologický výzkum v Kaneši/The Archaeology of Kaneš*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 201 a 206.

Celkový počet nalezených hlíněných tabulek na pahorku Kültepe, spadající pod ochranu UNESCO, se v posledních pěti letech uvádí stejně, asi 23 500 kusů.

Blíže <http://www.hurriyetdailynews.com/kultepe-a-key-center-of-culture-135673>, citováno 19. listopadu 2018,

<https://whc.unesco.org/en/tentativelists/5905/>, citováno 18. září 2020.

³⁸² KRYSZAT, Guido: „...potom i já zemřu.“ *Nálezy staroasyrských tabulek z vykopávek Bedřicha Hrozného*“ ... dann werde auch ich sterben.“ *Die altassyrischen Tontafelfunde aus den Ausgrabungen von Bedřich Hrozný*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 220.

2.2.17.7 Doprava části kappadockých tabulek do Prahy

Jak se dostala část kappadockých tabulek nalezených Bedřichem Hrozným do Prahy? Svůj postup popsal Bedřich Hrozný v již zmíněné *Zprávě o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925* (*přílohy* 141–142).³⁸³

V přepravě tabulek Bedřich Hrozný pokračoval i později. Nepřestal za vědou do Turecka dojíždět. Další jeho aktivity, stále spojené s jeho vykopávkami v této zemi, dokládá korespondence z československého generálního konzulátu v Turecku, kdy Bedřich Hrozný z československého generálního konzulátu obdržel dopis zaslaný v říjnu 1935, kde bylo mj. napsáno: „*Současně dovoluji si dotaz, kdy a jakou cestou měl bych odeslati uloženou zde bednu s Vašimi vykopávkami.*“³⁸⁴

Dne 12. prosince 1935 pak odeslal generální konzul z Generálního konzulátu Československé republiky v Istanbulu Bedřichovi Hroznému další dopis (*příloha* 143), v němž např. napsal, že se informoval u zdejších zasílatelů o nákladech na transport tabulek do Prahy. Cena měla být asi Ltqs³⁸⁵ 12,- z Istanbulu do Prahy. Doprava by trvala asi 16 dní přes Terst. Jiná doprava, např. kurýrní, by byla o mnoho dražší. Pokud by Bedřich Hrozný souhlasil s navrženou přepravou, měl informovat generálního konzula, který by bednu ihned odeslal na adresu Ministerstva zahraničních věcí v Praze.³⁸⁶

Další pošta z Istanbulu byla Bedřichovi Hroznému adresována dne 20. prosince 1935 (*příloha* 144). Generální konzul ve sdělení mj. napsal:

„Potvrzuji Váš ctěný lístek ze dne 16. t. m. a dovoluji si upozorniti, že výlohy transportu tabulek do Prahy podle konceptu mého předešlého přípisu činily by asi Ltqs 21,- a nikoliv Ltqs 12,-³⁸⁷ jak račte uváděti. Neobdržím-li do konce t. r. zprávu, budu

³⁸³ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Zpráva o archeologických cestách a výkopech prof. Dra. Bedřicha Hrozného v Orientě v letech 1924 a 1925. Zpráva byla podána profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 15. června 1926, čís. 4027 F. F. 1925/26, s. 16–17.

³⁸⁴ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, inv. č. 1/8-496. Dopis z Generálního konzulátu Československé republiky v Istanbulu, zaslaný generálním konzulem z Istanbulu Bedřichovi Hroznému dne 24. října 1935.

³⁸⁵ Ltqs: zkratka turecké měny – *turecká lira*.

³⁸⁶ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, inv. č. 1/8-496, karton 1, inv. č. 1/8-498. Dopis z Generálního konzulátu Československé republiky v Istanbulu, zaslaný generálním konzulem z Istanbulu Bedřichovi Hroznému dne 12. prosince 1935.

³⁸⁷ Generální konzul udělal ve svém předešlém dopise chybu, když napsal Bedřichovi Hroznému, že levnější přeprava by činila 12 Ltqs. Bedřich Hrozný si vybral sice levnější cestu, avšak nakonec nečinila 12 Ltqs, ale 21 Ltqs.

*míti za to, že souhlasíte s výlohami 21 /dvacetjedna/ Ltqs a zařídím dopravu, při čemž neopomenu upozorniti zasílatele na choulostivost předmětů“.*³⁸⁸

Výše uvedené dva dopisy z r. 1935 dokládají, že Bedřich Hrozný i deset let po vykopávkách na pahorku Kültepe soustavně a po částech, neúnavně dopravoval některé výsledky svých prací z Turecka do Prahy.

K mému článku *Jak to bylo s vykopávkami Bedřicha Hrozného v Turecku?*³⁸⁹ se mi ozval pan Milík Tichý dne 13. prosince 2015 a sdělil mi následující:

„Četl jsem Váš zajímavý článek v ĎAS 2015/3. Bude Vás asi zajímat, že tabulky se dostávaly z Turecka také v diplomatickém zavazadle mé matky Zdenky. Můj otec, Otakar, byl totiž obchodním atašé na čs. zastoupení v Cařihradě (tehdy to ještě nebylo vyslanectví). S Bedřichem Hrozným se moji rodiče stýkali při jeho pobytech v Cařihradě. Vzpomínali na jeho zajímavá vyprávění. Kolik tabulek moje matka propašovala, nevím.“

Pan Milík mi ještě dne 19. prosince 2015 napsal, že doma žádnou korespondenci s Bedřichem Hrozným nemá, a patrně vůbec ani neexistovala. Jeho rodiče (především otec) se s Bedřichem Hrozným stýkali v Cařihradě příležitostně v hotelu Kohout, kde se scházeli všichni Češi. Žádné podrobnosti k setkáním pan Milík nezná. Jeho matka (*1900 – †1990) panovi Milíkovi jednou letmo o tom pašování vyprávěla. Není ani známo, jak často k němu docházelo; patrně jen příležitostně, protože občas jezdila s jeho bratrem (miminkem narozeným v Cařihradě) do ČSR.

³⁸⁸ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, inv. č. 1/8-496, inv. č. 1/8-497. Dopis z Generálního konzulátu Československé republiky v Istanbulu, zaslaný generálním konzulem z Istanbulu Bedřichovi Hroznému dne 20. prosince 1935.

³⁸⁹ KOPECKÝ, René: *Jak to bylo s vykopávkami Bedřicha Hrozného v Turecku?* Dějiny a současnost, ročník XXXVII, číslo 3, březen 2015, s. 40–43.

2.3 REKAPITULACE STAROŽITNOSTÍ DOVEZENÝCH BEDŘICHEM HROZNÝM ZE SÝRIE A TURECKA

Starožitnosti dovezené Bedřichem Hrozným z jeho archeologických vykopávek čítaly celkem 2227 kusů (některé byly vykopány a jiné nakoupeny), a byly původně evidovány pod čísly, např. „*J 1 Božská trojice syrská, 2 bohové a 1 bohyně (šířka 6,2 cm: výška 9,7 cm: tloušťka 2 cm)*“, získaná v Tell Erfádu, až „*J 2227 Egyptský kamenný korálek (?)*“, z Tell Erfádu.

První část Seznamu je vedena pod názvem *Starožitnosti z Tell Erfádu a sev. Sýrie (Mezopotámie)*, s označeními J 1 až J 425, přičemž položky od č. J 380 jsou různého (Tell Erfád a Kültepe) či neznámého původu (je u nich uveden „?“) získání. Nejedná se zde však o celkový seznam artefaktů z Tell Erfádu; setkáváme se s nimi i v dalších částech *Seznamu*. V této první části jsou uvedeny převážně různé části syrské bohyně, či syrského boha, koní a nechybí ani bohyně chetitská či různá zvířata.

Druhá část *Seznamu* nese název *Klínové tabulky hliněné*. Jsou zde zaneseny klínopisné tabulky a jejich úlomky, úlomky jejich obálek, bully, patrně i zlomek kamenné stély či falzifikáty. V poznámce je uvedeno „K“, tedy Kültepe. Uvedená část *Seznamu* začíná číslem J 426 a končí J 896.

Třetí část nese název *Hliněné lampičky a dýmky, hlavně ze Sýrie*, jež začíná číslem J 897 a končí J 978.

Čtvrtá část se jmenuje *Nádoby*, nesoucí položky od J 979 do J 1347.

Pátá část se jmenuje *Závaží ev.[entuelně] částečně vřeteny*, vedené pod čísly J 1348 až J 1512.

Šestá část obsahuje *Kostěné nářadí*, s čísly J 1513 až J 1533.

Sedmá část *Kovové nářadí, ozdoby, zbraně a j.[iné] v.[ěci]* obsahuje položky J 1534 až J 1614.

Osmá část *Korálky* má položky od J 1615 do J 1729.

Devátá část *Pečeti* obsahuje artefakty pod čísly J 1730 až J 1785.

Desátá část nese název *Různé předměty kamenné*, a obsahuje položky J 1786 až J 1876.

Následuje šest položek nezařazených J 1877 až J 1882.

Jedenáctá a závěrečná část *Mince* obsahuje položky J 1883 – J 2227. Avšak ne pod všemi zde uvedenými čísly jsou mince; jedná se o předměty J 2193, J 2194, J 2223–2227.³⁹⁰

Pozn.: Do celkového seznamu klínopisných tabulek bylo dodatečně zařazeno také šest tabulek z kolekce architekta S. (pozn.: datum neuvedeno a jméno nezjištěno). Tyto tabulky byly dosazeny za čísla uvolněná splením několika úlomků tabulek ve větší kusy. Jedná se o tabulky pod označením J 813, J 815, J 819, J 824, J 836, J 837.

V našem případě se nejedná o celkový, konečný a skutečný seznam všech artefaktů (2227 ks), které Bedřich Hrozný dovezl ze Sýrie a Turecka. Některé z věcí, zde neuvedené, použil jako dar pro své blízké a tudíž se do seznamu nedostaly. Jako příklad lze uvést Aloise Menharta z Lysé nad Labem, který od Bedřicha Hrozného dostal částečně poškozenou účetní kappadockou tabulku s obsahem obchodního rázu a hliněnou figurku bůžka nebo medvídka, pocházející patrně z Egypta.³⁹¹

Můžeme více než předpokládat, že tento příklad nebyl ojedinělý, neboť kolem Bedřicha Hrozného byl velmi široký okruh blízkých a významných osob, které mu napomohly k tomu, aby mohl své archeologické vykopávky v Sýrii a Turecku zrealizovat.

³⁹⁰ Ibid.

³⁹¹ V roce 1966 zapůjčila Národní galerie v Praze (NG) 84 předměty z pozůstalosti Bedřicha Hrozného pro instalaci Pamětní síně v Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem, vznikající ve spolupráci s Oblastním muzeem Poděbrady. Dne 21. března 1973 byla ze strany NG provedena revize dlouhodobých zápůjček také v Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem, a bylo zjištěno, že chyběla čepel dýky z korodovaného bronzu a hrdlo nádoby, skleněné a silně iridované. Tyto dva předměty byly pravděpodobně přehlédnuty a ztraceny již při instalaci exponátů. Ze strany Městského národního výboru (MNV) v Lysé nad Labem byly jako náhrada nabídnuty níže zmíněné dva předměty od Aloise Menharta. NG si tak polepšila, neboť jako náhradu získala cennější exponáty – hodnota kappadocké tabulky na mezinárodním trhu se tehdy pohybovala v ceně kolem 1 000 Kčs a hliněná figurka byla oceněna na 100 Kčs, neboť nebylo známo místo jejího nálezů (jinak by to bylo více). Ztracené věci byly pojištěny na 500 Kčs za čepel dýky a 100 Kčs za hrdlo nádoby. Uvedenou výměnu muselo odsouhlasit ještě Ministerstvo kultury ČSR, jakožto nadřízený orgán NG, což se stalo následující rok po ztrátě, výnosem č. 11.293/74-VI/3, ze dne 16. července 1974.

Kappadockou tabulku a figurku egyptského bůžka převzala z pověření NG dne 19. dubna 1974 od zástupce MNV v Lysé nad Labem, Aloise Menharta, PhDr. Jana Součková z Náprstkova muzea.

Blíže NG. Sběrka umění Asie a Afriky, fond Bedřich Hrozný. Složka NG, číslo 1032/74, ze dne 17. června 1974, Věc: Muzeum Bedřicha Hrozného v Lysé n/L. (Městský NV) – instalace ze sbírek NG – náhrada za 2 pohřešované orient.[ální] předměty.

2.4 DALŠÍ PŮSOBENÍ BEDŘICHA HROZNÉHO V ORIENTU

2.4.1 Bedřich Hrozný v Turecku a Sýrii v roce 1927

Bedřich Hrozný nepatřil k vědcům, kteří by zůstávali sedět za stolem. Svou práci neustále doplňoval cestami, čímž obohacoval vědecký materiál, přičemž postupně po částech dovážel dokladový archeologický materiál, nalezený při svých archeologických vykopávkách.

Bedřich Hrozný si proto na akademický rok 1927/28 naplánoval další zahraniční vědeckou cestu, kvůli níž si podal žádost o čtyřměsíční dovolenou a zproštění povinnosti konat přednášky. V žádosti bylo ve zdůvodnění cesty mj. uvedeno: „(...) ježto se jedná jednak o získání dalšího cenného materiálu pro seminář pro klínopisné studium a dějiny starého Orientu, pocházející z výkopů československých, jednak o zpracování ostatního archeologického materiálu řečenými výkopy získaného.“³⁹²

Bedřich Hrozný obdržel z Ankary před svou cestou dopis s následujícím textem:

„Velmi vážený pane profesore, s díkem jsem obdržel Vaši laskavou pohlednici, ale Vaši předběžnou zprávu o vykopávkách jsem nedostal. Všechny nálezy z Vašich vykopávek v Kültepe sem dorazily nepoškozené v dobře zabalených bednách. Uchováváme je, než sem přijedete, netčené, abyste je jednoho dne mohl sám otevřít a jejich obsah studovat a rozluštit. Tu radost Vás zde jednoho dne uvítat, nám určitě uděláte. Také místo vykopávek očekává netrpělivě Váš příjezd, aby tam došlo k dalším vykopávkám. Samozřejmě nebude v Kültepe ve vykopávkách pokračovat nikdo jiný, nežli Vy, dokud tu věc nevzdáte. Náš ministr byl před krátkou dobou v Praze; před jeho odjezdem jsem mu řekl, aby Vás pozval. Vedl jste s ním rozhovor?“

Pro dnešek už nechci dále čerpat Váš drahocenný čas a budu se cítit obšťastněn, být tu a tam od Vás poctěn několika řádky.

³⁹² ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Dopis proděkana Filozofické fakulty Univerzity Karlovy zaslaný Ministerstvu školství a národní osvěty ze dne 21. května 1927, čís. 3068 F. F. 1926/27, Věc: Žádost prof. Dra Hrozného za čtyřměsíční dovolenou ke studijní cestě do Turecka a Sýrie a za podporu cestovní.

*Se srdečnými pozdravy, velmi vážený pane profesore, zůstávám stále Váš oddaný Mubarek.*³⁹³

V souvislosti s touto cestou Bedřich Hrozný požádal o pomoc i Kancelář prezidenta republiky, která mu již v minulosti vyšla několikrát v jeho požadavcích na vědecké cesty vstříc. Nyní požádal o finanční podporu ve výši 10 000 Kč. (*příloha* 145)³⁹⁴ Tomáš G. Masaryk ale se zmíněnou sumou nesouhlasil a nechal ji zdvojnásobit. Tento Masarykův počín nám dokládá následující rukou uvedená poznámka kancléře Říhy na spise Kanceláře prezidenta republiky: „*Panu prezidentovi zdálo se 10 000 Kč málo. Zvýšit částku na 20 000 Kč. („dejte mu vše, co potřebuje“).* (*přílohy* 146–147).³⁹⁵

Během zmíněné cesty Bedřich Hrozný plánoval mj. číst a kopírovat klínopisné tabulky v Cařihradě z 3. tis. př. n. l., které našel na pahorku Kültepe, navštívit pahorek Zengibar Kelessi v Tauru, kde se chtěl na místě přesvědčit, zda se může jednat o staré chetitské město Arzava. Dále hodlal v syrském Aleppu ofotografovat a prostudovat starožitnosti nalezené jeho expedicí na Tell Erfádu. Poté chtěl navštívit Bejrút a Damašek, aby zde vymohl část vykopávek z Tell Erfádu a také požadoval převzít dva předměty z nálezů ze Šejch Sa'adu; jeho věc nebyla stále úřady vyřízena, a tak byla nutná osobní účast Bedřicha Hrozného v Sýrii.³⁹⁶

Uvedenou zmínku, týkající se převozu starožitností diplomatickou poštou potvrzuje také dopis z 20. června 1927, kdy Bedřich Hrozný pokračoval v přepravě starožitností z Malé Asie. Bedřich Hrozný ve svém dopise (*příloha* 148) požádal o diplomatické krytí své cesty následovně:

„V úctě podepsaný prosí, aby bylo laskavě svoleno k tomu, aby směl jeti na podzim tohoto roku při svém návratu z Turecka do Prahy jako kurýr konsulátu cařihradského /není-li toto však možné, pak jako kurýr vyslanectví angorského [pozn. autora: ankarského], ovšem z Cařihradu/ z Cařihradu do Prahy se zapečetěnými zavazadly.

³⁹³ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 2, inv. č. 2/1- 479. Dopis zasláný z Ankary Mubarekem Bedřichovi Hroznému ze dne 12. února 1927.

³⁹⁴ AKPR. Fond KPR, Národní fond Masarykův – Orientální ústav, karton 1, položka 43 F1 27. Dopis Bedřicha Hrozného zasláný prezidentovi republiky ze dne 2. června 1927.

³⁹⁵ Ibid. Organizační záležitosti a předpisy. Orientální ústav, položka 43 F1 27, PhDr. Bedřichovi Hroznému – 20 000 Kč. Pro – domo. Záznam žádosti Bedřicha Hrozného o finanční podporu od Kanceláře prezidenta republiky ve výši 10 000 Kč na cestu do Orientu, ze dne 22. června 1927, čís. F 88/27.

³⁹⁶ Ibid., Dopis Bedřicha Hrozného Ministerstvu školství a národní osvěty ze dne 9. května 1927, který tvořil přílohu k dopisu proděkana Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, čís. 3068 F. F. 1926/27 ze dne 21. května 1927.

Podepsaný zanechal totiž ještě v Cařihradě značné množství starožitností, vykopaných v Malé Asii na Kültepe, a chtěl by je takto dopravit do Prahy.

Současně prosí, aby o věci byl vyrozuměn konsulát cařihradský a vyslanectví angorské [pozn. autora: ankarské].

*Vzdávaje předem již své nejhlubší díky, znamenám se v dokonalé úctě.*³⁹⁷

2.4.2 Bedřich Hrozný v Orientu 1934

2.4.2.1 Žádost o podporu cesty

Bedřich Hrozný požádal v dubnu 1934 o audienci u prezidenta republiky T. G. Masaryka.³⁹⁸ Chtěl prezidentovi věnovat výtisk svých posledních prací o hieroglyfické chetitštině a zároveň jej hodlal požádat o finanční pomoc³⁹⁹ pro svou další plánovanou cestu do Orientu.⁴⁰⁰ Tuto cestu financovali například Ministerstvo zahraničních věcí, Tomáš Baťa a firma Škoda.⁴⁰¹

Bedřich Hrozný napsal prezidentovi republiky dne 16. dubna 1934 dopis (přílohy 149–150),⁴⁰² ve kterém ho žádal o laskavé povolení vyplatit 33 000 Kč na pětiměsíční cestu do Turecka, Sýrie, Iráku a Persie, kam se chtěl vypravit koncem června uvedeného roku. Do Persie byl Bedřich Hrozný v únoru 1934 oficiálně pozván perským Ministerstvem

³⁹⁷ Ibid., Opis dopisu Bedřicha Hrozného zasláný na Ministerstvo zahraničních věcí ze dne 20. června 1927.

³⁹⁸ Audiece doporučená s tím, že prezidenta republiky budou nové informace o chetitské kultuře zajímat, byla naplánována na 21. dubna 1934, 11:00 hod na Pražském hradě.

Pozn.: Doklady o uskutečnění tohoto setkání se mi v Archivu Kanceláře prezidenta republiky v Praze nepodařilo dohledat.

³⁹⁹ Na jednu stranu Bedřich Hrozný sháněl finanční prostředky na svou cestu do Orientu, na druhou stranu je však později odmítnul, a to na Ministerstvu školství a národní osvěty. K tomu se dovídáme: „K zaslánému návrhu se oznamuje, že profesor Dr. Bedřich Hrozný telefonickým oznámením v ministerstvu školství a národní osvěty od své žádosti za udělení příspěvků z prostředků ministerstva školství a národní osvěty na cestu do Orientu upustil.“

Dle mého soudu tak pravděpodobně učinil z toho důvodu, že byl již definitivně rozhodnutý, přece jen odmítnout návštěvu Persie, jak je uvedeno níže.

ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný, dopis z Ministerstva školství a národní osvěty zasláný děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Věc: Praha, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, prof. Dr. Bedřich Hrozný, žádost za cestovní podporu na vědeckou cestu do Orientu, č. j.: 52903/34-IV/1, ze dne 25. srpna 1934.

⁴⁰⁰ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný, 1923–1951, karton 372, inv. č. 1911. Záznam pod označením A 438/34.

⁴⁰¹ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd, s. 179.

školství *Ministère Impérial de l'Instruction Publique* a perskou archeologickou společností *Société Açaré-Mélli (Société pour la conservation des Monuments Historiques Nationaux)* v Teheránu, aby se zúčastnil oslav tisícího výročí narození perského básníka Firdausího, které se měly konat v září a říjnu v Teheránu a v Tussu (*příloha* 151).⁴⁰³ Bedřich Hrozný svůj požadavek na cestu zdůvodnil mj. slovy: „Čestnému pozvání tomuto by podepsaný rád vyhověl a pokládá též za mravní povinnost ČSR, zúčastniti se těchto oslav, a to tím spíše, že naše republika je v Orientě, kde je žurnalistika ještě málo vyvinuta, ještě málo známa.“⁴⁰⁴ V rámci této cesty chtěl Bedřich Hrozný také podniknout výzkumnou cestu v Turecku a Sýrii, a to v zájmu chetitologických studií. Bedřich Hrozný rovněž hodlal provést sondáže na dvou místech v Turecku, kde se dle jeho mínění pravděpodobně nacházely hroby chetitských knížat; konkrétní místa sondáží však neuvedl.

Výši požadované částky Bedřich Hrozný zdůvodnil tím, že jen cesta do Persie⁴⁰⁵ a zpět autobusy a vlaky III. třídy dle sdělení Čedoku stála 10 000 Kč. Dále poukázal na nutnost speciální výzbroje pro pohyb v pouštích a v pohoří Tauru, na fotografický materiál, ale také na platby dělníkům a jejich pracovní nástroje. Ještě na platy pro komisaře a žandarmy, kteří bývali pověřováni syrskou či tureckou vládou k ochraně cestujících.⁴⁰⁶

V souvislosti s touto cestou se uskutečnila audience u prezidenta T. G. Masaryka v pátek dne 27. dubna v 11 hod.,⁴⁰⁷ přičemž Bedřichovi Hroznému byla finanční pomoc na jeho cestu do Orientu přislíbena. T. G. Masaryk Bedřichovi Hroznému ve věci získání

⁴⁰² AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný (1923–1951), karton 372, inv. č. 1911. Dopis Bedřicha Hrozného zasláný prezidentovi republiky dne 16. dubna 1934.

⁴⁰³ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 2, inv. č. 2/1- 18. Pozvánka pro Bedřicha Hrozného na oslavy tisícího výročí narození perského básníka Firdausího, kterou odeslal A. A. Hekmat ze dne 28. února 1934.

⁴⁰⁴ Ibid., Dopis pod označením D 3684/34.

⁴⁰⁵ Bedřich Hrozný měl nejdříve v plánu v rámci uvedené cesty po Orientu navštívit i Persii, jak bylo zmíněno výše. Z této návštěvy však nakonec sešlo. Sice již byl na oficiálním seznamu 42 pozvaných zahraničních osob na oslavy tisícího výročí narození perského básníka Firdausího, které trvaly dva týdny, avšak cestou československého vyslanectví se z uvedené akce omluvil (*přílohy* 152–155).

Dle mého soudu tak Bedřich Hrozný učinil, protože mu bylo vzácnější strávit více než dva týdny raději v Turecku, kde mohl bádát, tak říkajíc „ve svých vodách“, než aby se účastnil oslav v Persii.

AMZV. Fond III. sekce (1918–1939), karton 831, inv. č. 28. Reprezentace – oslavy v cizině, spisový obal Persie. Zpráva československého Chargé d'affaires z Teheránu zasláná na Ministerstvo zahraničních věcí, č. j. 1.441/34, ze dne 17. září 1934. Věc: Oslavy tisíciletí Firdausího v Persii, č. j. 8468/III-2/35 ze dne 21. ledna 1935.

⁴⁰⁶ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný, 1923–1951, karton 372, inv. č. 1911. Dopis pod označením D 3684/34.

⁴⁰⁷ Uvedená schůzka byla plánovaná původně na sobotu 21. dubna, avšak prezident T. G. Masaryk změnil dispozice.

dalších finančních prostředků na tuto cestu doporučil obrátit se také na bankovní kruhy, přičemž konkrétně doporučil generálního ředitele Dra. Preise.⁴⁰⁸

Po zmíněné schůzce Kancelář prezidenta republiky čekala na zprávu z Ministerstva školství a národní osvěty, a když nepřicházela, byl telefonicky kontaktován Jindřich Hrozný, bratr Bedřicha Hrozného s tím, že byl požádán o sdělení stavu věci. Dále se dovídáme mj. i o tom, že Bedřich Hrozný neměl na straně profesorského sboru tzv. „na růžích ustláno“. K této věci se dočítáme: *„Jmenovaný mi sdělil, že, bohužel, věc potrvá ještě delší dobu, ježto bude nutno zaslati spis Ministerstva financí se žádostí o souhlas k výplatě podpory. Upozorňuje, že Dr. Rypka dostal od Ministerstva školství nedávno podporu 10 000 Kč, a to, také na vědeckou cestu do Orientu. Doufá, že Ministerstvo školství dá jeho bratrovi aspoň 5 000 Kč. Důvěrně upozorňuje, že profesorský sbor není prý prof. Dr. Hroznému právě nakloněn.*⁴⁰⁹

Nakonec Bedřich Hrozný obdržel od prezidenta T. G. Masaryka 15 000 Kč. K tomu se nám dochovala rukou psaná poznámka: *„Pan president rozhodl poskytnout prof. Hroznému příspěvek 15 000 (patnáct) Kč, aby – dá-li mu Ministerstvo školství pouze 5 000 Kč – byla jeho cesta zajištěna.*“⁴¹⁰

2.4.2.2 Kopírování nápisů v hieroglyfické chetitštině

Bedřich Hrozný okopíroval a ofotil na skalách, stélách, oltářích a dalších místech celkem 86 nápisů hieroglyfické chetitštiny, ke kterým patří například nápisy v horské vesnici v Topadě (*příloha* 156) či nedaleko vesnice Suvasy, které byly sice již dříve publikovány, ale Bedřich Hrozný si je, spoléhaje na svou pečlivost při přepisu, díky níž již i některé své dřívější opisy opravil, chtěl okopírovat sám. Otisky některých starých nápisů pořizoval Bedřich Hrozný také v Archeologickém muzeu v Cařihradě.⁴¹¹

AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný, 1923–1951, karton 372, inv. č. 1911. Záznam ze dne 20. dubna 1934, č. A 4820/34.

⁴⁰⁸ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný, 1923–1951, karton 372, inv. č. 1911. Písemné poznámky Pro domo: č. D 3684/34.

⁴⁰⁹ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný, 1923–1951, karton 372, inv. č. 1911. Úřední připomínka č. D 5599/34. Předmět: Prof. Dr. Bedřich Hrozný v Praze – žádost o podporu na vědeckou cestu do Orientu.

⁴¹⁰ Ibid.

⁴¹¹ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 179–181.

V Cařihradě Bedřich Hrozný pobyl více než dva měsíce; denně pracoval v Archeologickém muzeu nad Zlatým Rohem.⁴¹²

Bedřich Hrozný navštívil na šest týdnů taktéž Ankaru. Ubytoval se nedaleko zřícenin římského chrámu Augustea.⁴¹³ V těchto prostorách byly prozatím ukládány chetitské starožitnosti, shromažďované tureckou vládou z celého území. Bedřich Hrozný zde každý den pracoval pod širým nebem a kopíroval další chetitské hieroglyfické nápisy; věnoval se především nápisům, jež nebyly do té doby publikovány (*příloha* 157).⁴¹⁴

Po skončení svých prací a zpracování nápisů hieroglyfické chetitštiny⁴¹⁵ vydal Bedřich Hrozný třísvazkovou práci o tomto jazyce pod názvem *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques*,⁴¹⁶ obsahující kromě seznamu znaků a mluvnice také přepisy a překlady textů a zároveň i autografie 45 monumentálních nápisů. Ve svém díle Bedřich Hrozný pojednal také o práci svých předchůdců, kteří usilovali o rozluštění tohoto jazyka a kterým se i podařilo některé segmenty přeložit.⁴¹⁷ Přepisy nápisů, provedené Bedřichem Hrozným,

⁴¹² MÚA AV ČR. Osobní fond Bedřich Hrozný. Zn. fondu 309, karton 4, sign. III. b), inv. č. 118. Strojopis přednášky Bedřicha Hrozného na téma „*Napříč Tureckem po stopách hieroglyfických Chetitů*“, 5 stran textu. Termín přednášky v Českém Rozhlase byl naplánován na 4. ledna 1935.

⁴¹³ Jedná se o text *Res Gestae divi Augusti* známý jako *Monumentum Ancyranum*, vydala jej COOLLEY Alison E. (ed), *Res Gestae Divi Augusti*, Cambridge: Cambridge University Press 2009.

⁴¹⁴ MÚA AV ČR. Osobní fond Bedřich Hrozný. Zn. f. 309, sign. III. b), inv. č. 119. Strojopis přednášky Bedřicha Hrozného na téma „*Šest týdnů v Ankaře*“, 5 stran textu. Termín přednášky v Českém Rozhlase byl naplánován na 14. února 1935.

⁴¹⁵ Bedřich Hrozný nekopíroval nápisy v hieroglyfické chetitštině pouze v Orientu, ale odcestoval kvůli tomu i do Paříže. Odsud potřeboval jeden nápis, jenž se nalézal v Louvru, který by okopíroval a vydal jeho fotografii. Fotografie tohoto nápisu již byla sice jednou vydána, avšak byla provedena ve velmi špatné kvalitě.

Bližší ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Dopis Bedřicha Hrozného zasláný Ministerstvu školství a národní osvěty dne 19. října 1932, v němž žádá o povolení cestovní podpory ve výši 2 000 Kč za účelem třítýdenní studijní cesty do Paříže.

⁴¹⁶ HROZNÝ, Bedřich: *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement, suivi d'une grammaire hittite hiéroglyphique en paradigmes et d'une liste d'hiéroglyphes. Livraison I.* Praha (Orientální ústav) – Paris (P. Geuthner) – Leipzig (Harrassowitz) 1933. 119 s., plates I–II.

HROZNÝ, Bedřich: *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement. Transcription et traduction de 41 des plus importantes inscriptions hittites hiéroglyphiques avec commentaire, Livraison II.* Praha 1934, s. 121–314, plates III–XVI.

HROZNÝ, Bedřich: *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement. Transcription et traduction de 45 inscriptions hittites hiéroglyphiques avec commentaire. Résultats d'un voyage en Asie Mineure et Syrie (Juillet – Novembre 1934). Avec 90 planches. Livraison III.* Praha 1937, s. 315–510, plates XVII–CVI.

⁴¹⁷ Bedřich Hrozný také usiloval o rozluštění hieroglyfické chetitštiny. Výsledky Hrozného bádání při luštění hieroglyfické chetitštiny nedosáhly sice takového významu jako v případě klínopisné chetitštiny, přesto ale přesně určil indoevropský původ tohoto jazyka. Navíc správně rozluštil i několik hieroglyfů. K hieroglyfické chetitštině můžeme dodat, že ji nakonec rozluštil německý profesor Helmuth Theodor Bossert v roce 1953.

byly natolik pečlivé, že tato jeho práce se používá při studiu hieroglyfické chetitštiny dodnes.⁴¹⁸

Hrozného prací na luštění hieroglyfické chetitštiny se zabývá mj. kniha, kterou napsal GELB, Ignace Jay: *Hittite Hieroglyphs III*. (The Oriental Institute of The University of Chicago), 1942, dostupné z adresy <https://oi.uchicago.edu/sites/oi.uchicago.edu/files/uploads/shared/docs/saoc21.pdf>, citováno 17. dubna 2016.

Světové kulturní výročí UNESCO. Bedřich Hrozný 1879–1952. Nový Orient, XXXIV/5, 1979, s. 148–149.

K dnešním znalostem luvijského hieroglyfického písma blíže

<http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/encyklopedie.html>, s. v. *písmo, hieroglyfické*, citováno 9. března 2015.

Na rozluštění se podílel také Bossertův kolega STEINHERR Franz: Rainer Vollkommer, *Neue Sternstunden der Archäologie*, München: C. H. Beck 2006, dostupný z adresy https://books.google.cz/books?id=v8PQ_-3O6poC&pg=PA177&dq=Franz:+Rainer+Vollkommer,+Neue+Sternstunden+der+Arch%C3%A4ologie&hl=cs&sa=X&ei=mYz9VKqgEejCywPg9oCgCQ&ved=0CCAQ6AEwAA#v=onepage&q=Franz%3A%20Rainer%20Vollkommer%2C%20Neue%20Sternstunden%20der%20Arch%C3%A4ologie&f=false,

citováno 9. března 2015, s. 177–179.

Blíže HELLER, Jan, HRUŠKA, Blahoslav, CHARVÁT, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea, PEČÍRKOVÁ, Jana, PECHA, Lukáš, PROSECKÝ, Jiří, SADEK, Vladimír, SOUČEK, Vladimír, SOUČKOVÁ, Jana: *Encyklopedie starověkého Předního Východu*, Praha 1999, s. 56, heslo *Bossert, Helmuth Theodor*.

⁴¹⁸ ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1964, 2. vyd., s. 181–182.

2.5 ORIENTÁLNÍ ÚSTAV

2.5.1 První kroky k Orientálnímu ústavu

Alois Musil se poprvé zabýval Slovanským a Orientálním ústavem dne 6. prosince 1919, kdy byl pozván na schůzi na Ministerstvo zahraničních věcí. Zde se jednalo o zřízení Slovanského ústavu s orientální odbočkou. Schůzi řídil ministerský rada Dr. Bedřich Štěpánek a stanovy navrhl Lubor Niederle.⁴¹⁹ O dva dny později hovořil Alois Musil s prezidentem T. G. Masarykem, a ten mu nařídil, aby své zkušenosti z Orientu využil ve prospěch Československa. Prezident si však přál zřízení samostatného Orientálního ústavu, jenž měl na kulturním základě vybudovat hospodářské styky s Orientem, blízkým i dálným. Stejně cíle měl sledovat i Slovanský ústav. Ministr zahraničních věcí Edvard Beneš a ministr zahraničního obchodu Rudolf Hotowetz⁴²⁰ projevíli o zřízení obou ústavů značný zájem. Legační rada Dvořáček, tajemník Obchodní a živnostenské komory Zdenko Fafl⁴²¹ a Lubor Niederle společně s Aloisem Musilem vypracovali stanovy. Rudolf Hotowetz měl se souhlasem ministerské rady věnovat 3 000 000 Kč na stavbu společného domu a jeho zařízení, 2 000 000 Kč na společnou

⁴¹⁹ Prof. Dr. Lubor Niederle (*20. září 1865, Klatovy – †14. června 1944, Praha), archeolog, antropolog, etnograf, historik, spisovatel a malíř. Na České universitě Karlo-Ferdinandově se stal prvním profesorem prehistorické archeologie. Podílel se na pořádání Národopisné výstavy československé v Praze v roce 1895, zakladatel a ředitel Státního ústavu archeologického (1919–1924) a Slovanského ústavu (1928–1932).

Blíže <http://abicko.avcr.cz/archiv/2004/6/obsah/lubor-niederle-1865-1944-.html>, citováno 12. března 2015.

⁴²⁰ JUDr. Rudolf Hotowetz (*12. října 1865, Říčany – †16. srpna 1945, Praha). Po skončení 1. světové války se stal předsedou Československé vývozní a dovozní komise, v roce 1920 byl jmenován ministrem bez portfeje, kde řídil Úřad pro zahraniční obchod ve dnech 25. května 1920 až 15. září 1920, od 15. září 1920 do 26. září 1921 působil jako ministr průmyslu, obchodu a živností a také jako správce Úřadu pro zahraniční obchod.

Blíže <http://www.bibliothecaeconomica.cz/library/author/detail.aspx?id=Hotowetz,%20Rudolf&view=0>, citováno dne 13. února 2017.

⁴²¹ JUDr. Zdenko Fafl (*13. února 1881, Rokycany – †21. dubna 1961, Praha), působil jako tajemník a později ve funkci generálního sekretáře Obchodní a živnostenské komory, generální ředitel Exportního ústavu, řádný člen Orientálního ústavu, spisovatel v oblasti obchodní politiky. Důstojník francouzské čestné legie a nositel řádu sv. Sávy IV. třídy. K jeho pracím patří mj. *Vývoj a úkoly československé obchodní politiky* (1925), *Provádění obchodněpolitických usnesení mezinárodních konferencí* (1929), *Exportní ústav v cizině a u nás* (1934), *Struktura čsl. zahraničního obchodu* (1934).

Blíže <http://baila.net/autor/100639015/zdenek-fafl>, citováno 12. března 2015.

knihovnu a 2 500 000 Kč na cesty po slovanských a orientálních zemích. Každý ústav se měl skládat ze skupiny kulturní a skupiny hospodářské.⁴²²

Dne 14. června 1921 předložila československá vláda senátu Národního shromáždění zákon, na jehož základě měl být zřízen Slovanský a Orientální ústav.⁴²³ Dne 25. ledna 1922 pak již vyšel vlastní Zákon č. 27 o zřízení ústavu Slovanského a Orientálního. V § 2 bylo uvedeno: „*Orientální ústav jest samostatný a samosprávný ústav se sídlem v Praze, jehož účelem jest pěstovati a budovati vědecké a hospodářské styky s Orientem.*“⁴²⁴

Ustavení Orientálního ústavu však reálně vážlo a teprve v roce 1924 došlo k určitému posunu. Jednalo se o zřízení *Přípravného výboru pro Slovanský i Orientální ústav* do doby jmenování jejich řádných členů, což, jak se následně ukázalo, trvalo ještě několik dalších let. Pro oba ústavy tak byl vytvořen meziministerský výbor složený ze zástupců zúčastněných ministerstev, v jejichž čele stálo Ministerstvo zahraničních věcí. První schůze uvedeného výboru se konala dne 7. července 1924.⁴²⁵

2.5.2 Finance pro Orientální ústav

Dne 23. června 1921 byla sepsána zpráva, týkající se rozdělení jmění Národního fondu Masarykova, jenž v té době disponoval částkou 48 700 000 Kč.

Pro Orientální ústav byly vyčleněny, jak jsem již uvedl výše, 4 000 000 Kč, což je zhruba 8,2% z celkové částky.

Uvedené finance z Národního fondu Masarykova se nevyplácely z fondu všem a ihned, ale s ohledem na stav fondu byly vyžádané příspěvky čerpány postupně ve splátkách. Výše zmíněná celková částka nebyla vybrána do uvedené doby celá a obsahovala i finance slíbené, ještě nesplacené. Někteří dárci si vyhradili poskytovat slíbenou sumu postupně v několika letech, zavázali se dárcovstvím i na deset let a ne všichni svůj slib nakonec splnili. Asi třetina jmění byla složena v rakouských válečných půjčkách, které bylo potřeba konvertovat za jiné cenné papíry.

⁴²² MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Alois Musil: Orientální ústav. Opis článku z Venkova ze dne 18. února 1922.

⁴²³ *Literatura a věda (krátké zprávy)*. Národní listy, 15. června 1921, LXI/162, s. 5.

⁴²⁴ Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 11 (10. února 1922).

⁴²⁵ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Korespondence o založení Orientálního ústavu (prof. Alois Musil a dr. Zdenko Fafl). Opis dopisu Zdenka Fafla zaslaný Aloisovi Musilovi do Londýna dne 19. července 1924.

Již uvedené nebylo pro aktivity dobročinnosti nijak omezující, ani neznamenal, že by se s veřejným vybíráním příspěvků skončilo. Národní fond Masarykův existoval i nadále a jednotlivci a korporace měli i v dalším období možnost dobrovolně přispívat na veřejné potřeby kulturní, sociální a dobročinné. Mnoho žádostí o příspěvek z fondu bylo proto zpočátku odmítnuto anebo byly odkázány na pozdější dobu, v níž bylo možno očekávat další darované finance. Po rozdělení příspěvků zbyly ve fondu ještě peníze, našetřené nejen z úroků, ale i z konverze rakouských válečných půjček, přičemž další dary ještě následovaly.⁴²⁶

2.5.3 Rudolf Růžička a jeho námitky vůči Orientálnímu ústavu

Ve věci zřízení a řízení Orientálního ústavu se objevily námitky ze strany Rudolfa Růžičky⁴²⁷ z Univerzity Karlovy, který své názory prezentoval i cestou tisku.

V roce 1925 napsal Rudolf Růžička, že Orientální ústav může být organizován pouze v těsné souvislosti s budováním československé orientalistiky, přičemž její zdárný vývoj byl nezbytným předpokladem k prosperitě ústavu.

V nadcházejícím období měl Orientální ústav co nejvíce spolupracovat s ostatními institucemi fakult, aby tak orientalistika měla co nejdříve skutečné odborníky. Rudolf Růžička poukázal na fakt, že se v zahraničí budovala orientalistická studia s cílem uplatnit se v národohospodářské oblasti, a nikoli společnosti, které by měly neurčité a povšechné cíle. Například v berlínském Orientálním ústavu se po odchodu jeho prvního ředitele zrušilo direktoriální zřízení a v předsednictví se střídali členové kolegia. Uvedený stav měl být podle Rudolfa Růžičky jednoduchý a bez zbytečného okázalého aparátu, což bylo podle jeho názoru jediné správné řešení pro vědecké ústavy tohoto druhu. Rudolf Růžička k tomu dodal, že v československé orientalistice nenastal ještě ani vhodný čas na předběžné práce, natož na podniky s okázalým organizačním aparátem. Pro Orientální ústav se nemělo aplikovat řešení, které se jevilo vhodným pro Slovanský ústav – v oboru, jenž měl u nás dlouholetou tradici. Neexistovala potřeba ústavu, jehož jediným úkolem

⁴²⁶ Archiv KPR, fond KPR, inv. č. 1, Národní fond Masarykův – organizační záležitosti a předpisy, rozdělení jmění „Národního fondu Masarykova“ ze dne 23. června 1921.

Dále, opis dopisu Nejvyššího účetního kontrolního úřadu Kanceláři prezidenta republiky ze dne 7. ledna 1947.

⁴²⁷ Prof. PhDr. Rudolf Růžička (*6. listopadu 1878, Praha – †23. srpna 1957, Praha). Semitista a arabista. Byl žákem a pokračovatelem Rudolfa Dvořáka v semitistice a arabistice.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. *Růžička, Rudolf*, citováno 7. března 2015.

bylo vybudovat a organizovat v naší zemi orientalistické vědy s několika málo odborníky. Pokud měl Orientální ústav svému úkolu dostát, bylo dle Rudolfa Růžičky zapotřebí se mu plně věnovat a neměl se v žádném případě stavět na roveň Slovanskému ústavu. Ani nebylo na místě od něj toto požadovat. Dle jeho slov taková činnost s sebou nesla sebezapření, obětavost a měla se provádět bez osobních aspektů.⁴²⁸

2.5.4 Dohady při zřizování Orientálního ústavu

Vlastní zřízení Orientálního ústavu nepostupovalo tak, jak by si někteří lidé přáli. Doprovázely jej také mnohé dohady, jež byly řešeny i veřejně, cestou tisku.

Tajemník Obchodní a živnostenské komory Zdenko Fafl Aloisovi Musilovi v dopise z dubna 1927 sdělil, že v poslední době nastal v otázce Orientálního ústavu posun a při veškerém skepticizmu očekával krok vpřed. Rudolf Růžička podle Faflových slov naléhal na zúčastněná ministerstva svými přednáškami a články, v nichž chtěl dle svého plánu prosadit zřízení ústavu – měl v úmyslu jej přeměnit na „pouhou“ školu, přičemž zde hodlal brát za příklad pouze berlínský ústav, aniž by bral v potaz rozdílné poměry a potřeby obou zemí.⁴²⁹

V oné době mezi zúčastněnými ministerstvy došlo v souvislosti se zřízením Orientálního ústavu ke štěpení původních záměrů. V otázce Růžičkových návrhů Ministerstvo zahraničních věcí a Ministerstvo průmyslu, obchodu a živností odmítalo omezení Orientálního ústavu na školu a obě ministerstva trvala na původním plánu, tedy škole se zdůrazněním hospodářských aspektů oboru. Ministerstvo školství a národní osvěty se přiklánělo k návrhu Růžičkovu; zaslalo dopis Ministerstvu zahraničních věcí, v němž byla zdůrazněna v první řadě výchovná funkce obou ústavů, navržena případná novelizace zákona a veškerá agenda měla být převedena na Ministerstvo školství a národní osvěty.⁴³⁰

⁴²⁸ RŮŽIČKA, Rudolf: *O organizaci Orientálního ústavu se zřetelem k budování české orientalistiky vůbec*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 8. února 1925, ročník 65, výtisk 38, s. 11.

⁴²⁹ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Korespondence o založení Orientálního ústavu (prof. Alois Musil a dr. Zdenko Fafl). Opis dopisu Zdenka Fafly zaslaný Aloisovi Musilovi ze dne 14. dubna 1927.

⁴³⁰ Ibid.

Při přípravě dalších porad ohledně ustavení Orientálního ústavu se tak Ministerstvo zahraničních věcí ocitlo na rozpacích, neboť nevědělo, koho přizvat. Zdálo se obtížným přizvat Rudolfa Růžičku, protože by z ústavu hodlal udělat pouze školu. Pochopení pro danou věc bylo přisuzováno Bedřichovi Hroznému, jemuž však šlo především o možnost archeologického bádání. Zdenko Fafl uvažoval také o Aloisovi Musilovi, který se měl v létě 1927 vrátit domů z Ameriky. Do té doby by bylo dle Faflova názoru možné uvedenou záležitost protáhnout.⁴³¹

2.5.5 Bedřich Hrozný a Rudolf Růžička

Bedřich Hrozný s Rudolfem Růžičkou měli rozdílné postoje v souvislosti se zřízením Orientálního ústavu. Své osobní výtky a náměty si vzájemně vyměnili veřejně, prostřednictvím *Národních listů*.

V červnu 1927 měl Bedřich Hrozný ohledně zřízení Orientálního ústavu pochybnosti. V souvislosti se Slovanským ústavem sdělil, že by v něm měly být ustanoveny třída kulturní a třída národohospodářská. Při Orientálním ústavu poukázal na *tendence jistých stran*, sledujících přeměnu kulturní třídy výlučně, anebo aspoň převážně na třídu s rázem výchovným, přičemž by se zde jednalo pouze o pořádání jazykových kurzů a kurzů spojených s výukou reálií. Bedřich Hrozný pokládal za svou povinnost poukázat na pochybení v onom směru, což dle něj bylo v rozporu s platným zákonem. V tomto případě se jednalo o §2 zák. 27/1922 Sb., kde bylo uvedeno: „*Orientální ústav jest samostatný a samosprávný ústav se sídlem v Praze, jehož účelem jest pěstovati a budovati vědecké a hospodářské styky s Orientem.*“ Bedřich Hrozný tvrdil, že pokud by mělo být na Orientálním ústavu vědecké poznání po všech stránkách nahrazeno vyučováním moderních orientálních řečí a reálií, úkol ústavu by se tak velice zúžil a zůstal by značně ochuzen. Dodal také, že vzorem nemůže být ta či ona zahraniční instituce pěstující orientální řeči a reálie a nemající ve svém programu pěstování kulturních a národohospodářských styků s Orientem, což právě bylo důležitým bodem ustavení Orientálního ústavu v Praze. Bedřich Hrozný dle vlastních slov nevěděl, proč by měla ona velmi důležitá vědecká činnost v Orientálním ústavu ustoupit, zatímco v tom

⁴³¹ Ibid.

Slovanském měla být zachována. Tvrdil, že hlavním úkolem kulturní třídy Orientálního ústavu má být vědecké poznávání Orientu po všech jeho stránkách, včetně pěstování kulturních styků. Přitom by neměly panovat obavy, že nastane dublování v činnosti Orientálního ústavu a univerzitních stolic a seminářů. Naopak, měly se vzájemně doplňovat; na Univerzitě Karlově se vyučovala teorie a v Orientálním ústavu to měla být praxe. Bedřich Hrozný chtěl realizovat vědecký výzkum Orientu cestou systematických expedic, studijních cest a archeologických výzkumů, přičemž si byl vědom skutečnosti, že běžné finanční prostředky Orientálního ústavu k uskutečnění těchto cílů nemohly být postačující. Bedřich Hrozný poukázal na fakt, že Orient byl v některých svých částech velmi málo anebo nebyl vůbec prozkoumán, s čímž se sám na svých cestách nejednou setkal. Dále uvedl, že na svých výpravách nejednou narazil na osady či pahorky, které nebyly v mapách zaznamenány vůbec. Bedřich Hrozný též doporučoval rozvoj československých obchodních aktivit v Orientu. Během svých cest do Orientu Bedřich Hrozný potkal pouze dva československé obchodníky; orientální obchodní trh jako by prý pro Čechoslováky tehdy vůbec neexistoval. Doporučoval, aby zejména v Ankaře byl stálý obchodní zástupce, který by stát informoval o státních tureckých dodávkách.⁴³²

Proti výše uvedenému publikovanému vyjádření se o několik dní později nesouhlasně vyjádřil Rudolf Růžička. V souvislosti s tendencemi *jistých stran* Rudolf Růžička uvedl, že se jednalo o jeho úsilí realizovat český Orientální ústav. Skutečnost, že v posledním období, blíže nespecifikovaném, se na poradách kompetentních osob jednalo o zřízení Orientálního ústavu, bylo dle Rudolfa Růžičky právě zásluhou jeho několikaletého úsilí, v kterémž to byl osamocen. Jednal na zúčastněných ministerstvech a dalších úřadech, vyložil ústně i formou tiskových projevů podstatu a důležitost věci zřízení Orientálního ústavu a objasnil, jak by se dle jeho přesvědčení mělo postupovat, aby tato záležitost již byla dotažena do úspěšného konce. Rudolfovi Růžičkovi se podařilo podle jeho slov uvést v činnost jednání o Orientálním i Slovanském ústavu. Vše mělo být jeho zásluhou. Ve vztahu k ostatním odborníkům v oblasti orientalistiky sdělil, že se jeho snaha pro spolupráci setkala s pasivitou i s negací.

⁴³² Ibid., tisková problematika a korespondence o založení Orientálního ústavu. HROZNÝ, Bedřich: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 5. června 1927, LXVII/154, s. 11.

Rudolf Růžička k tomu dodal, že to bylo již téměř osm let, kdy byl předložen projekt na vytvoření Orientálního ústavu s dalekosáhlými cíli a složitým organizačním aparátem. Jeho vadou byla dle Růžičkova soudu zevní okázalost reprezentačních funkcí členů Orientálního ústavu a nebyly brány v potaz skutečné možnosti a potřeby státu. Vzorem projektu nebyl žádný osvědčený obdobný ústav v zahraničí, jako například berlínský Orientální ústav se čtyřicetiletou zkušeností, ale válečná vídeňská improvizace, která již zanikla. Rudolf Růžička pokračoval slovy: „*Je přirozeno, že takovýto Orientální ústav u nás skutečně být nemůže. Tento projekt Orientálního ústavu jest to, s nímž opětovně ve svém článku vystupuje p. prof. Hrozný.*“⁴³³

Rudolf Růžička během svých jednání hovořil o tom, že zřízení Orientálního ústavu je problémem především organizačním a konstruktivním. Bylo pouze zapotřebí si určit, jaké síly a prostředky byly po ruce a s tím související cíle nejbližší; po jejich realizaci by se pak postupovalo dále. Problémem mělo být, jak prostředky a síly shromáždit a soustředit na nejbližší cíle. Zároveň měly být z projektu vyloučeny dobrodružné živly a ti, kteří sledovali své osobní cíle. Rudolf Růžička říkal, že když jsou na Univerzitě Karlově podmínky pro výuku orientalistiky z hlediska filologicko-historického, pak je také oprávněným požadavkem, aby vše v oblasti teoretických disciplín (včetně systematických expedic, studijních cest a archeologických vykopávek) spadalo pod univerzitní instituce. Orientální ústav, stejně jako v obdobných ústavech v zahraničí, se měl zabývat pouze současným Orientem a měl zužitkovat svou činnost na vědecké bázi pro budování styků s touto oblastí. Rudolf Růžička sdělil, že nikde v zahraničí neexistuje tak monstrózní podnik s tolika nestejnorodými cíli, jako dosavadní projekt hájený Bedřichem Hrozným. Orientální ústav neměl být dle Rudolfa Růžičky zatěžován úkoly, které náleží zcela jinému. A pokud by se tak stalo, viděl Rudolf Růžička tento krok realizovatelný pouze na papíře. Skutečný vývoj měl vést k tomu, že by instituce patřící Orientálnímu ústavu byly časem pohlceny institucemi univerzitními, čímž by Orientální ústav zanikl.

Za neúčelné viděl Rudolf Růžička také vlastní dělení Orientálního ústavu na kulturní a národohospodářskou třídu. V národohospodářské třídě by podle něho nezasedli odborníci, ale pouze zájemci, sledující toliko osobní zájmy, což by se neslučovalo s posláním ústavu. Orientální ústav se měl dle Růžičkova plánu rozdělit

⁴³³ Ibid., RŮŽIČKA, Rudolf: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 12. června 1927, LXVII/160, s. 11.

na oddělení podle jednotlivých oblastí v Orientu. Materiál ke každé oblasti měli zpracovávat odborníci po všech stránkách erudování. Stejně jako tomu bylo na podobných institucích v zahraničí – jako příklad uvedl leningradský Orientální institut.

Rudolf Růžička usiloval o to, aby se Orientální ústav nestal pouhou společností, jejíž členové by nenesli žádnou osobní zodpovědnost za činnost ústavu. Chtěl, aby úkolem ústavu bylo systematicky vytvářet typ člověka, který by byl věcně i jazykově kvalifikovaný v oblasti styků s Orientem. Rudolf Růžička uvedl, že původní projekt českého Orientálního ústavu se ukázal být neuskutečnitelným. Bedřich Hrozný nebral dle Růžičkových slov v potaz reálné možnosti a nebylo ani jasné, zač chtěl Bedřich Hrozný nést osobní zodpovědnost, přičemž stránka osobní byla na úkor věci samé i ostatních pracovníků. Rudolf Růžička dále tvrdil, že Bedřich Hrozný si měl být vědom neproveditelnosti svých návrhů, což mělo vycházet z poslední věty jeho článku, kde uvedl: „*Než zdá se mi býti racionelním, počítati raději s programem menším (eventuelně i rozsáhlý program hořejší poněkud zredukovati) a teprve během doby jej rozšiřovati.*“⁴³⁴ K výhradám vůči plánovanému Orientálnímu ústavu přidal Rudolf Růžička ještě následující slova: „*Chce-li se ale u nás navazovati styky s Orientem pomocí Orientálního ústavu, sestávajícího z převážné části z laiků a diletantů, pak jest lépe ústav takovýto, jenž by náš stát mohl na dlouhá leta v celém Orientě zdiskreditovati, zejména při nynějším paroxysmu*“⁴³⁵ *orientálního nacionalismu, vůbec nezřizovati.*“⁴³⁶

Bedřich Hrozný na výše uvedená slova Rudolfa Růžičky reagoval, že si byl vědom toho a nikdy se tím netajil, že při nedostatku odborných sil, kterých u nás bude v tomto oboru vždy málo, nebude moci Orientální ústav rozvíjet okázalou činnost, s jakou se na začátku vytváření Orientálního ústavu počítalo. Bedřich Hrozný chtěl dle svých slov v článku z 5. června 1927 zachránit v průběhu tehdejšího zřizování ústavu aspoň to, co bylo možné. Bedřich Hrozný byl toho názoru, že při malém počtu odborníků by byl Orientální ústav za daných poměrů myslitelný pouze za spolupráce všech odborníků,

⁴³⁴ Ibid., HROZNÝ, Bedřich: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 5. června 1927, LXVII/154, s. 11.

⁴³⁵ *Paroxysmus* – záchvat, popř. nadměrné a náhlé vystupňování projevů choroby.

Blíže <http://www.slovník-cizích-slov.cz/paroxysmus.html>, citováno 5. října 2018.

⁴³⁶ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Tisková problematika a korespondence o založení Orientálního ústavu., RŮŽIČKA, Rudolf: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 12. června 1927, LXVII /160, s. 11.

bez vyloučení jakýchkoliv oborů. Bedřich Hrozný se tehdy dozvěděl, že se na zodpovědných místech hovořilo o možnosti zřídit Orientální ústav pouze jako ústav výchovný. Proto navrhnul takový plán činnosti ústavu, kde by bylo možné uplatnit všechny orientalistické obory, včetně národohospodářských kruhů, ze kterých plynuly finanční prostředky do Národního fondu Masarykova a z něho poté mj. i do Orientálního ústavu. Přitom Bedřich Hrozný pamatoval také na Rudolfa Růžičku školou živých jazyků, kde mohl uplatnit potřeby svého oboru. Podle slov Bedřicha Hrozného se Rudolf Růžička nespokojil se školou živých jazyků, ale chtěl Orientální ústav celý. Rudolf Růžička dle Hrozného slov odmítal součinnost teoretických orientalistických odborů s národohospodářskou třídou a požadoval zřízení Orientálního ústavu podle vzoru berlínského Semináře pro orientální řeči; ne ale Orientálního ústavu, jak jej Rudolf Růžička nazýval. Bedřich Hrozný dodal, že pokud by k tomu došlo, stal by se Orientální ústav pouze školou pro moderní řeči a reálie Orientu, přičemž by tak kulturní a národohospodářské styky byly odsunuty na vedlejší kolej. Berlínský seminář neměl ve svém programu to, co požadoval Bedřich Hrozný pro Orientální ústav, neboť tento seminář byl vytvořen pro říši se šedesáti miliony obyvatel, která měla své kolonie a potřebu velkého počtu koloniálních úředníků, přičemž toto vše ČSR chybělo. Na vytvoření takového ústavu tudíž u nás nebyl prostor. Rudolf Růžička dle Bedřicha Hrozného vylučoval ze svých záměrů teoretické odborníky a praktickou národohospodářskou činnost. Bedřich Hrozný ještě dodal, že pokud u nás nebude instituce pěstující praktické styky s Orientem, předpokládá malý zájem veřejnosti o zmíněnou oblast.

Bedřich Hrozný usiloval o to, aby program Orientálního ústavu byl pružný a široký, neboť si byl vědom skutečnosti, že u nás v tomto oboru bude málo orientalistických odborníků na slovo vzatých. A tak hodlal zajistit, aby se v ústavu mohla uplatnit každá síla; proto počítal mj. také s geografy, přírodovědci a národohospodáři. Tvrdil také, že pokud by se mezi zúčastněnými činiteli nenašla shoda, dobrá vůle a porozumění pro cizí názory, tak Orientální ústav i s nejlepším programem selže. Na závěr uvedl, že tímto již diskuzi ohledně Orientálního ústavu považuje za ukončenou.⁴³⁷

⁴³⁷ Ibid., HROZNÝ, Bedřich: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 19. června 1927, LXVII /167, s. 11.

Rudolf Růžička na to konstatoval, že mu Bedřich Hrozný nedal odpověď na otázku, za co hodlá převzít osobní zodpovědnost v Orientálním ústavu a jakou část organizačních prací bude vykonávat. Článek Bedřicha Hrozného podle Rudolfa Růžičky nepřinesl nic pozitivního, byl negativní, bezobsažný a jevil rozpaky. Rudolf Růžička odmítal, že by vylučoval některé obory a odborníky z Orientálního ústavu. Naopak chtěl, aby každý obor i odborník měli v ústavu své místo. Odmítl také slova Bedřicha Hrozného, že by chtěl celý Orientální ústav pro sebe. Ohledně jeho označení „Orientální ústav berlínský“ sdělil, že to tak napsal pro stručnost a upozornění na správný název této instituce ze strany Bedřicha Hrozného považoval za zbytečné. V otázce vědeckého výzkumu Orientu a pěstování kulturních a národohospodářských styků s Orientem Rudolf Růžička napsal, že se rozumí samo sebou, že se tak ve větším měřítku bude dít, ale až později, až u nás budou erudovaní pracovníci, kteří budou konkurovat odchovancům zahraničních ústavů. Kdyby si podle Rudolfa Růžičky Bedřich Hrozný prostudoval německou literaturu, zjistil by, že tamní berlínský ústav měl v programu pěstování kulturních a národohospodářských styků, ale prováděl tuto činnost prostřednictvím interních a externích spolupracovníků a svých absolventů. Zároveň opomněl fakt, že berlínský ústav měl I. oddělení orientální a II. oddělení koloniální.

Rudolf Růžička k tomu ještě dodal, že pokud měl vzniknout životaschopný Orientální ústav, tak by jeho organizace musela být přizpůsobena skutečným potřebám a možnostem a muselo by být vyloučeno vše dobrodružné a hazardující.

Takto publikovanou a komentovanou názorovou rozrůzněnost na zřízení nové instituce a svou diskuzi, stejně jako Bedřich Hrozný, na závěr svého příspěvku ukončil. Redakce *Vzdělávací přílohy Národních listů* tímto článkem diskuzi rovněž ukončila.⁴³⁸

K výše uvedeným výroky Rudolfa Růžičky se vyjádřil také František Lexa. Uvedl, že jak podle Aloise Musila, tak i Rudolfa Růžičky, byla egyptologie, jakožto teoreticko-historický předmět, z programu Orientálního ústavu vyloučena. Přitom podle jeho slov nebyl do 15. června 1927 nikým, ani soukromě a ani úředně dotázán na své

⁴³⁸ Ibid., RŮŽIČKA, Rudolf: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 26. června 1927, LXVII/174, s. 11.

mínění o ústavu. Tak se poznámka o pasivitě či negaci jiných orientalistických odborníků nemohla týkat jeho.⁴³⁹

Rudolf Růžička však tvrzení Františka Lexy popřel. František Lexa se měl podle něho zúčastnit oficiální schůze všech orientalistů, jíž předsedal Josef Zubatý, uskutečněné několik dní po smrti Rudolfa Dvořáka, v únoru 1920. Zde se jednalo výhradně o Orientální ústavu. O věci Orientálního ústavu měl Rudolf Růžička s Františkem Lexou hovořit několikrát osobně, přičemž František Lexa prohlásil, že pokud by za ním někdo s Orientálním ústavem přišel, tak by řekl, že na takové věci nemá čas. Rudolf Růžička v tomto směru tedy upustil od dalších pokusů o spolupráci s Františkem Lexou. Rudolf Růžička doplnil, že když hovořil o pasivitě a negaci jiných orientálních odborníků, tak tím měl na mysli právě Františka Lexu.⁴⁴⁰

2.5.6 Změny v původním účelu Orientálního ústavu

Původní účel Orientálního ústavu, jak jej zamýšlel Alois Musil a později i Rudolf Hotowetz, byl ohrožen jednak ze strany Rudolfa Růžičky, tak i Přípravného výboru pro Slovanský i Orientální ústav.

V průběhu příprav ustavení Orientálního ústavu došlo ke změnám v návrhu stanov, v nichž bylo nakonec vynecháno rozdělení na odbor kulturní a hospodářský, čímž mělo vzniknout jedno těleso, jež mělo sledovat kulturní a hospodářské cíle. Dle slov Zdenka Fafla se tak stalo pravděpodobně proto, že se ministerstva zmíněnou cestou chtěla vyhnout řešení plánů Rudolfa Růžičky, které byly v rozporu s původním plánem. Uvedená otázka tak měla být pravděpodobně přenechána k rozřešení až novými členy ústavu.

Přípravný výbor pro Slovanský i Orientální ústav se k ministerstvům obrátil s návrhem, jehož obsahem byla organizace a úprava působnosti ústavu. Výbor ve své podstatě přijímal návrhy Rudolfa Růžičky na oficiální ústav a zároveň sledoval cíl strhnout na sebe skutečnou hospodářskou činnost, přičemž Orientálnímu ústavu by byla ponechána pouze činnost výchovná. Přípravný výbor zároveň počítal s tím, že bude také moci využít finanční prostředky Orientálního ústavu.

⁴³⁹ Ibid., LEXA, František: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy, 18. června 1927, LXVII/166, s. 4.

⁴⁴⁰ Ibid., RŮŽIČKA, Rudolf: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Datum neuvedeno.

Stanovisko ministra školství a národní osvěty Milana Hodži⁴⁴¹ zůstalo v uvedené době Zdenkovi Faflovi nejasné, neboť na jednu stranu Milan Hodža projevil ve věci praktických otázek Orientálního ústavu porozumění, ale na druhou stranu byl předsedou Přípravného výboru pro hospodářské a kulturní styky s Orientem. Zdenko Fafl dodal, že pokud by byl Orientální ústav nakonec zřízen jako škola orientálních jazyků a reálií, přestal by mít o tuto záležitost zájem, stejně jako další zástupci hospodářských kruhů.⁴⁴²

Alois Musil chtěl, aby se Zdenko Fafl svým vlivem zasadil o zřízení Orientálního ústavu podle primárního plánu. Tedy zachovat původní stanovy aspoň pro první roky jeho existence. Zkušenost měla dle Aloise Musila být poté nejlepší učitelkou.

Alois Musil doplnil, že s ním o Orientálním ústavu nikdo nejednal. Pouze Bedřich Hrozný mu napsal, že s ústavem nechce mít nic společného.⁴⁴³ Aloisovi Musilovi bylo dle jeho slov do pláče, když četl nové stanovy Orientálního ústavu. Byly to podle něj otřepané fráze, pouze „*plevy bez zrna*“.⁴⁴⁴

2.5.7 Ustavení Orientálního ústavu a jeho počátky

Orientální ústav se nakonec dočkal svého skutečného vzniku; jednání s mnoha různými peripetemi nakonec trvala od r. 1919, kdy se uskutečnila první schůzka, až do 1. března 1928.

⁴⁴¹ Prof. PhDr. Milan Hodža (*1. února 1878, Sučany – †27. června 1944, Clearwater, Florida, USA), ministr unifikací, ministr školství, ministr zahraničí, a v období od 5. listopadu 1935 do 22. září 1938 předseda československé vlády. Jeho vláda padla kvůli přijetí Nóty francouzské vlády, týkající se odevzdání pohraničního území Německu. 29. září 1938 pak následovala Mnichovská dohoda, kdy se představitelé Velké Británie, Francie, Německa a Itálie dohodli, bez přímé účasti českých představitelů, že Československo musí Německu odevzdat své pohraničí, kde žili Němci.

Bližší <http://www.libri.cz/databaze/kdo18/search.php>, s. v. *Hodža, Milan*, citováno 13. března 2015.

⁴⁴² *Ibid.*, korespondence o založení Orientálního ústavu (prof. Alois Musil a dr. Zdenko Fafl). Kopie dopisu Zdenka Fafly zaslaný Aloisovi Musilovi dne 24. listopadu 1927.

⁴⁴³ I když Bedřich Hrozný napsal Aloisovi Musilovi, že s Orientálním ústavem nechtěl mít nic společného, nebylo tomu tak pořád. Bedřich Hrozný poslal Aloisovi Musilovi v lednu 1926 korespondenční lístek s následujícím textem: „*Mně by se jednalo pouze o to, aby se OÚ uskutečnil za souhlasu všech orientalistů (řádných profesorů), tedy i Vašeho. Myslím, že by pro nás všechny bylo přijatelné, kdyby všem našim odborům byla zajištěna rovnoprávnost, tak aby všechny tyto tři odbory mohly se stejným způsobem uplatnit. Kdyby to bylo možné, svolal bych poradu nás tří a působil bych i na prof. R.[ůžičku], aby se [slovo nečitelné] a nepůsobil snad obtíž. Myslím, že by to nebylo nesnadné.*“

Bližší LA PNP. Pozůstalost (fond) Alois Musil č. 169/57. Korespondenční lístek Bedřicha Hrozného zaslaný Aloisovi Musilovi dne 31. ledna 1926.

⁴⁴⁴ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Korespondence o založení Orientálního ústavu (prof. Alois Musil a dr. Zdenko Fafl), dopis Aloise Musila zaslaný Zdenkovi Faflovi z New Yorku dne 7. prosince 1927.

Ustavující schůze, týkající se zřízení Orientálního ústavu, vycházející z tehdejšího zákona, se uskutečnila 1. března 1928 v zasedací síni pražské obchodní komory. Mezi zúčastněnými byli zástupci československých učených společností, vysokých škol, obchodních a průmyslových kruhů a téměř všichni členové Orientálního ústavu, které jmenoval prezident republiky T. G. Masaryk. Oním dnem se Orientální ústav dostal do administrativní péče Ministerstva školství a národní osvěty, přičemž byla přislíbena i součinnost Ministerstva zahraničních věcí. Předsedou Orientálního ústavu byl zvolen Rudolf Hotowetz a místopředsedou Bedřich Hrozný.⁴⁴⁵

Počátky Orientálního ústavu byly spjaty také s Šubertovou restaurací⁴⁴⁶ nedaleko Staroměstské radnice v Praze, kde se členové kulturního odboru Orientálního ústavu scházeli, neb tehdy ještě neměli jiného vhodnějšího místa.

Egyptolog František Lexa si k tomu v roce 1929 zaznamenal: „5. 3. *schůzka orientalistů: Hr.[ozný], Lexa, Pert.[old], Ryp.[ka], Tau.[er] Prof. Hrozný rozdílí první číslo Arch.[ivu] or.[ientálního]*.“⁴⁴⁷ Na uvedené schůzce Bedřich Hrozný rozdělil první číslo jejich časopisu, pod názvem *Archiv Orientální, Journal of the Czechoslovak Oriental Institute, Prague*. Sestaven byl Bedřichem Hrozným ve spolupráci s Jánem Bakošem, Jaroslavem Černým,⁴⁴⁸ Josefem Dobiášem,⁴⁴⁹ Adolfem Grohmannem,⁴⁵⁰ Vincencem

⁴⁴⁵ Ibid., tisková problematika a korespondence o založení Orientálního ústavu. *Ustavující schůze Orientálního ústavu*. Národní politika, 2. března 1928, XLVL/62, s. 4.

⁴⁴⁶ Zmíněná Šubrtova restaurace (tehdy se jednalo i o kavárnu), dnes již neexistuje. Jedná se zde nyní o restauraci a hotel U Prince, na adrese Staroměstské náměstí 460/29.

Pozn.: V Chytilově Adresáři hl. m. Prahy z r. 1924 je uvedeno jméno Šubrt (psáno bez „e“) Antonín. Kdežto František Lexa si do svého notesu poznamenal Jednatelskou agendu po nočním návratu z restaurace Šubertovy, psáno s „e“.

CHYTIL, Alois: *Chytilův Adresář hl. m. Prahy. Část 2. Úřady, ústavy, korporace, podniky družstevní, peněžní, průmyslové, obchodní a živnostenské*. Praha 1924, s. 432.

⁴⁴⁷ OBUCHOVÁ, Eubica: *Nové objevy ze starého Egypta na stránkách Archivu orientálního*. K tomu blíže <http://abicko.avcr.cz/archiv/2002/9/obsah/nove-objevy-ze-stareho-egypta-na-strankach-archivu-orientalniho.html>, citováno 6. května 2013.

⁴⁴⁸ Prof. PhDr. Jaroslav Černý (*22. srpna 1898, Plzeň – †29. května 1970, Oxford), egyptolog. V roce 1925 odcestoval do Egypta na stipendijní pobyt, kde se účastnil francouzských archeologických vykopávek a podílel se na přípravě úplného vědeckého katalogu Egyptského muzea v Káhiře. Od počátku 2. světové války působil v Káhiře mj. jako kulturní rada exilové čs. legace a od r. 1943 v Anglii. V roce 1946 byl jmenován profesorem egyptologie na University College v Londýně.

Blíže KOLMAŠ, Josef, KRUPA, Viktor, OPATRŇ, Josef, FILIPSKÝ, Jan, ed., et. al.: *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*. Praha 1999, s. 95–97.

⁴⁴⁹ Prof. PhDr. Josef Dobiáš (*26. září 1888, Pelhřimov – †20. ledna 1972, Praha), historik a pedagog. Intenzivně se zabýval dějinami starověku, neboť v oboru českých dějin neměl naději na dráhu vysokoškolského pedagoga, i když jej zajímaly více. V roce 1924 vydal monografii *Dějiny římské provincie syrské*. V r. 1920 se habilitoval pro obor řeckých a římských dějin, v r. 1924 se stal mimořádným a v r. 1930 řádným profesorem starověkých dějin.

Lesným, Františkem Lexou,⁴⁵¹ Aloisem Musilem, Otakarem Pertoldem,⁴⁵² Janem Rypkou,⁴⁵³ Otto Steinem,⁴⁵⁴ Felixem Tauerem a Morizem Winternitzem.⁴⁵⁵ První číslo ArOr bylo předáno i T. G. Masarykovi.⁴⁵⁶

K počátkům Orientálního ústavu a Hrozného úkolu v něm se po druhé světové válce vyjádřil Zdenko Fafl následujícími slovy:

„Poznal jsem prof. Hrozného již při prvních přípravných pracích pro zřízení Orientálního ústavu téměř před 30 lety. Prof. Hrozný od počátku stavěl na první místo vědu a musil předem překonat dvojí odchylné tendence, jež se snažily s jedné strany

Blíže http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/DOBI%C3%81%C5%A0_Josef_26.9.1888-20.1.1972, citováno 4. listopadu 2018.

⁴⁵⁰ Adolf Grohmann (*1. března 1887, Graz – †21. září 1977, Innsbruck), rakouský semitista a badatel v oboru kultur Předního východu působící v Čechách. S podporou Orientálního ústavu v Praze absolvoval studijní pobyt v Egyptě v r. 1930. Byl členem první redakční rady Archivu Orientálního. V roce 1945 odešel do Innsbrucku.

Blíže KOLMAŠ, Josef, KRUPA, Viktor, OPATRŇ, Josef, FILIPSKÝ, Jan, ed., et. al.: *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*. Praha 1999, s. 153–154.

⁴⁵¹ Prof. PhDr. František Lexa (*5. dubna 1876, Pardubice – †13. dubna 1960, Praha). Zakladatel československé egyptologie, zakladatel Československého egyptologického ústavu se sídlem v Praze a Káhiře. Zabýval se mj. staroegyptskou magií, démotštinou, koptologií.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. Lexa, *František*, citováno 7. března 2015.

⁴⁵² Prof. PhDr. Otakar Pertold (*21. března 1884, Jaroměř – †3. května, 1965, Praha). Český indolog, etnograf, historik náboženství, ovládal mj. hindštinu, tamilštinu, bengálštinu, barmštinu, sanskrt, páli. Působil jako první československý konzul v Indii v letech 1920–1923. Studoval indické a šrílanské kmeny, jihoasijskou filologii.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. Pertold, *Otakar*, citováno 7. března 2015.

⁴⁵³ Prof. PhDr. Jan Rypka (*28. května 1886, Kroměříž – †29. prosince 1968, Praha). Významný český íránista a turkolog. Absolvoval studijní pobyty v Turecku a Íránu. Psal o perské a turecké klasické poezii. Přeložil např. Omara Chajjáma či Nizámího.

Blíže <http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. Rypka, *Jan*, citováno 7. března 2015.

⁴⁵⁴ Prof. PhDr. Otto Stein (*21. října 1893, Žatec – † asi jaro 1942, umučen nacisty neznámo kde a kdy během transportu z ghetta do polské Lodži do koncentračního tábora), českoněmecký indolog. Studoval dějiny a kulturu starověkého Řecka a indologii na Německé universitě Karlo-Ferdinandově v Praze (1912–1916), v r. 1925 se habilitoval pro staroindickou filologii a řádným profesorem byl jmenován v r. 1935.

Blíže KOLMAŠ, Josef, KRUPA, Viktor, OPATRŇ, Josef, FILIPSKÝ, Jan, ed., et. al.: *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*. Praha 1999, s. 454.

⁴⁵⁵ Prof. PhDr. Moriz Winternitz (*23. prosince 1863, Horn /Dolní Rakousy/ – †9. ledna 1937, Praha), rakouský indolog a etnograf působící v Praze. V letech 1880–1885 studoval na Vídeňské univerzitě, v roce 1888 odešel do Anglie na univerzitu v Oxfordu. V r. 1899 byl jmenován soukromým docentem pro obor indoevropského srovnávacího jazykozpytu a etnologie na Německé universitě Karlo-Ferdinandově v Praze. V r. 1902 se stal mimořádným a v r. 1911 se stal řádným profesorem a nástupcem prof. Alfreda Ludwiga v čele Katedry srovnávacího jazykozpytu.

Blíže KOLMAŠ, Josef, KRUPA, Viktor, OPATRŇ, Josef, FILIPSKÝ, Jan, ed., et. al.: *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*. Praha 1999, s. 527–528.

⁴⁵⁶ OBUCHOVÁ, Lubica: *Nové objevy ze starého Egypta na stránkách Archivu orientálního*. K tomu blíže <http://abicko.avcr.cz/archiv/2002/9/obsah/nove-objevy-ze-stareho-egypta-na-strankach-archivu-orientalniho.html> citováno 6. května 2013.

*omeziti působnost ústavu jen na dnešní Orient a s druhé strany dáti ústavu převahou ráz školský pro výchovu budoucích pracovníků. Prof. Hroznému se podařilo prosadit svou koncepci, usilující o soustředění vědecké práce našich orientalistů a její začlenění do mezinárodního vědeckého života; na jejím základě měly být postupně budovány kulturní i hospodářské styky s Orientem. Prof. Hrozný stal se také od prvopočátku organizátorem a hlavním pilířem vědecké činnosti ústavu, do jehož publikací ukládal bohaté výsledky svých prací.*⁴⁵⁷

2.5.8 Bedřich Hrozný k Aloisovi Musilovi při zřizování Orientálního ústavu

Bedřich Hrozný se v roce 1937 rozhodl veřejně očistit od napadání své osoby, že z Orientálního ústavu vytlačil Aloise Musila.

Sdělil, že Alois Musil z něj nebyl vytlačen, jak někteří tvrdili.⁴⁵⁸ V zájmu historické pravdy Bedřich Hrozný také následně vysvětlil, proč se Alois Musil neúčastnil prací v Orientálním ústavu.

Alois Musil si dle slov Bedřicha Hrozného představoval zřízení Orientálního ústavu jinak, než jaké nakonec bylo. Alois Musil byl velmi rozladěn skutečností, že se několik ministerstev zmocnilo jeho návrhu a bez jeho vědomí v něm udělala své změny. Negativní vliv na Aloise Musila mělo také neustálé intervenování. Alois Musil říkal, že se ve Vídni obrátil přímo na císaře a stalo se všechno, co chtěl. Kdežto v Praze musel běhat od jednoho rady ke druhému. Neblahý vliv na Aloise Musila měly také neustálé invektivy Rudolfa Růžičky vůči jeho návrhu i proti němu samému posílané na rektorát Univerzity Karlovy, Ministerstvo školství a národní osvěty a do Kanceláře prezidenta republiky.

⁴⁵⁷ FAFL, Zdeněk: *Vzpomínka k sedmdesátinám prof. B. Hrozného*. Nový Orient, ročník IV. (1949), číslo 8–9, s. 169.

⁴⁵⁸ Bedřich Hrozný zde neuvedl jméno konkrétní osoby, ale byl jím Rudolf Růžička, který ještě po druhé světové válce tvrdil, že Alois Musil byl hned na počátku činnosti Orientálního ústavu vytlačen. Ve směru k Orientálnímu ústavu Rudolf Růžička mj. tvrdil, že by se musel najít slušný a čestný člověk, jenž by měl dostatek energie a udělal v české orientalistice pořádek a aby učinil přítrž improvizacím, diletantismu a polodiletantismu. Na základě tohoto dopisu podal tehdejší ředitel Orientálního ústavu Vincenc Lesný rezignaci na svou funkci na Ministerstvu školství a osvěty s tím, že by snad bylo nejhodnější, aby byl vedením ústavu pověřen Rudolf Růžička.

Bliže MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Dopis Rudolfa Růžičky zaslaný Ministerstvu školství a osvěty ze dne 10. dubna 1946. Vyjádření Vincence Lesného k výše uvedenému dopisu Rudolfa Růžičky ze dne 1. května 1946.

Bedřich Hrozný k uvedenému problému dodal, že Alois Musil byl za první světové války poslán rakouskou vládou do Orientu, aby tam penězi získal ve velkém stylu arabské kmeny pro ústřední mocnosti, ale v našich malých poměrech nemohl ve velkých rozměrech vůbec pracovat. Univerzitní orientalistická obec prováděla hlavně drobnou, systematickou vědeckou, kulturní a výzkumnou práci.

Kvůli těmto překážkám a především útokům ze strany Rudolfa Růžičky dospěl Alois Musil k přesvědčení, že se rozhodl neúčastnit se prací na Orientálním ústavu. V době, kdy byl Orientální ústav zřizován, tak Alois Musil odjel do Ameriky, kde v New Yorku pracoval na svých spisech. Před svým odjezdem prohlásil, že se prací v Orientálním ústavu nebude účastnit. V oné době byl Bedřich Hrozný vyzván ministerským radou Říhou, aby se ujal práce v Orientálním ústavu. Zdůvodnil to tím, že se svou „konniventní“⁴⁵⁹ povahou“ na to nejlépe hodí. Bedřich Hrozný namítal, že se jedná o práci Aloise Musila, přičemž on pouze chce, aby v Orientálním ústavu byl zastoupen a respektován i starý Orient. K tomu Říha uvedl, že Alois Musil bude zaneprázdněn a že se prací v Orientálním ústavu nehodlá zabývat. Zároveň ministr školství a národní osvěty tvrdil, že kdyby nebylo Aloise Musila a Bedřicha Hrozného, tak by Orientální ústav vůbec neexistoval. Věci se pak ujal Rudolf Hotowetz a věc tak probíhala za Musilovy nepřítomnosti.

Na ustavující schůzi Orientálního ústavu byl Bedřich Hrozný zvolen místopředsedou a neměl důvod tuto funkci nepřijmout. Navíc, Alois Musil dle slov Bedřicha Hrozného o funkci nikdy nestál. Přesto ještě v červnu 1928, když Aloisovi Musilovi z Cařihradu gratuloval k jeho šedesátým narozeninám, tak mu Bedřich Hrozný písemně nabídl svou funkci, již však Alois Musil odmítl.

Bedřich Hrozný tvrdil, že se Alois Musil později nelehké práce v Orientálním ústavu v malých poměrech naší země zalekl a sám ustoupil. Nikdo Aloise Musila nevytlačil. Bedřich Hrozný k tomu dodal, že něco podobného by ani Kancelář prezidenta republiky a ani Ministerstvo zahraničních věcí nepřipustilo. S tím patrně souvisel i Musilův odchod do Ameriky.⁴⁶⁰

⁴⁵⁹ *Konnivence* – shovívavost. [Božství] ke všem slabostem lidským nekonečnou se vyznamenává konnivencí.

Bližší Kolektiv autorů: *Příruční slovník jazyka českého*. Díl II., K–M. [Vydává třetí třída České akademie věd a umění]. V Praze 1937–1938, s. 246.

⁴⁶⁰ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Bedřich Hrozný ke vzniku Orientálního ústavu, ze dne 4. října 1937. Určeno pro písemný archiv Orientálního ústavu.

Uvedené tvrzení Bedřicha Hrozného potvrzují níže zmíněná slova Aloise Musila, která napsal Zdenkovi Faflovi z New Yorku dne 7. prosince 1927, ještě před ustavením Orientálního ústavu. Musilovi bylo dle jeho vlastních slov do pláče, když četl nové stanovy Orientálního ústavu. Byly to podle něj, jak jsem již napsal výše, otřepané fráze, pouze „plevy bez zrna“.⁴⁶¹

2.5.9 Archiv Orientální a jeho peripetie v době hospodářské krize

V Orientálním ústavu zároveň vznikl i první orientalisticky zaměřený v Československu publikovaný, již zmíněný, vědecký časopis *Archiv Orientální* řízený tehdy Bedřichem Hrozným. Časopis byl přijat naší i zahraniční vědeckou obcí s uznáním, které trvá doposud.

Vzhledem k připravovanému vydávání vědeckého časopisu zaslal Bedřich Hrozný dne 21. listopadu 1928 Aloisovi Musilovi korespondenční lístek (příloha 158), v němž uvedl:

*„Slovutný pane profesore, počátkem r. 1929 počne Or.[ientální] Ú.[stav] podle vši pravděpodobnosti vydávati vědecký čtvrtletní časopis, psaný mezinár.[odními] jazyky. Dovoluji si Vás poprositi k lask.[avě] účasti na tomto časopisu, který Vám vždy bude k dispozici. Poněvadž bude záhodno, aby v 1. event.[uelně] ve 2. čísle byli zastoupeni všichni čsl.[českoslovenští] orientalisté, prosím Vás, abyste si lask.[avě] zaobtěžoval připravit menší článek (do 10–15, tr.) nejdéle do Vánoc. Máte-li podobný článek již připravený, prosím o jeho lask.[avě] zaslání. Nejlépe by se hodil článek všeobecnějšího obsahu. Ale i nějaký jiný bude vítán. Jakmile bude vydávání časopisu schváleno, počne se s tiskem. Články budou honorovány. Se srdečným díkem předem Váš cele oddaný Bedřich Hrozný“.*⁴⁶²

⁴⁶¹ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 2. Korespondence o založení Orientálního ústavu (prof. Alois Musil a dr. Zdenko Fafel), dopis Aloise Musila zasláný Zdenkovi Faflovi z New Yorku dne 7. prosince 1927.

⁴⁶² LA PNP. Pozůstalost (fond) Aloise Musila, č. 169/57. Korespondenční lístek zasláný Bedřichem Hrozným Aloisovi Musilovi ze dne 21. listopadu 1928.

Alois Musil zaslal Bedřichovi Hroznému obratem požadovaný příspěvek do prvního vydání časopisu,⁴⁶³ kterým byl článek *Personal qualities according to the Rwala Bedouins*.⁴⁶⁴

Bedřich Hrozný v prvotním vydání ArOr publikoval dále následující články:

- *Narâm-Sin et ses ennemis d'après un texte hittite*.⁴⁶⁵
- *Ein babylonisch-hethitisches Omen*.⁴⁶⁶
- *Die Länder Churri und Mitanni und die ältesten Inder (mit einer Karte und einer Tafel)*.⁴⁶⁷
- *Weiteres zu den Ländern Churri und Mitanni: Das Land Maiteni*.⁴⁶⁸
- *L'invasion des Indo-Européens en Asie Mineure vers 2000 av. J.-C. (avec une carte)*.⁴⁶⁹
- *Hethiter und Griechen (mit einer Karte)*.⁴⁷⁰

Dalšími příspěvateli v prvním výtisku časopisu byli například zakladatel moderní české indologie Vincenc Lesný, zakladatel české egyptologie František Lexa, český indolog, etnograf a historik náboženství Otakar Pertold, íránista a turkolog Jan Rypka a další.

V souvislosti s názvem výše uvedeného časopisu se konala dne 12. ledna 1929 v 19 hodin v Seminárii pro klínopisné studium a dějiny starého Orientu ve Veleslavínově ulici 96/I. schůze orientalistů, jejímž programem bylo právě ustavení jména budoucího orientalisticky zaměřeného časopisu.⁴⁷¹

⁴⁶³ Ibid., korespondenční lístek od Bedřicha Hrozného zasláný Aloisovi Musilovi ze dne 24. listopadu 1928. Uvádí se v něm: „Slovutný pane kolego, děkuji srdečně za zasláný příspěvek, který se mi bude velice hodit. Se srdečnými pozdravy oddaný Bedřich Hrozný.“

⁴⁶⁴ MUSIL, Alois: *Personal qualities according to the Rwala Bedouins*. ArOr I (1929), s. 3–13.

⁴⁶⁵ HROZNÝ, Bedřich: *Narâm-Sin et ses ennemis d'après un texte hittite*. ArOr I (1929), s. 65–76.

⁴⁶⁶ Ibid., *Ein babylonisch-hethitisches Omen*. ArOr I (1929), s. 85–86.

⁴⁶⁷ Ibid., *Die Länder Churri und Mitanni und die ältesten Inder*. ArOr I (1929), s. 91–110.

⁴⁶⁸ Ibid., *Weiteres zu den Ländern Churri und Mitanni: Das Land Maiteni*. ArOr I (1929), s. 252–253.

⁴⁶⁹ Ibid., *L'invasion des Indo-Européens en Asie Mineure vers 2000 av. J.-C.* ArOr I (1929), s. 273–299.

⁴⁷⁰ Ibid., *Hethiter und Griechen*. ArOr I (1929), s. 323–343

⁴⁷¹ LA PNP. Pozůstalost (fond) Aloise Musila, č. 169/57. Korespondenční lístek od Bedřicha Hrozného pro Aloise Musila ze dne 10. ledna 1929.

ArOr vycházel ve třech světových jazycích. Od prvního čísla, publikovaného v roce 1929, až do roku 1952, byl Bedřich Hrozný hlavním redaktorem časopisu a zároveň i jeho přispěvatelem, kdy jej v této práci nahradili jeho žáci Lubor Matouš a Josef Klíma.⁴⁷² Bedřich Hrozný v ArOr uveřejnil celkem 46 článků. V časopise bylo také uveřejněno mnoho jeho recenzí knih.

V důsledku velké hospodářské krize muselo i Československo přistoupit ke škrtům ve svém hospodaření. Kulturní položky všech ministerstev byly v roce 1931 sníženy o jednu třetinu, což se dotklo i státních dotací Orientálního ústavu. Vzhledem ke skutečnosti, že Orientální ústav již neměl žádné úspory, musel do následujících let počítat s polovičním rozpočtem. Šetřilo se na věcných i osobních výdajích a úspory se dotkly též ArOr.⁴⁷³

Bedřich Hrozný poukázal na skutečnost, že se ArOr, reprezentující naši vědu, stal po třech letech své existence jednou z nejváženějších orientalistických publikací, jež byla vyhledávána slavnými zahraničními orientalisty a často také citována v zahraniční literatuře. Ale již v roce 1932 stál ArOr před svým zánikem, neboť neobdržel žádnou státní dotaci (stejně tomu bylo i v případě České akademie věd a umění, Královské české společnosti nauk, Slovanského ústavu aj.). Bedřich Hrozný upozornil také na skutečnost, že naši vědci jsou v Evropě za svou práci nejhůře odměňováni, a mají také horší kariérní postup než někteří úředníci jiných oborů. Bedřich Hrozný k tomu dodal, že jako by toho nebylo dost, tak je jim nakonec také znemožněno publikovat jejich vědecké práce. Univerzitní knihovna v Praze, která byla v oné době největší knihovnou v republice, mohla zakoupit v roce 1931 pouze 800 knih z celkové světové produkce a pro rok 1932 to nebyla ani jedna kniha. Touto cestou Československá republika dle slov Bedřicha Hrozného sama sebe vyřazovala z mezinárodního vědeckého a kulturního života, přičemž peněz podle Bedřicha Hrozného bylo dostatek, avšak pro jiné účely. Bedřich Hrozný ještě podotknul, že pokud může malý národ vyniknout na mezinárodním poli, může se tak stát především v oblasti duchovní. *„Poctivá práce vědecká a umělecká jsou jedinými trvalými hodnotami,*

⁴⁷² PANTŮČEK, Svetozár: *Rozhovor s PhDr. B. Hruškou, DsSc., šéfredaktorem časopisu Archiv Orientální*. Nový Orient, ročník 46, číslo 7, 1991, s. 193.

⁴⁷³ DZIURZYŃSKA Ewa, ĎURČANSKÝ Marek, KODERA Pavel: *Korespondencka Tadeusza Kowalskiego z Janem Rypką i Bedřichem Hroznym*. Polska Akademi Umiejętności, Kraków 2007. Dopis Bedřicha Hrozného k rukám Tadeusze Kowalskiego ze dne 24. srpna 1931, s. 227.

*jimiž se malý národ může navždy zapsati do dějin lidské civilizace. Proto: Caveant consules!*⁴⁷⁴

ArOr měl v zahraničí velký ohlas. Probíhaly jeho úspěšné výměny za jiná zahraniční odborná periodika, čímž se ušetřily nemalé finanční prostředky. V letech 1930 a 1931 tak Orientální ústav získal díky těmto výměnám více než 200 různých zahraničních výtisků.⁴⁷⁵

2.5.10 Orientální ústav v době druhé světové války a Archivum orientale Pragense

Bedřich Hrozný byl v Orientálním ústavu aktivní nejen v předválečné době, ale i během druhé světové války.

Dne 29. dubna 1938 proběhlo valné shromáždění členů Orientálního ústavu v Praze, v jehož průběhu byly schváleny personální změny na funkční období 1937–1940, neboť dosavadní předseda Rudolf Hotowetz a jednatel kulturního odboru František Lexa, na své funkce rezignovali. Předsedou Orientálního ústavu byl zvolen Bedřich Hrozný, který do té doby zastával post předsedy kulturního odboru. Novým předsedou kulturního odboru se stal Otakar Pertold z Univerzity Karlovy, a jednatelem kulturního odboru byl zvolen Vincenc Lesný.⁴⁷⁶ Dále byl řádným členem Orientálního ústavu zvolen Josef Z. Schneider,⁴⁷⁷ řádný profesor Vysoké školy obchodní při Českém vysokém učení technickém v Praze. Ministerstvo školství a národní osvěty dále navrhlo, aby vláda schválila jmenování členem kuratoria Orientálního ústavu za Ministerstvo zahraničních

⁴⁷⁴ HROZNÝ, Bedřich: *Archiv Orientální a československá věda*. Národní listy, 4. června 1932, LXXII/154, s. 5.

Caveant consules – česky „konsulové bdětež“.

Blíže

https://cs.wikisource.org/wiki/Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD/Caveant_consules, citováno 5. října 2018.

⁴⁷⁵ PANTŮČEK, Svetozár: *Rozhovor s PhDr. B. Hruškou, DsSc., šéfredaktorem časopisu Archiv Orientální*. Nový Orient, ročník 46, číslo 7, 1991, s. 193.

⁴⁷⁶ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný (1923–1951), karton 372, inv. č. 1911. Dopis Ministerstva školství a národní osvěty k doplňovacím volbám prezidia Orientálního ústavu ze dne 18. září 1938, č. j. 107.189/38-IV/1.

⁴⁷⁷ Ing. Dr. Josef Z. Schneider, v letech 1920–1922 působil na Filipínách jako chemický a zbožíznalecký expert, procestoval Japonsko. V roce 1935 jmenován řádným profesorem obchodního zbožíznalství na Českém vysokém učení technickém, v letech 1927–1928 působil jako „visiting professor“ na University of Chicago.

Blíže MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav. Zn. 23, karton 8, inv. č. 19. Členové Orientálního ústavu řádní a činní – osobní spisy, sign. 041/1. *Schneider, Josef Z.*

věcí ministerského radu Emiliána Müllera, přičemž jeho náhradníkem byl ustaven odborový rada Pavel Růžička.⁴⁷⁸ Nové předsednictvo Orientálního ústavu přijal dne 24. ledna 1939 při audienci tehdy ještě prezident Československa Emil Hácha.⁴⁷⁹

Další Valné shromáždění Orientálního ústavu se uskutečnilo 1. března 1940, kdy byli na další funkční období 1940–1943 zvoleni předsedou ústavu Bedřich Hrozný, předsedou kulturního odboru Otakar Pertold, jednatelem kulturního odboru Vincenc Lesný, předsedou hospodářského odboru bývalý ministr obchodu Václav Schuster, jednatelem hospodářského odboru generální ředitel Exportního ústavu v Praze Zdenko Fafl. Řádným členem byl zvolen Gerolf hrabě Coudenhove-Kalergi.⁴⁸⁰ Před tím, než byl návrh nových členů předložen prezidentovi Protektorátu Čechy a Morava Emilovi Háchovi ke schválení, bylo ještě cestou Ministerstva školství a národní osvěty potřeba zjistit, zdali ze strany příslušných říšských orgánů nejsou proti navrženým osobám námítky.⁴⁸¹

Bedřich Hrozný se svými vědeckými výsledky měl v zahraničí, včetně Německa, tak vysokou reputaci, že časopis *ArOr* vycházel i během druhé světové války, s výjimkou let 1940 a 1944. Na krátký čas musel časopis změnit svůj název na *Archivum orientale Pragense*.⁴⁸²

2.5.11 Výroba typů písma

Vytištění Hrozného prací o hieroglyfické chetitštině předcházela precizní příprava typů uvedeného písma v tiskárně.

Aby bylo možné vytisknout chetitské hieroglyfické nápisy, bylo třeba nakreslit a ulít tiskařské typy tohoto písma. S pomocí kulturního odboru Orientálního ústavu

⁴⁷⁸ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný (1923–1951), karton 372, inv. č. 1911. Opis usnesení předsednictva ministerské rady ve věci schválení doplňovací volby prezidia Orientálního ústavu v Praze, č. j. 28.321/38 ze dne 21. listopadu 1938.

⁴⁷⁹ *Ibid.*, zpráva Předsednictva Orientálního ústavu v Praze k audienci u prezidenta republiky ze dne 24. ledna 1939.

⁴⁸⁰ Gerolf Coudenhove-Kalergi (*18. prosince 1896, Ronšperk /Poběžovice u Horšovského Týnu/ – †30. prosince 1978, Chelsea, Londýn), japanolog, vedl kursy japonštiny na Orientálním ústavu, předsedal Japonskému sdružení při Orientálním ústavu, místopředseda Československo-japonské obchodní komory, spolupracoval s Ottovým slovníkem naučným.

Blíže MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. 23, karton 8, inv. č. 19. Členové Orientálního ústavu řádní a činní – osobní spisy sign. 041/1 A – H. *Coudenhove-Kalergi, Gerold*.

⁴⁸¹ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný (1923–1951), karton 372, inv. č. 1911. Spis číslo D 3827/40 – Orientální ústav, Praha – volba prezidia a volba řádného člena, ze dne 12. VII. 1940.

⁴⁸² PANTŮČEK, Svetozár: *Rozhovor s PhDr. B. Hruškou, DsSc., šéfredaktorem časopisu Archiv Orientální*. *Nový Orient*, ročník 46, číslo 7, 1991, s. 194.

se úkolu zmocnila Státní tiskárna v Praze, která na základě návrhů technického ředitele Karla Dyrynka velmi přesně a úhledně zhotovila vědecky přesné typy tohoto písma (*příloha* 159).⁴⁸³

Karel Dyrynk nakreslil a vyřezal pomocné patrony zdarma, aby Státní tiskárna měla práci pro svou slévárnu písem, jež neměla mnoho zakázek. Státní tiskárna však mohla použít tiskařské typy pouze pro tisk publikací pro Orientální ústav v Praze. Autorské právo i původní patrony patřily v celém rozsahu Karlovi Dyrynkovi, což uznal i Orientální ústav, a tak uvedené typy mohly být prodány pouze s jejich svolením; to bylo schváleno *Tiskovým odborem* ve výnosu ze dne 13. prosince 1932, č. 3424 T. O. a doplňujícím výnosem ze dne 11. dubna 1933, č. 816 T. O. (*příloha* 160).⁴⁸⁴

V květnu 1934 byl Karel Dyrynk propuštěn z tiskárny, která k němu poslala v prosinci téhož roku svého zástupce ve věci prodeje chetitských hieroglyfických typů do Ameriky. Karel Dyrynk byl ochoten prodat svá autorská práva za 12 000 Kč, tj. za 20 Kč na jeden typ, ale vzhledem k arogantnímu jednání zástupce *Státní tiskárny* k dohodě nakonec nedošlo (*přílohy* 161–162).⁴⁸⁵ Následující rok Karel Dyrynk obdržel zprávu, že uvedené typy byly prodány do Chicaga, bez toho aniž by bylo dbáno na jeho autorská práva. V souvislosti s tím požádal Karel Dyrynk Bedřicha Hrozného o laskavé sdělení, zdali skutečně k prodeji došlo, či nikoli, neboť se nechtěl nechat připravit o výsledek 600 hodin své poctivé práce (*příloha* 163).⁴⁸⁶

Je velmi pravděpodobné, že zmíněné typy byly skutečně prodány do Chicaga, bez souhlasu Karla Dyrynka, neboť Bedřich Hrozný informoval v roce 1933 Jamese Henryho Breasteda, ředitele *The Oriental Institute of the University of Chicago*, že státní tiskárna vydala hieroglyfické písmo. James Henry Breasted sdělil Bedřichovi Hroznému, že tuto informaci předal do jejich redakce s tím, že ji budou vést v patrnosti, až na tuto otázku přijde čas.⁴⁸⁷ Bedřich Hrozný obdržel v září 1936 dopis z Orientálního institutu

⁴⁸³ MÚA AV ČR. Osobní fond Bedřich Hrozný, značka fondu 309, karton 8, sign. V. b), inv. č. 135. Fotokopie tabulek písem – hieroglyfická chetitština.

Dále SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 152.

⁴⁸⁴ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, inv. č. 1/8–316. Kopie dopisu Karly Dyrynka, zaslaného Vrchnímu inspektorátu státních tiskáren a úředních novin v Praze ze dne 16. května 1934.

⁴⁸⁵ Ibid., inv. č. 1/8–314. Dopis Karla Dyrynka, zaslaný Bedřichovi Hroznému dne 18. prosince 1934.

⁴⁸⁶ Ibid., inv. č. 1/8–315. Dopis Karla Dyrynka zaslaný Bedřichovi Hroznému dne 18. června 1935.

⁴⁸⁷ Ibid., inv. č. 1/8–135. Dopis ředitele *The Oriental Institute of the University of Chicago*, zaslaný Bedřichovi Hroznému dne 2. června 1933.

University of Chicago, ve kterém se uvádí, že ukončují přípravy k publikaci sbírky chetitských hieroglyfických památek, které objevili různí členové jejich Orientálního ústavu během svých cest na Předním východě.⁴⁸⁸

2.5.12 Přednášky Bedřicha Hrozného ve skandinávských zemích a Sovětském svazu

2.5.12.1 Skandinávské země

Bedřich Hrozný vykonal velké množství přednášek nejen na evropských univerzitách a institucích, kde hovořil o svých objevech. Organizovány byly především cestou Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, nicméně zde panoval také jejich vztah k Orientálnímu ústavu v Praze.⁴⁸⁹

Např. na přelomu září a října 1935 Bedřich Hrozný uskutečnil ve skandinávských zemích⁴⁹⁰ za dva týdny 9 přednášek. Navštívil Norsko, Švédsko i Finsko. Zdejší přednášky Bedřicha Hrozného, ostatně jako všechny předešlé, se setkaly se značným úspěchem.⁴⁹¹ Přednášky z podzimu 1935 ze skandinávských zemí shrnul Bedřich Hrozný v komplexní

⁴⁸⁸ Ibid., Dopis od Ignace J. Gelba z *The Oriental Institute of the University of Chicago*, zaslaný Bedřichovi Hroznému dne 23. září 1936.

Chtěl jsem objasnit na základě korespondence Státní tiskárny, uložené v Národním archivu v Praze, co se dělo ve věci výše uvedených typů písma ve směru k Chicagu, avšak archiv Státní tiskárny byl povodněmi v roce 2002 zničen.

Kontaktoval jsem opakovaně též *The Oriental Institute of the University of Chicago*, kde jsem je žádal prostřednictvím e-mailů i doporučenou poštou o laskavou pomoc při objasnění této otázky, avšak nakonec jsem obdržel informaci, že bohužel v Institutu nebyly dopisy doposud nalezeny. Tudíž tato otázka zůstává i nadále otevřená a nezodpovězená.

⁴⁸⁹ Nepodařilo se mi zmapovat veškeré přednášky Bedřicha Hrozného v zahraničí. Ani jsem neobjasnil, zdali všechny jeho dostupné přednášky byly organizovány také ve vztahu s Orientálním ústavem v Praze. Jako ukázkou uvádím přednášky ze skandinávských zemí a Sovětského svazu, kde přímý vztah k pražskému Orientálnímu ústavu existuje.

⁴⁹⁰ Nicméně je vhodné zde také uvést, že Bedřich Hrozný byl o přednášky v severských zemích požádán již dříve, v roce 1929. Ministerstvo školství a národní osvěty zaslalo na děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy dne 27. května 1929 dopis, v němž žádalo, aby byl Bedřich Hrozný dotázán, zdali by při příležitosti své přednášky na kodaňské univerzitě v listopadu téhož roku, nebyl ochoten odjet také do Švédska a případně i Norska. Bedřich Hrozný se v tomto směru omluvil s tím, že nemůže převzít další závazky, neboť byl nejrůznějšími pracemi příliš vytížen.

ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Dopis ministra školství a národní osvěty ze dne 27. května 1929, čís. 65.489-V-29, adresovaný děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Věc: Dr. Hrozný, profesor Univerzity Karlovy. Pozvání do Švédska.

Dále, dopis děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy ze dne 10. července 1929, čís. 3526 F. F. 1928/29, adresovaný Ministerstvu školství a národní osvěty. Věc: Dr. Bedřich Hrozný – pozvání do Švédska.

⁴⁹¹ *Přednáškové turné prof. dr. Hrozného*. Národní listy. LXXV/308, 10. listopadu 1935, s. 11.

přednášce pod názvem *Rozluštění problémů chetitských a objevení šesti neznámých národů ve starém Orientě*. Stalo se tak dne 24. ledna 1936, v 19:00 hod v Geografickém ústavu na Albertově v Praze. Přednáška byla organizována pod patronací Orientálního ústavu.⁴⁹²

2.5.12.2 Sovětský svaz

Hrozného světem uznané vědecké výsledky vedly též k tomu, že Bedřich Hrozný byl pozván uskutečnit ve dnech 7. listopadu až 21. prosince 1936 přednášky v Sovětském svazu.⁴⁹³ K tomu mu byla udělena pětitydenní plně placená dovolená, jež byla započítatelná do jeho penze.⁴⁹⁴

Původně Bedřich Hrozný obdržel na jaře 1936 nabídku na dlouhodobý pobyt v SSSR, a to prostřednictvím vedoucího obchodního zastupitelství SSSR v Praze pana Muradiana. Později se obě strany dohodly na několika přednáškách Bedřicha Hrozného. Tomuto pozvání předcházelo vytvoření zvláštní komise v Moskvě, jejímž úkolem bylo oživit historická studia v Sovětském svazu.

Na Bedřicha Hrozného v Sovětském svazu upozornil viceprezident sovětské Státní banky v Moskvě Alexandr Semjonovič Svanidze,⁴⁹⁵ jenž byl gruzínské národnosti a který před první světovou válkou studoval starověké dějiny na Berlínské univerzitě u historika Eduarda Meyera.⁴⁹⁶ V průběhu první světové války byl v Německu internován. V internačním táboře se v říšsko-německých novinách v roce 1915 dočetl o první Hrozného přednášce o rozluštění chetitského jazyka, jež se uskutečnila 24. listopadu 1915.

⁴⁹² *Přednáška prof. dr. Bedřicha Hrozného*. Národní listy, 23. ledna 1936, LXXVI/22, s. 5.

⁴⁹³ Bedřich Hrozný nebyl prvním československým vědcem, jenž obdržel pozvání uskutečnit přednášky v Sovětském svazu. V roce 1934 dostal pozvání matematik z Univerzity Karlovy profesor Václav Hlavatý.

Blíže AMZV. Fond III. sekce 1918–1939, inv. č. 20, Osvěta – přednášky v cizině: Sovětský svaz 1934, 1936, karton 526, č. j. 2111/III-2/37 ze dne 6. ledna 1937.

⁴⁹⁴ NA. Fond: MŠK, Praha – osobní, karton 55, sign. Bedřich Hrozný. Spis č. j. 151.548/36-IV/3 (Ministerstvo školství a národní osvěty), Věc: Praha Univerzita Karlova – Filozofická fakulta – ř. profesor PhDr. Bedřich Hrozný, dovolená; ze dne 18. listopadu 1936.

⁴⁹⁵ Alexandr Semjonovič Svanidze (*1886, Badži, Gruzie – †20. srpna 1941, Sovětský svaz), historik. Osobní přítel J. V. Stalina a bratr jeho první ženy Jekatěřiny, přezdívané Kato. Vzdělání získal v Tbilisi a Jeně. Působil v zahraničním obchodě a v roce 1924 byl jmenován sovětským obchodním radou v Německu. Po svém návratu v roce 1935 se stal viceprezidentem Sovětské Státní banky. Pokračoval ve studiích severovýchodokavkazských jazyků a založil časopis *Вестник древней истории* (Journal of Ancient History), vycházející dodnes. V roce 1937 J. V. Stalin nařídil jeho zatčení a byl obviněn jako německý špion. Popraven byl v roce 1941.

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Svanidze, citováno 5. září 2018.

Pozvání Bedřicha Hrozného do Sovětského svazu nakonec zrealizoval lidový komisař osvěty ruské sovětské republiky v Moskvě Andrej Sergejevič Bubnov.⁴⁹⁷ Nebyli to jen sovětští vědci, kdo se zajímal o výsledky bádání Bedřicha Hrozného, ale byl to i Josef Vissarionovič Stalin, kdo věnoval svůj čas Hrozného vědecké práci.⁴⁹⁸ V případě Bedřicha Hrozného to bylo poprvé, kdy byl zahraniční odborník pozván k přednáškám na všech hlavních univerzitách a akademiích v Sovětském svazu, přičemž pozvání do dalších měst, kterými byly Baku, Jerevan a Kyjev, obdržel až během svého pobytu v Sovětském svazu.⁴⁹⁹

Bedřich Hrozný ke své cestě uvedl, že pozvání rád přijal, neboť tak mohl využít, dle svých slov, vzácnou příležitost seznámit sovětskou veřejnost s převratnými objevy nově vzniklé chetitologické vědy, díky které se změnily názory nejen vědců na historii starého Orientu. Bedřich Hrozný se také touto cestou chtěl seznámit se Sovětským svazem. A dále, využil danou skutečnost k prezentaci československé vědy v této zemi. Při hodnocení své cesty po Sovětském svazu se Bedřich Hrozný zaměřil na kulturní stránku věci; politiku nechával stranou, neboť byl politicky nezaujatý. Sdělil však, že si všiml, že v Sovětském svazu byla naše země populární. Taktéž podotkl, že vzhledem ke skutečnosti, že navštívil dvě evropské a tři asijské sovětské republiky, kde byla různorodá kulturní úroveň, vzdálené až 4000 km, tak mohl předložit obraz země s menšími omyly, než kdyby navštívil pouze Moskvu, Leningrad a Kyjev.⁵⁰⁰

Kvůli zmíněné návštěvě se Bedřich Hrozný během léta učil ruštinu, aby v ní mohl přednášet. Celkem uskutečnil dvanáct přednášek v šesti městech; kromě Moskvy to byl i Leningrad,⁵⁰¹ Kyjev, Jerevan, Tbilisi a Baku. Na své cestě po Sovětském svazu byl Bedřich Hrozný doprovázen dcerou Helenou.⁵⁰²

⁴⁹⁶ Prof. Eduard Meyer (*25. ledna 1855, Hamburk – †31. srpna 1930, Berlín), německý historik, egyptolog a orientalista.

⁴⁹⁷ Andrej Sergejevič Bubnov (*23. března 1884, Ivanovo – †1. srpna 1938, Moskva). Bolševik, pomáhal organizovat Velkou říjnovou socialistickou revoluci. Od roku 1929 lidový komisař pro vzdělávání. V roce 1937 byl zatčen v rámci Velké čistky a 1. srpna 1938 popraven.

Bliže https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrej_Bubnov, citováno 6. září 2018.

⁴⁹⁸ RYPKA, Jan: *O Bedřichu Hrozném*. Nový Orient, ročník V, číslo 1, 15. září 1949, s. 220.

⁴⁹⁹ HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 2*. Praha - Moskva, II. ročník, č. 1, březen 1937, s. 15–16.

⁵⁰⁰ Ibid., s. 16.

⁵⁰¹ V současné době se město Leningrad jmenuje Sankt Petěrburg.

⁵⁰² Национальный архив Армении. Фонд 749, опись 2, дело 34. Арменское отделение ВАО интуристов. Книга регистрации движения интуристов – 20. января 1935 г – 25. декабря 1936 г. Но. 110 – Грозный Бедржих, Но. 111 – Грозный Елена.

První přednášku Bedřich Hrozný uskutečnil dne 17. listopadu 1936 v konferenčním sále Akademie věd Sovětského svazu (*Академия наук СССР*). Přítomen byl též československý vyslanec v Moskvě Bohdan Pavlů.⁵⁰³

Při návštěvě moskevského Orientálního ústavu (*Московский институт востоковедения*) dne 20. listopadu 1936 požádal ředitel Gambarov Bedřicha Hrozného o improvizovanou přednášku pro studenty a profesory tohoto ústavu, neboť předcházejících moskevských přednášek se účastnili především moskevští univerzitní profesori a členové Akademie věd. Bedřich Hrozný souhlasil a na přednášce se sešlo na 400 posluchačů. Velký zájem o přednášku byl i na jiných místech, kde se jich účastnilo 700 i 1000 posluchačů najednou, přičemž se ne na všechny zájemce dostalo. Dle slov Bedřicha Hrozného se asi na 200 studentů nedostalo.

V Sovětském svazu Bedřich Hrozný hovořil o chetitských národech a jejich jazycích a o chetitských hieroglyfech, přičemž svá slova doprovázel mnoha diapozitivy. Dále pohovořil o šesti neznámých národech starého Orientu, které byly objeveny. Část moskevské přednášky byla také zaznamenána na gramofonové desky.

Další přednášky uskutečnil Bedřich Hrozný v Leningradě, odkud dne 29. listopadu odjel směrem do Asie. V Baku pak Bedřich Hrozný přednášel dne 30. listopadu, v Tbilisi ve dnech 2. a 4. prosince, 7. a 8. prosince v Jerevanu, v Kyjevě 14. a 15. prosince.

V Tbilisi byl Bedřich Hrozný také pozván, aby v budoucnu uskutečnil celosemestrální přednášky. Zájem o jeho osobnost byl značný, neboť nově objevené řeči, k nimž patřily též chattijština a churritština, byly v očích tehdejších vědců příbuznými s jazyky kavkazskými.⁵⁰⁴

V Leningradu Bedřich Hrozný velmi ocenil personální obsazení a vybavení tamější univerzity, jež v oné době bylo na lepší úrovni než na univerzitě v Moskvě. V Leningradu

Národní archiv Arménie. Fond č. 749, inv. č. 2, složka č. 34. Arménské oddělení zahraničních turistů (BAO). Registrační kniha pohybu zahraničních turistů – 20. ledna 1935 – 25. prosince 1936. Poř. č. 110 – Hrozný Bedřich, poř. č. 111 – Hrozná Helena.

⁵⁰³ Bohdan Pavlů (*3. března 1883, Spěšov u Blanska – †12. května 1938, Bosanski Novi v Jugoslávii). Slovenský novinář, československý diplomat a politik. Působil v diplomatických službách v Bulharsku, Dánsku a v letech 1935–37 v Sovětském svazu, kde se stal prvním československým vyslancem.

Blíže <http://libri.cz/databaze/kdo20/search.php?name=PAVL%D9+BOHDAN>, citováno 13. března 2015.

⁵⁰⁴ HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část I*. Praha - Moskva, II. ročník, č. 1, březen 1937, s. 16–18.

dle Bedřicha Hrozného mj. působil arabista Ignatij Julianovič Kračkovskij.⁵⁰⁵ Mnoho významných profesorů tam vychovávalo kolem 40 íránistů, 40 turkologů, 10 arabistů, 25 sinologů, 20 japanologů, 20 odborníků na středoasijské jazyky a další. Bedřich Hrozný se zajímal též o knihovny. Zjistil, že ve veřejné knihovně v Leningradě je 7 milionů svazků a v Moskvě téměř 8 milionů svazků; hůře však byla zastoupena západoevropská literatura, jejíž nákup byl limitován množstvím valut. Velký dojem na Bedřicha Hrozného udělala leningradská Ermitáž.⁵⁰⁶ V Muzeu pro antropologii a etnografii, jež spadalo pod leningradskou Akademii věd, byl upozorněn též na sbírky cestovatele a svého krajana Friče.⁵⁰⁷

Ještě před Hrozného odjezdem z Leningradu vyšel v tamějších univerzitních novinách *Ленинградский университет* následující článek, s názvem *Kameny hovoří*:

„Vysoký člověk v černém obleku, který se vyzdvihnul na tribunu, byl uvítán přátelským potleskem celé posluchárny. Studenti i vyučující LGU [leningradské univerzity – pozn. autora], kteří 23. listopadu zaplnili aulu, přivítali známého orientalistu profesora pražské univerzity Bedřicha Hrozného. V tento večer pokračovala jeho přednáška o jím vykonaných objevech při výzkumu chetitských národů a jazyků.

Po zahajovacím slovu v českém i ruském jazyce profesor Hrozný začal svou přednášku. Všechny tematické oblasti referátu byly doplněny diapozitivy. Zde na plátně je kámen s chetitskými hieroglyfy, které se občas jeví jako podivný ornament. Po těchto hieroglyfech nám profesor Hrozný odkrývá historii starověkých národů, které existovaly ještě 2000 let před naším letopočtem.

Profesor Hrozný hovoří o své cestě v roce 1934 do Turecka, do míst, kde byly nalezeny tyto kameny s hieroglyfy. Krok za krokem, vidíme na projekčním plátně tu obrovskou práci, kterou vykonal tento neúnavný vědec v hledání stop národa, jenž dávno zmizel z povrchu země.

⁵⁰⁵ Akademik profesor Ignatij Julianovič Kračkovskij (*4. /16./ března 1883, Vilnius – †24. ledna 1951, Leningrad), sovětský arabista. U nás vyšla jeho kniha *Nad arabskými rukopisy: hrst vzpomínek o knihách a lidech* (Praha, 1961), kterou přeložil a poznámkami doplnil Ivan Hrbek a předmluvu napsal Jan Rypka.

Bližze

http://www.orientalstudies.ru/eng/index.php?option=com_personalities&Itemid=74&person=16, citováno 28. března 2015.

⁵⁰⁶ Ermitáž je ruské muzeum, jehož sbírky začaly být shromažďovány v roce 1764 za vlády carevny Kateřiny II. Veliké.

⁵⁰⁷ HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 2*. Praha - Moskva, II. ročník, č. 2, duben 1937, s. 44–45.

V roce 1903 v Turecku v obci Boğazköy byly nalezeny archivy chetitských králů, obsahující 13 000 hliněných tabulek. Tento objev značně obohatil pokladnici historické vědy. V průběhu 25 let se na těchto tabulkách učila klínopis, jenž byl pro vědecký svět dlouho hádankou.

V roce 1916⁵⁰⁸ se profesorovi Hroznému podařilo rozluštit tyto nápisy a také sestavit první gramatiku tohoto národa, jehož jméno zmizelo v historii lidstva před 2000 lety. Když profesor Hrozný studoval tento nově objevený jazyk, tak nejen ke svému údivu, ale i všech lingvistů konstatoval, že se jedná o jazyk shodný s indo-evropskou skupinou. V průběhu deseti let, kdy dokončil ohromné exkurzy ve čtvrtém rozměru, době, kdy se detailně učil tento jazyk, dočkal se profesor Hrozný všeobecného uznání s filologickou příbuzností starověkého jazyka Chetitů a současných evropských jazyků.

Při studiu chetitských jazyků zjistil profesor Hrozný historii pěti neznámých národů starověkého Východu. Za posledních pět let, kdy studoval kameny s vytesanými hieroglyfy Chetitů, profesor Hrozný našel ještě národ, jehož jméno prozatím zůstává záhadou. Tento národ je profesorem Hrozným nazván hieroglyfičtí Chetité. Poslední datum historie tohoto národa sahá do roku 717 n. l. Hrozný zjistil, že čtyři národy starověkého Východu z šesti jím objevených v průběhu studia chetitských nápisů, hovořily jazyky shodnými s indo-evropskými.

Veškeré tyto objevy profesora Hrozného způsobily zvrát ve studiu historie starověkého Východu. Proto přednáška profesora Hrozného byla velkou událostí ve vědeckém životě univerzity a posluchači byli vyslyšeni s velkým zájmem.

Slovy o významu chetitské kultury, která hrála v historii starověkého Východu nemenší roli, než kultura Asýrie a Babylonie, profesor Hrozný zakončil svou přednášku. Profesor Hrozný odjel do Kyjeva a Tbilisi, kde také přečte přednášky o své práci a objevech o chetitských národech a jazycích.“⁵⁰⁹

V listech leningradské univerzity Ленинградский университет věnoval velkou pozornost práci a významu Bedřicha Hrozného sovětský orientalista akademik Vasilij

⁵⁰⁸ V letopočtu 1916 se autor článku zmýlil, neboť Bedřich Hrozný rozluštil chetitštinu v roce 1915.

⁵⁰⁹ АЛЬШИЦ: Камни говорят. Ленинградский университет. 28 ноября 1936 г., № 31 (266).

Vasilijevič Struve,⁵¹⁰ jenž shrnul dosavadní Hrozného vědecké úspěchy a jejich význam pro poznání historie. Poznamenal, že díky Hrozného práci je možno sestavit historii Malé Asie a severní Sýrie až do konce 13. století př. n. l., kdy vpád mořských národů, k nimž patřili i Řekové, zapříčinil konec existence velikého chetitského státu.⁵¹¹

Dále pak v Baku se Bedřich Hrozný seznámil se skutečností, že asi 93% studentů Pedagogického ústavu dostávalo vládní stipendium, jehož výše závisela na pídli studenta a více jak polovina studentů bydlela na internátě zdarma. Z jazyků se tam vyučovala turečtina, arménština, latina, němčina, avšak angličtině a francouzštině taková pozornost věnována nebyla.

Při popisu Tbilisi Bedřicha Hrozného zaujal i jeho název. Slovo *tbili* v gruzínštině znamená „teplý“ a do názvu se dostalo, jak poukázal Bedřich Hrozný, zřejmě stejným způsobem jako v případě severočeských Teplíc – pro blízkost teplých sirných léčivých pramenů.

V Tbilisi na univerzitě byl též projeven zájem vybudovat chetitologické středisko, jež by se zabývalo chetitskými a kavkazskými jazyky. Bedřich Hrozný dále v Gruzii navštívil starobylé městečko Mccheta,⁵¹² které do 5. století n. l. bývalo hlavním městem Gruzie.⁵¹³

Stejně jako ostatní města Bedřicha Hrozného potěšil i Jerevan se svým okolím. V Jerevanu jej profesor Kalantar seznámil s obrazy na skalách, které znázorňovaly především kozy, ovce, pastýře, hady, dále pak koně s vozem, svastiku a náboženské scény. Bedřich Hrozný uvedl, že v tomto případě lze hovořit o počátcích hieroglyfického písma. Dodal, že se jednalo o důležitý kulturně-historický a folkloristický materiál. V etnograficko-historickém muzeu Bedřich Hrozný obdivoval zbytky dřevěného, patrně

⁵¹⁰ Akademik Vasilij Vasilijevič Struve (*2. února 1889, Petersburg – †15. září 1965, Leningrad), sovětský orientalista, zakladatel sovětské vědecké školy, zabývající se výzkumem historie starověkého Předního východu.

Blíže

http://www.orientalstudies.ru/rus/index.php?option=com_personalities&Itemid=74&person=185, citováno 28. března 2015.

⁵¹¹ СТРУБЕ, В. В.: *Работа профессора Грозного*. Ленинградский университет. 21. декабря 1936 г., № 34 (269), с. 2.

Pozn.: Články z univerzitních novin *Ленинградский университет* mi poskytl dne 6. září 2013 ředitel univerzitního muzea v Sankt Petersburgu Dr. Igor Tichonov. Články jsou uloženy ve fondu Státní univerzitní knihovny v Sankt Petersburgu.

⁵¹² Blíže DŽANBERIDZE, Nodar Šalvovič, MAČABELI, Kiti Georgievna: *Tbilisi, Mccheta*. Moskva 1981 (Iskusstvo).

skýtského vozu, jenž byl nalezen spolu se čtrnácti kostrami koňů. Dále se Bedřich Hrozný v okolí Jerevanu seznámil s kostely ze 7. až 9. století a dalšími památkami. Navštívil i Echmiadzin, kde byly v knihovně uloženy staré arménské rukopisy. Za zmínku také stály jerevanské rozlehlé vinice, z jejichž hroznů se i v dnešní době vyrábí výborné víno.⁵¹⁴

A jak bylo nahlíženo na Bedřicha Hrozného v Jerevanu, to nám dokládá překlad z místního dobového arménskému tisku. V následujících řádcích je uveden překlad dvou článků z arménštiny.⁵¹⁵

„Dnes do Jerevanu dorazil vynikající československý vědec, profesor Pražské univerzity Dr. Bedřich Hrozný, který do Sovětského svazu přijel na pozvání soudruha Brunova, aby uspořádal sérii přednášek o svých nových objevech ve starověkých dějinách Východu.

Významný asyriolog profesor Hrozný je dobře známý ve vědeckém světě jako autor rozsáhlých a hlubokých výzkumů v oblasti chetitských jazykových skupin. Hieroglyfy těchto jazyků, nalezené na skalách a kamenných pomnících v Malé Asii, byly dlouho nevyřešenou záhadou, než byly rozluštny právě tímto vědcem.

V roce 1916 se profesorovi Hroznému podařilo přečíst nápisy nalezené u obce Boğhazkõi (Turecko) a vytvořit první gramatiku jazyka národa, který panoval Malé Asii před 2000-1200 lety před naším letopočtem. Ve stejném místě byly nalezeny i další nápisy v jazycích ještě více starších národů, kterými mluvilo obyvatelstvo Malé Asie kolem třetího tisíciletí před naším letopočtem.

Profesorovi Hroznému se podařilo zjistit, že tento jazyk nepatří k indoevropské skupině jazyků a se vši pravděpodobností je příbuzný kavkazským jazykům.

Objevy profesora Hrozného byly skutečnou revolucí ve studiu dějin starověkého Východu.

Z klínových zápisů se podařilo prostudovat šest starověkých jazyků, o kterých předtím nevěděli ani historici.

Profesor Hrozný prostudoval 700 hieroglyfů, 64 různých nápisů a vytvořil první chetitskou gramatiku.

⁵¹³ HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 2.* Praha - Moskva, II. ročník, č. 2, duben 1937, s. 45–47.

⁵¹⁴ Ibid., *část 3.* Praha - Moskva, II. ročník, č. 3, květen 1937, s. 80–84.

⁵¹⁵ Kopie uvedených článků mi poskytl dne 10. června 2013 rektor Státní univerzity v Jerevanu Aram H. Simonyan.

Vzniklý zájem v SSSR ohledně této teorie je obzvlášť vysoký, protože je známo, že starobylé národy pochází z jihovýchodních stepí, tj. Ukrajiny, druhá teorie byla spojena s kavkazskými národy.

Profesor Hrozný přednášel v Moskvě, Leningradu a Baku.

*V Jerevanu profesor Hrozný bude přednášet 7. a 8. prosince v sále Státní univerzity.*⁵¹⁶

„8. prosince v sále Státní univerzity už podruhé přednášel profesor Pražské univerzity B. Hrozný na téma Komentáře záznamů chetitských hieroglyfů.

Zajímavá a informační přednáška byla vnímána s velkou pozorností.

V pohovoru s pracovníkem Arménské Telegrafní agentury profesor Hrozný řekl následující:

“Ve svých pracích jsem se už dávno zajímal o Arménii, ale do současné doby jsem o této zemi věděl pouze z literatury. Jsem velice rád, že se mi vyskytla příležitost navštívit tuto zemi, o kterou historici starověkého východu mají obrovský zájem.

V současné době je známo, že kultura Churrijského národa, měla velkou roli v Severní Mezopotámii, Sýrii a Palestině a že pod jménem Gikser vešla i do Egypta. Tento národ je se vši pravděpodobností příbuzný chaldskému nebo urartskému národu, který v prvním tisíciletí před naším letopočtem žil ve staré Arménii - „Země Urartu“.

Přibližně v tuto dobu, před 2000 lety před naším letopočtem přes Arménii od Kaspické nížiny, prošli přes Severní Mezopotámii také zřejmě i Mitanští Árijci.

Tento národ byl se vši pravděpodobností jen malou částí indického sanskrtského národa, který v tuto dobu odešel z Kaspické nížiny - ze svého domova a pěšky či s povozy taženými koňmi se přes Írán přesunul do Indie (mimochoodem, právě touto cestou se poprvé na Východ dostaly koně). V době tohoto stěhování národů se Mitanští Árijci oddělili od většiny a zůstali v Severní Mezopotámii. Tam si podmanili Churrijský stát a z města Vasagani (v současné době Ras-el-Ain) udělali své hlavní město.

Na druhé straně indoevropští Arméni spolu s Frýgy a Thráky, dorazili do Malé Asie (před 1200 lety před naším letopočtem) z Balkánu přes Bosporský průliv. Zde Frýgové

⁵¹⁶ *Profesor Hrozný v Jerevanu. 6. prosince 1936 (z arménského tisku, jehož název jsem nezjistil. Autor článku nebyl uveden.).*

a jiné národy zničili velkou Chetitskou říši. Později se odtud přesunuli do Arménie, kde si podmanili chaldský národ.

Právě díky těmto stránkám starověké historie se Arménie stává velmi zajímavou pro studování historie starověkého Orientu, včetně kavkazského a indoevropského národa.

Arménský jazyk má velký význam pro lingvisty, protože i když arménština je indoevropským jazykem, hodně se měnila pod vlivem chaldského jazyka.

Nejen pro Sovětský svaz, ale i pro veškerou světovou vědu mají velký význam starověké předměty, které jsem viděl v Muzeu historie a Leningradské ermitáži nalezené v Arménii díky zesnulému akademikovi Marovi, akademikovi Orbeliovi a také díky archeologickým vykopávkám místních vědců. Tyto vykopávky se musí za každou cenu zintenzivnit a provádět systematicky. Je nezbytné v sovětské Arménii založit velké muzeum chaldských a arménských starověkých předmětů tamní kultury. Takové muzeum bude velmi zajímat všechny orientalisty a historiky, zabývající se starověkým Orientem, ale také turisty.

Velký zájem o mé přednášky v Jerevanu ukázal, že vědecké kruhy sovětské Arménie za krátkou dobu dosáhly velkých úspěchů v oblasti studování historie a jazyka starověké Arménie a okolních oblastí. Jsem velmi vděčný vedení Lidového komisariátu školství a Jerevanské Státní Univerzitě za pozvání do Arménie. Tady jsem měl možnost osobně se seznámit s místními vědci, ale i s těmi, se kterými jsem si již dlouho dopisoval. Vyskytla se možnost, podívat se na město Jerevan, jeho muzea a pozoruhodné oblasti.”⁵¹⁷

Z Jerevanu se Bedřich Hrozný přesunul do Kyjeva, kam cesta trvala čtyři dny a noci. Na kyjevské univerzitě⁵¹⁸ Bedřich Hrozný uskutečnil svou v pořadí 48. přednášku v zahraničí. Podotknul, že v Kyjevě v oné době byl pouze jeden arabista, Krimský.⁵¹⁹

K následným událostem po pobytu Bedřicha Hrozného v Kyjevě, spojených s čistkami J. V. Stalina, se v knize „Dějiny Ruska“ dočítáme: „Krutá perzekuce postihla vědeckou a kulturní oblast. V roce 1937 probíhala globální čistka mezi historiky, národohospodáři i literáty. Zvláště historikové se ocitli na tapetě. Zmizela celá škola

⁵¹⁷ *Československý vědec Hrozný v Jerevanu.* (Z arménského tisku z roku 1936, jehož název se mi nepodařilo zjistit. Autor článku nebyl uveden.)

⁵¹⁸ Kyjevskou univerzitu jsem opakovaně kontaktoval cestou e-mailů i poštou s tím, že jsem prosil o informace k Bedřichovi Hroznému a jeho tamnímu pobytu, avšak nikdy se mi nedostalo žádné odpovědi.

*Pokrovského, jakož i početná řada dalších historiků. Profesori vysokých a středních škol byli vděčnou kořistí, protože vždy je bylo možné obvinít, že kazí mládež. Po smrti ukrajinského politika J. Ljubčenka stala se kyjevská univerzita terčem velké čistky, protože tam pracovala Ljubčenkova manželka. Další kyjevský profesor byl obviněn, že ho do špionážních služeb naverboval český vědec Bedřich Hrozný.*⁵²⁰

Bedřich Hrozný se na své cestě, stejně jako ve Velké Británii či Francii, zajímal také o platy učitelů a vědců. Učitelé nejnižších tříd tehdy v Sovětském svazu pobírali měsíčně 300 rublů, přičemž po deseti letech dostali 30 rublů navíc. Učitelé 5. až 7. tříd měli 400 rublů a učitelé 8. až 10. tříd měli 425 rublů. Univerzitní profesori měli 300 až 700 rublů; pokud k tomu ještě přednášeli na učitelských ústavech, tak měli navíc 300 až 400 rublů. Členům Akademie věd se plat navyšoval o 500 až 1000 rublů měsíčně; někteří akademikové měli své služební byty v prostorách Akademie věd. Stát se o nemocné profesory staral v sanatoriích. Bedřich Hrozný k tomu dodal, že dělník si vydělal 150 až 300 rublů, a pokud se jednalo o úkolovou mzdu, bylo to i přes 400 rublů. Boty přitom tehdy stály 200 rublů a cena obleku se pohybovala kolem 1000 rublů.

V Sovětském svazu se dbalo na výstavbu škol, jejichž počet v té době nepostačoval místním potřebám. V Moskvě se dle jeho slov tato situace řešila tak, že se v tamních školách vyučovalo ve dvou směnách, aby se v nich mohli prostřídat všichni žáci.⁵²¹

Při hodnocení své cesty po Sovětském svazu se však Bedřich Hrozný v jednom ohledu mýlil. K pravděpodobnému vývoji v této zemi uvedl následující:

„Za posledních desíti let přibylo Sovětskému svazu 25 milionů obyvatel, za 10, 11 let jich bude Sovětský svaz mít kolem 200 milionů. Posuďte sami, jak ohromná moc to vzniká na východě Evropy a v Asii a jak cenným spojencem je Sovětský svaz již dnes a jak ještě cennějším bude v budoucnosti. Často bývá v určitých západoevropských kruzích

⁵¹⁹ HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 3*. Praha - Moskva, II. ročník, č. 3, květen 1937, s. 80–84.

⁵²⁰ ŠVANKMAJER, Milan, VEBER, Václav, SLÁDEK, Zdeněk, MOULIS, Vladislav, DVOŘÁK, Libor: *Dějiny Ruska*. Šesté doplněné vydání. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012, s. 377–378.

⁵²¹ HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 4*. Praha - Moskva, II. ročník, č. 4, červen 1937, s. 124–127.

projevován názor, že Sovětský svaz chystá válečné přepadení západní Evropy. Není dnes, myslím, většího omylu nad toto tvrzení.⁵²²

Zmíněná cesta Bedřicha Hrozného byla sledována i československým tiskem. Vyšla k tomu mj. krátká následující zpráva:

„Profesor Karlovy university dr. Bedřich Hrozný nastoupil dne 19. prosince zpáteční cestu ze Sovětského svazu, v jehož předních městech přednášel o výsledcích svého bádání a staroorientální, zvláště chetitské kultuře.“⁵²³

O cestu Bedřicha Hrozného v Sovětském svazu projevil zájem též prezident republiky Edvard Beneš. Vyplývá to ze záznamu telefonického rozhovoru Bedřicha Hrozného s osobním tajemníkem prezidenta republiky doktorem Drtinou. Audience Bedřicha Hrozného u prezidenta byla naplánována na pátek dne 19. března 1937 v 10:00 hod (příloha 164).⁵²⁴ Během uvedené cesty Bedřich Hrozný navázal také těsné kontakty se sovětskými orientalisty, které byly udržovány ještě minimálně v devadesátých letech minulého století.⁵²⁵

Hrozného články pod názvem *V pěti sovětských republikách*, byly publikovány také rusky v periodiku Akademie věd Sovětského svazu „*Věstníku starověké historie*“ (*Вестник древней истории – Revue d'histoire ancienne*) pod názvem „*V pěti sovětských republikách*“ (*В пяти советских республиках*).⁵²⁶

Akademie věd Sovětského svazu po Hrozného smrti připomněla výše uvedené přednášky na sovětských univerzitách ve *Věstníku starověké historie*, v němž již dříve bylo publikováno několik Hrozného příspěvků. Byly jimi například *Хеттские народы и языки* (Chetitské národy a jazyky), ВДИ, 1938, № 2, *Доисторические судьбы передней Азии* (Prehistorické osudy Přední Asie), ВДИ, 1940, № 3–4.⁵²⁷

⁵²² HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 5*. Praha - Moskva, II. ročník, č. 5, srpen 1937, s. 156.

⁵²³ *Návrat profesora dr. B. Hrozného*. Národní listy, 22. prosince 1936, LXXVI/350, s. 5.

⁵²⁴ AKPR. Fond KPR, Bedřich Hrozný, 1923–1951, karta 372, inv. č. 1911. Písemný záznam pod označením A 444/37.

⁵²⁵ MUŽÍKOVÁ, Růžena a kol.: *František Lexa, zakladatel české egyptologie*. Z cyklu: Velké osobnosti Filozofické fakulty Univerzity Karlovy 2. Univerzita Karlova, Praha 1986.

⁵²⁶ ГРОЗНЫЙ, Фридрих: *В пяти советских республиках*. Вестник древней истории - *Revue d'histoire ancienne*, Издательство Академии наук СССР, 1937, № 1, с. 14–23.

⁵²⁷ ДУНАЕВСКАЯ, И. М., РЕБЕР Д. Г.: *Бедриж Грозный*. Вестник древней истории, Издательство Академии наук СССР, 1953, № 3, с. 224–226.

Hrozného cesta byla sledována a hodnocena také naším vyslanectvím v Moskvě. Tehdejší chargé d'affaires a. i. (podpis nečitelný) zaslal do Prahy následující zprávu (*přílohy* 165–166), v níž mj. napsal:

„O všechny přednášky byl ve všech místech mimořádný zájem, v mnoha městech musily býti přednáškové sály zavřeny před přílišným náporem posluchačů. Je to vysvětlitelné tím, že jde o vědní obor, který je v SSSR téměř neznám, a také thesí prof. Hrozného, že hethitské národy, které měly vliv na kulturu řeckou a římskou, přišly do Mesopotamie v III. tisíciletí před Kr. z území dnešního Kavkazu, t. j. z Ruska.

Hetitologie a these prof. Hrozného zaujaly sovětské činitele tak, že Dr. Hrozný bude v dohledné době pravděpodobně znovu pozván do Sovětského svazu k přednáškám. Do Tiflisu byl již pozván k několikaměsíčnímu pobytu k semestrálním přednáškám a kromě toho bylo mu nabídnuto vydání jeho spisů na jazycích ruském, ukrajinském, gruzínském a arménském.

Sovětský tisk přinesl kromě mnoha zpráv o pobytu a přednáškách také několik článků pro Hrozného na themata z jeho oboru.“⁵²⁸

V akademické obci jsem se setkal s názorem, že Bedřich Hrozný na své cestě do Sovětského svazu podlehl sovětské propagandě, a tak byl v této zemi seznámen s tzv. „*potěmkinovými vesnicemi*“; měl být využit ke zviditelnění této země v dobrém slova smyslu. Jiný názor na tuto cestu Bedřicha Hrozného hovoří o skutečnosti, že Bedřich Hrozný využil zmíněnou cestu k tomu, aby mohl navštívit ta místa, která jako vědec spatřit chtěl a k čemuž mu právě tato příležitost napomohla; oním místem byl Kavkaz.

Můj názor je ten, že Bedřich Hrozný, jako osoba reálného úsudku, sovětské propagandě nepodlehla a do Sovětského svazu odjel s chladnou hlavou vědce, i když se mýlil v tom, že Sovětský svaz neplánuje vojenské napadení Západní Evropy, jak jsem uvedl výše.

Bedřich Hrozný původní nabídku na dlouhodobý pobyt v Sovětském svazu odmítl. A dále, již před první světovou válkou v jednom ze svých dopisů⁵²⁹ z roku 1914 Bedřich

⁵²⁸ AMZV. Fond III. sekce 1918–1939, inv. č. 20, Osvěta – přednášky v cizině: Sovětský svaz 1934, 1936, karton 526. Zpráva chargé d'affaires z Vyslanectví v Moskvě zaslaná na MZV v Praze, ze dne 22. prosince 1936, číslo 9039/36. Věc: Čsl.–sovětské kulturní styky. Přednášky prof. Hrozného, č. j. 2111/III-2/37 ze dne 6. ledna 1937.

⁵²⁹ LA PNP. Pozůstalost (fond) Šimek Otokar. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi ze dne 24. prosince 1914.

Hrozný zmínil své nelichotivé mínění o Rusku, a to, že této zemi nevěří – je sice skutečností, že tehdy se jednalo o carské Rusko, kdežto nyní to byl Sovětský svaz, avšak bylo zřejmé, že mocnost zůstala mocností, a to i s teritoriálními ambicemi. Proč tam tedy Bedřich Hrozný jel? Byla to dle mého soudu nejen věda, ale také touha a zvědavost, seznámit se zblízka s touto zemí, z jejíhož území se v dávné minulosti přesouvaly celé národy. Cesta po Sovětském svazu nebyla Bedřichovi Hroznému před jeho odjezdem naplánována tak, jak se ve skutečnosti nakonec přihodila, neboť například až v Sovětském svazu obdržel další pozvání do Baku, Tbilisi a Jerevanu (pozdání k přednáškám v Baku získal při svém odjezdu z Leningradu do Tbilisi, a to z pobočky Akademie věd v Baku). Pokud by Sověti měli záměr Bedřichovi Hroznému ukázat pouze „*potěmkinovské vesnice*“, bylo by patrně se sovětskou důkladností vše pečlivě připraveno již předem a bez dodatečných doplňků. A navíc, během svého pobytu Bedřich Hrozný obdržel pozvání na semestrální pobyt v Tbilisi (ukazovat takto Hroznému pouze „*potěmkinovskou vesnici*“ po tak dlouhou dobu, by bylo dle mého soudu velmi obtížné, ne-li nemožné).

Dále se můžeme setkat s tvrzením PhDr. Ondřeje Šefčíka, Ph.D., že Bedřich Hrozný v sovětském Rusku „*dělal ve své prostotě anti-Gida*⁵³⁰ (cynicky řečeno – *fachidiot se nechal přesvědčit k roli užitečného idiota*). *To pravda Zamarovský takto nepodal, což je v roce 1961 nepozoruhodné, ale v roce 2008 u Kroupové překvapující*“.⁵³¹

V uvedeném dopise Bedřich Hrozný mj. uvedl: „*My Češi zde ve Vídni válkou velice trpíme. Čechům se má zde strašně za zlé jejich z velké části rusofilské smýšlení. My tím budeme celá léta trpět; každému z nás to bude v postavení a jinak škodit. A dosáhne se tím něco? Já ty sympatie neschvaluji, protože znám Rusko dobře a vím, že se mu nejedná o panslavismus, nýbrž o ruský imperialismus. Jak může tak despotický stát, který utiskuje tolik milionů Slovanů, Poláků, Ukrajinců a vlastních Rusů, přinášet svobodu? Nás zde považují šmahem za velezrádce.*“

⁵³⁰ Zde měl autor těchto slov na mysli francouzského spisovatele a cestovatele, kterým byl André Gide (*22. listopadu 1869, Paříž – †19. února 1951, Paříž), jenž v roce 1947 získal čestný doktorát v Oxfordu a v témže roce také obdržel Nobelovu cenu za literaturu. Gide na pozvání navštívil v roce 1936 Sovětský svaz (Gide tehdy vyjadřoval své sympatie ke komunismu a odsuzoval kolonialismus), avšak po svém návratu ze SSSR napsal knihu, v níž popsal své zklamání z této návštěvy.

Bližší GIDE, André: *Návrat ze Sovětského svazu*, šesté vydání. Překlad Bohumil Mathesius, úprava Ladislav Sutnar. Praha 1936.

GIDE, André: *Návrat ze SSSR a Poopravení „Návratu ze SSSR“*. Překlad Zuzana Tomanová. Praha 2015.

⁵³¹ Oponentský posudek PhDr. Ondřeje Šefčíka, Ph.D. ze dne 26. srpna 2008, k bakalářské diplomové práci na téma „*Profesor Bedřich Hrozný*“, jejíž autorkou byla studentka obecné jazykovědy Lucie Kroupová. Vedoucím práce byl profesor RNDr. Václav Blažek, CSc. Posudek je uložen na adrese: http://is.muni.cz/th/180950/ff_b/Posudek.oponent-Kroupova.pdf, citováno 7. března 2013.

Co se týče slov Ondřeje Šefčíka, tak s nimi díky povědomí o souvislosti nesouhlasím. Nejen pro nedůstojnost samého vyjádření, v němž k osobě Bedřicha Hrozného aplikoval slovo „*idiot*“.⁵³² A použití slova „*fachidiot*“⁵³³ je též diskutabilní.

⁵³² Slovem „*idiot*“ se označuje člověk, který je mentálně postižen, přičemž IQ takového člověka je menší než 35. U nás se toto slovo vžilo jako pejorativum. Jsem přesvědčen o tom, že člověk s IQ menším než 35 nemá na to, aby rozluštil například indoevropský jazyk.

⁵³³ Slovo „*fachidiot*“ označuje vysoce, avšak pouze jednostranně vzdělaného a specializovaného odborníka, jenž často postrádá základy humanitního vzdělání, celostní myšlení a sociální komunikační schopnosti a dovednosti. Ani s tímto pojmem ve spojení s Bedřichem Hrozným nesouhlasím a je dle mého soudu zcestné.

Podle Slovníku cizích slov na stránkách

http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=fachidiot, citováno 29. května 2014.

2.6 PRACOVNÍ ZASEDÁNÍ ORIENTALISTŮ V DOBŘÍŠI A PRAZE V ROCE 1949

V Dobříši a v Praze probíhalo ve dnech 20. až 25. června 1949 *Pracovní zasedání orientalistů* pod záštitou Ministerstva školství a osvěty. Zahraniční hosté (42 osoby) a členové sjezdové kanceláře (3 osoby) byli ubytováni po dobu celého zasedání na dobříšském zámku.⁵³⁴

Při této příležitosti byl vydán také sborník ArOr pod názvem *LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949*. Jeho obsahem jsou přednášky z uvedeného zasedání orientalistů, k nimž patřili např. Pavla Fořtová-Šámalová z Prahy,⁵³⁵ Aksel Volten z Kodaně,⁵³⁶ Henri Massé z Paříže,⁵³⁷ Gabriel Saman z Prahy,⁵³⁸ Jaroslav Průšek⁵³⁹ a další. Uvedený ArOr byl zakončen recenzemi 19 vědeckých prací.⁵⁴⁰

Zmíněné shromáždění mělo prokázat upřímný projev úcty Bedřichovi Hroznému. Zdravotní stav Bedřicha Hrozného však byl takový, že mu jeho lékaři radili účast na tomto

⁵³⁴ MÚA AV ČR. Fond: Orientální ústav, zn. fondu 23, karton č. 17, inv. č. 52, sign. 72/1. Mezinárodní a zahraniční vědecké sjezdy a zasedání (1937–1952): Pracovní zasedání orientalistů 20.–25. června 1949 v Praze a na Dobříši. Informace Přípravného výboru ze dne 20. června 1949 (dokument není nadepsán a ani podepsán).

⁵³⁵ FOŘTOVÁ-ŠÁMALOVÁ, Pavla: *L'art décoratif égyptien*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 68–69.

Pavla Fořtová-Šámalová (*23. června 1886, Praha – †4. března 1974, Praha), akademická malířka a historička umění. Studijně navštívila zahraničí – Egypt, Řecko, Dalmácie, Holandsko, Anglie, Paříž, Mnichov). Byla členkou Kruhu výtvarných umělkyně.

Blíže <http://www.galeriekroupa.cz/cs/m-679-fortova-pavla-1886-1974/>, citováno 8. listopadu 2018.

⁵³⁶ VOLTEN, Aksel: *The Papyrus-Collection of the Egyptological Institute of Copenhagen*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 70–74.

⁵³⁷ MASSÉ, Henri: *Les études islamiques en France*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 94–97.

⁵³⁸ SAMAN, Gabriel: *Les études de la langue turque*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 108–113.

⁵³⁹ PRŮŠEK, Jaroslav: *Quelques mots sur les études relatives à l'Extrême-Orient en Tchécoslovaquie*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 215–225.

Jaroslav Průšek (*14. září 1906, Praha – †7. dubna 1980, Praha), sinolog. V roce 1932 jej Orientální ústav vyslal na studijní pobyt v Číně, kde na Národní univerzitě v Pekingu studoval dějiny hospodářství. V letech 1934–1937 studoval čínskou literaturu na císařské univerzitě v Tokiu, v roce 1937 vedl dvouměsíční kurs dějin čínské literatury v americkém Berkeley. Za druhé světové války odmítl nabídky na práci v Německu.

Blíže KOLMAŠ, Josef, KRUPA, Viktor, OPATRŇÝ, Josef, FILIPSKÝ, Jan, ed., et. al.: *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*. Praha 1999, s. 407–409.

⁵⁴⁰ ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951.

setkání, které by ho těšilo, odmítnout. Každá silná emoce, ať už by byla jakékoliv povahy, mu byla totiž zakázána.

Bedřich Hrozný proto adresoval účastníkům setkání dopis následujícího znění, jehož veřejným přečtením byl pověřen Josef Klíma:

„Dámy, pánové, drazí spolubratři,

oslavy mých 70. narozenin, obávám se, předstihly důležitost svého objektu, tj. mé skromné osoby. Přemýšlím tady o Symbolae Hrozný, na němž spolupracuje více než 140 učenců. Tento výsledek je dán především velmi oddaným úsilím mých žáků, p. Josefa Klímy, p. Lubora Matouše a p. Václava Čihaře, kteří při této příležitosti nešetřili silami.

Vaše shromáždění, pánové, už jen proto, že se vztahuje k mé osobě, je pro mne nezměřitelnou poctou. Musím vám sdělit, jak moc mě to dojalo. Jak bych si tento večer přál být s vámi a stisknout ruku všem mým přátelům, s nimiž jsem se dlouho neviděl!

Musím nicméně velmi dbát upozornění mého lékaře, který se znepokojením sleduje zvyšování mého krevního tlaku a všechny příznaky, které mi zakazují se pohybovat. Říká, že se musím zdržet všech emocí, i těch radostných. Je to 5 let, kdy jsem den po svých 65. narozeninách, dostal první mrtvici. Vestigia terrent!...⁵⁴¹

Dovoluji si doufat, že dobře chápete závažné důvody mé nepřítomnosti, a že mi ji prominete. S největší pozorností budu z dálky sledovat vaši práci a už nyní vám nejsrdečněji přeji celkový úspěch.

Loučím se s vámi na závěr a myšlenkami jsem s vámi.

Červen 1949

Podepsán: prof. Bedřich Hrozný⁵⁴²

Vědecké dny orientalistiky, pořádané v Praze a na Dobříši blízko Prahy za účasti zahraničních a českých učenců, uskutečnily cíl, který si stanovily: obnovit vztahy přerušené válkou, prozkoumat výsledky dosažené v různých odvětvích orientalistiky, přezkoumat

⁵⁴¹ *Vestigia terrent* – stopy děsí. Horatius zde citoval latinskou verzi ezopské bajky o lišce a lvu, kde liška váhala vejít do jeskyně nemocného lva, neboť viděla, že všechny stopy jeho návštěvníků vedly do jeskyně, nikoliv již z jeskyně. Údajně stejná slova pronesl také císař Rudolf I., když byl dotázán, proč nechce jet do Říma k papeži, aby tam přijal pomazání.

Blíže <https://sites.google.com/site/latinalexikon/v>, s. v. *vestigia Terrent*, citováno 7. listopadu 2018.

v diskusích otázku organizace práce a všechny ostatní praktické problémy, týkající se orientalistiky.

Důležitost, přisouzená vědeckou obcí řečeným *Dnům*, může být měřena počtem jejich účastníků: asi čtyřicítka osob reprezentovala 14 zemí (Bulharsko, Jugoslávie, Polsko, Maďarsko, Francie, Holandsko, Švýcarsko, Anglie, Švédsko, Dánsko, Finsko, Itálie, Rakousko, ruská zóna Německa).⁵⁴³ Orientalisté ze Sovětského svazu nebyli přítomni.⁵⁴⁴

Setkání Dnů se odehrálo ve formě všeobecných zasedání nebo pracovních schůzí, a to v rámci předpokládaných sekcí (Blízký Východ, egyptologie, arabistika, íránistika a turkologie, indologie a studium jazyků Střední Asie, Dálný Východ, biblistika). Na všeobecných zasedáních se v zásadě projednávaly otázky přesahující rámec sekcí.

Dny byly zahájeny 20. června banketem a recepcí Národního Klubu na počest zahraničních účastníků. Vincenc Lesný přednesl zahajovací a uvítací řeč, Josef Klíma poté specifikoval nejen všeobecné důvody, ale také důvody příznačné pro organizaci Dnů: 70. výročí narození Bedřicha Hrozného a dále 20. výročí založení Orientálního ústavu v Praze.

Dne 21. června se uskutečnilo první všeobecné zasedání v zrcadlové galerii zámku Dobříš. Vincenc Lesný se jako první ujal slova a přivítal účastníky Dnů, kterých se sešlo 160. Vedoucí zahraničních delegací poté předali pozdravy vědců svých zemí: srdečná slova přednesli pánové Vladimír Ivanov Georgiev,⁵⁴⁵ prorektor Univerzity v Sofii, který svůj proslov sdělil v ruštině, Henri Massé,⁵⁴⁶ jenž promluvil jménem francouzské delegace,

⁵⁴² KLÍMA, Josef: *Le discours de M. L. Klíma, secrétaire des Journées et le message de M. B. HROZNÝ*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 10–12.

⁵⁴³ Pozn.: Na oslavy tisícího výročí narození perského básníka Firdausího, uskutečněných v Persii v roce 1934, jak jsem uvedl výše, byly na oficiálním seznamu zahraničních hostů pozvány 42 osoby z 19 zemí (**příloha** 155).

AMZV. Fond III. sekce (1918–1939), karton 831, inv. č. 28. Reprezentace – oslavy v cizině, spisový obal Persie. Zpráva československého Chargé d'affaires z Teheránu zaslaná na Ministerstvo zahraničních věcí, č. j. 1.441/34, ze dne 17. září 1934. Věc: Oslavy tisíciletí Firdausího v Persii, č. j. 8468/III-2/35 ze dne 21. ledna 1935.

⁵⁴⁴ MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. fondu 23, karton 17, inv. č. 72/1 – Pracovní zasedání orientalistů 20.–25. června 1949 v Praze a Dobříši. Spis: *Journées Scientifiques d'Orientalisme. Prague-Dobříš, 20–25 Juin 1949, Résumé des travaux*.

⁵⁴⁵ Prof. Vladimír Ivanov Georgiev (*3. února 1908, Gabare, Byala Slatina – †14. července 1986, Sofia), filolog a akademik. Děkan Filologické fakulty na Univerzitě v Sofii (1947–1949), prorektor (1948–1951) a rektor (1951–1956) tamtéž.

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_I._Georgiev, citováno 8. listopadu 2018.

⁵⁴⁶ Prof. Henri Massé (*2. března 1886 – 9. listopadu 1969, Paříž), orientalista. Byl prvním profesorem arabské a perské literatury na Univerzitě v Alžíru a poté profesorem perštiny v Paříži na *Institut national des langues et civilisations orientales* (1927–1958).

dále Jerzy Kuryłowicz,⁵⁴⁷ Vladimír Fjodorovič Minorskij,⁵⁴⁸ Franz Marius Theodor de Liagre Böhl, Sabatino Moscati,⁵⁴⁹ Aage Bentzen (Dánsko), Julius Pokorny,⁵⁵⁰ Arvo Martti Oktavianus Räsänen⁵⁵¹ a Johannes Friedrich z německé delegace.

Hlavní část zasedání tvořil obsáhlý referát Jana Rypky, týkající se orientálních studií v Československu, jejich současného stavu, programu a problémů.

Po tomto zasedání se účastníci rozdělili do specializovaných sekcí. Sekce I – studie Blízkého Orientu, ke které byla přiřazena archeologie a právo starého Orientu – byla přidělena pod předsednictví Bedřicha Hrozného; pro svůj špatný zdravotní stav, jak uvedeno výše, se ale Bedřich Hrozný nemohl svého úkolu ujmout osobně. Předsednictví prvního zasedání se tedy ujal asyriolog René Labat z Paříže. Vladimír Ivanov Georgiev nejprve představil analýzu krétské problematiky posouzené z dvojího hlediska, a to lingvistického a etnografického (podle řečníka byli Kréťané nejstaršími obyvateli Fénicie). Jako druhá následovala přednáška paní Madeleine David, v níž představila referát z poslední cesty po Mezopotámii a Libanonu, a zdůraznila důležitost metodicky vedených vykopávek Úřadem pro starověké památky v Iráku od roku 1939. Poté se M. H. del Medico zabýval řešením problematiky hieroglyfické chetitštiny.

Druhý den řídil profesor Georgiev. Nejprve vystoupil se svým pojednáním Franz Böhl, „Die Fahrt nach dem Lebenskraut“. Podle Franze Böhla je dvanáctá deska (na psaní) Eposu o Gilgamešovi originálním výtvozem, jehož námět pochází ze sumerské verze. Následovaly dvě přednášky dokumentárního významu: jedna od Viktora Korošce

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/Henri_Mass%C3%A9, citováno 8. listopadu 2018.

⁵⁴⁷ Prof. Jerzy Kuryłowicz (*26. srpna 1895, Stanisławów – †28. ledna 1978, Kraków), polský lingvista, který se zaměřoval na indo-evropské jazyky.

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Kury%C5%82owicz, citováno 8. listopadu 2018.

⁵⁴⁸ Vladimír Fjodorovič Minorskij (*17. února 1877, Korčeva, Tverská gubernie, Ruské impérium – †25. března 1966, Cambridgeshire), ruský orientalista, zabývající se kurdskou a perskou historií, geografii, literaturou a kulturou. V roce 1919 nastoupil na ruskou ambasádu v Paříži a jeho znalosti blízkovýchodních a kavkazských vztahů se staly užitečnými při mírových vyjednáváních v roce 1919.

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Minorsky, citováno 8. listopadu 2018.

⁵⁴⁹ Prof. Sabatino Moscati (*24. listopadu 1922, Řím – †8. září 1997, Řím), archeolog, lingvista, antropolog, pedagog. Vystudoval Papežský biblický institut.

Blíže https://cs.wikipedia.org/wiki/Sabatino_Moscati, citováno 8. listopadu 2018.

⁵⁵⁰ Prof. Julius Pokorny (*12. června 1887, Praha – †8. dubna 1970, Curych), jazykovědec, zaměřující se na keltské jazyky. V roce 1959 mu byl publikován *Indogermánský etymologický slovník*.

Blíže https://en.wikipedia.org/wiki/Julius_Pokorny, citováno 9. listopadu 2018.

⁵⁵¹ Prof. Arvo Martti Oktavianus Räsänen (*25. června 1893, Simo u Kemi – †7. září 1976, Helsinky), finský učenec, etnograf a turkolog.

Blíže [https://fi.wikipedia.org/wiki/Martti_R%C3%A4s%C3%A4nen_\(kielitieteilij%C3%A4\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Martti_R%C3%A4s%C3%A4nen_(kielitieteilij%C3%A4)), citováno 9. listopadu 2018.

z Ljubljany (studie související s Blízkým Východem na univerzitách a vyšších školách v Jugoslávii), a druhá od Sabatina Moscati z Říma (semitské studie v Itálii, prezentované bohatým souborem publikací a řadou rozmanitých ustanovení).⁵⁵²

Třetímu dni předsedali postupně pánové Johannes Friedrich, Friedrich Ebrard a Franz Tritsch. Tento den zahájil Friedrich Ebrard z Curychu, specialista na starověké srovnávací právo, přednáškou bohatou na připomínky „Babel, Bibel und Pandekten“. Franz Tritsch poté zdůraznil široké vztahy sjednocující orientální archeologii a filologii, a zabýval se několika etnografickými problémy Malé Asie. Nakonec přednesl svůj referát Josef Klíma. Pojednával o nedávno objevených právnických textech z předchammurabiovské doby. Autor trval na nezbytnosti text Chamurabiho zákoníku podrobit nové zkoušce a brát v úvahu sumerské a akkadské předlohy Zákoníku, které právě byly poznávány. Nedostatek času nedovolil zařadit do programu další přednášky od Vladimíra Ivanova Georgieva a M. H. del Medico. Publikování těchto dvou přednášek bylo nicméně vyhrazeno pro Actes des Journées.

Mnozí z první sekce se rozhodli ještě zorganizovat výměnu publikací a periodik. Lubor Matouš a Josef Klíma, byli pozváni přednášet do Holandska a Anglie.

V Sekci II – egyptologie – předsedali Jacques Jean Clère z Paříže, Aksel Volten z Kodaně a František Lexa. Jacques Jean Clère dodal informace o metodách vzdělávání v egyptologii ve francouzském vysokém školství. Obohacující byla další přednáška téhož učenice, pojednávající o publikacích francouzských egyptologů a doplněná podrobným referátem o francouzských vykopávkách vedených v Egyptě (Tanis, Delta). V průběhu druhého zasedání Aksel Volten přednesl své informace o činnostech dánské egyptologie a dodal popis papyrů uložených v Muzeu v Kodani, které do onoho dne nebyly publikovány. Třetí zasedání obsahovalo přednášku Zdeňka Žáby o egyptologii v Československu v době poválečné, a také referát Pavly Šámalové-Fořtové o osobním průzkumu v oblasti zdobení povrchů ve starém Egyptě. Jacques Jean Clère, kterého tato bádání velmi zaujala, přislíbil pomoc při publikování jejich závěrů ve Francii. V diskusi

⁵⁵² MÚA AV ČR. Fond Orientální ústav, zn. fondu 23, karton 17, inv. č. 72/1 – Pracovní zasedání orientalistů 20.–25. června 1949 v Praze a Dobříši. Spis: *Journées Scientifiques d'Orientalisme. Prague-Dobříš, 20–25 Juin 1949, Résumé des travaux.*

se mluvilo o problémech organizace práce, publikací, a nakonec o výměně vědců. František Lexa dostal pozvání přednášet v Bulharsku.⁵⁵³

V sekci III – arabistika, íránistika, turkologie – byli zastoupeni zahraniční učenci (Ananiasz Zajaczkowski z Varšavy, Károly Czeglédy, Lajos Fekete, Németh a Telegdi z Budapešti, Sabatino Moscati a Alessandro Bausani z Říma, Henri Massé z Paříže, Monorski z Cambridge, Geo Widengren z Uppsaly). Během prvního zasedání popisoval Henri Massé ve své bohaté přednášce rozvoj islamistických studií ve Francii. Další den Arvo Martti Oktavianus Räsänen nastínil obraz orientálních studií ve Finsku a Gabriel Saman informoval posluchače o nové metodě výuky moderní turečtiny. Geo Widengren pojednával o íránském domě a Jiří Cejpek o íránistice a turkologii v Československu. Na programu třetí sekce se objevily přednášky Sabatina Moscatiho o arabistice a semitologii v Itálii, Alessandra Bausaniho o íránistice a turkologii, rovněž v Itálii. Karel Petráček mluvil o islamistice a o semitských studiích v Československu. Této sekci předsedali pánové Jan Rypka, Henri Massé, Ananiasz Zajaczkowski, Németh, Sabatino Moscati a Arvo Martti Oktavianus Räsänen. Sekce došla k nesporným výsledkům ve věci organizace výměny vědeckých publikací.⁵⁵⁴

Sekce IV – indologie a studium jazyků Střední Asie – pracovala pod postupným předsednictvím Vincence Lesného, Émile Benvenisteho, Jerzy Kuryłowicze, Julese Blocha. Na prvním shromáždění Jules Bloch komentoval nejnovější výzkumy, vedoucí k rozšíření buddhismu, a vyzdvihl významný podíl francouzské vědy v této oblasti (uvedení nových prací vztahujících se k indologii a buddhismu). Vincenc Lesný se ve své přednášce zabýval stávajícími problémy a neodkladnými úkoly indických studií. Uvedl, že poté, co bude známa civilizace povodí Indu, bude možné přesněji časově určit epochu Rig Véda. Záleželo také na objasnění mnohých problémů, které do oné doby nebyly vyřešeny. A tak na příkladu Málavikágnimitra, přisouzeného Kálidásovi, bylo záhodno ve výzkumu přisouzení brát v úvahu nejen problémy estetické, ale také části díla složené v prákrtu. Mezi úkoly, které také čekaly na příspěvky indologů Československa, připomněl Vincenc Lesný dokončení historické filologie a komparativní gramatiky staré indičtiny, nutnost zabývat se problémem sanskrtu řečeného „smíchaný“, a vytvořit etymologický slovník sanskrtu. Nakonec Vincenc Lesný navrhl ve věci citace jmen, která dělala těžkosti hlavně

⁵⁵³ Ibid.

⁵⁵⁴ Ibid.

slovanským učencům, přijmout metodu osvědčenou u klasických jazyků, tj. dávat nominativ slova a ne kořen. – Na druhém zasedání Pavel Poucha připomněl historii indologie a studia jazyků Střední Asie v Československu od poloviny 18. století do současnosti: ve světle tohoto příspěvku vystoupila hodnota průkopnického díla Vincence Lesného, prvního představitele Katedry indologie na Univerzitě Karlově a průkopníka indologie v Československu. Pavel Poucha jinak představil výsledek svého vlastního výzkumu, týkajícího se indologie a jazyků Střední Asie v díle o třech svazcích, nazvané „*Institutiones linguae Tocharicae*“. Oldřich Friš analyzoval rukopisy z Amarušataka a jejich původ (považoval, na rozdíl od Richarda Simona, posudek I pocházející z jihu Indie, za lépe zachovaný). Émile Bonveniste poté uvedl svůj příspěvek o jazyku oblasti Sogdian,⁵⁵⁵ kterým se mluvilo kdysi ve Střední Asii. Během třetího zasedání byly předneseny dva příspěvky: jeden od Johannese Hertela z Lipska o datování Rig Věda, a druhý od Alexandry David-Neel, o tibetských buddhistických sektách.⁵⁵⁶

Sekce V – Dálný Východ – v čele s Jaroslavem Průškem, Charlesem Haguenuerem, Witoldem Andrzejem Jabłońskim a Lajosem Ligetim, zahájila podrobným referátem Jaroslava Průška, jenž se týkal sinologických, japanologických a korejských studií v Československu. Witold Andrzej Jabłoński poté představil obraz vývoje sinologie a studií vztahujících se k Dálnému Východu v Polsku. Na programu druhého dne byla přednáška Charlese Haguenuera o japanologii a korejských studiích ve Francii, a také zpráva Aloise Pultra o činnosti Školy orientálních jazyků při Orientálním ústavu v Praze. Na posledním zasedání mluvil Lajos Ligeti o sinologii a mongolistic v Maďarsku. Charles Haguenuer si prodloužil pobyt v Praze ještě po skončení Dnů a také věnoval Orientálnímu ústavu sérii konferencí za účelem uvést české specialisty do problematiky organizace a metod vzdělávání na Škole orientálních jazyků v Paříži.

Sekci VI – biblistika – předsedali pánové Miloš Bič, Aage Bentzen a Martinus Beek. Aage Bentzen hodnotil na prvním zasedání současný stav výzkumu Pentateuchu, stav, jenž byl charakterizován opuštěním teorie Julia Wellhausena. Martinus Beek mluvil o studiích týkajících se Starého Zákona v Holandsku a zdůrazňoval přípravné práce na novém překladu Starého Zákona, podle textu židovského vykladače Tóry edice Kittel.

⁵⁵⁵ Uvedený jazyk se v současnosti označuje jako sogdština nebo sogdijština.

Bližše <http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/encyklopedie.html>, s. v. *Sogdové*, citováno 10. března 2015.

V průběhu druhého zasedání přednesl Aage Bentzen referát o studiu Starého Zákona v Dánsku, pojednání nedávno proslavená věhlasem Vilhelma Petera Grønbecha z Kodaně a Nathana Söderbloma z Uppsaly. Z nich vycházel Johannes Pedersen ve svém 4svazkovém díle o Izraeli, a Hammarstrom d' Aarhus, který se snažil použít ugaritické texty pro výklad Starého Zákona. Aage Bentzen osobně pracoval na literárním úvodu do Starého Zákona. Třetí zasedání bylo věnováno referátu Miloše Biče o biblických studiích v Československu. V rámci této sekce se umístila přednáška Franze Böhla z Leidenu o myšlenkách poslání a voleb izraelského lidu. V myšlenkách bylo možno sledovat paralelnost a polaritu napříč celou historií Starého Zákona. Tato přednáška se konala v semináři Teologické fakulty Jana Husa, která rovněž pozvala na následující rok Martinuse Beeka z Amsterdamu. Stejně pozvání bylo adresováno Martinusovi Beekovi z Fakulty protestantské teologie v Bratislavě. Vincenc Lesný, Jan Rypka a Felix Tauer byli oficiálně pozváni maďarskou vládou přednášet do Budapešti.⁵⁵⁷

Závěrečný ceremoniál se odehrál dne 24. června v Orientálním ústavu (sál bývalého refektáře), za předsednictví Franze Böhla. Po projevu Lumíra Čivrného, zástupce ministra informací a národní kultury, a krátké závěrečné řeči Josefa Klímy, hovořil Johannes Friedrich z Lipska o rozdílných systémech písma a vymýšlení písma ve starém Orientu, a srovnával ho s analogickými jevy, které bylo možno pozorovat u primitivních skupin dnešní doby. Tato přednáška byla doprovázena světelnou projekcí. Julius Pokorny se zabýval řešením čtených problémů v souvislosti s rozvojem keltských studií. Po poučných přednáškách Arie Abrahama Kampmana z Leidenu o orientalismu v Holandsku, Marca Schöllera o orientalismu ve Švýcarsku, a Czeglédiho o reorganizaci vysokého školství v Maďarsku, byly Dny ukončeny slavnostním předáním diplomu čestného doktorátu Univerzity v Sofii Bedřichovi Hroznému. Ten se nemohl kvůli nemoci osobně zúčastnit uvedené ceremonie, tak byly insignie předány Vladimírem Ivanovem Georgievem, prorektorem Univerzity v Sofii, Vincencovi Lesnému, který Bedřicha Hrozného zastupoval.

⁵⁵⁶ Ibid.

⁵⁵⁷ Ibid.

Vincenc Lesný uzavřel práce na Dnech obnovením poděkování sboru zúčastněných ministrů a vládě Československé republiky a vyzdvihl hodnotu díla vytvořeného spoluprací všech účastníků.⁵⁵⁸

V přestávkách mezi pracemi navštívili účastníci setkání knihovny seminářů a sbírky Filozofické fakulty Univerzity Karlovy (sbírky a knihovnu Semináře indologie, knihovnu a muzeum Semináře klínových studií, Seminář egyptologie, semitologie, íránistiky a turkologie), knihovnu Strahovského kláštera, univerzitní knihovnu a expozici „Egypt starobylý a současný“ pořádanou Národním muzeem – Náprstkovým muzeem asijských, afrických a amerických kultur. Pod vedením Jiřího Neústupného mohla většina účastníků navštívit archeologickou expozici v Národním muzeu, která nastínila starobylost českých zemí. Zahraniční orientalisté měli také příležitost vidět pražské památky a navštívit v Památníku odboje na Žižkově výstavu věnovanou historii revolučních bojů. Zúčastnili se dvou operních představení, „*Dalibor*“ od Bedřicha Smetany a „*Jakobín*“ od Antonína Dvořáka. Hodně z nich se zajímalo o restaurátorské práce v Karolinu a velmi zvláštní vykopávky na Pražském hradě. Poslední den Dnů byl zcela věnován exkurzi do Prachovských skal.⁵⁵⁹

⁵⁵⁸ Ibid.

⁵⁵⁹ Ibid.

2.7 OCENĚNÍ BEDŘICHA HROZNÉHO DOMA I VE SVĚTĚ A JEHO POSLEDNÍ DÍLO

2.7.1 Ocenění Bedřicha Hrozného

Významná, houževnatá, smysluplná a poctivá práce Bedřicha Hrozného byla ve světě oceněna jeho členstvím v mnoha významných institucích, k nimž patřily:

Dopisující člen Královské české společnosti nauk, 10. ledna 1912 (příloha 167).

V roce 1915 byl jmenován mimořádným profesorem ve Vídni.

Mimořádný člen České akademie věd a umění, 26. listopadu 1924 (příloha 168).

Dopisující člen Ugro-finské společnosti v Helsinkách, 2. prosince 1927 (příloha 169).

Čestný občan města Lysá nad Labem, 23. července 1928 (příloha 170).

Diplom z Výstavy soudobé kultury v ČSR, pořádané v Brně, 15. října 1928⁵⁶⁰ (příloha 171).

Člen-korespondent francouzské Akademie věd a umění, 1930.

Čestný člen Královské vědecké společnosti v Kodani, 1932.

Řádný člen Ústavu etruských studií ve Florencii, 21. dubna 1934 (příloha 172).

Člen historicko-filozofické třídy Norské akademie věd v Oslo, 29. března 1935 (příloha 173).

Čestný člen Asiatické společnosti v Paříži, 13. června 1935 (příloha 174).

Zahraniční člen Královské švédské akademie věd, 27. listopadu 1935 (příloha 175).

Důstojník řádu Čestné legie ve Francii, 20. dubna 1937 (příloha 176).

Čestný člen Finské společnosti věd, 13. prosince 1937 (příloha 177).

Řádný člen Královské české společnosti nauk, 18. července 1945 (příloha 178).

Čestný doktorát Pařížské univerzity Sorbonna, 15. prosince 1945 (příloha 179).

Čestný doktorát profesorského sboru Univerzity v Oslo, 5. května 1946 (příloha 180).

Čestný člen předsednictva Syndikátu českých spisovatelů, 19. května 1946 (příloha 181).

⁵⁶⁰ Bedřich Hrozný na výstavě představil expozici, zachycující jeho výzkumy o chetitské kultuře, což vzbudilo velkou pozornost.

Bližší *Z jubilejní výstavy soudobé kultury v Brně*. Národní politika, 30. srpna 1928, XLVI/241, s. 5.

Držitel Státní ceny za vědu v oboru duchovnědném za dílo „Nejstarší dějiny Přední Asie a Indie“, 28. října 1947 (*příloha* 182).

Čestný doktorát Univerzity Klimenta Ochridského v Sofii, 15. června 1949 (*příloha* 183).

Čestný člen Norského archeologicko-filologického ústavu v Leidenu, 16. listopadu 1949 (*příloha* 184).

Rozhodnutím prezidenta republiky jmenován řádným členem Československé akademie věd, 12. listopadu 1952.⁵⁶¹

Zahraniční člen Académie des Inscriptions et Belle-Lettres, Paříž.

Čestný člen Linguistic Society of America, Philadelphia.

Zahraniční člen holandské Akademie věd, Amsterdam.

Zahraniční člen švédské Akademie věd, Stockholm.

Zahraniční člen společnosti věd Ex Oriente Lux, Leiden.

Zahraniční člen polské Akademie věd, Krakov.

Dopisující člen Alma Egan Hyatt Foundation, New York.⁵⁶²

2.7.2 Zasloužilý vědec

Ministerstvo školství, věd a umění vypracovalo dne 3. května 1949 spis, na jehož základě měl být na zasedání vlády téhož dne předložen návrh na udělení čestného titulu „zasloužilý vědec“ Bedřichovi Hroznému, u příležitosti jeho sedmdesátých narozenin, a to i přes skutečnost, že v oné době neexistoval žádný právní podklad pro udělení titulu „zasloužilý vědec“. V návrhu bylo uvedeno: „*Cizina toho času nemá nikoho, kdo by v tomto vědním oboru dosáhl významu profesora Hrozného. Bylo by proto spravedlivé, aby jmenovanému byl k jeho sedmdesátým narozeninám v uznání zásluh udělen – podobně jako našim umělcům propůjčuje se titul „národní umělec“ – čestný titul „zasloužilý vědec.“*“⁵⁶³

⁵⁶¹ MÚA AV ČR. Osobní fond Bedřich Hrozný, zn. fondu 309, sign. I. c), inv. č. 1 – diplomy (1901–1949).

⁵⁶² Ibid., osobní dotazník člena České akademie – Bedřich Hrozný.

⁵⁶³ NA. Fond MŠK, Praha – osobní, karton 55, sign. Bedřich Hrozný. Spis číslo 65.127/49, Věc: Praha – Univerzita Karlova – Filozofická fakulta – řádný profesor PhDr. Bedřich Hrozný – návrh na udělení čestného titulu „zasloužilý vědec.“, ze dne 3. května 1949.

Uvedený spis byl však prezídiem vrácen a již neměl být vládě předložen. Uložen *ad acta* byl dne 20. července 1949.⁵⁶⁴

Ministerstvo školství, věd a umění ještě připravilo pro Bedřicha Hrozného finanční dar u příležitosti jeho významného jubilea; částku ve výši 100 000 Kčs měl Bedřichovi Hroznému společně s vlastnoručním blahopřejným dopisem předat přednosta Václav Vaněček v zastoupení za ministra školství, věd a umění Zdeňka Nejedlého. Uvedený dar byl předán dne 6. května 1949.⁵⁶⁵

2.7.3 SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE

K příležitosti Hrozného 70. narozenin byl vydán sborník pod názvem *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*; zkráceně se užívalo *Symbolae Hrozný*.

Jednalo se o poctu, které se do té doby u nás ještě žádnému vědci nedoslalo; mimořádnost uvedené akce byla i v mezinárodním měřítku. Zájem přispět do Hrozného sborníku, s jehož přípravou se započalo v roce 1948, projevil do června 1949 mnoho domácích i zahraničních vědců. K uvedenému datu bylo do redakce sborníku dodáno anebo závazně přislíbeno na 150 příspěvků. V tomto případě se jednalo též o významnou vědeckou událost, neboť do sborníku byly zaslány též do té doby nepublikované nové vědecké práce. Některé příspěvky se vztahovaly přímo k životu a práci Bedřicha Hrozného, jiné nikoli.

Sborník byl vydán jako dva ročníky ArOr, 1949 a 1950, jehož redakci Bedřich Hrozný v tomto případě přenechal Václavovi Čihařovi, Josefovi Klímovi a Luborovi Matoušovi. Na jeho vydání se podílelo Ministerstvo školství, věd a umění a Ministerstvo informací a osvěty. V původním edičním plánu bylo vydat čtyři svazky ArOr po 500 stranách.⁵⁶⁶

⁵⁶⁴ Ibid.

⁵⁶⁵ Ibid., spis číslo 63.767/49, Věc: Sedmdesátiny PhDr. Bedřicha Hrozného – udělení čestného daru 100.000,- Kčs.

⁵⁶⁶ *Z vědeckých sborníků a časopisů. Symbolae Hrozný*. Lidové noviny, LVII/113, 14. května 1949, s. 5.

Vzhledem ke značnému zájmu o zmíněnou publikaci ve světě orientalistů vůbec a také v průběhu *Pracovního setkání orientalistů*⁵⁶⁷ v Dobříši a v Praze v červnu 1949, přijala redakce ArOr rozhodnutí zvýšit počet částí *Symbolae Hrozný* ze čtyř na pět.⁵⁶⁸

První část *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, s rozsahem 424 strany, byl vydán v roce 1949. Publikován zde byl 41 příspěvek. Mezi autory článků byli kromě Václava Čihaře,⁵⁶⁹ Jána Bakoše z Bratislavy,⁵⁷⁰ Franze Hančara z Vídně⁵⁷¹ také Giustino Boson z Aosty,⁵⁷² André Dupont-Sommer z Paříže,⁵⁷³ Paul Kretschmer z Vídně⁵⁷⁴ a další.⁵⁷⁵

Druhá část *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE* měla 452 strany a celkem 37 příspěvků. K autorům prací patřili

⁵⁶⁷ Uvedený sjezd orientalistů se uskutečnil pod názvem *Pracovní setkání orientalistů*, avšak můžeme se zde setkat také i s jiným oficiálním označením této akce, a to *Mezinárodní zasedání orientalistů* (International Orientalist Session).

Blíže ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, *LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME* 1949, November, 1951, s. 1b.

⁵⁶⁸ *Z vědeckého světa. Druhá část pocty prof. dr. B. Hrozného*. Lidové noviny, LVII/301, 24. prosince 1949, s. 5.

⁵⁶⁹ ČIHAŘ, Václav: *Bibliographie des travaux de Bedřich Hrozný*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 1–20.

⁵⁷⁰ BAKOŠ, Ján: *Introduction d'Avicenne à sa »Psychologie«*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 27–30.

⁵⁷¹ HANČAR, Franz: *Aus der Problematik Urartus*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 298–309.

⁵⁷² BOSON, Giustino: *Alcuni sigilli-cilindri del Museo di antichità di Torino*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 64–68.

⁵⁷³ DUPONT-SOMMER, André: *L'inscription phénicienne de la spatule dite d'Asdrubal*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 158–167.

⁵⁷⁴ KRETSCHMER, Paul: *Zwei eigentümliche hethitische Götternamen*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 413–419.

⁵⁷⁵ ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949.

Lubor Matouš,⁵⁷⁶ Vincenc Lesný,⁵⁷⁷ Otakar Pertold,⁵⁷⁸ Václav Machek z Brna,⁵⁷⁹ Julius Lewy z Cincinnati,⁵⁸⁰ Tadeusz Milewski z Krakova,⁵⁸¹ Alfred Pohl z Říma⁵⁸² a další.⁵⁸³

Třetí část *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE* vyšla v květnu 1950, s rozsahem 551 strana. Publikován zde byl 41 příspěvek. K autorům příspěvků patřili Jiří Krámský,⁵⁸⁴ Jan Rypka,⁵⁸⁵ Antonín Salač,⁵⁸⁶ Sedat Alp z Ankary,⁵⁸⁷ Helmuth Bossert z Istanbulu,⁵⁸⁸ Maurice Dunand z Bejrútu,⁵⁸⁹ Jacques Pirenne z Bruselu⁵⁹⁰ a další.⁵⁹¹

⁵⁷⁶ MATOUŠ, Lubor: *Les contracts de partage de Larsa provenant des archives d'Idin-Amurrun (avec 2 planches)*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 142–173.

⁵⁷⁷ LESNÝ, Vincenc: *Dhammapada in the Light of Turkestan Discoveries*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 24–27.

⁵⁷⁸ PERTOLD, Otakar: *Demon and Hero*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 239–250.

⁵⁷⁹ MACHEK, Václav: *Hittito-slavica*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 131–141.

⁵⁸⁰ LEWY, Julius: *Apropos of the Akkadian Numerals iš-ti-a-na and iš-ti-na*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 110–123.

⁵⁸¹ MILEWSKI, Tadeusz: *La mutation consonantique en hittite et dans les autres langues indo-européennes*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 189–195.

⁵⁸² POHL, Alfred: *Ein assyrisches Relief aus dem Museo Archeologico von Florenz (mit 1 Tafel)*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 293–295.

⁵⁸³ ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949.

⁵⁸⁴ KRÁMSKÝ, Jiří: *To the Problem of the Consonantal Correlations of Timbre*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 319–322.

⁵⁸⁵ RYPKA, Jan: *Les Müfredát de Sábit*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 444–478.

⁵⁸⁶ SALAČ, Antonín: *Firdousī et la religion babylonienne*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 479–484.

⁵⁸⁷ ALP, Sedat: *Bemerkungen zu den Hieroglyphen des hethitischen Monuments von Imamkulu*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 1–8.

⁵⁸⁸ BOSSERT, Helmuth Theodor: *Das hieroglyphenhethitische Zahlwort „Fünf“*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 123–125.

⁵⁸⁹ DUNAND, Maurice: *Nouvelles inscriptions du Djebel Druze et du Hauran*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 144–164.

⁵⁹⁰ PIRENNE, Jacques: *La politique d'expansion hittite envisagée à travers les traités de vassalité et de protectorat*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 373–382.

⁵⁹¹ ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950.

Čtvrtá část *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE* publikovaná v listopadu 1950 měla rozsah 452 strany s 21 příspěvkem. Mezi autory článků patřili Ivan Hrbek,⁵⁹² František Lexa,⁵⁹³ Benno Landsberger z Chicaga,⁵⁹⁴ Giacomo Devoto z Florencie,⁵⁹⁵ Hildegard Lewy z Cincinnati⁵⁹⁶ a jiní.⁵⁹⁷

Pátá část *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE* publikovaná v listopadu 1950 měla rozsah 388 stran s 26 příspěvky a 4 recenzemi knih. K příspěvovatelům patřili mj. Theophile James Meek z Toronta,⁵⁹⁸ Sabatino Moscati z Říma,⁵⁹⁹ Jiří Neústupný z Prahy,⁶⁰⁰ Vincenc Pořízka z Prahy,⁶⁰¹ Rafael Taubenschlag z Varšavy⁶⁰² a další.

⁵⁹² HRBEK, Ivan: *Muḥammads Nachlaß un die †Aliden*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 143–149.

⁵⁹³ LEXA, František: *Deux notes sur l'astronomie des anciens Égyptiens (Pl. XV)*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 442–450.

⁵⁹⁴ LANDSBERGER, Benno: *„Hethiterland“ und „Hethiter“ in den Kültepe-Tafeln*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 321–329.

⁵⁹⁵ DEVOTO, Giacomo: *Nota sulla formazione della lingua ittita*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 55–64.

⁵⁹⁶ LEWY, Hildegard: *Origin and Significance of the Mâgên Dâwîd*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 330–365.

⁵⁹⁷ ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950.

⁵⁹⁸ MEEK, Theophile James: *The Explicative Pronoun šu/ša in the Code of Hammurabi*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 78–81.

⁵⁹⁹ MOSCATI, Sabatino: *Le massacre des Umayyades dans l'histoire et dans les fragments poétiques*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 88–115.

⁶⁰⁰ NEÚSTUPNÝ, Jiří: *Fortifications appartenant a la civilisation danubienne néolithique*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 131–158.

⁶⁰¹ POŘÍZKA, Vincenc: *Hindi Participles used as Substantives*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 166–187.

⁶⁰² TAUBENSCHLAG, Rafael: *The Inviolability of Domicile in Greco-Roman Egypt*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 293–297.

2.7.4 Poslední dílo Bedřicha Hrozného

Posledním dílem Bedřicha Hrozného, jenž nese název *Inscriptions cunéiformes du Kultépe. Vol I.*, je první díl autografií 194 klínopisných tabulek, které Bedřich Hrozný našel na tureckém pahorku Kültepe. S touto publikací se Bedřich Hrozný seznámil až na svém nemocničním lůžku. Z této práce se těšil, nicméně si byl patrně již vědom toho, že se jedná o jeho poslední vědeckou práci.

K tomu Josef Klíma uvedl následující: „Význam tohoto posledního díla akademika Hrozného je patrný i z řady projevů, které již došly od mnoha zahraničních odborníků, znovu potvrzujících, že akademik Hrozný touto svou poslední prací nejen prokázal své světové jméno, ale získal nové uznání i pro mezinárodní pověst naší orientalistiky. Tato skutečnost nás naplňuje zároveň radostí a, bohužel, i smutkem; současně však zavazuje k tomu, aby Hrozného dílo nebylo opouštěno – jeho označení jako »Vol. I« je přímo symbolickým, vyzývajícím k pokračování. Jen tak mohou být hřivny, které akademik Hrozný pro naši orientalistiku vytěžil, dále rozmnoženy.“⁶⁰³

2.7.5 Akademik Bedřich Hrozný

Dne 23. října 1952 navrhl kulturní výbor Národního shromáždění, aby byl přijat zákon o zřízení Československé akademie věd. Schůze Národního shromáždění pak zákon č. 52/1952 Sb. o Československé akademii věd jednomyslně přijala dne 29. října 1952. Na základě § 1 byla zřízena Československá akademie věd jako nejvyšší vědecká instituce republiky, sdružující nejvýznamnější vědecké pracovníky státu.⁶⁰⁴

⁶⁰³ KLÍMA, Josef: *Nad posledním dílem akademika Bedřicha Hrozného*. Nový Orient, ročník VIII., číslo 1, 19. ledna 1953, s. 4.

⁶⁰⁴ Československá akademie věd vznikla přebudováním Královské české společnosti nauk z roku 1784 a České Akademie věd a umění. V § 26 bylo uvedeno, že se zrušují ustanovení odporující tomuto zákonu, zejména zákon č. 86/1920 Sb., o Masarykově Akademii práce, a vládní nařízení č. 119/1920 Sb., jímž byl vydán „Základní řád Masarykovy Akademie práce“. A dále pak zákon č. 27/1922 Sb., o zřízení ústavu Slovanského a Orientálního. V důvodové zprávě k výše zmíněnému zákonu č. 52/1952 Sb. bylo mj. uvedeno:

„V naší zemi již v době osvícenské se sdružili vynikající učenci k společnému pěstování vědy v tehdy pokrokovém duchu a založili Královskou českou společnost nauk. Tato společnost, právně ustavená dvorským dekretem z 3. listopadu 1784, byla vlastně naše první akademie, i když vládou rakouskou formálně za akademii uznána nebyla. V roce 1890 vzniká vedle Učené společnosti ještě Česká akademie věd a umění jako veřejný ústav s charakterem reprezentačním. I když tyto dvě nejdůležitější vědecké organizace ztělesňovaly celou epochu ve vývoji naší vědy a hrály významnou roli přímo v historii našeho národa, ztrácely v posledních desetiletích svůj význam a byly v předmnichovské republice nahrazeny novými organizacemi vědeckých pracovníků, které sloužily aktivně průmyslové a agrární buržoazii. Akademie

První členové Československé akademie věd (52 osoby) byli jmenováni na základě návrhu vlády prezidentem republiky Klementem Gottwaldem, dne 12. listopadu 1952. Spolu s Bedřichem Hrozným byli prvními akademiky jmenováni mj. také Vincenc Lesný, František Lexa a Jan Rypka. Ustavující schůze Československé akademie věd se uskutečnila v budově Národního divadla v Praze dne 17. listopadu 1952.⁶⁰⁵

ztrácejí všechny styk se životem, stávají se z nich uzavřené společnosti, o kterých široké masy vlastně nic nevědí.“

Zákon o Československé akademii věd. Zasedání Národního zasedání 29. října 1952. Věstník Československé akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 24–28.

⁶⁰⁵ *Dekret presidenta republiky Klementa Gottwalda. Věstník Československé akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 29–30.*

Československá akademie věd ustavena. Věstník Československé akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 31.

2.8 DALŠÍ OSUDY ČÁSTI ARCHEOLOGICKÝCH VYKOPÁVEK BEDŘICHA HROZNÉHO

2.8.1 Revize sbírky Bedřicha Hrozného v r. 1959

Dne 31. července 1959 byla provedena celková revize sbírky Bedřicha Hrozného, které se za Katedru filologie a dějin Předního a Středního Východu a Indie Univerzity Karlovy zúčastnila prom. fil. Jiřina Sedláková a za oddělení orientálního oddělení NG v Praze⁶⁰⁶ Regina Kopačková.⁶⁰⁷ Revidován byl veškerý materiál na Filozofické fakultě s výjimkou kappadockých tabulek s obálkami, které byly ze sbírky vyřazeny jako součást knihovny Semináře pro klínopisná bádání. K revizi byl použit inventář, vyhotovený Dr. Ladislavem Černým. V rámci revize bylo zjištěno, že sbírka byla v poměrně dobrém stavu, vzhledem ke skutečnosti, že za okupace byla několikrát stěhována. V rámci revize nebyly nalezeny na 74 předměty.⁶⁰⁸

Po revizi byl zpracován *Záznam o sbírce prof. Hrozného*.

Předměty byly po revizi zabaleny do čtyř beden, číslovaných I.–IV., přičemž každá bedna obsahovala seznam předmětů.

Bedna č. I. obsahovala drobné terakoty, olejové lampičky a dýmky, irisované střípky a úlomky keramických nádob, kostěné předměty, bronzы, korálky, pečetidla, otisky pečeti, válečky, mince a pazourkové nástroje.

Bedna č. II. – keramika.

⁶⁰⁶ Výnosem Ministerstva školství, věd a umění ze dne 16. listopadu 1951, čís.142.477/51-V/7 bylo při Národní galerii v Praze zřízeno Oddělení orientálních umění. Ve výstavních sálech zámku Troja se měly soustředit orientální archeologické památky a umělecká díla z oboru malířství, sochařství, architektury a užitého umění, které byly roztroušeny po různých kulturních institucích v Československu. Dále ředitelství NG požádalo Ministerstvo zahraničních věcí, zda by se mohlo na naše zastupitelské úřady v orientálních zemích obrátit s notou ohledně doplnění našich sbírek nákupy, dary, výměnami a dále navázáním spolupráce s kulturními institucemi za účelem výměny zkušeností, odborné literatury, fotografií, exponátů aj.

Archiv Národní galerie v Praze (ANG). Fond Orientální oddělení (1952–1958). Dopis ředitele NG Dr. Vladimíra Novotného, zasláný na Ministerstvo zahraničních věcí, odd. AO, v kopii na Ministerstvo školství, věd a umění, ze dne 13. srpna 1952, č. j. 2975/52-Dr.Há/v.

⁶⁰⁷ NG. Sběrka umění Asie a Afriky. Fond Bedřich Hrozný. Záznam o sbírce prof. Hrozného ze dne 31. července 1959.

⁶⁰⁸ Ibid. Záznam z revize sbírky Bedřicha Hrozného ze dne 31. července 1959. Podepsáni Regina Kopačková a Jiřina Sedláková.

Ke ztraceným předmětům můžeme uvést např. *J 31 Hlava syrské bohyně s čelenkou, z pod níž splývají po obou stranách pletence vlasů (28:28:9 mm). (...) J 1170 Ucho ulomené od hliněné nádoby (29:68 mm). (...) J 1290 Irisované střepiny skleněné nádoby (asi 10-11 kousků). (...) J 1316 Malý skleněný náramek irisovaný (49:7 mm). (...) J 1576 Kovová lahvovitá nádobka (55:30:12 mm). (...) J 1601 Velký kovový džbáněk s držadlem (162:292 mm). (...) J 1604 Zlatý prsten zdobený se schráněčkou a nápisem (23 mm). (...) J 1758 Pečetní váleček kamenný, černý (15:10 mm).*

Bedna č. III. – závaží a vřeteny a islámská keramika.

Bedna č. IV. – kamenné předměty, třecí kameny, část kamenných plastik a drátěné podstavečky.

Mimo bedny byly umístěny jedna kopie pithosu a 23 kamenné plastiky.

Během balení byl ještě vytríděn a zvlášť zabalen materiál Milanem Stuchlíkem z Náprstkova muzea, určený pro výstavu „Asie“, jež probíhala na podzim 1959 až 1960.⁶⁰⁹ Věci měly být ofotografovány a zapůjčeny Náprstkovu muzeu na reverz.

Sbírka Bedřicha Hrozného měla být z fakultní místnosti co nejdříve převezena, neboť v průběhu nadcházejících prázdnin se plánovalo na Filozofické fakultě provádět různé řemeslnické práce a nebyl zde žádný zvláštní dozor. NG spolu s předměty převzala také administrativní dohodou všechny vitríny, které Bedřich Hrozný nechal pro svou sbírku zvlášť pořídit; vitríny byly skříňové a stolní a výborně se hodily pro depozitární uložení sbírkového materiálu.⁶¹⁰

V umístění sbírky Bedřicha Hrozného po červencové revizi nastal o necelé dva měsíce později zvrát. K tomu se dočteme: „*Náprstkovo muzeum v Praze potvrzuje, že dnešního dne převzalo k prozatímnímu uskladnění čtyři bedny /zamčené a zapečetěné/, obsahující drobné předměty, terakoty, nástroje apod. z vykopávek prof. Hrozného v Malé Asii a Sýrii a dále 25 zlomků kamenných plastik a odlitek Athosu z téže sbírky. (...) Tento materiál, původně určený pro oddělení orientálního umění Národní galerie a nyní v prozatímní správě tohoto oddělení bude po materiálové revizi převzat definitivně do sbírek Náprstkova musea nebo nově utvářeného musea východních kultur.*“⁶¹¹

2.8.2 Stěhování z Troje do Benešova nad Ploučnicí

Sbírka byla nejdříve uložena na zámku Troja v Praze, kde však bylo nutné provést opravy, načež v roce 1959 Ministerstvo školství a kultury ČSR na podnět předsednictva vlády rozhodlo, aby NG své sbírky z Troje odstěhovala (zámek Troja byl vyčleněn pro potřeby hl. m. Prahy). Tehdy byla NG upozorněna také na probíhající restauraci zámku

⁶⁰⁹ Na uvedenou výstavu bylo vybráno 56 exponátů ze sbírky Bedřicha Hrozného.

Bližší k výstavě STUHLÍK, Milan: *Asie – cesta asijských národů. Průvodce výstavy, Náprstkovo muzeum v Praze v roce 1960*. Praha 1960 (Náprstkovo muzeum).

⁶¹⁰ NG v Praze – Sbírka umění Asie a Afriky. Fond Bedřich Hrozný. Nezařazeno. Záznam o sbírce prof. Hrozného ze dne 31. července 1959.

⁶¹¹ Ibid. Záznam o převzetí sbírky Bedřicha Hrozného k prozatímnímu uskladnění Náprstkovým muzeem od NG, ze dne 10. září 1959; za Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy byl podepsán Vladimír Souček.

v Benešově nad Ploučnicí. V roce 1960 pak došlo k dohodě umístit sbírky mimoevropského umění NG na zámku v Benešově nad Ploučnicí.⁶¹²

2.8.3 Problémy na zámku v Benešově nad Ploučnicí

NG se snažila od počátku a pak ještě několikrát, získat zámek do vlastní správy, aby tak mohla uplatnit větší vliv na bezpečnost svých sbírek, což se jí nepodařilo. Sbírkou převzal do své správy a ochrany Okresní národní výbor v Děčíně (od r. 1961 na revers, který byl nahrazen smlouvou o bezplatném užívání).⁶¹³

NG věděla, že její sbírky, umístěné na zámku v Benešově nad Ploučnicí nebyly uloženy ve shodě s maximálními požadavky na bezpečnost, přičemž se zde jednalo pouze o provizorium. Lubor Hájek⁶¹⁴ v r. 1962 požadoval úpravu depozitářů a ředitel NG Jan Krofta⁶¹⁵ doporučoval přímo přestěhování depozitářů. O dva roky později pak bylo opět poukázáno na všechny vady, týkající se bezpečnosti depozitářů, kde se přímo hovořilo i o ohrožení v případě požáru. Dále, v r. 1966 se NG zaobírala nevhodným stavem věci, neboť zde probíhaly svatební obřady; z právního hlediska nebylo možné zasahovat do oněch akcí, pořádaných Městským národním výborem.⁶¹⁶

⁶¹² ANG. Fond NG 1945–1990, spisová manipulace 1971–1975, Budovy - Benešov nad Ploučnicí, kart. 12. Předběžná informační zpráva o požáru na zámku v Benešově nad Ploučnicí, pro ministra kultury Dr. Miloslava Brůžka, CSc. od prof. Jiřího Kotalíka, ze dne 22. prosince 1969 bez č. j., s. 4.

⁶¹³ ANG. Fond NG 1945–1990, spisová manipulace 1971–1975, Budovy - Benešov nad Ploučnicí, kart. 12. Předběžná informační zpráva o požáru na zámku v Benešově nad Ploučnicí, pro ministra kultury Dr. Miloslava Brůžka, CSc. od prof. Jiřího Kotalíka, ze dne 22. prosince 1969 bez č. j., s. 2–3.

⁶¹⁴ Lubor Hájek (*5. května 1921, Nové Strašecí – †2. března 2000, Praha), orientalista a specialista na mimoevropské umění. Zakládající člen a odpovědný redaktor časopisu *Nový Orient* (1945–1952), zakladatel Sbírkou orientálního umění NG v r. 1952. Tuto sbírku vedl do r. 1986 a vyšplhala se na cca 12 000 sbírkových předmětů. Jednalo se o nákupy, převody z jiných sbírek, svozy ze zabavených šlechtických majetků na hradech a zámcích aj.

Blíže KOLMAŠ, Josef, KRUPA, Viktor, OPATRŇÝ, Josef, FILIPSKÝ, Jan, ed., et. al.: *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*. Praha 1999, s. 157–159.

Dále, Revolver Revue

<https://www.knihovnicka.net/autor/13490-hajek-lubor/zivotopis-biografie/>.

⁶¹⁵ Dr. Jan Krofta (*7. srpna 1907, Ejpvovice u Rokycan – †22. srpna 1982, Praha), historik umění a nakladatelský redaktor. Pracoval v nakladatelství Melantrich (1938–1945), Pražském nakladatelství (1948–1951), přednášel dějiny umění a architektury na Vysoké škole uměleckoprůmyslové (1951–1956), pracoval jako vědecký pracovník v Ústavu dějin a teorie umění ČSAV (1956–1960), ředitelem NG byl v letech 1960 až 1967 a v NG poté pracoval ještě do roku 1975.

Blíže <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=pusobeni&IDosoby=21575>, citováno 22. září 2018.

⁶¹⁶ ANG. Fond NG 1945–1990, spisová manipulace 1971–1975, Budovy - Benešov nad Ploučnicí, kart. 12. Předběžná informační zpráva o požáru na zámku v Benešově nad Ploučnicí, pro ministra kultury Dr. Miloslava Brůžka, CSc. od prof. Jiřího Kotalíka, ze dne 22. prosince 1969 bez č. j., s. 4.

2.8.4 Převzetí depozitáře orientálního odboru v Benešově nad Ploučnicí

V červnu 1964 byl vypracován *Protokol o převzetí depositáře orientálního odboru v Benešově nad Ploučnicí Správou a ochranou sbírek od odboru umění mimoevropských národů*. Zde se dovídáme, že depozitář orientálního umění⁶¹⁷ byl umístěn ve druhém patře zámku v podkroví. V daném místě se nenalezaly žádné stavební závady, jež by ohrožovaly bezpečnost depozitáře. Avšak existovaly námitky, týkající se uložení tohoto sbírkového materiálu v podkroví z bezpečnostních důvodů, neboť v případě požáru by se pravděpodobně zachránilo pouze málo předmětů jejich vynesáním mimo budovu.

V podkroví, na jedné straně společenské místnosti, se nacházely tři místnosti depozitáře; ve dvou byly umístěny předměty umění čínského a v další místnosti umění japonského společně se sbírkou Bedřicha Hrozného,⁶¹⁸ přičemž část jeho sbírky nebyla ještě stále inventována.

V doporučeních z výše uvedeného protokolu se dočítáme o zákazu používání kamen s otevřeným ohněm v depozitáři v dolním zámku z bezpečnostních důvodů.

⁶¹⁷ K lednu 1964 spravoval orientální odbor NG na 8800 předmětů, jež byly z velké části umístěny v depozitářích v Benešově nad Ploučnicí (přes 4000 předmětů), v depozitáři odboru moderního umění (zhruba 2700 předmětů), v pracovnách odboru (asi 1500 předmětů), na 500 předmětů bylo v instalaci v Benešově nad Ploučnicí v půjčkách na jiné výstavy a další. Odbor měl ve správě také 2940 předmětů z Náprstkova muzea, jež byly převzaty dle dohody jako půjčka, aby mohly být uskladněny v Benešově nad Ploučnicí.

Blíže Vysvětlivky k lokaci sbírek orientálního odboru NG a k vedení vědeckých karet. Opis dopisu přednosty orientálního odboru NG zaslaný na MŠK, Útvaru resortní kontroly, ze dne 6. ledna 1964.

⁶¹⁸ Laboratoř NG obdržela na základě vydatky č. 15625 ze dne 5. května 1965 vybrané předměty, pocházející z vykopávkových nálezů z pozůstalosti Bedřicha Hrozného. Byly určeny pro pokusné analytické rozborů nedestruktivní metodou na rentgenovém fluorescenčním spektrálním analyzátoru na pracovišti Výzkumného ústavu rud v Praze – Modřanech. Jednalo se v podstatě o kvalitativní analýzu s řádovým odhadem množství jednotlivých komponentů. Zkouškám byly podrobeny následující věci: zlatý prsten (inv. č. J 1605), mosazný prsten (inv. č. J 1550), bronzový drát (inv. č. J 1572), bronzový obdélník (inv. č. J 1549), železo (inv. č. J 1562) a bez inv. č. malý zlomek železa a 2 zlomky.

V laboratorní zprávě bylo mj. uvedeno:

Zlatý prsten, inv. č. J 1605:

Váha 2,80 g. Prsten byl vyroben z mimořádně čistého zlata s nepatrným množstvím mědi a stříbra, což jsou nejobvyklejší doprovodní nečistoty. Vzhledem ke skutečnosti, že se jedná o velmi čisté zlato, bylo možné usuzovat, že surovinou pro jeho výrobu byl pravděpodobně valounek zlata z určitého naleziště. Zhotoven byl vyklepáváním do požadovaného tvaru. Zlato s danou čistotou bylo pro svou měkkost zcela vhodné pro uvedený způsob zpracování. Další doprovodní prvky ve zlatě se nacházející ve stopovém množství by mohly posloužit k případnému stanovení proveniencie dalších zlatých předmětů z daného období.

Blíže NG v Praze – Sběrka umění Asie a Afriky. Fond Bedřich Hrozný. Nezařazeno. Laboratorní zpráva z laboratoře NG, týkající se vykopávkových předmětů z pozůstalosti Bedřicha Hrozného. Podepsán Ing. E. Šimáček, ze dne 7. března 1966, zaslaná k rukám dr. Lubora Hájka z odboru orientálního umění.

Mělo se projednat povolení instalace akumulčních kamen se Severočeskými rozvodnými závody v Děčíně.⁶¹⁹

2.8.5 Požár na zámku v Benešově nad Ploučnicí – důsledky a následky

Nicméně, i přes uvedené snahy postihl orientální sbírky v Benešově nad Ploučnicí požár, v noci z 18. na 19. prosince 1969, jehož následkem vznikla škoda, jejíž výše byla předběžně odhadnuta na 10 000 000 Kčs⁶²⁰ a která se ještě vyšplhala o více jak 2 000 000 Kčs. Během požáru byla zničena i zhruba třetina sbírky Bedřicha Hrozného.

V den před požárem probíhaly v prostorách zámku svatební obřady v době od 17:00 do 21:05 hod. Před zahájením uvedených obřadů byla kamna v odpoledních hodinách kastelánem uvedena do provozu.⁶²¹

Z „Předběžného zjištění škod způsobených požárem“ se dočítáme: *„Ve třetím patře bylo na 2 000 předmětů, z čehož asi polovinu tvořila archeologická sbírka vykopávek prof. Hrozného z Předního Východu, ostatek byla sbírka japonských porcelánů, laků, plastik atd. a menší soubor památek afrických, amerických a egyptských. (...)“*⁶²²

V závěru zprávy se ke zničeným exponátům uvádí:

*„Provedená bilance ukazuje, že z 9 037 položek bylo zničeno 2 641. Představuje to 29,5% ztrát. (...) U památek Starého Orientu činí ztráta přibližně jednu třetinu, přičemž křehké předměty jako syrské sklo a drobné předměty jako terakoty z někdejší sbírky prof. Hrozného tvoří hlavní položku ztrát.“*⁶²³

⁶¹⁹ ANG. Fond NG 1945–1990, spisová manipulace 1971–1975, Budovy - Benešov nad Ploučnicí, kart. 13. Protokol o převzetí depozitáře orientálního odboru v Benešově nad Ploučnicí Správou a ochranou sbírek od odboru umění mimoevropských národů dne 29. 6. 1964, č. j.: 3752/147.

⁶²⁰ Ibid. Předběžná informační zpráva o požáru na zámku v Benešově nad Ploučnicí, pro ministra kultury Dr. Miloslava Brůžka, CSc. od prof. Jiřího Kotalíka, ze dne 22. prosince 1969 bez č. j.

⁶²¹ Ibid. Spis Hlášení o požáru (Opis), který vypracovali kpt. Vanýsek a kpt. Žoha z Okresní inspekce Požární ochrany v Děčíně, č. j.: PO-1208/69, ze dne 5. ledna 1970. Spis byl zaslán jako příloha vedoucím legislativního a právního oddělení dr. Sieglerem z Ministerstva kultury a informací do NG dne 28. července 1970, pod č. j. 11.644/70.

⁶²² ANG. Fond NG 1945–1990, spisová manipulace 1971–1975, Budovy - Benešov nad Ploučnicí, kart. 12. Předběžná zjištění škod způsobených požárem v Benešově nad Ploučnicí ze dne 12. ledna 1970, podepsán Lubor Hájek.

⁶²³ Ibid. Souhrnná zpráva o sbírce orientálního umění NG a škodách způsobených požárem v Benešově nad Ploučnicí dne 19. prosince 1969, bez data a č. j., s. 3.

2.8.6 Bližší ztráty z pozůstalosti Bedřicha Hrozného

Ze sbírky Starého Orientu bylo zničeno 467 předmětů v hodnotě 301 320 Kčs. Egyptské sochařství (16 ks), egyptská keramika (21 ks), terakoty Předního Východu (157 ks), keramika Předního Východu (75 ks), sochařství a glyptika Předního Východu (58 ks), sklo Předního Východu (132 ks) a bronz Předního Východu (8 ks).⁶²⁴

Z pozůstalosti Bedřicha Hrozného připadly ztráty především na dokladový materiál, pocházející z jeho působení v Sýrii. Zničeno bylo na 192 předměty z Tell Erfádu, na 166 předmětů označených jako původ ze Sýrie, 7 předmětů z Aleppa, 1 předmět z Šejch Sa'adu (zde se jedná o jedno inv. č., pod kterým byly uloženy 84 vápencové kamínky z mozaiky z Jobova chrámu, z čehož 75 bylo zničeno a 9 zbylo), 3 předměty, jejichž původ byl nejistě určen, buď ze Sýrie nebo Malé Asie a za své vzaly ještě 2 předměty z Kültepe.⁶²⁵

2.8.7 Zdeněk Soušek k požáru v Benešově nad Ploučnicí

Evangelický farář Zdeněk Soušek,⁶²⁶ který osobně poznal Bedřicha Hrozného,⁶²⁷ mi v souvislosti s požárem na zámku v Benešově nad Ploučnicí sdělil dne 1. listopadu 2013 následující slova:

⁶²⁴ Ibid. Souhrnná zpráva o sbírce orientálního umění NG a škodách způsobených požárem v Benešově nad Ploučnicí dne 19. prosince 1969, bez data a č. j., tab. VII.

⁶²⁵ NG. Sběrka umění Asie a Afriky. Fond Bedřich Hrozný. Inventurní karty zničených nálezů při požáru v Benešově nad Ploučnicí.

⁶²⁶ Evangelický farář Zdeněk Soušek (*23. srpna 1925, Bučovice u Brna – †27. prosince 2015, Pelhřimov). Od raného mládí ho přitahovala kněžská služba. Po válce studoval teologii na Husově československé evangelické fakultě v Praze, od druhého ročníku zároveň na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy mimořádně orientalistiku; zapsal se u Bedřicha Hrozného a Františka Lexy.

Zdeněk Soušek byl ovlivněn životem Alberta Schweitzera, který později obdržel Nobelovu cenu a jenž pomáhal nemocným leprou v Africe. Zdeněk Soušek chtěl také provádět archeologické vykopávky v Iráku, v místech spojených s Biblií a kvůli tomu studoval i orientalistiku. Avšak kvůli událostem spojených s Vítězným únorem 1948 z toho sešlo.

Bližze *Zemřel ThDr. Zdeněk Soušek*. Česká biblická společnost.

Dostupné z adresy <http://www.dumbible.cz/web/cs/informace/clanky/clanek/listopadova-akce-ctyritituly-se-slevou-30procent>, citováno 19. června 2016.

⁶²⁷ Zdeněk Soušek mi ke své osobě i k Bedřichovi Hroznému sdělil dne 6. října 2013 následující:
„Pana profesora jsem osobně poznal, přečetl některá jeho díla, velmi si jej vážím. Ale nevím, zda mohu být označován jako jeho žák. Přišel jsem do Prahy po 2. světové válce v r. 1945 studovat evangelickou teologii na tehdejší evangelické Husově bohoslovecké fakultě, která nebyla součástí UK. Protože od počátku studia jsem upínal zřetel ke studiu Starého zákona, zapsal jsem se v r. 1947 též jako mimořádný posluchač Filozofické fakulty ke studiu asyriologie a egyptologie. Na rozdíl od pana profesora

„Vybavila se mi vzpomínka, na kterou jsem si při naší dřívější komunikaci nevzpomněl. Totiž sbírka nálezů pana profesora Hrozného byla původně uložena v budově Filosofické fakulty v Praze, ve 4. poschodí, v místnosti vedle učebny asyriologie. Řadu těch předmětů jsem měl v ruce. Mluvil jsem o nich též s profesorem Starého zákona na naší evangelické bohoslovecké fakultě panem Dr. Milošem Bičem, který měl někde na Domažlicku známého cihláře. Domluvili jsme se s panem prof. Matoušem, že nám půjčí ze sbírky 2 tabulky, dále fragment - na něm byly zobrazeny hlavy božské trojice (bůh otec, bohyně matka a bůh syn) a 2 figurky bohyň. Onen cihlář pak pro nás (profesora Matouše, docenta Josefa Klímu, profesora Miloše Biče a pro mne) udělal z cihloviny kopie. Když jsem v roce 1950 dokončil studium theologie, stal jsem se, jak jsem Vám již psal, vikářem (podle římsko-katolické stupnice: kaplanem) na Kladně a spravoval jsem také Rakovník. V Rakovníku jsem se seznámil s keramikem panem Nonfrídem (jménem si dnes nejsem zcela jist, zda jsem si je zapamatoval správně). Ten měl keramickou dílnu a pec. Tehdy mi pan profesor Matouš půjčil jiné dvě tabulky (1 bez ochranného obalu - byl to jakýsi dlužní úpis, a 1 v ochranném obalu) a dále předmět, kterého si pan profesor Hrozný velice cenil. Byla to jakási botička z červené (nebo červeně zbarvené) hlíny (příloha 185). Nikdo z nás nevěděl, ani pan profesor Hrozný, na co se používala.⁶²⁸ Našla se řada fragmentů podobných rozbitých botiček, ale jenom jedna jediná celá. Pan Nonfríd udělal opravdu

Hrozného jsem nepřešel z theologie na asyriologii, ale zůstal na theologii a stal se farářem. (Mým prvním působištěm bylo právě Kladno - sloužil jsem tam jako začínající duchovní v letech 1950–3.)

V době, kdy jsem docházel na asyriologii, byl již pan profesor Hrozný po zásahu mrtvice a nepřednášel. Přednášeli nám a semináře vedli jeho žáci pan asistent (a později profesor) PhDr. Lubor Matouš a pan doc. JUDr. Josef Klíma, který přednášel též na Právnické fakultě. Oba dobří znalci oboru a prima lidé. Pan profesor Dr. Hrozný pouze 2x navštívil naši výuku. Poprvé to bylo hned v r. 1947, kdy jsme byli přítomní jen posluchači katedry asyriologie, což bylo několik málo lidí. Podruhé to bylo v r. 1949 při přednášce Dr. Lubora Matouše, určené pro všechny studenty historie. Pokud si vzpomínám, v obou případech pan profesor Hrozný jen poslouchal a promluvil zcela krátce. Při těchto příležitostech jsem měl možnost osobně se s ním pozdravit. Po přednášce v r. 1949 mi pak poslal po Dr. L. Matoušovi, který s ním byl v častém styku, darem a s věnováním nové (4.) vydání své knihy "Dějiny přední Asie, Indie a Kréty". Takové tedy bylo mé setkání s profesorem Dr. Bedřichem Hrozným.“

⁶²⁸ Ke zmíněné červené botičce mi sdělil Mgr. Luděk Vacín, Ph.D., že se botičky používaly jako chetitské obřadní rhytony na úlitby.

Mgr. Luděk Vacín, Ph.D., (*12. prosince 1979, Písek). Vystudoval Husitskou teologickou fakultu, obor Teologie – religionistika, na Univerzitě Karlově v Praze (Bc. 2002, Mgr. 2005), absolvoval postgraduální studium asyriologie na University of London, School of Oriental and African Studies (2006–2011), v letech 2004–2006 a 2009 vyučoval na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy, 2006 byl zaměstnán jako dokumentátor Národního muzea v Praze, v letech 2010–2012 pracoval jako postgraduální vědecký pracovník na Freie Universität, Excellence Cluster TOPOI v Berlíně. Ovládá angličtinu, němčinu, ruštinu, sumerštinu, akkadštinu, chetitštinu, latinu, biblickou hebrejštinu a novozákonní řečtinu.

pěkné kopie (těch tabulek se dělalo víc, botiček jen 5 – pro profesora Lubora Matouše, Biče, Josefa Klímu, mě a mého kolegu z ústředí církve Dr. Lud'ka Brože). Pamatuji se, jak mi pan profesor Matouš kladl na srdce, když mi originál půjčoval, abychom na něj byli velice opatrní. Řekl mi: „Jestli ho rozbijete, pak Dr. Hrozný rozbije nás“. My jsme ho nerozbili, ale pokud je mi známo vzal za své při požáru zámku v Benešově nad Ploučnicí. Zůstaly tedy jako unikáty jen ony kopie.“

Dne 4. listopadu 2013 Zdeněk Soušek dodal ještě tato slova:

„Vaše poznámka, že v Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé n. L. mají chetitskou botičku, mě přiměla k tomu, abych se pohrabal ve svých starých záznamech, protože ona botička nemůže být než jedna z kopií, které jsme tehdy dali zhotovit. Mimochodem: kopii od originálu jste z vnějšího pohledu rozeznal jen tím, že byla trochu menší (což se stalo vypalováním) než originál; zbarvení bylo zachyceno skvěle. Ale podíval-li jste se dovnitř, tu jste rozdíl zjistil. Zatímco originál byl uvnitř celý červený jako z venku, kopie měla červený pouze horní okraj a kousek pod ním.

Nu – podařilo se mi nějaké záznamy o celé akci s kopiemi najít. Zjistil jsem, že má paměť není příliš přesná. Kopie jsme nechali dělat začátkem roku 1951. Muž, který je dělal, se opravdu jmenoval tak, jak jsem to napsal, pouze s tím rozdílem, že se jeho jméno psalo: Nonfried. Byl akademický sochař. Měl keramickou dílnu s pecí, ale jeho podnik nebyl na práci, kterou jsme od něho chtěli, zařízen. Ovšem nabídl mi, že by naši objednávku vyřídil soukromě sám, což jsem přijal. Botiček jsme však nedali dělat pouze 5, ale 25 kusů. Asi byli mimo pěti, které jsem uvedl, víc zájemců. Ze záznamu mi dokonce vyplývá, že jednu chtěl p. prof. Matouš dát také p. prof. Hroznému. Nabádání p. prof. Matouše k opatrnosti jsem sice v záznamech nenašel, ale určitě jsem si jej pamatoval dobře.“

Bedřich Hrozný zmíněnou botičku z Turecka chránil v prvních letech poté, co ji dovezl do Prahy, před zveřejněním. K tomu se nám dochoval následující dopis, který zaslal šéfredaktorovi Prager Presse Arnemu Laurinovi:

„Vážená redakce,

Blíže KAŠPAROVÁ, Lenka: „Akademickým koníčkem“ jediného aktivního sumerologa u nás je Klement Gottwald“. Ozvěny, newsletter Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, číslo 1, ročník 4/2015, s. 2–9.

obratem pošty dovoluji si zaslati 12 žádaných snímků, spolu s jejich legendami na zvláštním papíře; snímky jsou proto na zadní straně číslovány. Po použití prosím o laskavé vrácení kopií. Bohužel těchto 12 obrázků nedává přesný pojem o celých výkopech. Bylo by proto dobře, kdyby vážená redakce po nějakém čase lask.[avě] přinesla dalších dvanáct snímků.

Prosím též o 3 exempláře dotyčného čísla Prager Presse.

Jeden snímek /nádobka v podobě bačkůrku/ jsem vyměnil za jiný, rovněž velice cenný: č. 9, ježto by Turci touto publikací mohli býti upozorněni na to, že jsme tento bačkůrek jim vzali. (...)⁶²⁹

Botička, resp. bačkůrek, byl nakonec přece jen Bedřichem Hrozným publikován v roce 1931, kdy je zmíněn v článku *Vlastní životopis v kostce* pod názvem „*Nádoba v podobě střevíčku z doby hethitské z Kültepe*“.⁶³⁰

V seznamu dovezených věcí z archeologických výkopů k uvedenému nálezu pod pořadovým číslem 1200 je zaznamenáno „*Hliněný střevíček se zahnutou špičkou, červeně natřený (105:47:83 mm)*“.⁶³¹

2.8.8 Současný stav a lokace sbírky Bedřicha Hrozného

Část dochované sbírky Bedřicha Hrozného v současné době můžeme nalézt v NG v Praze, kde je uložena v depozitáři.

Z toho bylo 107 kusů artefaktů dlouhodobě, do odvolání, zapůjčeno v Polabském muzeu – Muzeu Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem. Jedná se např. o tyto exponáty: hlava syrské bohyně,⁶³² postava syrské bohyně nahé,⁶³³ postava syrské bohyně oblečené,⁶³⁴

⁶²⁹ LA PNP. Pozůstalost (fond) Arne Laurin, č. 115/50. Dopis Bedřicha Hrozného zaslaný Arnemu Laurinovi, šéfredaktorovi Prager Presse na Královských Vinohradech, dne 29. března (rok neuveden).

Zmíněný dopis může být z roku 1926, kdy Prager Presse publikoval Hrozného 12 fotografií z archeologických vykopávek na tureckém Kültepe (1. května 1926, Nr. 18). Před tím byly v Prager Presse uveřejněny ještě Hrozného fotografie z Šejch Sa'adu (8. listopadu 1924, Nr. 45 a 1. února 1925, Nr. 5). Blíže PM MBH, Lysá nad Labem. Fond Bedřich Hrozný, karton 1, separáty a články Bedřicha Hrozného.

⁶³⁰ HROZNÝ, Bedřich: *Vlastní životopis v kostce*. Venkov, XXVI/1, 1. ledna 1931, příloha.

⁶³¹ NG. Sběrka umění Asie a Afriky. Fond Bedřich Hrozný. Seznam starožitností dovezených Bedřichem Hrozným z archeologických vykopávek v Sýrii a Turecku.

⁶³² NG. Sběrka umění Asie a Afriky. Fond Bedřich Hrozný. Inventární karty nálezů Bedřicha Hrozného, inv. č. Vp 824 (původní J 2), *Hlava syrské bohyně*, s ozdobou čela a skrání, ústa a nos porušeny, š 6,8 cm, v 8,9 cm, t 3 cm, místo nálezu/nákupu Tell Erfád.

⁶³³ Ibid., inv. č. Vp 837 (původní J 52), *Postava syrské bohyně nahé*, hlava a nohy pod koleny ulomeny, ruce na prsou pokrčené, nad rameny zbytek pletenců vlasů, od pasu dolů zřetelný červený nátěr, š 3,5 cm, v 8,4 cm, t 1 cm, místo nálezu/nákupu Tell Erfád.

hlava syrského boha,⁶³⁵ holubička,⁶³⁶ kamenné závaží,⁶³⁷ trojboký hrot oštěpu,⁶³⁸ náramek,⁶³⁹ čtvercovitá pečeť,⁶⁴⁰ kruhovitá pečeť,⁶⁴¹ voskový rozvinutý otisk pečetního válečku,⁶⁴² kamenný pečetní váleček,⁶⁴³ kamenná kádinka.⁶⁴⁴

Kappadocké tabulky dovezené Bedřichem Hrozným se nacházejí na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Nalezneme tam 416 klínopisných tabulek z archeologických vykopávek Bedřicha Hrozného. Všechny jsou publikovány na *Cuneiform Digital Library Initiative*, kterou spravují v rámci společného projektu University of California v Los Angeles a Max-Planck-Institut für Wissenschaftsgeschichte v Berlíně.

Další věci z pozůstalosti Bedřicha Hrozného na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy nejsou uloženy.⁶⁴⁵

⁶³⁴ Ibid., inv. č. Vp 1141 (původní J 60), *Postava syrské bohyně oblečené*, hlava a nohy ulomeny, levá ruka v lokti ohnuta a spočívá sevřená v pěst, na prsou drží předmět trojúhelníkovitého tvaru se základnou vzhůru obrácenou, na zápěstí kroužek, cíp rukávce splývá až ke kyčlím, pravá ruka svisle spuštěna, místy stopy po červené barvě, š 4,2 cm, v 7,5 cm, t 1,7 cm, místo nálezu/nákupu Tell Erfád.

⁶³⁵ Ibid., inv. č. Vp 1223 (původní J 142), *Hlava syrského boha*, s plnovousem a kápí nalevo ohnutou, š 4,4 cm, v 4,9 cm, t 2,1 cm, místo nálezu/nákupu Tell Erfád.

⁶³⁶ Ibid., inv. č. Vp 1444 (původní J 396), *Holubička*, téměř kompletní, jen ocas ulomen, 6,8 cm, 4,1 cm, 3,2 cm, místo nálezu/nákupu Tell Erfád.

⁶³⁷ Ibid., inv. č. Vp 2234 (původní J 1349), *Kamenné závaží*, s provrtaným otvorem, 12,4 cm, 10,3 cm, 5,6 cm, místo nálezu/nákupu Tell Erfád.

⁶³⁸ Ibid., inv. č. Vp 1851 (původní J 1559), *Trojboký hrot oštěpu*, místo nálezu/nákupu Tell Erfád.

⁶³⁹ Ibid., inv. č. Vp 1863 (původní J 1586), *Náramek*, z bronzového drátu, 8 cm, 0,4 cm.

⁶⁴⁰ Ibid., inv. č. Vp 1567 (původní J 1735), *Čtvercovitá pečeť*, černá, kamenná, s jehlanovitým držadlem a provrtaným otvorem, 2,7 cm, 3 cm.

⁶⁴¹ Ibid., inv. č. Vp 1595 (původní J 1769), *Kruhovitá pečeť*, kamenná, žlutohnědá, 1,2 cm, 0,8 cm.

⁶⁴² Ibid., inv. č. Vp 403 (původní J 1778), *Voskový rozvinutý otisk pečetního válečku*, 10,4 cm, 2,5 cm.

⁶⁴³ Ibid., inv. č. Vp 1598 (původní J 1781), *Kamenný pečetní váleček*, černý, falzifikát (?), 3,1 cm, 2,4 cm.

⁶⁴⁴ Ibid., inv. č. Vp 2225 (původní J 1832), *Kamenná kádinka*, čtyřhranná, 14 cm, 9,5 cm, 5,6 cm.

⁶⁴⁵ Uvedené informace mi sdělil dne 11. března 2020 ředitel Ústavu srovnávací jazykovědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze doc. PhDr. Petr Zemánek, CSc.

Doc. PhDr. Petr Zemánek, CSc. (*1961, Ostrava), ředitel Ústavu srovnávací jazykovědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. V letech 1980–1985 studoval arabistiku a orientalistiku na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Rigorózní zkoušky složil v roce 1986, v roce 1991 kandidát filologických věd, 1998 jmenován docentem arabské a semitské lingvistiky. V současné době vyučuje mj. semitskou srovnávací jazykovědu, arabštinu a ugaritštinu.

Blíže <http://enlil.ff.cuni.cz/node/159>. citováno dne 12. března 2020.

3 ZÁVĚR

Práce o Bedřichovi Hrozném ve své podstatě dokládá význam vědce, který se svou plnohodnotnou prací a obdivuhodnými vědeckými výsledky zařadil mezi úctyhodné osobnosti světového významu.

Rigorózní práce není založena na mé přímé zkušenosti s Bedřichem Hrozným. Vychází z textů, obrazů a očitých svědectví s Bedřichem Hrozným samotným, ale také zprostředkovaných různými institucemi, médii, odborníky, spolupracovníky a známými. Prameny, které jsou více či méně zřetelnými aktéry na tomto historicko-sociálním poli. Jedná se o dosažitelný soubor hmatatelných výroků o daném tématu, které mi bylo umožněno shromáždit přes konkrétní současnou podobu vědění.

Kritici či odpůrci Bedřicha Hrozného se opírají pouze o dílčí diskontinuitu. Již předem zřejmě někteří z nich vnímají samotného Bedřicha Hrozného či orientalismus jako chybný a akcentují další jeho přívažky – nespravedlivý, špatný, nepatřičný. Jako něco, co se nehodí do jejich zažitého vzorce. A další z nich mohli Bedřicha Hrozného vnímat negativně z ohledu na jeho dosažené světové úspěchy, kterých nikdy sami nedosáhli.

Podle veřejného povědomí, ani mezi vysokoškoláky, není tato osobnost téměř vůbec známa, ač byl ve své době i profesí skutečným odborníkem. Pokud vzdělanější veřejnost přeci jenom něco ví, mýlí se občas v tvrzení, že rozluštil klínové písmo. Jazyk Chetitů, rozluštění a zařazení do indoevropské jazykové rodiny, je jí zastřeno. Přestože Bedřich Hrozný tak významnou měrou přispěl k bádání na širokém poli starověkých kultur, není u nás skoro vůbec součástí obecného úzusu.

Jak se kloní naše společnost k vědci Hrozného formátu? Jaké zde panuje v současné době společenské ovzduší? Cicero napsal následující slova: „*Historia vero testis temporum, lux veritatis, vita memoriae, magistra vitae, nuntia vetustatis*“. Přeloženo: „*Dějiny jsou svědky času, světlem pravdy, živou pamětí, učitelkou života a poslem minulosti.*“

Bedřich Hrozný rozluštěním chetitštiny v roce 1915 položil základní kámen světové chetitologie. Od té doby se odkaz jeho velmi plodné vědecké práce rozšířil do celého světa, kde se na univerzitách nejen v Evropě, Asii ale i v Americe chetitština vyučuje.

Sbírka 416 klínopisných tabulek uložených na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy je dostupná z adresy https://cdli.ucla.edu/collections/prague/prague_cz.html, citováno dne 12. března 2020.

Jako příklady míst, kde se chetitština vyučuje či vyučovala, mohu uvést univerzity v Salzburgu,⁶⁴⁶ Innsbrucku,⁶⁴⁷ Giessenu,⁶⁴⁸ Drážďanech,⁶⁴⁹ Vídni,⁶⁵⁰ Yale,⁶⁵¹ Ljubljani,⁶⁵² Grazu,⁶⁵³ Göttingenu,⁶⁵⁴ Ankaře,⁶⁵⁵ Basileji⁶⁵⁶ a Leidenu.⁶⁵⁷

Blíže též PROSECKÝ, Jiří: *Bedřich Hrozný*. Praha 2015, s. 11.

⁶⁴⁶ Univ. Prof. Dr. Thomas Krisch z univerzity v Salzburgu mi dne 22. září 2014 sdělil, že na univerzitě v Salzburgu se začalo s výukou chetitštiny v sedmdesátých letech minulého století. Chetitologie na univerzitě nebyla zastoupena, ale probíhaly zde kursy chetitštiny v rámci indoevropských studií v nepravidelných termínech do roku 2000. Prvním vyučujícím chetitštiny byl Univ. Prof. Dr. Oswald Panagl, který se tomuto jazyku učil ve Vídni. Dále chetitštinu vyučovali Dr. Adalbert Kowal a Univ. Prof. Dr. Thomas Krisch. V uvedené době na univerzitě v Salzburgu hostovali ve výuce chetitštiny také Prof. Dr. Johann Tischler z Drážďan a Reinhard Sternemann z Berlína. V roce 2000 Thomas Krisch pořádal ještě jeden kurs chetitštiny. Do roku 2014 zde žádné kursy neprobíhaly. V letním termínu 2014 Thomas Krisch měl přípravný kurz chetitštiny.

Prof. Dr. Thomas Krisch k výše zmíněnému dne 24. září 2020 dodal, že se poté, co dokončil svůj letní kurs v roce 2014, již s výukou na univerzitě v Salzburgu nepokračovalo.

⁶⁴⁷ Univ. Prof. Dr. Ivo Hajnal mi dne 22. září 2014 napsal, že byl jediným stávajícím vyučujícím chetitštiny na univerzitě v Innsbrucku. S výukou tohoto jazyka zde začal v zimním semestru akademického roku 2001/2 poté, co do Innsbrucku přišel z Münsteru. Hajnalovy lekce chetitštiny byly dle jeho slov sporadické.

⁶⁴⁸ Prof. Dr. Johann Tischler mi dne 22. září 2014 uvedl, že na univerzitě v Giessenu se začalo s výukou chetitštiny v roce 1974, kde ji do roku 1994 také vyučoval. V současné době zde výuka historických jazyků neprobíhá – byla zrušena v roce 2000.

Dr. Imke Neumann-Fatia mi sdělila dne 5. října 2020, že se u nich chetitština ani nyní nevyučuje.

⁶⁴⁹ Prof. Dr. Johann Tischler mi dne 22. září 2014 sdělil, že na univerzitě v Drážďanech vyučoval chetitštinu pravidelně v letech 1995 až 2012, kdy odešel do důchodu. Jeho post nebyl doposud plně nahrazen. Avšak jeho bývalý žák Dr. Henning Marquardt v Drážďanech vyučoval chetitštinu v rámci pravidelných kursů.

⁶⁵⁰ Prof. Dr. Heiner Eichner mi dne 22. září 2014 napsal, že na Vídeňské univerzitě vyučoval chetitštinu v letech 1989 až 2010. Kromě toho vyučoval i další anatolské jazyky, k nimž patřily klínopisná luvijština, hieroglyfická luvijština, lykijština, lýdština a kárština. V letech 2007 až 2009 vyučovala chetitštinu ve Vídni Dr. Birgit Christiansen.

Prof. Dr. Heiner Eichner k tomu ještě dne 23. září 2020 dodal, že na Vídeňské univerzitě v posledních letech vyučovala chetitštinu Dr. Marina Zorman z univerzity v Ljubljani. K uvedenému mi Dr. Marina Zorman ještě dne 3. října 2020 doplnila, že v letech 2013 až 2019 na Vídeňské univerzitě měla několik kurzů chetitštiny, přičemž tento semestr zde nevyučuje. Avšak do budoucna je pravděpodobné, že kurzy chetitštiny budou ve Vídni opět pokračovat. Na zdejší univerzitě již chetitština není nabízena v rámci pravidelné výuky od té doby, co prof. Heiner Eichner odešel do důchodu. Dr. Marina Zorman dodala, že chetitštinu kromě Ljubljani a Vídne nikde jinde nevyučovala.

⁶⁵¹ Prof. Dr. Stanley Insler mi dne 23. září 2014 napsal, že na univerzitě v Yale byl průkopníkem výuky chetitštiny Edgar H. Sturtevant, jenž později najal Albrechta Ernsta Rudolfa Götze, který se v roce 1933 dostal na Hitlerovu černou listinu smrti pro své vystoupení proti němu v průběhu voleb. Po něm následoval ve výuce chetitštiny Warren Cowgill. Stanley Insler vyučoval chetitštinu v Yale do roku 2012, kdy odešel do důchodu.

⁶⁵² Izr. prof. Marina Zorman, Ph.D. mi dne 24. září 2014 sdělila, že znalost chetitštiny na univerzitu v Ljubljani přinesl prof. Karl Oštir (1888–1973), jenž byl žákem R. Mehringera v Grazu a Paula Kretschmera ve Vídni. Od roku 1951 vyučoval chetitštinu v Ljubljani Viktor Korošec (1899–1985), jenž studoval staré blízkovýchodní jazyky v Lipsku. Žákem Karla Oštira a Viktora Korošce byl prof. Bojan Čop (1923–1994), jenž pokračoval v oblasti anatolských jazyků. V letech 1969–1975 pracoval v Ljubljani jako asistent Viktora Korošce a Bojana Čopa student Silvin Košak. V současné době vyučují chetitštinu v Ljubljani prof. Metka Furlan a izr. prof. Marina Zorman, Ph.D. Nejmladší badatelkou chetitštiny je v Ljubljani Mojca Cajnko, jenž byla studentkou Mariny Zorman a která v současnosti působí na Institutu asyriologie a chetitologie v Mnichově.

Jaký byl přínos práce Bedřicha Hrozného pro rozvoj nejen naší, ale i světové asyriologie?⁶⁵⁸

Dne 23. září 2020 mi sdělila prof. Marina Zorman, Ph.D., že se chetitština na univerzitě v Ljubljani stále vyučuje, přičemž další vyučující tohoto jazyka je Prof. Metka Furlan, Ph.D. Každý rok mají 1 až 5 studentů.

⁶⁵³ Ass. Prof. Dr. Christian Zinko z univerzity v Grazu mi dne 24. září 2014 napsal, že s výukou chetitštiny bylo u nich započato v roce 1972, včetně luvijštiny (klínopisné i hieroglyfické), lýdštiny a lykijštiny. Tehdy se stal představitelem indoevropské jazykovědy prof. Dr. Hermann Mittelberger. V současnosti zde nepřetržitě chetitštinu, včetně hlavních anatolských jazyků, vyučují Christian Zinko a Ass.-Prof. Mag. Dr. Michaela Zinko.

Paní Michaela Zinko mi dne 28. září 2020 doplnila, že se na jejich univerzitě chetitština stále studuje, přičemž její manžel, pan Christian Zinko, již tento jazyk nevyučuje. Kromě chetitštiny paní Michaela Zinko vyučuje ještě churritštinu a některé luvijské dialekty. Chetitštinu na univerzitě studuje 10 až 15 studentů.

⁶⁵⁴ Prof. Dr. Michael Job mi dne 10. října 2014 sdělil, že na univerzitě v Göttingenu se započalo s výukou chetitštiny v zimním semestru 1966/67, kdy byl vyučujícím prof. Dr. Erich Neu, jenž s výukou tohoto jazyka skončil v letním semestru v akademickém roce 1975/76. Erich Neu poté působil v institucích University of Bochum a Academy of Sciences and Literature, Mainz. Prof. Dr. Job vyučoval chetitštinu v Göttingenu od zimního semestru 2001/02. Od akademického roku 2007/08 do 2010/11 vyučoval chetitštinu na částečný úvazek Dr. Daliah Bawanyeck z univerzity ve Frankfurtu. V zimním semestru 2013/14 vyučoval chetitštinu v rámci částečného úvazku Dr. Michele Cammarosano z univerzity ve Würzburgu.

Dne 23. září 2020 mi napsal prof. Dr. Michal Job, že je od dubna 2016 v důchodu. Dodal, že v letním semestru 2015 vyučoval na univerzitě chetitskou a syro-chetitskou ikonografii N. N. Ögüt, v letním semestru 2017 úvod do chetitštiny Dr. David Sasseville (post-doc v Marburgu), v akademickém roce 2017/2018 vyučoval „Mzdy a milost – omluvu Hattušiliho III.“ Dr. Elyze Zomer (post-doc v Margurgu), od akademického roku 2018/2019 vyučuje chetitštinu Dr. Christian Zgoll (vyučující v Göttingenu).

⁶⁵⁵ Prof. Dr. Cem Karasu mi dne 8. října 2014 sdělil, že na ankarské univerzitě byla v roce 1935 ustanovena fakulta jazyků, historie a geografie. První kurzy začaly probíhat 9. ledna 1936, přičemž chetitština patří k hlavním jazykům. Do roku 1948 zde vyučoval chetitštinu prof. Dr. Hans Gustav Güterbock (*1908 – †2000), který poté odešel na švédskou univerzitu v Uppsale a o rok později byl pozván na univerzitu v Chicagu. V letech 1941–1983 vyučoval v Ankaře chetitštinu prof. Dr. Sedat Alp (*1913 – †2006) a v letech 1955–1998 prof. Dr. Hayri Ertem (*1931 – †2012). V letech 1960–2000 prof. Dr. Yasar Coskun. V roce 2014 vyučovali chetitštinu prof. Dr. Yasemin Arikan, prof. Dr. Cem Karasu, prof. Dr. Aygül Süel, prof. Dr. Savaş Özkan Savaş.

Profesor Cem Karasu mi dne 25. září 2020 uvedl, že je již od 28. října 2018 v důchodu a v současné době je vedoucí chetitologického oddělení v Ankaře paní prof. Dr. Yasemin Ankan.

Paní prof. Dr. Yasemin Ankan mi dne 9. října 2020 napsala, že chetitštinu na jejich oddělení kromě ní vyučují Assoc. Dr. Leyla Murat Karakurt, Assoc. Dr. Özlem Sir Gavaz a Asst.Prof. Şafak Bozgun. Celkový počet studentů chetitštiny se pohybuje kolem 35.

⁶⁵⁶ Prof. PhDr. Rudolf Wachter mi dne 1. ledna 2015 sdělil, že na univerzitě v Basileji vyučoval v letech 1966–1986 chetitštinu Rudolf Werner (*1921 – †2007); W□□□□ □□ h□bilit□v□ v roce 1966 a vyučoval kromě chetitštiny i další starověké jazyky Malé Asie až do svého odchodu do důchodu. V roce 2015 vyučoval chetitštinu v Basileji pouze Rudolf Wachter.

⁶⁵⁷ Dr. Jorrit M. Kelder z univerzity v Leidenu mi dne 3. října 2020 napsal, že nejen na jejich univerzitě, ale v celém Nizozemí, jsou v současné době jedinými vyučujícími chetitštiny lektorka Dr. Willemijn Waal a Dr. Alwin Kloekhorst.

⁶⁵⁸ V předmluvě své knihy *Das Getreide im alten Babylonien*, pojednávající o obilí ve staré Babylonii, Bedřich Hrozný ve vztahu k asyriologii uvedl následující:

„Asyriologie trpí vzdor skvělým výsledkům, jež učinila zejména v poslední době, stále jistými nedostatky. Jako zvláště citelné zlo bych označil okolnost, že ze strany asyriologů bylo až dosud věnováno málo pozornosti materiální kultuře starých Babyloňanů. Až dosud se zabývali co nejintenzivněji politickými dějinami, duchovní kulturou, literaturou, náboženstvím a bájeslovím Babyloňanů, zatím co mnohé otázky hospodářské kultury této prastaré kulturní země zůstaly téměř nepovšimnuty. A přece, není pochybnosti, že nejen duchovní, ale také materiální majetek starých Babyloňanů zasluhuje naší nejplnější pozornosti.

Bedřich Hrozný je považován za pokračovatele Rudolfa Dvořáka, jdoucího ve šlépějích opět svého učitele – spoluzakladatele moderní orientalistiky u nás, Jaromíra Břetislava Košuta;⁶⁵⁹ Bedřich Hrozný neměl takový vliv na rozvoj světové asyriologie jako v případě chetitštiny, neboť naše země při zrodu asyriologie nestála. To však není tak podstatné, neboť i v tomto oboru byl Bedřich Hrozný uznávaným vědcem na světové úrovni. Přesto se tímto oborem, jehož řeč se začal učit pod vedením Justina Václava Práška na Reálném a vyšším gymnáziu v Kolíně, zabýval a později asyrštinu také vyučoval.⁶⁶⁰

Bedřich Hrozný dosáhl i v asyriologii významných vědeckých výsledků. Jeho první prací bylo již výše zmíněné dílo pojednávající o babylonském peněžnictví *Zum Geldwesen der Babylonien*, které se stalo součástí světově proslulých asyriologických pojednání profesora Friedricha Delitzsche z Berlína; ten je považován za jednoho ze zakladatelů světové asyriologie a právě u něj také studoval asyrštinu Rudolf Dvořák.⁶⁶¹

Bedřich Hrozný stál u zrodu Orientálního ústavu v Praze, který se nesmazatelně zapsal do historie světové vědy, mj. i svým ArOr, kde Bedřich Hrozný a další vědci zveřejňovali výsledky své práce. K tomu se vyjádřil i Zdenko Fafl, který se k počátkům Orientálního ústavu a Hrozného úkolu v něm vyjádřil po druhé světové válce, následujícími slovy:

„Poznal jsem prof. Hrozného již při prvních přípravných pracích pro zřízení Orientálního ústavu téměř před 30 lety. Prof. Hrozný od počátku stavěl na první místo vědu a musil předem překonat dvojí odchylné tendence, jež se snažily s jedné strany omeziti působnost ústavu jen na dnešní Orient a s druhé strany dáti ústavu převahou ráz školský pro výchovu budoucích pracovníků. Prof. Hroznému se podařilo prosaditi svou koncepci, usilující o soustředění vědecké práce našich orientalistů a její začlenění

Pro všeobecné kulturní dějiny má znalost hospodářských poměrů staré Babylonie, jedné z nejstarších kulturních zemí, cenu co největší.“

Blíže LIPIN, L., BELOV. A.: *Hliněné knihy*. Praha 1956, s. 251.

⁶⁵⁹ Jaromír Břetislav Košut (*18. ledna 1854, Borová u Poličky – †6. prosince 1880, Praha). Český nadaný orientalista a spisovatel, který předčasně zemřel. Studoval arabštinu, perštinu, turečtinu, chaldejštinu, hindštinu. Byl prvním českým docentem orientalistiky na pražské univerzitě.

Blíže <http://libri.cz/databaze/orient/search.php>, s. v. *Košut, Jaromír Břetislav*, citováno 14. března 2015.

⁶⁶⁰ LIPIN, L., BELOV. A.: *Hliněné knihy*. Praha 1956, s. 246.

Dále KLÍMA, Josef: *Lidé Mezopotámie*. Praha 1976, s. 28.

⁶⁶¹ LIPIN, L., BELOV. A.: *Hliněné knihy*. Praha 1956, s. 247.

Dále KLÍMA, Josef: *Lidé Mezopotámie*. Praha 1976, s. 28.

do mezinárodního vědeckého života; na jejím základě měly být postupně budovány kulturní i hospodářské styky s Orientem. Prof. Hrozný stal se také od prvopočátku organizátorem a hlavním pilířem vědecké činnosti ústavu, do jehož publikací ukládal bohaté výsledky svých prací.⁶⁶²

Bedřich Hrozný, světem považovaný za staroorientálního filologa, ačkoli sám se cítil být historikem, osvětlil rozluštěním chetitštiny historii významné starověké říše. Mimo to dále rozluštil část znaků z hieroglyfické chetitštiny, přičemž poznal, že se jedná o indoevropský jazyk, který je úzce příbuzný s chetitštinou klínovou. A i přes skutečnost, že se pokusil neúspěšně rozluštit protoindické nápisy z Mohendžodára a Harappy, pracoval také na dešifrování krétského písma, a kromě toho se ještě zabýval luštěním bybloského písma pseudohieroglyfického. Ačkoli v těchto kulturních oblastech nedosáhl svého vytčeného cíle, nelze Bedřichovi Hroznému upírat významnou hodnotu jeho dřívějších objevů a obdivuhodné práce. Kromě toho, v textech, které mu za jeho života prošly rukama, objevil i několik dalších jazyků příbuzných chetitštině jako luvijštinu a palajštinu.

Bedřich Hrozný nepatřil mezi vědce, co jenom sedí za stolem a bádají, ale na cestě za poznáním dokázal opustit i svou rodnou hroudu (*přílohy* 186–188).⁶⁶³ Stranou nestojí ani Hrozného archeologické vykopávky v Sýrii a Turecku. O velkém významu jeho vykopávek, nejen pro československou archeologii, svědčí i připomínka jeho práce na syrském pahorku Šejch Sa'ad, při příležitosti oslav stého výročí založení Ústavu pro klasickou archeologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.⁶⁶⁴

O talentu a nadání Bedřicha Hrozného se dočteme též v jeho *Curriculum vitae*, které zpracovala dne 1. října 1918 komise ve složení Rudolf Dvořák, Jaroslav Bidlo, Josef Šusta, k rukám profesorského sboru na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze, s cílem povolání Bedřicha Hrozného na pražskou univerzitu. Bylo zde například uvedeno:

„V bohaté činnosti Hrozného uplatňuje se rozsáhlé odborné vzdělání, veliká píle i neobyčejné nadání, ať vydává a řeší nově objevené nápisy, nebo vykazuje textům

⁶⁶² FAFL, Zdeněk: *Vzpomínka k sedmdesátinám prof. B. Hrozného*. Nový Orient, ročník IV. (1949), číslo 8–9, s. 169.

⁶⁶³ *Příloha* 186 – část regionu Blízkého a Středního východu, kde se Bedřich Hrozný pohyboval. *Příloha* 187 – výsek mapy území bývalého Sovětského svazu, kde Bedřich Hrozný absolvoval své přednášky. *Příloha* 188 – mapa části Evropy, kde působil Bedřich Hrozný.

⁶⁶⁴ Ústav pro klasickou archeologii na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy byl založen v akademickém roce 1910/11.

již publikovaným náležející místo, čině zajímavé i důležité dedukce lingvistické a kulturněhistorické. Platí to o jeho vlastních výzkumech i referátech. Nejživěji vystupují všechny tyto vlastnosti v samostatných pracích větších, jež hlavně nejnovější publikace upoutaly v největší míře pozornost kruhů odborných i širších v Evropě i za Oceanem.“⁶⁶⁵

Zcela se ztotožňuji se slovy Jana Rypky, která přednesl ve své řeči dne 15. května 1949 při příležitosti odhalení pamětní desky Bedřicha Hrozného na jeho rodném domě v Lysé nad Labem, že Bedřich Hrozný (stejně tak i Alois Musil) je vzorem houževnatosti. Dodal, že: „*Ani život, ani věda nedávají nic zadarmo, zápolení s oběma je nevyhnutelné. Bolest a tvrdost jsou zákony přírody, teprve za nimi chodívá slast a mír.*“ Jan Rypka o Bedřichovi Hrozném mj. také uvedl: „*Trvám, že Hrozného rozluštění povedou k dalším nedohledným poznatkům o kultuře a dějinách starého Východu.*“⁶⁶⁶

Jan Rypka nebyl jediným, kdo spatřoval v Hrozném ztělesnění houževnatosti. Ján Bakoš napsal Bedřichovi Hroznému mj. tato slova: „*Velice dobře si dovedu představit, jak jste vy zavalen prací; vždy obdivuji Vaši houževnatost, vytrvalost a lásku k svému oboru a studiu.*“⁶⁶⁷

Na velkou houževnatost Bedřicha Hrozného, jak je uvedeno již výše, upozorňoval jeho samotného i jeho přítel a kolega profesor Alois Musil, který mu v osobním dopise (přílohy 189–190) sdělil mj. následující: „*Vím, že jste byl zaměstnán od rána do noci. Vždyť Vás znám a často a často jsem Vás již prosil, byste svých sil nepřepínal. Víte, že Vás potřebujeme jako soli a že jste přední ozdobou naší university.*“⁶⁶⁸

Na akademika Bedřicha Hrozného zavzpomínal u příležitosti jeho nedožitých 90. narozenin v Československém rozhlasu v pořadu *Věda 1969* dne 30. dubna 1969 jeho žák a dlouholetý spolupracovník Václav Čihař. Sdělil, že Bedřich Hrozný, jehož dílo je mimořádně pozoruhodné svou vnitřní kvalitou, byl především vědec velkého formátu,

Blíže <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-10671.html>, citováno 8. března 2013.

⁶⁶⁵ ÚDAUK. Fond Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, karton 25, inv. č. 301, osobní spis Bedřich Hrozný. Návrh na povolání prof. Dr. Bedřicha Hrozného z Vídeňské university za profesora klinopisného bádání a dějin starého Orientu, ze dne 6. listopadu 1918, č. 1627 ai 1917/18.

⁶⁶⁶ RYPKA, Jan: *Akademik Bedřich Hrozný (6. V. 1879 – 12. XII. 1952)*. Věstník Československé akademie věd, LXII/leden – únor 1953, s. 92.

⁶⁶⁷ NM NMAAAK. Sbírkové oddělení, archiv, osobní fond Hrozný Bedřich, karton 1, sign. 1/8–20. Dopis Jána Bakoše zaslaný Bedřichovi Hroznému ze dne 5. února 1936.

⁶⁶⁸ LA PNP. Pozůstalost (fond) Alois Musil, č. 169/57. Dopis Aloise Musila Bedřichovi Hroznému ze dne 2. února 1921.

který se věnoval všem oblastem starého Předního Orientu a jenž do těchto dějin přinesl mnoho nových poznatků. Poukázal na skutečnost, že Bedřich Hrozný jako první obrátil svou pozornost na hospodářské otázky starého Orientu, přičemž nové prameny využil také k revizi otázky vztahu staroegyptské kultury a kultury sumersko-babylonské. Václav Čihař ve své řeči neopomněl ani skutečnost, že k tomu, aby Bedřich Hrozný dosáhl svých výsledků, bylo zapotřebí obrovské houževnatosti a pevné vůle, vytrvalosti i střízlivé kritičnosti, přičemž pracoval často také od 6 do 24 hodin. Svými pracemi a články, ve kterých byly obsaženy smělé a odvážné hypotézy, přinutil nejen lingvistiku a archeologii, ale i dějiny k tomu, aby uskutečnily revizi svých dosavadních poznatků a vydaly se tak novými směry a cestami ve svém dalším vývoji.⁶⁶⁹

O značném uznání, významu a přínosu práce Bedřicha Hrozného pro lidské poznání mluví i skutečnost, že Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu UNESCO zařadila v roce 1979, při příležitosti jeho stého výročí narození, datum jeho narození – 6. květen 1879 – mezi významná světová kulturní výročí.⁶⁷⁰

A jak vůbec skončilo vlastnictví pozemku, který Bedřich Hrozný zakoupil dne 20. září 1925 v Turecku během svých vykopávek na pahorku Kültepe za 5 500 Kč, jak uvedl ve své knize s názvem *V říši Půlměsíce – cesty a výkopy v Turecku*, na stranách 68 až 71? Kdo je v současné době ve skutečnosti vlastníkem této půdy?

Na tuto otázku mne přivedl vedoucí Muzea Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem Ondřej Rašín, kterému ji vnukl jeho kamarád a radioamatér, jenž se zúčastnil setkání radioamatérů v Turecku.

Obrátil jsem se s dotazem ohledně vlastnictví louky na velvyslanectví České republiky v Ankaře. Konzulární pracovník pan Mgr. Mrázek mi sdělil, že kontaktovali příslušné úřady, ty ale bez dalších upřesňujících informací, co se týče umístění této louky, nebyly schopny se k této záležitosti vyjádřit. Mgr. Mrázek dodal, že s ohledem na místní poměry se nejvíce pravděpodobné, že by výše uvedená louka byla nadále ve vlastnictví České republiky.

⁶⁶⁹ Archiv Českého rozhlasu, Praha (AČRo). Osobní fond Bedřich Hrozný. Přednáška *K nedožitým 90tinám akademika Hrozného*, ze dne 30. dubna 1969, Zn. 1475.

⁶⁷⁰ SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient – Expres*. Třebíč 2000, s. 184–185.

Navíc jsem obdržel z našeho velvyslanectví kontaktní adresy Centrálního katastrálního úřadu v Ankaře, Katastrálního úřadu v Kayserii a Turecké historické společnosti, na které jsem se se svým dotazem ohledně vlastnictví louky opakovaně po několik měsíců prostřednictvím e-mailů obracel, ale bezúspěšně. Žádnou odpověď jsem doposud nedostal ani z Ministerstva kultury v Ankaře.

Bližší informace jsem později získal z Velvyslanectví Turecké republiky v Praze. Třetí tajemník Mehmet Taylan Tokmak mi dne 10. února 2009 napsal, že ani turecké velvyslanectví a ani konzulární zastoupení bohužel nemají takové informace k dispozici. Tyto informace mohu dle jeho slov získat pouze z katastrálního úřadu „Kayseri Tapu ve Kadastro Bölge Müdürlüğü“, kde si musím podat žádost osobně anebo prostřednictvím právníka, přičemž je třeba také dodat registrační číslo a souřadnice zmíněného pozemku.

Kdo je v současné době skutečným vlastníkem výše zmiňované louky Hadži Mehmeda se mi prozatím nepodařilo zjistit, ale pevně věřím, že tato otázka bude v budoucnu objasněna.

A co závěrem tohoto závěru uvést k tomu, že Bedřich Hrozný ve své době vyvezl některé archeologické nálezy ze Sýrie a z Turecka bez souhlasu tamních úřadů? Pro vědu a osvětu to není skutečnost nejpodstatnější.

Ve světle případného vlastnictví louky v Turecku zakoupené Bedřichem Hrozným však leží na stole ještě jedna otázka, a to, pokud se stala louka s nalezenými kappadockými tabulkami skutečně vlastnictvím Československa, o čemž hovořil ve své době i profesor Julius Levi, tak vlastně Bedřich Hrozný kappadocké tabulky na oné louce nalezené nemusel z Turecka patrně vůbec pašovat, neboť možná byly vlastnictvím československým. V tomto směru nebudu uvádět konečný verdikt na danou věc, protože neznám zákony oné doby ani zákony současné, které měly či stále mají spojitost s touto věcí. Tuto skutečnost ponechávám s dovolením nadále s otázkou, přičemž odpověď, pokud bude někoho zajímat, by náležela spíše právníkům. Ale jak jsem již napsal, *pro vědu a osvětu to není skutečnost nejpodstatnější*. Bedřich Hrozný to nedělal pro sebe, ale pro vědu. Kappadocké tabulky a ani nálezy ze Sýrie si neodvezl domů, ale předal je institucím.

Jak se dívá naše dnešní společnost na osobnost Bedřicha Hrozného a na jeho odkaz? Na veřejných místech se se jménem Bedřicha Hrozného setkáváme pouze v jeho rodné Lysé nad Labem.

Bedřichovi Hroznému bylo zřízeno Polabské muzeum – Muzeum Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem⁶⁷¹ (*příloha* 191), kde je ve spolupráci s Národním muzeem – Náprstkovým muzeem asijských, afrických a amerických kultur a Národní galerií v Praze umístěna jeho stálá biografická expozice.⁶⁷² V Lysé nad Labem na jeho rodném domě je rovněž vystavena pamětní deska (*příloha* 192), památník ku stému výročí narození akademika profesora Univerzity Karlovy PhDr. Bedřicha Hrozného (*příloha* 193),⁶⁷³ ve městě se nachází náměstí Bedřicha Hrozného (*příloha* 194) a Základní škola Bedřicha Hrozného (*příloha* 195).

Základní škola Bedřicha Hrozného zpracovala školní a vzdělávací program pro základní vzdělávání (č. j.: ZŠBH/517/2013 s účinností od 1. září 2013) pod názvem *Bedříšek*. Z charakteristiky uvedeného programu se dovídáme následující: „*Chceme kvalitně vzdělávat v přátelské, všestranně otevřené škole, která i prostřednictvím svého jména podporuje u žáků vztah k regionu, městu a jeho významným osobnostem.*“⁶⁷⁴

Poctu osobě Bedřicha Hrozného vyjádřil také rektor Univerzity Karlovy profesor RNDr. Václav Hampl, DrSc. Dne 6. prosince 2012 vydal Opatření rektora č. 16/2012, na jehož základě se k 1. březnu 2013 ustanovil *Statut Ceny Bedřicha Hrozného za tvůrčí počin.*⁶⁷⁵

⁶⁷¹ Blíže RAŠÍN, Ondřej: *Stručná historie muzea v Lysé nad Labem/Brief History of the Museum in Lysá nad Labem*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 233–239.

⁶⁷² Blíže <http://www.polabskemuzeum.cz/lysa-nad-labem/sbirky-a-expozice>, citováno 22. dubna 2014.

⁶⁷³ Při odhalení památníku ku stému výročí narození Bedřicha Hrozného byli přítomni v Lysé nad Labem mj. také zástupci z blíže neurčené turecké univerzity, dále pak zástupci z Polska, Maďarska, z pařížské univerzity, tehdejší Německé demokratické republiky a Sovětského svazu. V průběhu slavnostní řeči byla vyřčena mj. i následující slova:

„Právě my, občané města Lysá nad Labem, nemůžeme v dnešní významný den 100. výročí jeho narození nezpomenout, že profesor Hrozný se pokaždé ze svých badatelských cest po Orientě vracel vždy mezi nás, do svého rodného města, a přes své časové zatížení si vždycky našel dostatek času i příležitosti k tomu, aby nás seznámil se svými dojmy, zkušenostmi a zážitky. Jeho pevné sepětí s rodným místem pak nejvýrazněji dokumentovalo jeho přání, aby byl k věčnému odpočinku uložen v místech, kde poprvé spatřil světlo světa a kde se mu dostalo základů jeho vzdělání.“

Blíže PM MBH. Nezařazeno. Proslov u příležitosti odhalení památníku ku 100. výročí narození Bedřicha Hrozného. Autor neuveden.

⁶⁷⁴ Blíže http://www.zsbhrozného.cz/svp/svp_kap_3.pdf, citováno 23. listopadu 2014.

⁶⁷⁵ Blíže <http://www.cuni.cz/UK-4218.html>, citováno 8. března 2013.

Úctu a obdiv k Bedřichovi Hroznému cítili nejen lidé z jeho akademického okruhu, s nimiž byl v téměř permanentním kontaktu, osobním či písemném, ale také lidé z blízkého sousedství pražské Ořechovky, kde se svou rodinou žil.⁶⁷⁶

K osobnosti Bedřicha Hrozného byl v roce 2021 také natočen třídílný komediální seriál Divadelního spolku Náplavka „*Krásné obrázky z Hrozného života*“,⁶⁷⁷ představující vědecké úspěchy a životní osudy Bedřicha Hrozného.

Za zmínku stojí také skutečnost, že Bedřich Hrozný byl zvěčněn v podobě karikatury od A. Hoffmeistra⁶⁷⁸ (*příloha* 197).

⁶⁷⁶ Věra Čechová (*18. června 1934, Prostějov), (*příloha* 196) mi dne 8. ledna 2015 k životu Bedřicha Hrozného, který bydlel o pár ulic dál od jejich domu, sdělila tato slova.

Byli šťastní, že z takového kruhu vzešel tak veliký vědec. Bedřicha Hrozného měli za velmi skromného vědce, který se nikdy nikam necpal a stále pilně pracoval. Byl to takový tichý Abrahám, a když něco o něm vyšlo, tak se tím ani nechlubil. Jeho povahový rys byl: „*už nemám moc času a tak pospíchám*“. Byl velice zadumaný člověk v sebe, nežil ničím jiným, než vědou, neměl takovéto společenské dění, nevysedával tak říkajíc „*na zahrádce*“. Věra Čechová pokračovala slovy, že Bedřich Hrozný byl mimořádný člověk s mimořádně uspořádaným životem. Ne podivín, ale tajuplný člověk, velmi zajímavý ale také vzdálený. Nadmíru vynikající vědátor a nežil příliš společenským životem. Byla to taková tichá rodina. Jako děti nepronikly do jejich rodiny – k nim se nešlo nikdy na návštěvu. Dále Věra Čechová vzpomínala, že v rámci Letního tábora Komenského (první koedukační tábor v Československu založený prof. Adolfem Novotným, který zahájil svou činnost v roce 1929) měli jako děti přednášky na různá témata, a Bedřich Hrozný byl jedním z nich. Bylo to nejen pro ni nesmírně zajímavé.

⁶⁷⁷ Natáčení seriálu, jehož premiéra se bude promítat 14. října 2021 v kině Lysá nad Labem, se uskutečnilo z prostorách Polabského muzea - Muzea Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem a na jevišti kina v Lysé nad Labem, které je devět let domovskou scénou autorského divadla Náplavka. Autorem scénáře je Ondřej (Hugo) Charvát. Hudbu nahrál orchestr divadla Náplavka a hosté pod vedením Víta Andršta, kostýmy a scénou vytvořili Hana a Mikuláš Kavanovi, televizní záznam natočila středočeská televize Snews v režii Jana Kunce. Hrané scény jsou propojeny průvodním slovem prof. PhDr. Petra Charváta, DrSc.

Mgr. Ondřej (Hugo) Charvát (*1977), publicista a pracovník PR, autor a herec Divadelního spolku Náplavka Lysá nad Labem, které rozvíjí principy především komického autorského divadla. Pro ně píše původní dramatické texty i adaptace literárních děl jiných autorů. Zároveň se podílí na dramaturgické úpravě textů dalších písničích autorů a spolu s principálem Janem Burdou i na režii.

K uvedenému zpracování Bedřicha Hrozného mi Ondřej (Hugo) Charvát sdělil dne 24. září 2021 ještě následující: „*Dramatický text o Bedřichovi Hrozném vznikl původně jako divadelní hra, kterou soubor adaptoval pro televizní minisérii. Důvodem pro výběr této osobnosti leží zejména v tom, že soubor je bytostně spjat s Lysou nad Labem, tedy rodištěm Bedřicha Hrozného, jehož odkaz je v regionu neustále připomínán. Zároveň určitou ambicí byla snaha pokusit se vystavět vědecké drama, respektive komedii, jejíž ústřední postavou bude figura do té míry nedramatická, jakou se na první pohled jeví vědec – lingvista.*“

⁶⁷⁸ Adolf Hoffmeister (*15. srpna 1902, Praha – †24. července 1973, Říčky u Rychnova nad Kněžnou), spisovatel, básník, malíř, karikaturista, překladatel, cestovatel, diplomat.

Blíže <http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/19399-adolf-hoffmeister.html>, citováno 20. dubna 2016.

4 CHRONOLOGICKÝ PŘEHLED ŽIVOTA BEDŘICHA HROZNÉHO

- 1879 • Dne 6. května 1879 se Bedřich Hrozný narodil na evangelické faře v Lysé nad Labem rodičům Václavovi a Anně Hrozným.
- 1885 • Začal docházet do evangelické jednotřídky v Lysé nad Labem, kterou navštěvoval do deseti let.
- 1889 • Zahájil studium na Akademickém gymnáziu v Praze, které bylo považováno za nejlepší střední školu v Praze.
- 1896 • Dokončil středoškolská studia na Reálném a vyšším gymnáziu v Kolíně ve školním roce 1896/7.
- 1897 • Maturoval dne 23. června a byl uznán za dospělého s vyznamenáním.
- Bedřich Hrozný se na Vídeňské univerzitě dostavil k zápisu na evangelickou Bohosloveckou fakultu, ze které po prvním semestru odešel. Bedřich Hrozný však nakonec studoval na Filozofické fakultě na Vídeňské univerzitě, kde si zvolil orientalistiku – zapsán byl dne 4. října.
- 1901 • Dle slov Bedřicha Hrozného se tímto rokem datuje jeho první objev, kdy působil v semináři Friedricha Delitzsche a kde napsal dílo pojednávající o penězích ve staré Babylonii, *Zum Geldwesen der Babylonier*.
- Bedřich Hrozný na Vídeňské univerzitě získal titul doktora filozofie dne 19. července.
 - Odešel do Berlína na roční stipendijní pobyt.
- 1902 • Absolvoval dvouměsíční stipendijní pobyt v Britském muzeu v Londýně.
- Nastoupil na pozici bezplatného praktikanta v univerzitní knihovně ve Vídni.
- 1903 • Přeložil a doplnil komentářem čtyři klínopisné tabulky, které přivezl Ernst Franz Max Sellin z archeologických vykopávek na palestinském Tell Ta'anneku.
- 1904 • Zúčastnil se archeologické expedice na palestinský Tell Ta'annek pod vedením Ernsta Sellina. Bedřich Hrozný v rámci cesty navštívil také Sýrii, Egypt a Malou Asii.
- 1905 • Habilitoval se na Vídeňské univerzitě. Přednáška vybraná komisí se zabývala tématem *O babylonském eposu o stvoření světa*.

- 1909 • Dne 20. července se Bedřich Hrozný oženil s Vlastou Procházkovou u Českobratrské církve evangelické v kostele u sv. Klimenta v Praze 2 (dnes Praha 1).
- 1912 • Dne 10. ledna byl jmenován dopisujícím členem Královské české společnosti nauk.
- 1914 • Odjel v dubnu na základě nabídky berlínské orientální společnosti do Cařihradu, kde měl kopírovat chetitské texty.
- Objevil v Cařihradě mezi klínopisnými tabulkami části Chetitského zákoníku, jehož vznik byl spojen se 14. stol. př. n. l.
 - Bedřichovi a Vlastě Hrozným se ve Vídni narodila dne 19. října dcera Olga, křtěná Viola.
- 1915 • Bedřich Hrozný nastoupil na vojenskou službu.
- Na Filozofické fakultě Vídeňské univerzity obdržel titul mimořádného profesora.
 - Rozluštil chetitštinu a položil tak základy vědnímu oboru chetitologie.
 - Dne 24. listopadu seznámil Německou orientální společnost v Berlíně se svou *Předběžnou zprávou o rozluštění chetitského problému*.
- 1917 • Bedřichovi a Vlastě Hrozným se ve Vídni narodila dne 7. října dcera Helena, křtěná Věra.
- 1918 • 24. října schváleno přijetí Bedřicha Hrozného na post klínopisného bádání a dějin starého Orientu na České universitě Karlo-Ferdinandově.
- 1919 • Dne 22. ledna se Bedřich Hrozný se svou rodinou odstěhoval z Vídně do Prahy, ulice Mánesova 173 (dnešní Slavíčkova).
- 8. března byl Bedřich Hrozný jmenován prezidentem republiky Tomášem G. Masarykem řádným profesorem klínopisného bádání a dějin starého Orientu, s platností od 1. ledna 1919.
 - Dnem 1. června ukončil Bedřich Hrozný svůj pracovní poměr na Vídeňské univerzitě.
 - V akademickém roce 1919/20 byl počínaje zimním semestrem zřízen na České universitě Karlo-Ferdinandově samostatný Seminář pro klínopisné bádání a dějiny starého Orientu, jehož se stal Bedřich Hrozný ředitelem.
 - Po dobu čtyř měsíců bádál Bedřich Hrozný v předoasijském oddělení Státního muzea v Berlíně, kde zpracovával chetitské památky.

- Vznikl Národní fond Masarykův, z něhož bylo financováno založení a chod Orientálního ústavu – při jeho zrodu stál i Bedřich Hrozný.
- 1920 • Bedřichovi Hroznému byla svěřena dnem 26. února správa příruční orientální knihovny na České universitě Karlo-Ferdinandově z důvodu úmrtí dosavadního správce Rudolfa Dvořáka.
- 1921 • Dne 23. června byla sepsána zpráva, týkající se rozdělení jmění Národního fondu Masarykova – pro Orientální ústav byly vyčleněny 4 000 000 Kč.
- Bedřich Hrozný obdržel na podzim od francouzských vědců nabídku, aby se s nimi zúčastnil archeologických vykopávek na blíže nespecifikovaném místě, což Bedřich Hrozný odmítnul.
 - Dne 24. listopadu se Bedřich Hrozný s rodinou přestěhoval na Vořechovku v Praze.
- 1922 • Dne 25. ledna vyšel Zákon č 27. o zřízení ústavu Slovanského a Orientálního.
- V průběhu letních prázdnin pobýval Hrozný čtyři týdny na studijní cestě v Berlíně.
 - Dne 7. srpna žádal Bedřich Hrozný Ministerstvo školství a národní osvěty o přidělení ředitelny, kterou ještě od založení Semináře pro klínopisné bádání a dějiny starého Orientu nedostal. Dne 26. října mu již byla ředitelna nakonec přidělena.
 - Bedřich Hrozný byl na období let 1922 až 1927 zvolen do dvacetičlenné správy sboru – staršovstva – Českobratrského evangelického sboru u Salvátora v Praze 1.
 - Bedřich Hrozný usiloval u kladenského nakladatele Jaroslava Šnajdra o to, aby byl v českém jazyce publikován *Chetitský zákoník*. Nestalo se tak.
- 1923 • Dne 24. března vyzvalo Ministerstvo školství a národní osvěty Bedřicha Hrozného svým výnosem, aby rakouské vládě navrátil požitky za měsíce leden a únor 1919 ve výši 1 480 korun rakouských. Bedřich Hrozný požadovanou částku uhradil.
- Dne 16. dubna Bedřich Hrozný spolu s Josefem Zubatým a Aloisem Musilem předložili profesorskému sboru Filozofické fakulty Univerzity Karlovy návrh, aby byla zvolena komise, která by uvažovala o navržení mimořádného profesora Františka Lexy za profesora řádného (František Lexa byl nakonec jmenován řádným profesorem dne 31. prosince 1927 s účinností od 1. ledna téhož roku).

- 1924 • Dne 4. dubna zahájil Bedřich Hrozný první československé archeologické vykopávky v Orientu – v Sýrii, na pahorku Šejch Sa'ad. Vykopávky na Šejch Sa'adu trvaly do 20. května téhož roku.
- Po skončení vykopávek na syrském Šejch Sa'adu odjeli Bedřich Hrozný s architektem Jaroslavem Cukrem k tureckému pahorku Kültepe, kde Bedřich Hrozný plánoval další archeologické vykopávky. Z Bejrútu k tureckému pahorku vypluli dne 24. května. Dne 26. června z bezpečnostních důvodů odcestovali pryč z oblasti u pahorku Kültepe.
 - Ve dnech 17. října až 27. listopadu prováděl Bedřich Hrozný archeologické vykopávky na syrském pahorku Tell Erfád, severně od Aleppa.
 - Dne 26. listopadu byl Bedřich Hrozný jmenován mimořádným členem České akademie věd a umění.
- 1925 • Ve dnech 18. dubna až 27. května pokračoval Bedřich Hrozný v archeologických vykopávkách na syrském pahorku Tell Erfád.
- Dne 2. června odcestoval Bedřich Hrozný do Cařihradu a Ankary kvůli novému povolení k archeologickým vykopávkám na tureckém pahorku Kültepe.
 - Dne 13. června se vydal Bedřich Hrozný spolu s architektem Václavem Petrašem na cestu z Cařihradu na pahorek Kültepe.
 - Dne 21. června byly zahájeny archeologické vykopávky na tureckém pahorku Kültepe pod vedením Bedřicha Hrozného. Kvůli žnám byly vykopávky přerušeny a Bedřich Hrozný s Václavem Petrašem odjeli do Cařihradu dne 17. července. Bedřich Hrozný se vrátil zpět k vykopávkám dne 30. srpna.
 - Dne 20. září bylo započato s výkopy na louce Hadži Mehmeda, kde byly nalezeny kappadocké tabulky.
- 1926 • Dne 29. ledna vyslovila Československá vláda Bedřichovi Hroznému uznání za jeho práci a obdržel dar ve výši 20 000 Kč.
- Bedřich Hrozný si podal žádost, aby mu bylo do řádné profesury započítáno také 14 docentských let z doby, kdy působil ve Vídni.
 - Dne 20. května byl Bedřich Hrozný zvolen děkanem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy na akademický rok 1926/27.
 - Bedřich Hrozný navštívil se svou rodinou Itálii a Francii.

- 1927 • Dne 20. června zaslalo děkanství Filozofické fakulty Univerzity Karlovy Ministerstvu zahraničních věcí dopis se žádostí o udělení bezplatných víz pro Bedřicha Hrozného na jeho vědeckou cestu. Jednalo se o průjezdní víza tam i zpět přes Maďarsko, Bulharsko a Jugoslávii a pobytová jednoměsíční víza do Turecka, Palestiny, Sýrie a Egypta.
- Bedřichovi Hroznému vyšla kniha *V říši půlměsíce – cesty a výkopy v Turecku*, v nakladatelství Josefa Richarda Vilímka.
 - Dne 2. prosince byl Bedřich Hrozný jmenován dopisujícím členem Ugro-finské společnosti v Helsinkách.
- 1928 • Dne 1. března se uskutečnila ustavující schůze Orientálního ústavu.
- Ve dnech 10. až 15. dubna se Bedřich Hrozný zúčastnil prvního mezinárodního lingvistického kongresu v Haagu.
 - Ve dnech 27. dubna až 5. května se Bedřich Hrozný zúčastnil prvního mezinárodního etruskologického kongresu ve Florencii a Bologni.
 - Dne 23. července se Bedřich Hrozný stal čestným občanem Lysé nad Labem.
 - Encyclopaedia Britannica požádala Bedřicha Hrozného o souhrnný článek o chetitské otázce pro 14. vydání své encyklopedie.
 - Dne 15. října dostal Bedřich Hrozný diplom z Výstavy soudobé kultury v ČSR, pořádané v Brně.
 - Bedřich Hrozný plánoval na tento rok vydání knihy *Po stopách tisíciletí. Cesty a výkopy v Orientě*. Kniha publikována nebyla.
- 1929 • Bedřich Hrozný byl dotázán, zdali by mohl uskutečnit ve Švédsku a Norsku přednášky. Bedřich Hrozný se omluvil s tím, že byl velmi zaneprázdněn.
- V listopadu Bedřich Hrozný přednášel na Jagellonské univerzitě v Krakově.
- 1930 • Dne 3. října měl Bedřich Hrozný nástupní přednášku na francouzské Akademii historických věd v Paříži jakožto její dopisující člen.
- Bedřich Hrozný byl jmenován členem-korespondentem francouzské Akademie věd a umění.
- 1931 • Ve dnech 2. až 4. března měl Bedřich Hrozný přednášky na Londýnské univerzitě.
- Dne 13. března Bedřich Hrozný uskutečnil přednášku v Sociétés Asiatique v Paříži.
 - Bedřich Hrozný uskutečnil v říjnu čtyři přednášky v Radiojournalu na téma o náboženství a životě starých Babyloňanů.

- 1932 • Bedřich Hrozný byl jmenován čestným členem Královské vědecké společnosti v Kodani.
- Ve dnech 10. a 16. prosince absolvoval Bedřich Hrozný přednášky v Radiojournalu na téma o trénování koní před čtyřmi tisíciletími.
- 1933 • Dne 10. října měl Bedřich Hrozný přednášku v Radiojournalu na téma *O cestě napříč Malou Asií*.
- Dne 17. října hovořil v Radiojournalu na téma *V nitru Malé Asie*.
 - Dne 12. listopadu mluvil v Radiojournalu na téma *O turecké vísce*.
- 1934 • Dne 1. dubna absolvoval přednášku v Radiojournalu na téma *Jeruzalém a Palestina v dobách pradávných*.
- V dubnu požádal o audienci u prezidenta T. G. Masaryka, v jejímž rámci chtěl požádat mj. o finanční výpomoc na nadcházející cestu do Orientu – Turecko, Sýrie, Irák a Persie. Persii nakonec Bedřich Hrozný nenavštívil.
 - Dne 21. dubna se stal řádným členem Ústavu etruských studií ve Florencii.
 - Dne 15. října měl přednášku v Ghaziově Institutu v Ankaře.
 - Bedřich Hrozný byl v Turecku pozván do Varšavy, aby se zde zúčastnil habilitační zkoušky mladého učenice, jenž pracoval jako horník v Horním Slezsku.
 - Dne 26. prosince Bedřich Hrozný hovořil v Radiojournalu na téma *Bible a věda*.
- 1935 • Dne 4. ledna přednášel v Radiojournalu na téma *Napříč Tureckem po stopách hieroglyfických Chetitů*.
- Dne 14. února měl přednášku v Radiojournalu na téma *Šest týdnů v Ankaře*.
 - Dne 15. února Bedřich Hrozný uskutečnil přednášku v Bruselu.
 - Dne 27. února měl Bedřich Hrozný přednášku ve Varšavě.
 - Bedřich Hrozný byl jmenován dne 29. března členem historicko-filozofické třídy Norské akademie věd v Oslo.
 - Dne 13. června byl Bedřich Hrozný jmenován čestným členem Asiatické společnosti v Paříži.
 - Dne 27. září měl přednášku v Římě.
 - V září a říjnu uskutečnil devět přednášek ve skandinávských zemích.
 - Dne 15. listopadu uskutečnil Bedřich Hrozný přednášku v Bruselu.
 - Dne 18. listopadu měl Bedřich Hrozný přednášku v Lutychu.
 - Dne 19. listopadu Bedřich Hrozný promluvil na přednášce v Bruselu.

- Dne 20. listopadu hovořil na přednášce v Leidenu.
 - Dne 22. listopadu měl Bedřich Hrozný přednášku v Amsterdamu.
 - Bedřich Hrozný byl jmenován dne 27. listopadu zahraničním členem Královské švédské akademie věd.
- 1936 • Ve dnech 7. listopadu až 21. prosince uskutečnil v Sovětském svazu sérii přednášek v Moskvě, Leningradu, Baku, Tbilisi, Jerevanu a Kyjevě.
- 1937 • Ve dnech 22. a 23. února Bedřich Hrozný přednášel na Lotyšské univerzitě v Rize.
- Ve dnech 25. a 26. února měl přednášky na Litevské univerzitě v Kaunasu.
 - Ve dnech 1. a 2. března přednášel na Estonské univerzitě v Tartu.
 - Dne 20. dubna byl Bedřich Hrozný jmenován důstojníkem řádu Čestné legie ve Francii.
 - Dne 13. prosince byl jmenován čestným členem Finské vědecké společnosti.
- 1938 • Bedřichovi Hroznému vyšel článek *The Fate of Hus' country is the fate of Europe*, v němž varoval před ambicemi Adolfa Hitlera.
- Bedřich Hrozný se ve dnech 5. až 10. září zúčastnil 20. Mezinárodního sjezdu orientalistů v Bruselu.
- 1939 • Dne 28. května absolvoval přednášku v Radiojournalu na téma *Před 10 000 lety v Palestině*.
- Dne 6. června byl Bedřich Hrozný zvolen rektorem Univerzity Karlovy na akademický rok 1939/40.
 - Ve funkci rektora Univerzity Karlovy se postavil proti užívání přednosti jazyka německého před jazykem českým při vnějším označování a vyhlásování. Dle Bedřicha Hrozného se uvedené označování nemělo vztahovat na Univerzitu Karlovu.
 - Dne 17. listopadu uchránil několik studentů na půdě Univerzity Karlovy před jejich deportací do koncentračního tábora Sachsenhausenu.
- 1940 • Bedřichovi Hroznému vyšla kniha *O nejstarším stěhování národů a o problému civilizace proto-indické* v nakladatelství Orientálního ústavu v Praze.
- Dne 8. prosince měl přednášku v Městské knihovně pražské v rámci přednášek Ústavu archeologického a orientálního. Přednáška byla pro značný zájem zopakována.

- 1941 • S platností od 31. ledna byl Bedřich Hrozný odvolán z Univerzity Karlovy na dovolenou s čekatelným.
- Dnem 30. září byl Bedřich Hrozný odvolán z Univerzity Karlovy na trvalý odpočinek.
- 1943 • Bedřichovi Hroznému vyšla kniha *Nejstarší dějiny Přední Asie a Indie*.
- 1944 • Bedřich Hrozný vážně onemocněl, postihla jej mozková příhoda.
- 1945 • Povolán zpět na Univerzitu Karlovu dnem 1. června 1945 (dle některých materiálů od 1. května).
- Dne 27. května si Bedřich Hrozný požádal na Univerzitě Karlově o jednoroční placenou zdravotní dovolenou, která mu byla na základě lékařské zprávy udělena.
 - Dne 18. července byl jmenován řádným členem Královské české společnosti nauk.
- 1946 • Dne 13. února žádal evangelický farář Leopold Hrbata z Lysé nad Labem u prezidenta republiky o pomoc pro Bedřicha Hrozného.
- V březnu Bedřich Hrozný obdržel čestný doktorát na pařížské univerzitě Sorbonna.
 - Dne 5. května obdržel čestný doktorát profesorského sboru Univerzity v Oslo.
 - Dne 7. května obdržel čestný doktorát z Univerzity v Oslo.
 - Dne 19. května se stal čestným členem předsednictva Syndikátu českých spisovatelů.
- 1947 • Bedřichovi Hroznému vyšla kniha *Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty*.
- Dne 28. října obdržel Bedřich Hrozný Státní cenu za vědu v oboru duchovědném za dílo *Nejstarší dějiny Přední Asie a Indie*.
- 1949 • Dne 3. května vypracovalo Ministerstvo školství, věd a umění návrh na jmenování Bedřicha Hrozného „*zasloužilým vědcem*“. Návrh nebyl nakonec zrealizován.
- Dne 8. května proběhlo v Lysé nad Labem kázání *Svíce Hospodinova*, které při příležitosti 70. výročí narození Bedřicha Hrozného přednesl synodní senior ThDr. Josef Křenek.
 - Dne 15. června obdržel čestný doktorát Univerzity Klimenta Ochridského v Sofii.
 - U příležitosti 70. narozenin Bedřicha Hrozného vydal Orientální ústav sborník SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE. Sborník byl vydán jako dva ročníky ArOr.

- Dne 16. listopadu se Bedřich Hrozný stal čestným členem Norského archeologicko-filologického ústavu.
- 1950 • Dne 30. dubna požádal guvernéra Národní banky Československé JUDr. Jaroslava Nebesáře o dříve slíbených 80 000 Kčs na knihu o protoindických nápisech. Uvedená banka však již nemohla volně disponovat svými penězi, neboť 1. dubna vznikla Státní banka. Bedřich Hrozný dostal aspoň 10 000 Kčs z fondu na reprezentativní účely.
- 1952 • Dne 12. listopadu byl Bedřich Hrozný jmenován rozhodnutím republiky řádným členem Československé akademie věd.
- Dne 12. prosince Bedřich Hrozný zemřel ve Státním sanatoriu v Praze XVI, Smíchov. Příčinou úmrtí byla „*seps z proleženin při povšechném kornatění tepen*“.
 - Dne 22. prosince bylo rozloučení s Bedřichem Hrozným v Karolinu Univerzity Karlovy. Církevní smuteční obřad se konal v pražském krematoriu ve Strašnicích.
- 1953 • Dne 15. března byl uložen popel Bedřicha Hrozného do hrobu jeho rodičů v Lysé nad Labem na evangelickém hřbitově. Obřadu se za Orientální ústav zúčastnili Lubor Matouš, Josef Klíma a Václav Čihař.
- 1969 • V prosinci při požáru na zámku v Benešově nad Ploučnicí byla zničena část Hrozného archeologických nálezů ze Sýrie a Turecka.
- 1979 • V tomto roce zařadilo UNESCO při příležitosti stého výročí narození Bedřicha Hrozného jeho datum narození – 6. květen 1879 – mezi významná světová kulturní výročí.
- 2015 • Česká národní banka vydává při příležitosti stého výročí rozluštění chetitštiny pamětní stříbrnou minci Bedřicha Hrozného v hodnotě 200 Kč.
- Dne 15. října 2015 byla zahájena v Národním muzeu – Náprstkově muzeu asijských, afrických a amerických kultur v Praze výstava *Bedřich Hrozný. Sto let od rozluštění chetitského jazyka*. Výstava trvala do 31. března 2016.
 - V roce 2015 byla dokončena rekonstrukce Polabského muzea – Muzea Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem. Do expozice se navrátily nejen původně vystavené

předměty, ale navíc se zde nacházejí zápůjčky ze sbírek NG a také nově objevené dokumenty k životu Bedřicha Hrozného.⁶⁷⁹

⁶⁷⁹ RAŠÍN, Ondřej: *Stručná historie muzea v Lysé nad Labem. Brief History of the Museum in Lysá nad Labem*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015, s. 238.

5 BIBLIOGRAFIE BEDŘICHA HROZNÉHO

Bibliografie Bedřicha Hrozného níže uvedená vychází z práce Jiřího Proseckého,⁶⁸⁰ jenž takto zpracoval práci Václava Čihaře⁶⁸¹ a následně ji ještě doplnil.⁶⁸² Bibliografii Jiřího Proseckého jsem rozšířil o položky č. 1, 2, 7, 16, 30, 47, 61, 67, 69, 70, 72, 82, 131, 148, 186 a 368. Bibliografická data jsou řazena chronologicky, přičemž jsou nejdříve uváděny knihy a poté další publikační výsledky Bedřicha Hrozného.

1898

1. LE BLOND, Maurice: *Vítězství prósy*. Přeložil Bedřich Hrozný. Literární listy, 16. června 1898, XIX/16, pp. 259–260.
LE BLOND, Maurice: *Vítězství prósy (ostatek)*. Přeložil Bedřich Hrozný. Literární listy, 1. července 1898, XIX/17, pp. 276–278.

1902

2. Dojmy z Londýna. *Besedy času* VII/42, 13. července 1902, pp. 329–332.
3. Assyriologische Miscellen. *OLZ* 5/4 (1902) pp. 138–142.
4. Zum Geldwesen der Babylonier. *Beiträge zur Assyriologie und semitischen Sprachwissenschaft* IV (1902) pp. 546–550.

1903

5. *Sumerisch-babylonische Mythen von dem Gotte Ninrag (Ninib)*. Herausgegeben, umschrieben, übersetzt und erklärt. Mit 13 autographierten Tafeln. Berlin (:Wolf Peiser) 1903, VIII, 128 pp., XIII plates [=MVA(e)G VIII/5 (1903)].

Review: P. LEANDER, *DLZ* XXV/29 (1904) col. 1810.

6. Vznik mythu o Leviatanovi. *Naše doba* X/5 (1903), pp. 321–329; X/6 (1903) pp. 407–415.

⁶⁸⁰ PROSECKÝ, Jiří: *Bibliography of Bedřich Hrozný*. ArOr, 4/67, Praha 1999, s. 459–502.

⁶⁸¹ ČIHAŘ, Václav: *Bibliographie des travaux de Bedřich Hrozný*. ArOr, 1/17, Praha 1949, s. 1–20.

1904

7. U Mrtvého moře. *Čas* 1904. Po 6. září – dva díly.
8. Keilschrifttexte aus Taʿannek. *AWW* 50. Bd. IV. Abhandlung. (1904) pp. 113–122, plates X–XI - [See nos. 6, 10].

1905

9. Der Inschriftenfund von Taʿannek. *Mitteilungen des Österreichischen Vereins für Bibliothekswesen* IX/4 (1905) pp. 165–166 – [See nos. 5, 10].
10. Ein neues Fragment des Syllabars S^b. *ZA* XIX (1905) pp. 367–371.
11. Zur Höllenfahrt der Ištar. *WZKM* XIX (1905) pp. 323–330.

1906

12. Amanḥašir Ašûšunamir. *WZKM* XX (1906) pp. 123–125.
13. Die neugefundenen Keilschrifttexte von Taʿannek. *AWW* 52. Bd. III. Abhandlung. (1906) pp. 36–41, plates I–III - [See nos. 5, 6].
14. Das Problem der sumerischen Dialekte und das geographische System der Sumerier. Vorläufige Mitteilung. *WZKM* XX (1906) pp. 281–290.
15. [Review] Charles Fossey, Contribution au dictionnaire sumérien-assyrien. (Supplément à la “Classified List“ de Brünnow.) Fascicule premier. Paris 1905. – *WZKM* XX (1906) pp. 90–108.

1907

16. MENFORT, Eng.: *Čekání*. Přeložil Bedřich Hrozný. *Ostravan*. 14. dubna 1907, VII/17, p. 2.
17. Bemerkungen zu den babylonischen Chroniken BM. 26472 und BM. 96152. *WZKM* XXI (1907) pp. 375–383.
18. Der Obelisk Maništusu's. *WZKM* XXI (1907) pp. 11–43.
19. Sumerisch-babylonisches. *ZA* XX (1907) pp. 421–430.

⁶⁸² Systematische Bibliographie der Hethitologie 1915–1995. Zusammengestellt unter Einschluß der einschlägigen Rezensionen von V. Souček und J. Siegelová. Teilb. 1–3, Praha 1996, 330, 343, 448 s.

1908

20. Ninib und Sumer. *Revue Sémitique* XVI (1908) pp. 339–354; 455–465.
21. Vzpomínky na Cařihrad. *Orloj* XXXVI (1908) pp. 64–73.
22. [Review] F. Thureau-Dangin, Die sumerischen und akkadischen Königsinschriften. Leipzig 1907 [=Vorderasiatische Bibliothek I. Bd., Abt. 1]. – *WZKM* XXII (1908) pp. 104–108.

1909

23. Das Getreide im alten Babylonien. Vorbericht. *Anzeiger der philosophisch-historischen Klasse der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 6 (1909) 3 pp.; 5 (1910) 8 pp.

Review: F. THUREAU-DANGIN, *RA* VIII (1911) p. 159.

24. Das Problem der altbabylonischen Dynastien von Akkad und Kiš. *WZKM* XXIII (1909) pp. 191–219.
25. [Review] Hugo Gressmann, Die Ausgrabungen in Palästina und das Alte Testament. Tübingen 1908 [=Religionsgeschichtliche Volksbücher ... III. Reihe, 10. Heft]. – *DLZ* XXX/43 (1909) cols. 2704–2705. [In cooperation with E. Sellin].

1910

26. Über das Bier im alten Babylonien und Ägypten. *Anzeiger der philosophisch-historischen Klasse der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften* 26 (1910) 9 pp.

Review: F. THUREAU-DANGIN, *RA* VIII (1911) p. 159.

1911

27. KU.ḲAR, iškaru und אִשְׁכָּרָה. *WZKM* XXV (1911) pp. 318–325.
28. Das Venusjahr und der elamische Kalender. *Memnon* V/2 (1911) pp. 81–98.
29. [Review] F. Thureau-Dangin, Inventaire des tablettes de Tello, conservées au Musée Impérial Ottoman, tome I: Texte de l'époque d'Agadé (Fouilles d'Ernest de Sarzec en 1895). Paris 1910. – *WZKM* XXV (1911) pp. 234–238.

1912

30. Literatura. *Národní listy* LII/144 (26. V. 1912) pp. 18–19.
31. Die ältesten Dynastien Babyloniens. *WZKM* XXVI (1912) pp. 143–162.
32. [Review] Harri Holma, Die Namen der Körperteile im Assyrisch-Babylonischen. Eine lexikalisch-etymologische Studie. Helsingfors 1911 [=Annales Academiae Scientiarum Fennicae (Series B) tom VII, 1]. – *DLZ* XXXIII/21 (1912) cols. 1312–1314.

1913

33. *Das Getreide im alten Babylonien. Ein Beitrag zur Kultur- und Wirtschaftsgeschichte des alten Orients. I. Teil. Mit einem botanischen Beitrage von Dr. Franz von Frimmel: „Über einige antike Samen aus dem Orient“.* Wien (:Alfred Hölder) 1913, 217 pp., plates I-II [=Sitzungsberichte der (Kaiserlichen/Österreichischen) Akademie der Wissenschaften (in Wien), Philosophisch-historische Klasse. 173. Bd., 1. Abhandlung].

Reviews: C. BEZOLD, *LZB* 23 (1915) p. 560; J. P. ARNOLD, *American Brewers' Review* (April 1914) pp. 162–163; W. FÖRTSCH, *RSO* VI/4 (1915) pp. 1405–1409; B. MEISSNER, *DLZ* XXXV/34–35 (1914) cols. 2119–2120; B. MÜNZ, *Wiener Zeitung* 139 (18. VI. 1915) p. 7.

34. GÚ.GAL = Platterbse. *OLZ* XVI/2 (1913) col. 52.

1914

35. Zur Bierbrauerei der alten Babylonier. *OLZ* XVII/5 (1914) cols. 201–202.

1915

36. Die Lösung des hethitischen Problems. Ein vorläufiger Bericht. (Mit Einführungen) von Otto Weber „Über den Stand unserer Arbeiten an den Keilschrifttexten aus Boghazköi“ (und) von Eduard Meyer (über) „Die Entzifferung der hethitischen Sprache“. *Mitteilungen der Deutschen Orient-Gesellschaft* 56 (1915) pp. 1–50.

Review articles: C. BARTHOLOMAE, Die Sprache der Hethiter. *Wochenschrift für klassische Philologie* XXXIII/3 (1916) cols. 67–70 - [See no. 35]; S. FRANKFURTER,

Die Lösung des Hethiterproblems. *Wiener Zeitung* (1. I. 1916); C. E. GLEYE, Die Lösung des hethitischen Rätsels. *Tägliche Rundschau* (14. XII. 1915); G. HERBIG, Die Hethiter-Frage. *DLZ* XXXVII (1916) cols. 421–432; F. HOMMEL, Eine neuentdeckte indogermanische Sprache. *Münchener Neueste Nachrichten* (26. XI. 1915); K. F. JOHANSSON, Är hetiternas språk indoeuropeiskt? *Nordisk tidskrift for vetenskap ...* (1916) pp. 285–296; W. OTTO, Die Hethiter. *HZ* CXVII (1917) pp. 189–228; W. OTTO, Neues zur Hethiterfrage. *HZ* CXVII (1917) pp. 465–472; O. WEBER, Eine neue indogermanische Sprache. *Vossische Zeitung, Sonntagsbeilage* 51 (1915); O. WEBER, Die Sprache der Hethiter. *Umschau* 13 (25. III. 1916) pp. 248–254; J. WEISS, Die Hethiterfrage. *Mitteilungen der k. k. Geographischen Gesellschaft* LIX pp. 655–657; K. WULFF, Hethitisk et nyt indoeuropaeisk sprog? *Nordisk tidskrift for filologi* V (1916) pp. 81–88.

Reviews: [Anonymous], *DLZ* XXXVI (1915) cols. 2642–2643; F. M. Th. [de Liagre] BÖHL, *Theologische Tijdschrift* (Januar 1916) pp. 66–71; F. BORK, Ist das Hethitische arisch? *OLZ* XIX (1916) cols. 289–296; E. BRANDENBURG, *Frankfurter Zeitung* (20. I. 1916); S. FRANKFURTER, *Listy filologické* XLIII (1916) pp. 77–78; F. H., *Český časopis historický* XXII (1916) pp. 506–508; G. HÜSSING, *Mitteilungen der Anthropologischen Gessellschaft* XLVI (1916) p. 224, note 41.; P. JENSEN, *LZB* (1916) p. 244.; A. MEILLET, *BSL* LXVIII (1920) p. 112.; J. H. MOULTON, *Expository Times* XXVIII (1916) pp. 106–109, 284.; J. V. PRÁŠEK, *Národní listy* (6. II. 1916); H. RANKE, *Tag* (4. III. 1916); I. SCHEFTELOWITZ, Die Hethiter und Urheimat der Indogermanen. *Kölnische Zeitung, Unterhaltungsblatt* 286 (18. III. 1916); M. SCHORR, *Kwartalnik historyczny* 1–2 (1916); M. L. WAGNER, *Literaturblatt für germanische und romanische Philologie* (1918) p. 126.

Annotation: H. Hirt, *IJ* IV (1916) p. 80.

37. Objevení nové řeči indoevropské. *Věstník české Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění* XXIV/8–9 (1915) pp. 432–434.
38. Zum ältesten sumerischen Ackerbau. *WZKM* XXIX (1915) pp. 367–370.

1916

39. Rozluštění problému hettitského dra. B. Hrozného. *Naše doba* XXIII/4 (1916) pp. 315–316.
40. Die Sprache der Hethiter. Entgegnung. *Wochenschrift für klassische Philologie* XXXIII/11 (1916) cols. 259–262 – [Compare: C. BARTHOLOMAE, Erwiderung. *Wochenschrift für klassische Philologie* XXXIII/11 (1916) col. 262].

Annotation: J. B. HOFFMANN, *IJ* VII (1919) p. 40.

1917

41. Die Sprache der Hethiter, ihr Bau und ihre Zugehörigkeit zum indogermanischen Sprachstamm. Ein Entzifferungsversuch. Leipzig (:J. C. Hinrichs 1917. XV, 246 pp. (Anhang I: Hethitisch und Lydisch, pp. 191–193. Anhang II: Bemerkungen zu Weidner's Studien zur hethitischen Sprachwissenschaft, pp. 194–211.) [=BoSt 1.–2. Heft = I. Stück].

Review articles: M. BLOOMFIELD, The hittite language. *JAOS* XLI (1921) pp. 195–209; E. BRANDENBURG, Zur Erforschung der hethitischen Sprache. *OLZ* XX (1917) cols. 209–211; C. D. BUCK, Hittite an indo-european language? *Classical Philology* XV (1920) pp. 184–203; S. J. CRAWFORD, The decipherment of the Hittite Language. *JRAS* (1919) pp. 1–13; F. CUMONT, La langue des Hittites. *CRAIB* (1917) pp. 119–124; P. DHORME, La langue des Hittites. *Revue Biblique* XXX (1921) pp. 574–578; J. LOTH, La langue des Hittites d'après un travail récent. *CRAIB* (1919); B. NOGARA, Intorno al significato del nome di Roma. Le nuove scoperte intorno alla lingua degli Hethi e alle loro possibili relazioni colle più antiche popolazioni d'Italia. *Comunicazioni lette alla Pontificia accademia romana di archeologia* (1917) 13 pp.; B. NOGARA, Nuove scoperte intorno alla lingua degli Hethi. *Rivista indo-greco-italica* I (1917) pp. 107–113; J. D. PRINCE, Possible non Indo-European elements in Hittite. *JAOS* XLI (1921) pp. 210–224.

Reviews: F. M. Th. [de LIAGRE] BÖHL, *IAE* XXV (1920) pp. 176–178; S. A. COOK, *Palestine Exploration Fund Quarterly Statement* XLIX (1917) pp. 187–189; A. G. GUSTAVS, *Theologischer Literaturbericht* (1919) p. 82.; G. HERBIG, *GGA* 10–12 (1921) pp. 193–218; P. JENSEN, *ThLZ* XLIV (1918) cols. 122–123; Th. KLUGE, *LZB* LXXI (1920) cols. 354–355; S. LANDERSDORFER, Das hethitische Problem

und die Bibel. *Theologie und Glaube* 11 (1919) pp. 22–23; [R. von] LICHTENBERG, *Petermanns geographische Mitteilungen* LXVI (1920) p. 37; A. MEILLET, *BSL* LXVIII (1920) p. 112; O. SCHRÖDER, *DLZ* XXXIX (1918) cols. 679–681; M. L. WAGNER, *Literaturblatt für germanische und romanische Philologie* (1918) p. 126; E. F. WEIDNER, *OLZ* XXIII (1920) cols. 114–120; F. de ZELTNER, *L'Anthropologie* XXVIII (1917) p. 587.

Annotation: H. ZELLER, *IJ* V (1917) p. 75.

1917–1918

42. [Review] Eduard Meyer, *Reich und Kultur der Chetiter*. Berlin 1914. [= Kunst und Altertum. Alte Kulturen im Lichte neuer Forschung. Bd. I]. – *WZKM* XXX (1917/18) pp. 212–214.

1919

43. *Hethitische Keilschrifttexte aus Boghazköi*. In *Umschrift, mit Übersetzung und Kommentar*. Leipzig (:J. C. Hinrichs) 1919, XIV, 245 pp. [= *BoSt* 3. Heft = II. Stück, I. Lieferung].

Review article: G. HERBIG, *Boghazköi-Studien*. Heft 1–5. *GGA* 10–12 (1921) pp. 193–218.

Reviews: F. M. Th. [de LIAGRE] BÖHL, *IAE* XXV (1920) p. 177; F. BORK, *OLZ* XXIII (1920) cols. 60–66; P. JENSEN, *ThLZ* (1919) cols. 122–123; Th. Kluge, *LZB* LXXI (1920) cols. 373–374; S. MERCER, *JSOR* VII (1923) pp. 88–89.

44. O problému hethitském a o úkolech vědy staroorientální vůbec. Nástupní přednáška. *Nové Atheneum* I/1 (1919) pp. 32–51.

1920

45. *Hethitische Könige*. *BoSt* 5. Heft = III. Stück, 2. Lieferung (1920) pp. 49–53.

Review: G. HERBIG, *GGA* 10–12 (1921) pp. 193–218.

46. *Nové úkoly orientální archeologie*. *Naše doba* XXVII/7 (1920) pp. 484–490.

47. Povolání prof. dra. Musila na pražskou universitu. *Národní politika* XXXVIII/38 (8. II. 1920) p. 4.

48. Über die Völker und Sprachen des alten Chatti-Landes. *BoSt* 5. Heft = III. Stück, 2. Lieferung (1920) pp. 25–48; Nachtrag pp. 53–56.

Reviews: F. M. Th. [de LIAGRE] BÖHL, *IAE* XXV (1920) p. 178; A. G. Gustavs, *Wochenschrift für klassische Philologie* XLII (1925) col. 423; G. HERBIG, *GGA* 10–12 (1921) pp. 193–218; Th. KLUGE, *LZB* XXII (1922) col. 56; F. SOMMER, *OLZ* XXIV (1921) cols. 314–317.

Annotation: W. PORZIG, *IJ* IX (1922/1923) p. 31.

1921

49. *Keilschrifttexte aus Boghazköi*. 5. (und) 6. Heft. Leipzig (:J. C. Hinrichs) 1921. 72 pp.; 84 pp. [= 36. Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft. 1. (und) 2. Heft].

Review: F. SOMMER, *OLZ* XXVI (1923) cols. 12–13.

Annotation: G. CONTENAU, *Babyloniaca* X (1927–28) p. 33.

50. Un dieu hittite Ak/gniš. *RA* XVIII (1921) pp. 34–36.

Annotation: W. PORZIG, *IJ* X (1924/1925) p. 84.

51. O náboženství starých Sumerů a Babyloňanů. *Zprávy výboru pro lidové přednášky českých vysokých škol pražských*. Studijní rok 1920–1921. Období II. Řada LXIII. V lednu a únoru 1921, pp. 6–7.

52. O národě filistinském. *Národní listy* LXI/208 (31. VII. 1921) p. 9.

53. [Review] Richard Leonhard, Paphlagonia. Reisen und Forschungen im nördlichen Kleinasien. Berlin 1915. – *Nové Atheneum* II/9–10 (1921) pp. 471–473.

54. [Review] Enno Littmann, Zigeuner-arabisch. Wortschatz und Grammatik der arabischen Bestandteile in den morgenländischen Zigeunersprachen nebst einer Einleitung

über das arabische Rotwälsch und die Namen der morgenländischen Zigeuner. Bonn – Leipzig 1920. – *Nové Atheneum* II/8 (1921) pp. 383–384.

1922

55. *Code hittite provenant de l'Asie Mineure (vers 1350 av. J.-C.)*. Ire partie. Transcription, traduction française, 26 planches. Paris (:P. Geuthner) 1922, 159 pp., XXVI plates. [= Hethitica. Collection de travaux relatifs à la philologie, l'histoire et l'archéologie hittites, Tome Ire].

Reviews: C. AUTRAN, *RA* XX (1923) pp. 41–44; C. F. BURNEY, *Journal of Theological Studies* XXVI pp. 438–442; E. BURROWS, *JRAS* (1926) pp. 322–324; G. CONTENAU, *Syria* IV (1923) pp. 250–251; G. CONTENAU, *JA* CCVI (1925) pp. 344–345; A. CUNY, *RÉAn* XXVI (1924) pp. 364–365; E. CUQ, *CRAIB* (1924) pp. 183–184; J. FRIEDRICH, *OLZ* XXVIII (1925) cols. 476–478; G. FURLANI, *Archivio Giuridico* XCI (1924) pp. 122–123; G. FURLANI, *RSO* X (1924) pp. 343–345; L. JALABERT, *Études. Revue catholique d'intérêt général* LXI (1924) p. 500; A. LODS, *Revue d'histoire et de philosophie religieuses* LXXXIX (1924) pp. 105–112; A. MEILLET, *BSL* XXIV (1923) pp. 168–171; S. SMITH, *AAA* XII (1925) pp. 47–48; B. STEVENSON, *Expositor* (1925) pp. 144–147; H. Z[IMMERN], *ZA* XXXV = NFI (1924) pp. 72–73.

56. Das hethitische Königspaar Tlabarnaš und Tavannannaš. *JSOR* VI (1922) pp. 63–73 – [See no. 52].

Annotation: W. Porzig, *IJ* X (1924/1925) p. 84.

57. Z Prahy na kolínské gymnasium. In: *Půl století střední školy v Kolíně 1872–1922. Památník vydaný profesorským sborem státního reálného gymnasia v Kolíně*. Kolín (:nákladem vlastním) 1922, pp. 48–50.

1923

58. Druckfehlerberichtigung zu dem Aufsätze: Das hethitische Königspaar Tlabarnaš und Tavannannaš (*JSOR*, Vol. VIS. 63–73). *JSOR* VII (1923) pp. 77–78 – [See no. 50].

59. O egyptském králi Tutanchamonovi. *Lidové noviny* XXXI/175 (8. IV. 1923) p. 2.
60. O hrobce krále Tutanchamona. *Lidové noviny* XXXI/178 (10. IV. 1923) p. 2.
61. „Pomsta mumie!“ *Národní listy* LXIII/98 (11. IV. 1923) p. 3.
62. V zemi faraonů. Dějiny říše egyptské od dob nejstarších až do r. 2400 př. Kr. *Zprávy výboru pro lidové přednášky českých vysokých škol pražských*. Studijní rok 1922–1923. Období III. Řada LXX. V březnu a dubnu 1923, pp. 4–6.

1924

63. První výzkumná výprava čsl. do Orientu. *Národní listy* LXIV/96 (6. IV. 1924) p. 9.
64. V Kaisarii. I.–II., *Národní listy* LXIV/220 (10. VIII. 1924) p. 9; LXIV/234 (24. VIII. 1924) p. 9.
65. Ve starozákonné zemi Basan. *Národní listy* LXIV/158 (8. VI. 1924) p. 9.; LXIV/164 (15. VI. 1924), p. 9.
66. Z mých potulek Syrií. *Národní listy* LXIV/354 (25. XII. 1924) p. 10.
67. Neue aufnahmen von der Forschungsreise prof. Hroznýs in den Orient. *Prager Presse* (8. XI. 1924) Bilderbeilage 45.

1925

68. Do Nového roku. Několik archeologických zbožných přání. *Národní osvobození* II/1 (1. I. 1925) p. 6.
69. V neznámé Mesopotamii I.–VI. *Národní listy* LXV/107 (19. IV. 1925) p. 13.; LXV/114 (26. IV. 1925) p. 11.; LXV/121 (3. V. 1925) p. 1. (supplement); LXV/128 (10. V. 1925) p. 11.; LXV/135 (17. V. 1925) p. 11.; LXV/142 (24. V. 1925) p. 11.
70. Bilder von der Orientexpedition prof. Hroznýs. *Prager Presse* (1. II. 1925) Bilderbeilage 5.

1925–1933

71. *Masarykův slovník naučný. Lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. Praha (:Československý kompas) 1925–1933 – [Contributor].

1926

72. Čsl. výkopy na Kültepe v Malé Asii v r. 1925. *Obzor praehistorický*. V.–VI. 1926–1927, p. 73.

73. Rapport préliminaire sur les fouilles faites en Cappadoce. *RArch* XXV (1926) p. 194 – [See also: *CRAIB* (1926) pp. 162–163].
74. The first Czechoslovak Excavation in the Near East. *The Central European Observer* IV/29 (16. VII. 1926) pp. 511–512; IV/30 (23. VII. 1926) pp. 527–529.
75. A “Record office“ 4000 years old: New materials for the history of Asia Minor’s Earliest Civilisation. *ILN* CLXIC/4563 (2. X. 1926) pp. 600–601.
76. Bilder von der Ausgrabungen Prof. Hrozný’s auf Kültepe in Kleinasien. Auffindung eines Tontafelarchivs aus dem 3. Jahrtausend v. Chr. *Prager Presse* (1. V. 1926) Bilderbeilage 18.

1927

77. *V říši půlměsíce. Cesty a výkopy v Turecku*. Praha (:Jos. R. Vilímek) 1927, 91 pp., ill.

Annotation: S. PRZEWORSKI, *RHA* VII (1932) p. 226.

78. Rapport préliminaire sur les fouilles tchécoslovaques du Kultépé (1925). *Syria* VIII (1927) pp. 1–12, plates I–IV.

Review: S. PRZEWORSKI, Politische Geschichte mit Hilfswissenschaften. *DLZ* III. Folge I/8 (1930) cols. 373–375.

79. Československé výkopy na Kültepe. I.–VI. *Národní listy* LXVII/57 (27. II. 1927) p. 11; LXVII/64 (6. III. 1927) p. 11; LXVII/71 (13. III. 1927) p. 11; LXVII/85 (27. III. 1927) pp. 11–12; LXVII/92 (3. IV. 1927) p. 11; LXVII/99 (10. IV. 1927) p. 11.
80. Discoveries in the Land of Job. Relics of Hittite and Greek art. *ILN* (25. VI. 1927) pp. 1162–1163.
81. Úkoly a cíle Orientálního ústavu. *Národní listy* LXVII/154 (5. VI. 1927) p. 11; LXVII/167 (19. VI. 1927) p. 11.
82. Nad hrobem mecenáše české vědy. *Národní politika* XLV/11 (12. I. 1927) pp. 3–4.
83. [Review] Johannes Friedrich, Staatsverträge des Hatti-Reiches in hethitischer Sprache. I. Teil ... Leipzig 1926 [= MVA(e)G 1926, I]. – *Litteris* IV (1927) pp. 217–222.

1928

84. Etruskisch und die „hethitischen“ Sprachen. *ZA* XXXVIII = NF IV (1928) pp. 171–180 – [See no. 79].
85. Exkurs über die hethitischen Schutzgottheiten Kulšêš. *ZA* XXXVIII = NF IV (1928) pp. 180–184.
86. Hethiter und Inder. *ZA* XXXVIII = NF IV (1928) pp. 184–185.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XIV (1930) p. 357.

87. První mezinárodní kongres etruskologický ve Florencii a v Bologni od 27. dubna do 5. května 1928. *Národní listy* LXVIII/135 (15. V. 1928) pp. 1–2; LXVIII/136 (16. V. 1928) pp. 1–2.
88. První mezinárodní sjezd jazykozpytců v Haagu 10.–15. dubna 1928. *Národní listy* LXVIII/108 (18. IV. 1928) p. 4.
89. [Review] Albert T. Clay, *Letters and Transactions from Cappadocia*. New Haven-London 1927 [= *Babylonian Inscriptions in the Collection of J. B. Nies IV*]. – *OLZ* XXXI (1928) cols. 850–852.

1929

90. Ein babylonisch-hethitisches Omen. *ArOr* I (1929) pp. 85–86.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XV (1931) p. 360.

91. Etruskisch und die Hethitischen Sprachen. In: *Atti del primo congresso internazionale etrusco. Firenze-Bologna 27 aprile – 5 maggio 1928*. Firenze (:Rinascimento del libro) 1929, pp. 189–191 – [See no. 72].
92. Hethiter und Griechen. *ArOr* I (1929) pp. 323–343, plate XI.

Reviews: E. CUQ, *CRAIB* (1929) pp. 289–290; R. D[USSAUD], *Syria* XI (1930) pp. 196–197.

Annotations: [Anonymous], *AJA* XXXIV (1930) p. 483; J. FRIEDRICH, *IJ* XV (1931) p. 356.

93. Instrumental und Ablativ im Hethitischen. In: *Donum natalicium Schrijnen. Verzameling van Opstellen door Oud-Leeringen en Bevriende Vakgenooten opgedragen aan Mgr. Prof. Dr. Jos. Schrijnen*. Nijmegen-Utrecht (:Dekker et Van de Vogt 1929) pp. 367–368.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XV (1931) p. 355.

94. L'invasion des Indo-Européens en Asie Mineure vers 2000 av. J.-C. *ArOr* I (1929) pp. 273–299, plate IX.

Reviews: E. CUQ, *CRAIB* (1929) pp. 205–206; R. D[USSAUD], *Syria* XI (1930) pp. 196–197.

Annotations: [Anonymous], *AJA* XXXIV (1930) p. 483; J. FRIEDRICH, *IJ* XV (1931) p. 356 – [Compare: *Syria* X (1929) pp. 366–367].

95. Die Länder Churri und Mitanni und die ältesten Inder. *ArOr* I (1929) pp. 91–110, plates I–II – [See no. 86].

Reviews: E. CUQ, *CRAIB* (1929) pp. 158–159; E. CUQ, *Journal des Savants* (1929) p. 373; R. DUSSAUD, *Syria* XI (1930) pp. 196–197; A. SAFRASTIAN, *Massis. An Organ of Armenian Interests* I (1929), p. 265.

Annotations: J. FRIEDRICH, *IJ* XV (1931) p. 357; W. PRINTZ, *IJ* XV (1931) p. 129.

96. Narâm-Sin et ses ennemis d'après un texte hittite. *ArOr* I (1929) pp. 65–76.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XV (1931) p. 356.

97. Treść wykładów dra B. Hroznego, profesora zw. Uniwersytetu Karolowego w Pradze, wygłoszonych na zaproszenie Uniwersytetu Jagiellońskiego, w Krakowie w dniach 7 i 8 listopada 1929 r. ... 4 pp.
98. Weiteres zu den Ländern Churri und Mītanni: Das Land Maiteni. *ArOr* I (1929) pp. 252–253 – [See no. 83].
- Review: R. D[USSAUD], *Syria* XI (1930) pp. 196–197.
- Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XV (1931) p. 357.
99. The Hittites. In: *Encyclopaedia Britannica*. 14th Edition. Chicago – London – Toronto (:Encyclopaedia Britannica, Inc.) 1929, Vol. 11, pp. 598–608, 1 map, 1 plate.
100. Objev neznámého písma a neznámé řeči ve starém Orientě, *Národní listy* LXIX/321 (23. XI. 1929) p. 9.
101. [Review] *Corpus inscriptionum chaldicarum*. In Verbindung mit F. Bagel und F. Schachermeyr herausgegeben von C. F. Lehmann-Haupt. Textband, 1. Lieferung; Tafelband, 1. Lieferung. Berlin – Leipzig 1928. – *ArOr* I (1929) pp. 374–376.
102. [Review] Ludwig Curtius, Die Antike Kunst. I. Teil. Aegypten und Vorderasien. Sechstes bis dreizehntes Tausend. Berlin 1923 [= Handbuch der Kunstwissenschaft ...] – *Litteris* VI (1929) pp. 43–45.
103. [Review] Emil Goldmann. Beiträge zur Lehre vom indogermanischen Charakter der etruskischen Sprache. I. Teil. Heidelberg 1929. – *ArOr* I (1929) pp. 87–88.
104. [Review] Eric Mjöberg, Durch die Insel der Kopfjäger. Abenteuer im Innern von Borneo. Leipzig 1929 – *ArOr* I (1929) pp. 260–261.
105. [Review] *Monumenta armenologica*. Wien 1927. – *ArOr* I (1929) pp. 257–258.

1930

106. The Coming of the Hittite into Asia Minor. *The Evangelical Quarterly* II (1930) pp. 120–126.
107. Deux monuments anatoliens. *ArOr* II (1930) p. 299, plates XXXIX-XL.

108. Das hethitische Mediopassivum. In: *Actes du premier Congrès international de Linguistes à La Haye, du 10–15 Avril 1928*. Leiden (:A. W. Sijthoff) 1930, pp. 155–164 – [Compare: E. CUQ, *CRAIB* (1930) pp. 85–86].
109. Babylon, vlast astrologie. Úryvek z universitních přednášek. In: *Jubilejní ročenka Kalicha*. Praha (:Kalich) 1930, pp. 53–56.
110. O prastarém hethitském králi Anittovi z 20. stol. př. Kr. *Národní politika* XLVIII/11 (12. I. 1930) supplement p. 3.
111. T. G. Masaryk and the Orient. On the occasion of the 7th March, 1930. *ArOr* II (1930) pp. 1–2.
112. [Review] George A. Barton, *Hittite Manuel for Beginners*. – The “Treaty“ of Mursilis with Kupanta-Kal. Transliterated and translated with vocabulary ... Paris 1928 [= *Hittite Studies* ... No. I. Part I and II]. – *ArOr* II (1930) pp. 370–371.
113. [Review] G. Boyer, *Contribution à l’Histoire juridique de la I^e dynastie Babylonienne*. Paris 1928. – *ArOr* II (1930) pp. 366–367.
114. [Review] Edward Chiera, *Sumerian Lexical Texts from the Temple School of Nippur*. Chicago 1929 [= *OIP* Vol. XI]. – *ArOr* II (1930) pp. 169–171.
115. [Review] Édouard Cuq, *Études sur le droit babylonien, les lois assyriennes et les lois hittites*. Paris 1929. – *ArOr* II (1930) pp. 171–172.
116. [Review] Louis Delaporte, *Éléments de la grammaire hittite*. Paris 1929 [= *Manuel de langue hittite* II]. – *ArOr* II (1930) p. 172.
117. [Review] Knud Fabricius, *The Hittite System of Land Tenure in the Second Millenium B. C. (Sahḫan und Luzzi)* [= *Acta Orientalia, ediderunt Societates Orientales (Batava) Danica Norvegica Svecica, Le Monde Oriental* VII (1929) pp. 275–292]. – *ArOr* II (1930) pp. 172–173.
118. [Review] Wilhelm Filchner, *Om Mani Padme Hum. Meine China – und Tibet– Expedition 1925/28*. Leipzig 1929. – *ArOr* II (1930) pp. 194–195.
119. [Review] Albrecht Götze, *Madduwattaš*. Leipzig 1928 [= *Hethitische Texte in Umschrift, mit Übersetzung und Erläuterungen* ... Heft III = *MVA(e)G* 32. Jg. (1927/1)]. – *OLZ* XXXIII (1930) cols. 33–35.
120. [Review] *Ottův Slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu Slovníku naučnému. Díl I., svazek I*. Praha 1930. – *ArOr* II (1930) pp. 381–382.

121. [Review] Reallexikon der Assyriologie. I. Band, Lieferung 1–3. Berlin und Leipzig 1928–1929. – *ArOr* II (1930) pp. 167–169.
122. [Review] Fritz Schachermeyr, Etruskische Frühgeschichte. Berlin und Leipzig 1929. – *ArOr* II (1930) pp. 173–174.
123. [Review] R. Campbell Thompson, The Epic of Gilgamish. Text, Transliteration, and Notes ... Oxford 1930. – *ArOr* II (1930) pp. 365–366.

1930–1931

124. Les Fouilles tchécoslovaques du Kultépé 1925. *Bolletino dell 'Associazione internazionale degli studi mediterranei* I (1930–31) p. 20.

1931

125. La deuxième lettre d'Arzawa et le vrai nom des Hittites Indo-Européens. *JA* CCXVIII (1931) pp. 307–320.

Reviews: A. CUNY, *RÉAn* XXXIV (1932) pp. 230 – 231; E. H. Heffner, *AJA* XXXVI (1932) pp. 176.

Annotations: [Anonymous], *RHA* I/2 (1931) p. 89; J. FRIEDRICH, *IJ* XVII (1933) p. 321.

126. L'entraînement des chevaux chez les anciens Indo-Européens d'après un texte mîtannien-hittite provenant du 14e siècle av. J.-C. *ArOr* III (1931) pp. 431–461.

Reviews: R. D[USSAUD], *Syria* XIII (1932) pp. 219–220; S. REINACH – A. THOMAS, *CRAIB* (1930) p. 298.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XVII (1933) p. 321.

127. Le Hittite: Histoire et progrès du déchiffrement des textes. *ArOr* III (1931) pp. 275–295 – [See no. 167].

Annotation: E. H. HEFFNER, *AJA* XXXVI (1932) p. 174.

128. Oriental Institute in Praha. Research Department. Members' Monthly Meeting. ...
ArOr III (1931) pp. 192–193.
129. Le cheval chez les Hittites et les Mitanni au IIe millénaire avant J.-C. *Figaro Artistique Illustré* (II. 1931) p. 44.
130. Na universitě londýnské a pařížské I.–II. *Národní listy* LXXI/95 (5. IV. 1931) supplement p. 1; LXXI/101 (12. IV. 1931) p. 9.
131. Lipský orientalista prof. dr. J. Friedrich hostem Orientálního ústavu. *Národní listy* LXXI/308 (10. XI. 1931) p. 1.
132. Vlastní životopis v kostce. *Venkov* XXVI/1 (1. I. 1931) supplement 4 pp.
133. [Review] W. M. Calder, *Monumenta Asiae Minoris antiqua*. Vol. I. London 1928 [= Publications of the American Society for Archaeological Research in Asia Minor. Vol. I]. – *ArOr* III (1931) pp. 533–534.
134. [Review] René Dussaud, *La Lydie et ses voisins aux hautes époques*. [Separatabdruck aus *Babyloniaca* XI (1929–30)]. *ArOr* III (1931) p. 530.
135. [Review] C. J. Gadd – L. Legrain, *Ur Excavations Texts I. Royal Inscriptions*. London 1928. – *ArOr* III (1931) pp. 519–520.
136. [Review] Julius Lewy, *Die Kültepetexte aus der Sammlung Frida Hahn*, Berlin. Leipzig 1930. – *DLZ* LII/46 (1931) cols. 2168–2169.
137. [Review] Daniel David Luckenbill, *Inscriptions from Adab*. Chicago 1930 [= OIP Vol. XIV]. – *ArOr* III (1931) pp. 520–521.
138. [Review] Bruno Meissner, *Beiträge zum assyrischen Wörterbuch I*. Chicago 1931 [= AS Vol. I, part I. Reprinted from *American Journal of Semitic Languages and Literatures* Vol. XLVII, No. 3]. – *ArOr* III (1931) p. 522.
139. [Review] Max Freiherr von Oppenheim, *Der Tell Halaf. Eine neue Kultur im ältesten Mesopotamien*. Leipzig 1931. – *ArOr* III (1931) pp. 522–525.
140. [Review] Stefan Przeworski, *Studja nad osadnictwem i rola Hetytów w środkowej Anatolji* [Sep.-Abdruck aus: *Wiadomości Archeologiczne*. Tom. XI. (1929)]. – *ArOr* III (1931) pp. 530–531.
141. [Review] Ephraim A. Speiser, *Mesopotamian Origins. The basic population of the Near East*. Philadelphia, London 1930. – *ArOr* III (1931) pp. 518–519.
142. [Review] Eckhard Unger, *Babylon, die heilige Stadt, nach der Beschreibung der Babylonier*. Berlin – Leipzig 1931. – *ArOr* III (1931) pp. 521–522.

1932

143. Assyriens et Hittites en Asie Mineure vers 2000 av. J.-C. *ArOr* IV (1932) pp. 112–117.

Review: E. CUQ, *CRAIB* (1932) pp. 131–132.

Annotation: [E. F. Weidner], *AfO* (1932–33) p. 93.

144. Une inscription de Ras-Šamra en langue churrite. *ArOr* IV (1932) pp. 118–129.
145. Les Ioniens à Ras-Šamra. *ArOr* IV (1932) pp. 169–178.

Review: D. M. ROBINSON, *AJA* XXXVI (1932) pp. 526–527.

146. Oriental Institute in Praha. Research Department. Members' Meeting ... *ArOr* IV (1932) pp. 373–375 [See no. 144].
147. Objevení neznámé řeči v dnešní Malé Asii? *Národní listy* LXXII/52 (21. II. 1932) p. 10.
148. Archiv Orientální a československá věda. *Národní listy* LXXII/154 (4. VI. 1932), p. 5.
149. [Review] R. Dussaud – P. Deschamps – H. Seyrig, *La Syrie antique et médiévale illustrée*. Paris 1931 [= Bibliothèque archéologique et historique du Service des Antiquités et des Beaux-Arts de la Syrie et du Liban. Vol. XVII]. – *ArOr* IV (1932) pp. 135–136.
150. [Review] Johannes Friedrich, *Staatsverträge des Hatti-Reiches in hethitischer Sprache*. 1. (und) 2. Teil. Leipzig 1926/30 [= Hethitische Texte in Umschrift, mit Übersetzung und Erläuterungen ... Heft II. und IV. = MVA(e)G 1926, 1, 31. Jg. u. 34. Bd., 1. Heft]. – *OLZ* XXXV/4 (1932) cols. 257–258.
151. [Review] Ignace J. Gelb, *Hittite hieroglyphs I*. Chicago 1931 [= The Oriental Institute of the University of Chicago: SAOC]. – *ArOr* IV (1932) pp. 137–139.
152. [Review] E. Herzfeld – S. Guyer, *Meriamlik und Korykos, zwei christliche Ruinenstätten des rauhen Kilikiens*. Manchester 1930 [= Publications of the American Society for Archaeological Research in Asia Minor. Monumenta Asiae Minoris antiqua. Vol. II]. – *ArOr* IV (1932) pp. 139–140.

153. [Review] Charles-F. Jean, *Tell Sifr. Textes cunéiformes, conservés au British Museum*. Paris 1931. – *ArOr* (1932) p. 135.
154. [Review] J. Keil und Adolf Wilhelm, *Denkmäler aus dem rauhen Kilikien*. Manchester 1931 [= Publications of the American Society for Archaeological Research in Asia Minor. *Monumenta Asiae Minoris antiqua*. Vol. III]. – *ArOr* IV (1932) pp. 139–140.
155. [Review] Arno Poebel, *The Sumerian Prefix Forms e- and i- in the time of the earlier Princes of Lagaš*. Chicago 1931 [= AS Vol. II]. – *ArOr* IV (1932) pp. 134–135.
156. [Review] *Reallexikon der Assyriologie*. Band I, Lieferung 4–6. Berlin – Leipzig 1930–32. – *ArOr* IV (1932) pp. 133–134.
157. [Review] F. Thureau-Dangin – A. Barrois – G. Dossin – M. Dunand, *Arslan-Tash. Texte (et) Atlas*. Paris 1931 [Bibliothèque archéologique et historique du Service des Antiquités et des Beaux – Arts de la Syrie et du Liban. Vol. XVI/1, 2]. – *ArOr* IV (1932) pp. 136–137.

1933

158. *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement, suivi d'une grammaire hittite hiéroglyphique en paradigmes et d'une liste d'hiéroglyphes. Livraison I*. Praha (:Orientální ústav) – Paris (:P. Geuthner) – Leipzig (:Harrassowitz) 1933. 119 pp., plates I–II. [= Monografie Archivu Orientálního Vol. I] – [See nos. 133, 166, 240].

Review article: E. CAVAIGNAC, *Hittite hiéroglyphique*. *RHA* III/20 (1935) pp. 130–135.

Reviews: G. CONTENAU, *Mercure de France* 248 (1. XII. 1933) pp. 452–453; E. DHORME, *Syria* XIV (1933) p. 326; J. FRIEDRICH, *ZA* XLII = *NF* VIII (1934) pp. 184–198; J. GARSTANG, *AAA* XX (1933) pp. 210–211; A. MEILLET, *BSL* XXXIV (1933) p. 43; P. MERIGGI, *IF* LII (1934) pp. 45–49; A. MORET, *CRAIB* (1933) pp. 256–260; E. H. STURTEVANT, *Language* IX (1933) pp. 253–279; R. C. THOMPSON, *JRAS* (1934) pp. 833–842.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XIX (1935) p. 330.

159. Dressage des chevaux chez les anciens Indoeuropéens. *Anthropos* XXVIII (1933) pp. 795–796.

160. Les inscriptions «hittites» hiéroglyphiques sur plomb, trouvées à Assur. Essai de déchiffrement. *ArOr* V (1933) pp. 208–242, plate I.

Reviews: R. DUSSAUD, *CRAIB* (1933) p. 380; P. MERIGGI, *OLZ* XXXVII (1934) cols. 736–738; R. C. THOMPSON, *JRAS* (1934) pp. 833–842.

161. Sur l'inscription «hittite» - hiéroglyphique Carch. I, A 6. *ArOr* V (1933) pp. 114–117.

162. Die Entdeckung eines neuen indoeuropäischen Volkes im alten Orient. *Prager Rundschau* III/4 (1933) pp. 266–278.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XIX (1935) p. 330.

163. Mészárosúv objev neznámé řeči v dnešní Malé Asii. *Národní listy* LXXIII/156 (8. VI. 1933) p. 2.

164. Nové objevy o pravěkých národech. *Pražský ilustrovaný zpravodaj* 4 (1933), p. 3.

165. Objevení nového národa indoevropského ve starém Orientě. O hethitských nápisech hieroglyfických. *Národní listy* LXXIII/153 (4. VI. 1933) p. 9.

166. Trénování koní před čtyřmi tisíciletími. *Jezdec a chovatel* I (1933) pp. 4–6.

167. Über die hethitischen Hieroglyphen. *Rondschriften* 16, Vooraziatisch – Egyptisch *Gezelschap*.

168. [Review] J. Billiet, Cachets et Cylindres-Sceaux de style sumérien archaïque et de styles dérivés du Musée de Cannes. (Collection Lycklama.) [Extrait des Annales de la Société Scientifique et Littéraire de Cannes Nouv. Série, III, 1931] – *ArOr* V (1933) pp. 304–305.

169. [Review] Eugène Cavaignac, Subbiluliuma et son temps. Paris 1932 [= Publications de la faculté des lettres de l'université de Strasbourg, fasc. 58]. – *ArOr* V (1933) p. 307.

170. [Review] Karolus Conti Rossini, Chrestomathia arabica meridionalis epigraphica. Edita et glossario instructa. Roma 1931 [= Pubblicazioni dell'Istituto per l'Oriente]. – *ArOr* V (1933) pp. 308–309.

171. [Review] Franz Cumont, *Die orientalischen Religionen im römischen Heidentum*. Leipzig – Berlin 1931. – *ArOr* V (1933) pp. 307–308.
172. [Review] Emil O. Forrer, *Die Hethitische Bilderschrift*. Chicago 1932 [= *The Oriental Institute of the University of Chicago: SAOC No. 3*]. – *ArOr* V (1933) pp. 142–144.
173. [Review] Johannes Friedrich, *Kleinasiatische Sprachdenkmäler*. Berlin 1932 [= *Kleine Texte für Vorlesungen und Übungen ... Bd. 163*]. – *ArOr* V (1933) pp. 141–142.
174. [Review] John Garstang, *Joshua. Judges*. London 1931 [= *The Foundations of Bible History*]. – *ArOr* V (1933) p. 306.
175. [Review] Maurice Pézard, *Qadesh. Mission archéologique à Tell Nebi Mend 1921–1922*. Paris 1931 [*Bibliothèque archéologique et historique du Haut-commissariat de la République Française en Syrie et au Liban, Service des antiquités et de beaux-arts. Tome XV*]. – *ArOr* V (1933) pp. 305–306.
176. [Review] R. Campbell Thompson, *The Prism of Esarhaddon and Ashurbanipal, found at Niniveh, 1927–8*. London 1931. – *ArOr* V (1933) pp. 303–304.
177. [Review] F. Thureau-Dangin, *Esquisse d'une histoire du système sexagésimal*. Paris 1932. – *ArOr* V (1933) p. 303.
178. [Review] D. Tostivint, *Le problème des chronologies antiques. La Babylonie*. Paris 1931. – *ArOr* V (1933) p. 305.
179. [Review] Leroy Waterman, *Royal Correspondence of the Assyrian Empire*. Translated into English, with a transliteration of the text and a commentary. Part I and II: Translation and transliteration. Part III: Commentary. Ann Arbor 1930–1931. – *ArOr* V (1933) p. 304.

1934

180. *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement. Transcription et traduction de 41 des plus importantes inscriptions hittites hiéroglyphiques avec commentaire, Livraison II*. Praha (:Orientální ústav) 1934, pp. 121–314, plates III–XVI. [= *Monografie Archivu Orientálního, Vol. I*] – [See nos. 144, 240].

Review article: E. CAVAIGNAC, Hittite hiéroglyphique. *RHA* III/20 (1935) pp. 130–135.

Reviews: L. DELAPORTE, *RHA* III/17 (1934) p. 24; J. GARSTANG, *AAA* XXI (1934) pp. 144–145; P. MERIGGI, *IF* LIII (1935) pp. 229–231.

Annotation: J. FRIEDRICH, *IJ* XX (1936) p. 326.

181. El Hitita: Historia y Progreso del desciframiento de sus Textos. Apéndice: El Hitita Jeroglífico. In: *Las lenguas y los pueblos indo-europeos* por. P. Kretschmer y B. Hrozný. Traducción de M. Sánchez Barrado y A. Magaríos. Madrid (:Casa Editorial Hernando). 1934, 105 p., 2 maps – B. Hrozný = pp. 65–101; 103–105 [= Junta para ampliación de estudios e investigaciones científicas. Centro de Estudios Historicos. Colección de manuales „Emerita“, núm. 1] – [See no. 115].

Reviews: A. CUNY, *REAn* XXXVII (1935) pp. 265–267; A. DEBRUNNER, *IF* LIII (1935) p. 157.

182. Inscriptions «hittites» hiéroglyphiques de Carchemish. Essai de déchiffrement. *ArOr* VI (1934) pp. 207–266, plates IV–IX.

Reviews: P. MERIGGI, *IF* LII (1934) pp. 49–51; D. M. ROBINSON, *AJA* XXXVIII (1934) p. 589.

183. Les plus anciens rois et l'habitat ancien des «Hittites» hiéroglyphiques. *ArOr* VI (1934) pp. 399–407.

Review: D. M. ROBINSON, *AJA* XXXVIII (1934) p. 590.

184. Anittas. In: *Tvůrcové dějin. Čtyři tisíciletí světových dějin v obrazech dob a osobností. I. díl. Starověk*. Praha (:L. Mazáč) 1934, pp. 24–28.

185. Za nápisy tajemných Hethitů do nitra Malé Asie. *Večer* 289 (13. XII. 1934).

186. Eti hiyeroglifleri nasil okunuvor? *Hakimiyeti Milliye*. 20 Birinci tesrin, 1934, V/4757, p. 1 and 5.

187. [Review] W. H. Buckler – W. M. Calder – W. K. C. Guthrie, *Monuments and Documents from Eastern Asia and Western Galatia*. Manchester 1933 [= Publications of the American Society for Archaeological Research in Asia Minor. *Monumenta Asiae Minoris Antiqua*. Vol. IV]. – *ArOr* VI (1934) pp. 415–416.
188. [Review] Louis Delaporte, *Textes hittites en écriture cunéiforme et vocabulaire*. Paris 1933 [= Manuel de langue hittite IV]. – *ArOr* VI (1934) p. 415.
189. [Review] Louis Delaporte, *Textes hittites en transcription*. Paris 1933 [= Manuel de langue hittite III]. – *ArOr* VI (1934) p. 415.
190. [Review] Raymond Philip Dougherty, *Archives from Erech, Neo-babylonian and Persian Periods*. New Haven – London 1933 [= Goucher College Cuneiform Inscriptions Vol. II]. – *ArOr* VI (1934) pp. 414–415.
191. [Review] Albrecht Götze, *Kleinasien* – Arthur Christensen, *Die Iranier*. München 1933 [= Handbuch der Altertumswissenschaft. Hrsg. von Walter Otto. 3. Abt., 1. Teil, 3. Bd. Kulturgeschichte des alten Orients ... 3. Abschnitt. 1. Lief.]. – *ArOr* VI (1934) pp. 413–414.
192. [Review] Hermann Junker, *Die Ägypter*. – Louis Delaporte, *Die Babylonier, Assyrer, Perser und Phöniker*. Freiburg im Breisgau 1933 [= Geschichte der führenden Völker ... 3. Bd.: Die Völker des antiken Orients]. – *ArOr* VI (1934) p. 412.
193. [Review] E. A. Speiser, *Ethnic Movements in the Near East in the Second Millenium B. C.* Baltimore 1933 [= Publications of the American Schools of Oriental Research Vol. XIII, pp. 13–54]. – *ArOr* VI (1934) p. 414.

1935

194. Der babylonische Fischgott Oannes in den Keilinschriften. *ArOr* VII (1935) pp. 1–3.
195. Die Inschrift von Lemnos. *Studi Etruschi* IX (1935) pp. 127–132, plate XXXI.

Review: Z. ZMIGRYDER-KONOPKA, *Przegląd klasyczny* III (1937) pp. 129–130.

196. L'inscription «hittite» hiéroglyphique d'Adjigöl (Topada). *ArOr* VII (1935) pp. 488–515, plates LVIII–LXVII.

Reviews: L. D[ELAPORTE], *RHA* III/22 (1936) p. 204; R. DUSSAUD, *CRAIB* (1935) pp. 387–388; D. M. ROBINSON, *AJA* XL (1936) p. 132.

197. L'inscription «hittite» hiéroglyphique de Suvasa. *ArOr* VII (1935) pp. 516–522, plates LXVIII – LXXXV.

Reviews: L. D[ELAPORTE], *RHA* III/22 (1936) p. 204; R. DUSSAUD, *CRAIB* (1935) pp. 387–388; D. M. ROBINSON, *AJA* XL (1936) p. 132.

198. Les inscriptions «hittites» hiéroglyphiques de Boybeypunari et le problème de la langue palâite. *ArOr* VII (1935) pp. 133–178, plates XI–XXXVIII.

Reviews: R. DUSSAUD, *CRAIB* (1935) pp. 257–258 – [See also: *Afo* X (1935–36) p. 311]; D. M. ROBINSON, *AJA* XL (1936) p. 132.

Annotation: [Anonymous], *RHA* III/20 (1935) p. 141; J. FRIEDRICH, *IJ* XXI (1937) p. 406.

199. Les inscriptions «hittites» hiéroglyphiques d'Erkelet et la divinité Marutakas. *ArOr* VII (1935) pp. 6–7, plates I.–II.

Annotation: [Anonymous], *RHA* III/20 (1935) p. 143; J. FRIEDRICH, *IJ* XXI (1937) p. 405.

200. O ludach i językach hetycyckich. *Przegląd współczesny* XIV/157 (1935) pp. 178–195 – [See nos. 216, 245, 259].

201. Oriental Institute in Praha. Research Department, Members' Meeting ... *ArOr* VII (1935) pp. 208–210.

202. Trois inscriptions «hittites» hiéroglyphiques de Carchemish. *ArOr* VII (1935) pp. 179–190, plates XXXIX–XLIII.

Review: D. M. ROBINSON, *AJA* XL (1936) p. 132.

203. Bible a moderní věda. Předneseno v pražském Rozhlasu dne 26. prosince 1934. *Husův odkaz* XXIV/1 (16. I. 1935) pp. 2–5; *Výběr* 2 (1935) pp. 136–139.
204. Polsko obrácené k východu. *Večerní České slovo* XVII/53 (5. III. 1935) p. 1.
205. [Review] The Annual of the American Schools of Oriental Research. Vol. XIV (1933–34). Philadelphia 1934. – *ArOr* VII (1935) pp. 224–225.
206. [Review] George A. Barton – Baruch Weitzel, A Hittite Chrestomathy with Vocabulary. Paris 1932 [= Hittite Studies ... No. 2]. – *ArOr* VII (1935) pp. 221–222.
207. [Review] Kurt Bittel, Die Felsbilder von Yazilikaya. Neue Aufnahmen der Deutschen Boğazköy-Expedition 1931 ... Bamberg 1934 [= Istanbuler Forschungen ... Bd. 5]. – *ArOr* VII (1935) pp. 220–221.
208. [Review] Kurt Bittel, Prähistorische Forschung in Kleinasien. Istanbul 1934 [= Istanbuler Forschungen ... Bd. 6]. – *ArOr* VII (1935) pp. 220–221.
209. [Review] Wilhelm Brandenstein, Die tyrrhenische Stele von Lemnos. Leipzig 1934 [= Mitteilungen der Altorientalischen Gesellschaft VIII/3]. – *ArOr* VII (1935) pp. 222–223.
210. [Review] Edward Chiera, Sumerian Epics and Myths. Chicago 1934 [= OIP Vol. XV]. – *ArOr* VII (1935) pp. 212–215.
211. [Review] Edward Chiera, Sumerian Texts of varied Contents. Chicago 1934 [= OIP Vol. XVI]. – *ArOr* VII (1935) pp. 212–215.
212. [Review] G. Contenau, La civilisation des Hittites et Mitanniens. Paris 1934 [= Bibliothèque historique]. – *ArOr* VII (1935) p. 220.
213. [Review] P. Delougaz, I. Planoconvex Bricks and the Methods of their Employment II. The Treatment of Clay Tablets in the Field. Chicago 1933. – *ArOr* VII (1935) pp. 217–218.
214. [Review] Ignace J. Gelb, Inscriptions from Alishar and Vicinity. Chicago 1935 [= OIP Vol. XXVII]. – *ArOr* VII (1935) pp. 212–215.
215. [Review] H. de Genouillac, Fouilles de Telloh. Mission archéologique du Musée du Louvre et du Ministère de l'Instruction Publique ... Tome I. Époques présargoniques. Paris 1934. – *ArOr* VII (1935) p. 216.
216. [Review] Elihu Grant, Rumeilek, being Ain Shems Excavations (Palestine) Part III. Haverford 1934 [= Biblical and Kindred Studies No. 5]. – *ArOr* VII (1935) pp. 224–225.
217. [Review] Thorkild Jacobsen, Philological Notes on Eshnunna and its Inscriptions. Chicago 1934 [= AS No. 6]. – *ArOr* VII (1935) pp. 217–218.

218. [Review] Charles-F. Jean, *Lexicologie sumérienne. Tablettes scolaires de Nippur du 3e millénaire av. J.-C.* Paris 1933 [= Extrait de *Babyloniaca*, XIII]. – *ArOr* VII (1935) pp. 216–217.
219. [Review] Oluf Krückmann, *Neubabylonische Rechts- und Verwaltungstexte ...* Leipzig 1933 [= *TMH* II/III]. – *ArOr* VII (1935) pp. 219–220.
220. [Review] C. F. Lehmann-Haupt, *Corpus inscriptionum chaldicarum. Textband, 2. Lief. ...: Tafelband, 2. Lief.* Berlin – Leipzig 1935. – *ArOr* VII (1935) pp. 223–224.
221. [Review] Immanuel Löw, *Die Flora der Juden. IV.* Wien 1934 [= Veröffentlichungen der Alexander Kohut Memorial Foundation, Bd. VI]. – *ArOr* VII (1935) pp. 237–238.
222. [Review] Frédéric Macler, *Contes, Légendes et Épopées populaires d’Arménie. II. Légendes ...* Paris 1933 [= *Les Joyaux de l’Orient*. XIV]. – *ArOr* VII (1935) p. 264.
223. [Review] Alexis Mallon – Robert Köppel – René Neuville, *Teleilāt Ghassul I. Compte rendu des fouilles de l’Institut Biblique Pontifical 1928–1932.* Rome 1934. – *ArOr* VII (1935) pp. 224–225.
224. [Review] Piero Meriggi, *Die längsten Bauinschriften in „hethitischen“ Hieroglyphen nebst Glossar zu sämtlichen Texten.* Leipzig 1934 [= *MVA(e)G* 39, 1]. – *IF* LIII (1935) pp. 154–156.
225. [Review] Comte du Mesnil du Buisson, *La Technique des Fouilles archéologiques. Les principes généraux.* Paris 1934. – *ArOr* VII (1935) p. 217.
226. [Review] A. Moortgat, *Bildwerk und Volkstum Vorderasiens zur Hethiterzeit.* Leipzig 1934 [= 8. Sendschrift der Deutschen Orient-Gesellschaft]. – *ArOr* VII (1935) pp. 220–221.
227. [Review] Hans Henning von der Osten, *Ancient Oriental Seals in the Collection of Mr. Edward T. Newell.* Chicago 1934 [= *OIP* Vol. XXII]. – *ArOr* VII (1935) pp. 213–215.
228. [Review] Robert H. Pfeiffer, *State Letters of Assyria. A Transliteration and Translation of 355 Official Assyrian Letters dating from the Sargonid Period (722–625 B. C.) ...* New Haven 1935 [= *AOS* Vol. 6]. – *ArOr* VII (1935) pp. 218–219.
229. [Review] Arthur Carl Piepkorn, *Historical Prism Inscriptions of Ashurbanipal. I. Editions E, B 1–5, D, and K.* Chicago 1933 [= *AS* No. 5]. – *ArOr* VII (1935) p. 219.

230. [Review] C. Leonard Woolley, Publications of the Joint Expedition of the British Museum and of the Museum of the University of Pennsylvania to Mesopotamia: Ur Excavations. Vol. II: The Royal Cemetery. A Report on the Predynastic and Sargonid Graves excavated between 1926–1931. London–Philadelphia 1934. – *ArOr* VII (1935) pp. 211–212.

1936

231. Хеттские народы и языка. *Для вас* (12. XII. 1936) - [See nos. 185, 245, 259].
232. In het land van de Hettieten. *'t heiling Land* XXIV (1936) pp. 49–53, 61–65.
233. L'inscription de Kölit Oghlu Yaila. *ArOr* VIII (1936) pp. 13–17, plates IV–V.
234. Les inscriptions «hittites» hiéroglyphiques de Karakuyu, Fraktin, Kara Dagħ, et la stèle de Bogħazkeui. *ArOr* VIII (1936) pp. 200–209, plates XXV–XXIX.

Review: L. D[ELAPORTE], *RHA* III/24 (1936) p. 285.

Annotation: [Anonymous], *AJA* XLII (1938) p. 135.

235. L'obélisque «hittite» hiéroglyphique d'Izgin. *ArOr* VIII (1936) pp. 273–289, plates XXX–XXXIV.

Review: L. D[ELAPORTE], *RHA* III/24 (1936) p. 285.

Annotation: [Anonymous], *AJA* XLII (1938) p. 135.

236. Les quatre autels «hittites» hiéroglyphiques d'Emir Ghazi et d'Eski Kišla, et les divinités Apulunas (?) et Rutas. *ArOr* VIII (1936) pp. 171–199, plates VIII–XXIV.

Review: L. D[ELAPORTE], *RHA* III/24 (1936) p. 285.

Annotations: [Anonymous], *AJA* XLII (1938) pp. 134–135; J. FRIEDRICH, *IJ* XXII (1938) p. 376.

237. Une stèle «hittite» hiéroglyphique de Kaiséri. *ArOr* VIII (1936) pp. 1–12, plates I–III.

Annotation: [Anonymous], *AJA* XLII (1938) p. 134.

238. Slavný francouzský orientalista Paul Pelliot v Praze. *Národní listy* LXXVI/129 (10. V. 1936) p. 11.
239. [Review] J. W. S. Blom, *De typysche Getallen bij Homeros en Herodotos. I. Triaden, hebdomaden en enneaden*. Nijmegen 1936. – *ArOr* VIII (1936) pp. 379–380.
240. [Review] James Henry Breasted, *Ancient Times, A History of the Early World. An Introduction to the Study of Ancient History and the Career of Early Man ...* Boston – New York 1935. – *ArOr* VIII (1936) pp. 370–373.
241. [Review] Eric Burrows, *Publications of the Joint Expedition of the British Museum and of the University Museum. University of Pennsylvania, Philadelphia, to Mesopotamia. Ur Excavations. Texts. II. Archaic Texts*. London 1935. – *ArOr* VIII (1936) pp. 367–368.
242. [Review] George G. Cameron, *History of Early Iran*. Chicago 1936. – *ArOr* VIII (1936) pp. 370–373.
243. [Review] Maurice Dunand, *Le Musée de Soueïda. Inscription et monuments figurés. Mission archéologique au Djebel Druze ...* Paris 1934 [= *Bibliothèque archéologique et historique du Service des antiquités ... en Syrie et au Liban. Tome XX*]. – *ArOr* VIII (1936) p. 379.
244. [Review] *European Civilization, its Origin and Development ... Vol. 1 ...* London 1935. – *ArOr* VIII (1936) pp. 370–373.
245. [Review] Ignace J. Gelb, *Hittite Hieroglyphs II*. Chicago 1935 [= *The Oriental Institute of the University of Chicago: SAOC No. 14*]. – *ArOr* VIII (1936) p. 373.
246. [Review] Vladimír Groh, *Starověk I. Dějiny Blízkého východu a řeckých počátků*. Praha 1935 [= *Vysokoškolské rukověti ... Řady spisů duchovnědných sv. 3*] – *Naše věda* XVII/8–9 (1936) pp. 193–195.
247. [Review] Raymond Jestin, *Textes économiques sumériens de la IIe Dynastie d'Ur. Transcription et Traduction avec étude grammaticale de ces textes*. Paris 1935. – *ArOr* VIII (1936) pp. 368–369.

248. [Review] René Labat, *Le poème babylonien de la création*. Paris 1935. – *ArOr* VIII (1936) pp. 369–370.
249. [Review] Theophile James Meek, *Excavations at Nuzi, conducted by The Semitic Museum and The Fogg Art Museum of Harvard University, with the cooperation of The American School of Oriental Research at Baghdad, Vol. III: Old Akkadian, Sumerian and Cappadocian Texts from Nuzi*. Cambridge, Mass. 1935 [=Harvard Semitic Series Vol. X]. – *ArOr* VIII (1936) p. 369.
250. [Review] Ellen Whitley Moore, *Neo-Babylonian Business and Administrative Documents*. Ann Arbor 1935. – *ArOr* VIII (1936) p. 370.
251. [Review] Alfred Pohl, *Vorsargonische und sargonische Wirtschaftstexte ...* Leipzig 1935 [= TMH V]. – *ArOr* VIII (1936) p. 368.
252. [Review] *Reallexikon der Assyriologie*. II. Band, 1.–3. Lief. Berlin – Leipzig 1933–1935. – *ArOr* VIII (1936) p. 367.
253. [Review] Ernst Sellin, *Geschichte des israelitisch-jüdischen Volkes*. I. Teil: Von den Anfängen bis zum babylonischen Exil. Leipzig 1935. II. Teil: Vom babylonischen Exil bis zu Alexander dem Grossen. Leipzig 1932. – *ArOr* VIII (1936) pp. 370–373.
254. [Review] Hermann Wenzel, *Forschungen in Inneranatolien I. Aufbau und Formen der Lykaonischen Steppe (Türkçe hulâsayı havidir)*. Kiel 1935 [= Schriften des Geographischen Instituts der Universität Kiel ... Bd. V, Heft 1]. – *ArOr* VIII (1936) pp. 373–374.

1937

255. *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement. Transcription et traduction de 45 inscriptions hittites hiéroglyphiques avec commentaire. Résultats d'un voyage en Asie Mineure et Syrie (Juillet – Novembre 1934). Avec 90 planches. Livraison III*. Praha (:Orientální ústav) 1937, pp. 315–510, plates XVII–CVI. [= Monografie Archivu Orientálního, Vol. I.] – [See nos. 144, 166].

Reviews: R. D. BARNETT, *JRAS* (1941) pp. 154–158; E. BENVENISTE, *BSL* XXXIX pp. 28–29; L. DELAPORTE, *RHA* III/20, 22, 24, (1935–36) pp. 143, 204, 285; R. D[USSAUD], *Syria* XX (1939) pp. 153–154; P. MERIGGI, *IF* LVII (1940) pp. 301–303.

256. Inscriptions «hittites» hiéroglyphiques de Nigdeh, Andaval, Ekrek et Asardjik. *ArOr* IX (1937) pp. 407–416, plates XXVII–XXXII.
257. Inscriptions «hittites» hiéroglyphiques des rois de Tuvana-Tyana. *ArOr* IX (1937) pp. 217–222, plates XXIV–XXV.
258. Un nouveau texte juridique du Kultépé (environ 2000 av. J. C.). *Archives d'Histoire du Droit Oriental* I (1937) pp. 87–90.
259. О „хеттских“ иероглифах на стелах Тель-Амара. *VDI* I (1937) pp. 24–32.

Annotation: L. D[ELAPORTE], *RHA* IV/30 (1938) p. 252.

260. Par Hetiešu tautām un valodām. In: *Senatne un māksla. Piemineklu valdes priekssedetajam, profesoram Dr. Francim Balodim dragui, darba biedri un skolnieki 25 gadu akademiskas darbības atcerei*. Redaktori V. Ginters *et alii*. II. Rīga 1937–1938, pp. 5–22 – [See nos. 185, 216, 259].
261. Sur une inscription «hittite» – hiéroglyphique . In: *Mélanges linguistiques offerts à M. Holger Pedersen ...* København (:Universitetsforlaget i Aarhus, Levin et Munksgaard) 1937, pp. 500–504 [= *Acta Jutlandica, Aarsskrift for Aarhus Universitet* IX 1].
262. Besuch in fünf Sowjet-Republiken. *Prager Presse* (1937) – [See nos. 252, 257].
263. *Československo Sovětskému svazu k 20. výročí. Sborník projevů*. Praha (:Společnost pro kulturní a hospodářské styky s SSSR) 1937, pp. 42–43 – [Contributor].
264. Několik dojmů z baltských univerzit. *Národní listy* LXXVII/77 (18. III. 1937) p. 5.
265. President Liberator Masaryk, his relation to the Orient and to the Oriental Institute of Praha. Address delivered by Prof. Dr. B. Hrozný at the commemorative ceremony of the Oriental Institute, on October 12th 1937. *ArOr* IX (1937) pp. 302–306.
266. Slavný polský orientalista v Praze. *Národní listy* LXXVII/64 (5. III. 1937) p. 5.
267. В пяти советских республиках. *VDI* I (1937) pp. 14–23 – [See nos. 247, 257].
268. [Review] Walter Couvreur, *De hettitische ḫ*. Leuven 1937 [= *Bibliothèque du Muséon, Université de Louvain, Institut Orientaliste* Vol. 5]. – *ArOr* IX (1937) pp. 445–446.
269. [Review] Remont Jestin, *Ar Bouddha Hag ar Vouddhaadegez*. [Gwalarn. 95–96.] Brest 1936. – *ArOr* IX (1937) p. 463.

270. [Review] Vestnik drevnej istorii – Revue d’Histoire Ancienne. Vol. I. Moskva 1937. – *ArOr* IX (1937) pp. 440–441.
271. [Review] Fritz Wolff, Glossar zur Firdosis Schhnahme. Festgabe des Deutschen Reiches zur Jahrtausendfeier für den persischen Dichterfürsten ... Berlin 1935. – *ArOr* IX (1937) pp. 260–261.

1937

272. V pěti sovětských republikách. *Praha – Moskva* 1, 2, 3, 4, 5 (1937). II/1 (březen 1937) pp. 15–18; II/2 (duben 1937) pp. 44–47; II/3 (květen 1937) pp. 80–84; II/4 (červen 1937) pp. 124–127; II/5 (srpen 1937) pp. 154–157. – [See nos. 247, 252].

1938

273. La charrue en Sumer-Akkad, en Egypte et en Chine. *ArOr* X (1938) pp. 437–440, plates XXVI–XXVIII.
Review: P. GILBERT, *Chronique d’Égypte* XIV (1939) pp. 319–320.
274. Хеттские народы и языки. *VDI* II (3) (1938) pp. 18–33 – [See nos. 185, 216, 245].
275. Les lettres «hittites» hiéroglyphiques a-d, écrites sur plomb. *ArOr* X (1938) pp. 35–50, plates I–VI.
276. Mon voyage archéologique de 1934 en Asie Mineure et l’état actuel du déchiffrement des inscriptions «hittites» – hiéroglyphiques. In: *Atti del XIX Congresso internazionale degli orientalisti*. Roma, 1935. Roma 1938, pp. 676–680.
277. Le nom et le caractère de Gilgameš. *CRAIB* (1938) pp. 114–118.
278. Об одной интересной „хеттской“ иероглифической надписи [Messerschmidt, Corpus inscr. Hett., Taf. VIII]. *VDI* I (2) (1938) pp. 23–29, plates 1–2 – [See no. 276].
279. Sur la première dynastie de Kiš. *CRAIB* (1938) pp. 360–365.
280. Sur quelques rapports entre Sumer-Akkad et l’Égypte, au IVe millénaire avant J. C. *ArOr* X (1938) pp. 369–374 – [See no. 309].
281. The Fate of Hus’ Country is the Fate of Europe. *Pax, Organ of the International League of Culture* (June 1938) (July 25, 1938) pp. 9–10.
282. [Review] Archives d’Histoire du Droit Oriental, publiées sous la direction de Jacques Pirenne. Tome I. Bruxelles-Paris 1937. – *ArOr* X (1938) pp. 362–363.

283. [Review] Robert J. Braidwood, *Mounds in the Plain of Antioch. An Archaeological Survey*. Chicago 1937 [= OIP Vol. XLVIII]. – *ArOr* X (1938) pp. 352–353.
284. [Review] A. Falkenstein, *Archaische Texte aus Uruk*. Berlin – Leipzig 1936 [= *Ausgrabungen der Deutschen Forschungsgemeinschaft in Uruk-Warka*. Bd. 2]. – *ArOr* X (1938) p. 350.
285. [Review] L. Legrain, *Archaic Seal-Impressions*. London 1936 [= *Publications of the Joint Expedition of the British Museum and of the University Museum, University, University of Pennsylvania, Philadelphia, to Mesopotamia. Ur Excavations*, vol. III]. – *ArOr* X (1938) pp. 350–351.
286. [Review] Hans Henning von der Osten, *The Alishar Hüyük, Seasons of 1930–1932. Part I–III*. Chicago 1937 [= OIP Vol. XXVIII–XXX]. – *ArOr* X (1938) pp. 353–354.
287. [Review] Arthur Ungnad, *Subartu. Beiträge zur Kulturgeschichte und Völkerkunde Vorderasiens*. Berlin – Leipzig 1936. – *ArOr* X (1938) pp. 351–352.
288. [Review] *Vestnik drevnej istorii – revue d’Histoire Ancienne*. Jg. I. Heft 2. Moskva 1938. – *ArOr* X (1938) pp. 363–364.

1939

289. *Über die älteste Völkerwanderung und über das Problem der proto-indischen Zivilisation. Ein Versuch, die proto-indischen Inschriften von Mohendscho-Daro zu entziffern*. Praha (:Orientální ústav) 1939. 24 pp., XX plates [= *Monografie Archivu Orientálního*, Vol. VII] – [See no. 305].

Reviews: W. BRANDENSTEIN, *OLZ* XLVI (1943) cols. 19–22; H. del MEDICO, *RHA* V/38 (1940) pp. 1486–1488; E. PERUZZI, *Annali della R. Scuola Normale Superiore di Pisa: Lettere, Storia e Filosofia*, Serie II, Vol. IX (1940) pp. 219–221; V. P[ISANI], *AGI* XXXII (1940) pp. 142–143; B. ROSENKRANZ, *AfO* XIV (1942) pp. 209–211.

Annotations: J. FRIEDRICH, *IJ* XXV (1941) p. 364; W. VON SODEN, *ZA* XLVI = *NF* XII (1940) p. 237.

290. L’inscription «hittite» – hiéroglyphique d’Apamée. *Syria* XX (1939) pp. 134–135.

Annotation: [Anonymous], *AJA* XLIV (1940) p. 119.

291. L'inscription «hittite» – hiéroglyphique Messerschmidt, *Corpus inscr. Hett.* VIII. *ArOr* XI (1939) pp. 1–6, plates I–II – [See no. 263] – [Compare: *AfO* XII (1937–39) p. 190].
292. On an Inscription from Atchana. *The Antiquaries Journal* XIX/1 (1939) pp. 35–37, plate XIII.
293. Sur un cachet «hittite» – hiéroglyphique de Ras Shamra. In: *Mélanges Syriens offerts à Monsieur René Dussaud ...* Tome premier. Paris (:P. Geuthner) 1939 pp. 55–57.
294. Sur les peuples caspiens. *ArOr* XI (1939) pp. 203–209 – [Compare: *CRAIB* (1939) pp. 346–347].
295. Über eine unveröffentlichte Urkunde vom Kültepe (ca. 2000 v. Chr.). In: *Symbolae ad iura orientis antiqui pertinentes Paulo Koschaker dedicatae, quas adiuvante Th. Folkers ediderunt J. Friedrich [et] J. Miles.* Leiden (:E. J. Brill) 1939, pp. 108–111 [= *Studia et documenta ad iura orientis antiqui pertinentia* II].
296. Kultura před 6000 roky. Sumer, Akkad a Egypt ve IV. tisíciletí př. Kr. *Národní listy* LXXIX/119 (30. IV. 1939) p. 13.
297. Letošní výroční zasedání Mezinárodní komise pro duševní spolupráci. *Národní listy* LXXIX/202 (28. VII. 1939) p. 3.
298. Pan učitel. *Nedělní list* XIII/362 (31. XII. 1939) supplement p. 2.
299. [Review] *Biblia Hebraica*. Edidit Rud. Kittel. Editio tertia. Stuttgartiae 1937. – *ArOr* XI (1939) pp. 304–305.
300. [Review] Kurt Bittel – Heinz Otto, Demirci-Hüyük. Eine vorgeschichtliche Siedlung an der phrygisch-bithynischen Grenze. Bericht über die Ergebnisse der Grabung von 1937. Berlin 1939. – *ArOr* XI (1939) p. 301.
301. [Review] Eugène Cavaignac, *Le problème hittite*. Paris 1936 [= *Études d'archéologie et d'histoire ...*]. – *ArOr* XI (1939) pp. 301–302.
302. [Review] C. W. M. Cox – A. Cameron, *Monuments from Dorylaeum and Nacolea*. Manchester 1937 [= *Publications of the American Society for Archaeological Research in Asia Minor. Monumenta Asiae Minoris Antiqua. Vol. V.*]. – *ArOr* XI (1939) pp. 302–303.
303. [Review] Johannes Friedrich, *Entzifferungsgeschichte der hethitischen Hieroglyphenschrift*. Stuttgart 1939 [= *Die Welt als Geschichte ... Sonderheft 3.*]. – *ArOr* XI (1939) p. 301.

304. [Review] H. de Genouillac, Fouilles de Telloh. Tome II. Époques d'Ur IIIe dynastie et de Larsa. Avec un appendice sur les fouilles de Médaïn par R. Ghirshman. Paris 1936. – *ArOr* XI (1939) pp. 294–295.
305. [Review] Albrecht Goetze, The Hittite Ritual of Tunnawi. New Haven 1938 [= AOS Vol. 14]. – *ArOr* XI (1939) p. 302.
306. [Review] Cyrus H. Gordon, The Dialect of the Nuzu Tablets. [Separatabdruck aus *Orientalia* VIII, 1938]. – *ArOr* XI (1939) pp. 297–298.
307. [Review] Samuel N. Kramer, The Sumerian Prefix Forms *be-* and *bi-* in the Time of the earlier Princes of Lagaš. Chicago 1936 [= AS No. 8]. – *ArOr* XI (1939) p. 295.
308. [Review] Ellen Whitley Moore, Neo-Babylonian Documents in the University of Michigan Collection. Ann Arbor 1939. – *ArOr* XI (1939) p. 298.
309. [Review] Hans Henning von der Osten, Ancient Oriental Seals in the Collection of Mrs. Agnes Baldwin Brett. Chicago 1936 [= OIP Vol. XXXVII]. – *ArOr* XI (1939) p. 296.
310. [Review] Reallexikon der Assyriologie. Hg. von Erich Ebeling und Bruno Meissner. II. Bd., 4.–5. Lief. Berlin – Leipzig 1936–1938. – *ArOr* XI (1939) pp. 299–300.
311. [Review] Claude F. – A. Schaeffer, Ugaritica. Études relatives aux découvertes de Ras Shamra. Première série ... Paris 1939 [= Haut-Commissariat de la République Française en Syrie et au Liban, Service des Antiquités, Bibliothèque Archéologique et Historique. Tome XXXI. Mission de Ras Shamra. Tome III]. – *ArOr* XI (1939) p. 300.
312. [Review] Nikolaus Schneider, Die Zeitbestimmung der Wirtschaftsurkunden von Ur III. Roma 1936 [= *Analecta Orientalia* 13]. – *ArOr* XI (1939) p. 295.
313. [Review] Miriam Seif, Über die altbabylonischen Rechts- und Wirtschaftsurkunden aus Iščâlî. Berlin-Charlottenburg 1938. – *ArOr* XI (1939) p. 296.
314. [Review] Richard F. S. Starr, Nuzi. Report on the Excavations at Yorgan Tapa Nera Kirkuk, Iraq ... 1927–1931. Vol. I. Texts. Vol. II. Plates and Plans. Cambridge 1939. – *ArOr* XI (1939) pp. 296–297.
315. [Review] F. Thureau-Dangin – Maurice Dunand, Til-Barsib. 2 vol. Texte. Album. Paris 1936 [= Haut-Commissariat de la République Française en Syrie et au Liban, Service des Antiquités. Bibliothèque Archéologique et Historique, Tome XXIII]. – *ArOr* XI (1939) pp. 298–299.

316. [Review] Harry Torczyner – Lankester Harding – Alkin Lewis – J. L. Starkey, Lachish I (Tell ed-Duweir). The Lachish Letters. London 1938. – *ArOr* XI (1939) pp. 303–304.
317. [Review] Leroy Waterman, Royal Correspondence of the Assyrian Empire. Part IV. Supplement and Indexes. Ann Arbor 1936. – *ArOr* XI (1939) p. 298.
318. [Review] Leonard Wooley, The Ziggurat and its Surroundings. Oxford 1939 [= Publications of the Joint Expedition of the British Museum and of the University Museum, University of Pennsylvania, Philadelphia, to Mesopotamia. Ur Excavations Vol. V]. – *ArOr* (1939) p. 294.

1940

319. *Die älteste Geschichte Vorderasiens*. Mit 3 Karten, 1 Tafel und vielen Illustrationen. Prag (:Melantrich) 1940. 172 pp., ill., 2 maps, 1 plate – [See nos. 324, 325, 332, 334, 349, 359].

Review book: W. Otto, *Die älteste Geschichte Vorderasiens. Kritische Bemerkungen B. Hrozný's gleichnamigen Werk*. München (:C. H. Beck) 1941, 47 pp. [= Sitzungsberichte der Bayerischen Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-historische Abt. Bd. 2, Heft 3] – [See no. 327; Compare: W. BRANDENSTEIN, *OLZ* XLVI (1943) cols. 103–104; V. CHRISTIAN, *ZDMG* XCVIII (1944) pp. 414–415; A. SCHARFF, *HZ* CLXVI (1942) p. 168; W. von SODEN, *Gnomon* XIX (1943) p. 216; A. UNGNAD, *HZ* CLXVII (1943) pp. 587–589].

Reviews: F. W. VON BISSING, *Philologische Wochenschrift* LXI (1941) pp. 548–552; W. BRANDENSTEIN, *OLZ* XLVI (1943) cols. 19–22; V. CHRISTIAN, *DLZ* LXIII (1942) pp. 589–591; J. FRIEDRICH, *ZDMG* XCV (1941) pp. 370–372; F. HANČAR, *WZKM* XLVIII (1941) pp. 145–149; J. JANSSEN, *JEOL* VI–VIII (1943) pp. 1–2; K. MÖHLENBRINK, *ThLZ* LXVI (1941) pp. 189–191; V. MÜLLER, *AJA* XLV (1941) pp. 482–483; W. OTTO, *Gnomon* XVIII (1942) p. 53; A. POHL, *OrNS* XI (1942) pp. 187–188; G. RYCKMANS, *Muséon* LIV (1941) pp. 216–219; F. SCHACHERMEYR, *Klio* XXXV (1941) pp. 128–130; F. SPECHT, (*Kuhn's*) *Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung (auf dem Gebiete der indogermanischen Sprachen)* LXVII (1940) p. 241.

Annotations: E. Laroche, Dix ans d'études asianiques (1939–1948). In: *Conférences de l'Institut de linguistique de l'Université de Paris IX* (1949) pp. 81–82; W. VON SODEN, ZA XLVII = NF XIII (1941) p. 132.

320. *O nejstarším stěhování národů a o problému civilizace proto-indické*. Praha (:Orientální ústav) 1940. 28 pp., XX plates – [See no. 274].

Review articles: G. ORT-GEUTHNER, Le déchiffrement par M. Hrozný des hiéroglyphes proto-indiens. *Syria XXI* (1940) pp. 241–246.

321. Vstup Přední Asie do dějin: Sumer, Akkad a Hethité. In: *Dějiny lidstva od pravěku k dnešku. Díl I. Světla východu a Hellady*. Praha (:Melantrich) 1940, vol. 9–12, pp. 265–384, ill., 3 maps, 1 plate.

322. Доисторические судьбы Передней Азии. *VDI III–IV* (12–13) (1940) pp. 24–45.

323. Протоиндийские письмена и их расшифровка. *VDI II* (11) (1940) pp. 15–34.

324. Sur quelques rapports entre Sumer-Akkad et l'Égypte au IVe millénaire avant J.-C. In: *Actes du XXe Congrès International des Orientalistes. Bruxelles, 5–10 Septembre 1938*. Louvain (:Bureaux du Muséon) 1940, pp. 131–133 – [See no. 265].

325. Krétské a proto-indické nápisy rozluštěny. *Národní listy LXXX/223* (18. VIII. 1940) p. 11.

326. Le mystère de la civilisation proto-indienne dévoilé. *Le Flambeau XXIII* (1940).

327. Okolo babylonské věže. *Národní listy LXXX/146* (2. VI. 1940) p. 9.

1941

328. Inschriften und Kultur der Proto-Indier von Mohenjo-Daro und Harappa (ca. 2500–2200) v. Chr.). I. Ein Entzifferungsversuch. *ArOr XII* (1941) pp. 192–259, plates XXIII–XXXII – [See no. 323].

329. K svátku matek. Své mamince na hrob! *Expres XIV/111* (14. V. 1941) p. 1.

330. [Review] Anton Deimel, Šumerische Grammatik mit Übungsstücken und zwei Anhängen. Roma 1939 [= Scripta Pontificii Instituti Biblici]. – *ArOr XII* (1941) pp. 263–264.

331. [Review] Johannes Friedrich, Hethitisches Elementarbuch. I. Teil: Kurzgefasste Grammatik. Heidelberg 1940 [= Indogermanische Bibliothek ... I. Abteil. I. Reihe Grammatiken, 23. Bd.]. – *ArOr* XII (1941) pp. 265–266.
332. [Review] Ignace J. Gelb, Hittite Hieroglyphic Monuments. Chicago 1939 [= OIP Vol. 45] – *ArOr* XII (1941) pp. 264–265.
333. [Review] Handbuch der Altertumswissenschaft. Hg. von Walter Otto. VI. Abt. I. Textband. München 1939 [= Handbuch der Archäologie im Rahmen des Handbuchs der Altertumswissenschaft ... I. Textband, I. Tafelband]. – *ArOr* XII (1941) pp. 262–263.
334. [Review] Robert Koeppel, Teleilat Ghassul II. Comptes rendus des fouilles de l'Institut Biblique Pontifical 1932–1936. Rome 1940. – *ArOr* XII (1941) pp. 266–267.
335. [Review] Karl Krause, Boğazköy Tempel V. Ein Beitrag zum Problem der hethitischen Baukunst. Berlin 1940 [= Istanbuler Forschungen ... Bd. 11]. – *ArOr* XII (1941) p. 266.
336. [Review] Anton Moortgat, Vorderasiatische Rollsiegel. Ein Beitrag zur Geschichte der Steinschneidekunst. Berlin 1940. – *ArOr* XII (1941) p. 264.
337. [Review] Fritz Taeger, Das Altertum, Geschichte und Gestalt. Band I und II. Stuttgart 1939. – *ArOr* XII (1941) p. 262.

1942

338. Inschriften und Kultur der Proto-Inden von Mohenjo-Daro und Harappa (ca. 2400–2100 v. Chr.). II. Ein Entzifferungsversuch. *ArOr* XIII (1942) pp. 1–102, plates I–XIX – [See no. 313].

Reviews: M. DAVID, *Revue d'Histoire des Religions. Annales du Musée Guimet* CXXX (1945) pp. 129–135; D. DIRINGER, *BiOr* V (1948) p. 8.

1943

339. *Die älteste Geschichte Vorderasiens und Indiens*. Zweite neubearbeitete und ergänzte Auflage. Prag (:Melantrich) 1943, 260 pp., ills., 2 maps, 1 plate. [Reprint Prag (:Melantrich) 1945] – [See nos. 304, 325, 332, 334, 349, 358].

Review articles: F. W. VON BISSING, Zu Bedřich Hroznýs ältester Geschichte Vorderasiens und Indiens, In: *Festschrift für Friedrich Zucker zum 70. Geburtstag*. Berlin

(:Akademie-Verlag) 1954, pp. 37–44; B. A. VAN PROOSDIJ, *Een visionaire Beschrijving van de Geschiedenis van het oude Oosten*. *JEOL* IX (1944) pp. 84–88.

Reviews: D. DIRINGER, *BiOr* V (1948) pp. 7–8; J. FRIEDRICH, *ZDMG* XCVIII (1944) pp. 400–403; A. E. KOBER, *AJA* L (1946) pp. 493–495; S. MICHALKIEWICZ, *Archeologia* II (1948) pp. 239–240; V. P[ISANI], *AGI* XXXIV (1942) pp. 112–115; B. ROSENKRANZ, *IF* LX (1952) pp. 216–219; G. RYCKMANS, *Muséon* LVII (1944) pp. 181–184.

340. Nejstarší dějiny Přední Asie a Indie. Druhé, rozšířené a přepracované vydání. Praha (:Melantrich) 1943. 225 pp., ill., 2 maps, 1 plate. [Reprint: Praha (:Melantrich) 1945] – [See nos. 304, 324, 332, 334, 349, 358].

Reviews: V. MACHEK, *Naše věda* XXII (1943) pp. 114–116; P. POUCHA, *ArOr* XIV (1943) pp. 154–156.

341. Kretas und Vorgriechenlands Inschriften, Geschichte und Kultur I. Ein Entzifferungsversuch. *ArOr* XIV (1943) pp. 1–117, plates I–II – [See nos. 331, 348].

Reviews: D. DIRINGER, *BiOr* V (1948) p. 8; R. HARTMANN, *OLZ* XLVII (1944) cols. 203–205; A. E. KOBER, *AJA* L (1946) pp. 493–495; A. SALAČ, *Český časopis filologický* II (1943–44) pp. 74–75; A. TOVAR, *Emerita* XI (1943) pp. 501–504.

342. Pro domo, *ArOr* XIV (1943) pp. 308–313 – [See no. 304].

343. Zákoník hethitských vicekrálů. *Světový zdroj zábavy a poučení* 99 (15. VIII. 1943) pp. 213–215.

1945

344. La stèle hiéroglyphique de Byblos. *CRAIB* (1945) pp. 382–385.

1946

345. Die hieroglyphische Stele von Byblos. Ein Entzifferungsversuch. *ArOr* XV (1946) pp. 138–157, plate I.

Review: D. DIRINGER, *BiOr* V (1948) pp. 8–9.

346. Les inscriptions crétoises II. Essai de déchiffrement. *ArOr* XV (1946) pp. 158–302, plates II–IV – [See nos. 326, 348].

Review: D. DIRINGER, *BiOr* V (1948) p. 8.

1947

347. *Histoire de l'Asie Antérieure, de l'Inde et de la Crète. Depuis les origines jusqu'au début du second millénaire.* Avec 3 cartes dans le texte, 71 illustrations et 73 photographies hors texte. Traduction française par Madeleine David. Paris (:Payot) 1947, 351 pp., ills., 3 maps, XXXII plates [= Bibliothèque historique] – [See nos. 304, 324, 325, 334, 349, 358].

Review article: Ch. DELVOYE, Archéologie orientale et archéologie préhellénique. A propos de l'ouvrage de B. Hrozný: Histoire de l'Asie Antérieure ... *Revue Belge de Philologie et d'Histoire* XXVII (1949) pp. 929–948.

Review: R. D[USSAUD], *Syria* XXVI (1949) pp. 133–134; S. N. KRAMER, *BiOr* VI (1949) pp. 81–83; J. L. MYRES, *Man* XLIX (1949) pp. 46–47; Ch. PICARD, *RArch* XLIV (1954) pp. 115–116; P. POUCHA, *ArOr* XVI (1948) pp. 373–377; R. RANOSZEK, *Przeegląd Historyczny* XXXIX/1 (1949) pp. 15–17; G. RYCKMANS, *Muséon* LXI (1948) pp. 108–109.

348. Stručný přehled mých vědeckých objevů. (K týdnu české knihy). *Svobodný zítřek* III/50 (11. XII. 1947) pp. 1–3 – [See nos. 335, 336].

1948

349. Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty. Třetí rozšířené a přepracované vydání. Praha (:Melantrich) 1948. 256 pp., ills., 2 maps, plates – [See nos. 304, 324, 325, 332, 349, 358].

Reviews: M. BIČ, *Theologia Evangelica* I/2 (1948) pp. 115–118; V. MACHEK, *Listy filologické* LXXIII (1949) pp. 126–128; P. POUCHA, *ArOr* XVI (1948) pp. 373–377.

350. *Stručný přehled mých vědeckých objevů*. Praha (:Melantrich) 1948. 35 pp., ills., 1 plates – [See nos. 333, 336].
351. Bref aperçu de mes découvertes scientifiques. *ArOr XVI* (1948) pp. 310–321 – [See nos. 333, 335].
352. Liste des signes crétois et de leurs valeurs d'après notre déchiffrement. *ArOr XVI* (1948) pp. 162–184.
353. Sur un paragraphe de Code Hittite. *ArOr XVI* (1948) p. 135.
354. [Review] M. David, *Les Dieux et le Destin en Babylonie*. Paris 1949 [= *Mythes et Religions*]. – *ArOr XVI* (1948) pp. 382–383.
355. [Review] Johannes Friedrich, *Hethitisches Elementarbuch*. 2. Teil: Lesestücke in Transkription. Heidelberg 1946 [= *Indogermanische Bibliothek*. I. Abt. Erste Reihe: *Grammatiken* 23]. – *ArOr XVI* (1948) pp. 137–138.
356. [Review] Ignace J. Gelb, *Hurrians and Subarians*. Chicago 1944 [= SAOC No. 22]. – *ArOr XVI* (1948) p. 364.
357. [Review] Albrecht Goetze, *Old Babylonian Omen Texts*. New Haven 1947 [= *Yale Oriental Series, Babylonian Texts* Vol. 10]. – *ArOr XVI* (1948) pp. 136–137.
358. [Review] Hans Gustav Güterbock, *Siegel aus Bogazköi I. Teil: Die Königssiegel der Grabungen bis 1938*. Berlin 1940 [= *AfO Beiheft* 5]. – *ArOr XVI* (1948) p. 137.
359. [Review] Samuel N. Kramer, *Sumerian Mythology*. Philadelphia 1944 [= *Memoirs of the American Philosophical Society* 21]. – *ArOr XVI* (1948) pp. 379–380.
360. [Review] Ernest J. H. Mackay, *Changu-Daro Excavations 1935–36*. New Haven 1943. – *ArOr XVI* (1948) p. 382.
361. [Review] Michael Rostovcev, *Geschichte der alten Welt*. Deutsch von H. H. Schaeder. Bd. I.: *Der Orient und Griechenland*. Rom 1941 [*Sammlung Dieterich* 72/73]. – *ArOr XVI* (1948) p. 136.
362. [Review] Claude F. A. Schaeffer, *Stratigraphie comparée et chronologie de l'Asie Occidentale (IIIe et IIe millénaires)*. Oxford-London 1948. – *ArOr XVI* (1948) p. 364.

1949

363. *Les inscriptions crétoises: Essai de déchiffrement*. Traduction française par Madeleine David ... Avec 18 planches et nombreuse fascimilia dans le texte. Praha

- (:Orientální ústav) 1949, 412 pp., ill., XVIII plates [= Monografie Archivu Orientálního, Vol. XII] – [See nos. 326, 331].
364. *Nejstarší dějiny Přední Asie, Indie a Kréty*. Čtvrté vydání. Praha (:Melantrich) 1949. 256 pp., ill., 2 maps, plates – [See nos. 304, 324, 325, 332, 334, 358].
365. Avant-propos de B. Hrozný. In: M. David, *Les Dieux et le Destin en Babylonie*. Paris (:Presses Universitaires de France) 1949, pp. VII–VIII [Mythes et religions].
366. Slovesné umění v Orientě. *Slovesná věda* II/1 (1949) pp. 48–49.

1950

367. Une nouvelle inscription crétoise de Pylos (Blegen № 40). Essai de déchiffrement. *JJP* IV (1950) pp. 43–47.

1951

368. *Ancient History of Western Asia, India and Crete*. Prague (:Artia) 1951, 259 pp., ill., maps, 9 plates.
369. Au Sujet du déchiffrement des inscriptions proto-indiennes de Mohenjo-Daro et de Harappa. *ArOr* XIX (1951) pp. 404–405 – [See no. 355].
370. Le discours de M. J. Klíma, secrétaire des Journées et le messages de M. B. Hrozný. (Les Actes des Journées Scientifiques d'orientalisme – Praha-Dobříš, 20–25 Juin 1949). *ArOr* XIX (1951) pp. 10–12.
371. Rozluštění nápisů proto-indických z Mohenjo-Daro a Harappy. *Archeologické rozhledy* III (1951) pp. 214–215 – [See no. 353].
372. *Inscriptions cunéiformes du Kultépé*. Vol. I. Praha (:Státní pedagogické nakladatelství) 1952, 23, CXXIX pp., ill. [= Monografie Archivu Orientálního, Vol. XIV.].

Reviews: E. EBELING, *OLZ* XLIX (1954) cols. 507–508; P. GARELLI, *RA* XLIX (1955) pp. 46–51 – [See also: J. LEWY, On Some Institutions of the Old Assyrian Empire. *Hebrew Union College Annual* XXVII (1956) pp.1–79].

373. Inscriptions crétoises de Pylos, *JJP* VI (1952) pp. 7–15.

1953

374. *Ancient History of Western Asia, India and Crete*. Translated by Jindřich Procházka, Ph.D. Prague (:Artia) 1953, XV, 260 pp., ills., 2 maps, 9 plates. New York (:Philosophical Library Inc.) 1953, XVI, 260 pp., 1 map – [See nos. 304, 324, 325, 332, 334, 349].

Reviews: R. J. BRAIDWOOD, *Archaeology* VIII (1955) p. 138; W. F. McDONALD, *Catholic Historical Review* XL (1954) pp. 311–312; M. J. MELLINK, *AJA* LIX (1955) p. 185.

Seznam použitých zkratek

<i>AAA</i>	Annals of Archaeology and Anthropology
<i>AfO</i>	Archiv für Orientforschung
<i>AGI</i>	Archivio Glottologico Italiano
<i>AJA</i>	American Journal of Archaeology
<i>AOS</i>	American Oriental Series
<i>ArOr</i>	Archiv Orientální
<i>AS</i>	Assyriological Studies
<i>AWW</i>	(Kaiserliche/Österreichische) Akademie der Wissenschaften (in Wien), philosophisch-historische Klasse (Denkschriften)
<i>BiOr</i>	Bibliotheca Orientalis
<i>BoSt</i>	Boghazköi-Studien
<i>BSL</i>	Bulletin de la Société de Linguistique de Paris
<i>CRAIB</i>	Comptes rendus ... Académie des Inscriptions et Belles-Lettres
<i>DLZ</i>	Deutsche Literaturzeitung
<i>GGA</i>	Göttingische gelehrte Anzeigen
<i>HZ</i>	Historische Zeitschrift
<i>IAE</i>	Internationales Archiv für Ethnographie
<i>IF</i>	Indogermanische Forschungen
<i>IJ</i>	Indogermanisches Jahrbuch
<i>ILN</i>	Illustrated London News
<i>JA</i>	Journal Asiatique
<i>JAOS</i>	Journal of the American Oriental Society
<i>JEOL</i>	Jaarbericht ... van het Vooraziatisch-Egyptisch Genootschap „Ex Oriente Lux“
<i>JJP</i>	Journal of Juristic Papyrology
<i>JRAS</i>	Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland
<i>JSOR</i>	Journal of the Society of Oriental Research
<i>LZB</i>	Literarisches Zentralblatt für Deutschland
<i>MVA(e)G</i>	Mitteilungen der Vorderasiatischen/Vorderasiatisch – Ägyptischen Gesellschaft
<i>OIP</i>	Oriental Institute Publications

<i>OLZ</i>	Orientalistische Literaturzeitung
<i>OrNS</i>	Orientalia Nova Series
<i>RA</i>	Revue d'Assyriologie et d'Archéologie Orientale
<i>RArch</i>	Revue Archéologique
<i>RÉAn</i>	Revue des Études Anciennes
<i>RHA</i>	Revue Hittite et Asianique
<i>RSO</i>	Rivista degli Studi Orientali
<i>SAOC</i>	Studies in Ancient Oriental Civilization
<i>ThLZ</i>	Theologische Literaturzeitung
<i>TMH</i>	Texte und Materialien der Frau Professor Hilprecht Collection of Babylonian Antiquities im Eigentum der Universität Jena
<i>VDI</i>	Вестник древней истории
<i>WZKM</i>	Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes
<i>ZA</i>	Zeitschrift für Assyriologie und verwandte Gebiete/Zeitschrift für Assyriologie und vorderasiatische Archäologie
<i>ZDMG</i>	Zeitschrift der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft

6 SEZNAM POUŽITÝCH INFORMAČNÍCH ZDROJŮ

6.1 PRAMENY

Archiv Českého rozhlasu, Praha

Archiv Českobratrského evangelického sboru u svatého Salvátora v Praze

Archiv Farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Střešovicích, Praha 6

Archiv hlavního města Prahy

Archiv Humboldtovy univerzity, Berlín

Archiv Jagellonské univerzity, Krakov

Archiv města Brna

Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky, Praha

Archiv Národního muzea, Praha

Archiv státní jerevanské univerzity, Jerevan

Archiv Univerzity Lund

Archiv Vídeňské univerzity, Vídeň

Britské Museum, Londýn

Fond Státní univerzitní knihovny, Sankt Peterburg

Kancelář prezidenta republiky, Praha

Kancelář prezidenta republiky – Archiv Kanceláře prezidenta republiky, Praha

Literární archiv Památníku národního písemnictví, Praha

Masarykův ústav a Archiv Akademie věd České republiky, v. v. i., Praha

Ministerstvo kultury Syrské arabské republiky

Národní archiv v Praze

Národní Galerie v Praze – Sběrka orientálního umění, zámek Zbraslav (později palác Kinských, Praha)

Národní knihovna České republiky, Praha

Národní muzeum v Praze – Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur, Praha

Národní památkový ústav v Praze

Osobní fond Blaženy Slachové

Osobní fond Ing. Pavla Stolaře, CSc.

Osobní fond Marie Hruškové
Osobní fond Marie Lajnerové z Lysé nad Labem
Osobní fond RNDr. Petera Zamarovského, CSc.
Polabské muzeum – Muzeum Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem
Regionální muzeum v Kolíně
Státní oblastní archiv v Praze
Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv, Kolín
Státní oblastní archiv v Praze – Státní okresní archiv, Kladno
Státní okresní archiv Nymburk se sídlem v Lysé nad Labem
Státní okresní archiv, Hradec Králové
Ústav dějin Univerzity Karlovy a Archiv Univerzity Karlovy, Praha
Ústav srovnávací jazykovědy Univerzity Karlovy, Praha
Ústřední archiv církevní kanceláře Českobratrské církve evangelické, Praha 1
Velvyslanectví České republiky v Ankaře, Turecko
Velvyslanectví Turecké republiky v Praze
Vojenský ústřední archiv, Praha

6.2 SEZNAM POUŽITÉ A DOPORUČENÉ LITERATURY

ALaura, Silvia: *Bedřich Hrozný a Říšské osmanské muzeum v Cařihradě v době vypuknutí první světové války/Bedřich Hrozný and the Imperial Ottoman Museum in Constantinople at the Outbreak of World War I*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015 (NG v Praze), s. 125–138.

ALP, Sedat: *Bemerkungen zu den Hieroglyphen des hethitischen Monuments von Imamkulu*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 1–8.

ANDRÉ-SALVINI, Béatrice (ed.): *Babylone*; [catalogue de l'Exposition Babylone, Paris, Musée du Louvre 14 mars – 2 juin 2008, Berlin, Pergamon-Museum 26 juin – 5 – octobre 2008, Londres, British Museum 13 novembre 2008 – 15 mars 2009], 2008, Paris.

BAKOŠ, Ján: *Introduction d'Avicenne à sa »Psychologie«*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 27–30.

BALCAR, Lubomír a kol.: *Církev v proměnách času: sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické*. Praha 1969 (Kalich).

BARTONĚK, Antonín: *Zlatá Egeis*. 1. vydání. Praha 1969 (Mladá fronta).

BOHÁČ, Ladislav, BOUZEK, Jan, GRACE, V.: *Hellenistic and Roman finds from Bedřich Hrozný's excavations at Tell Erfad, Syria, Parts I-II*, *Eirene* 32 (1997), pp. 122–157.

BOHÁČ, Ladislav, BOUZEK, Jan: *Hellenistic and Roman finds from Bedřich Hrozný's excavations at Tell Erfad, Syria, Part III and Addenda*, *Eirene* 35 (1999), s. 47–60.

BOSON, Giustino: *Alcuni sigilli-cilindri del Museo di antichità di Torino*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 64–68.

BOSSERT, Helmuth Theodor: *Das hieroglyphenhethitische Zahlwort „Fünf“*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 123–125.

BOUZEK, Jan, DUFKOVÁ, Marie, HOŠEK, Radislav, ONDŘEJOVÁ, Iva, SEGERT, Stanislav. BOUZEK, Jan ed.: *Corpus Signorum Imperii Romani, Czech*

Republic I: Roman Sculpture from Syria and Asia Minor in Czech Collections. Karolinum, Charles University Press 1999.

BOUZEK, Jan, MUSIL, Jiří, DUFKOVÁ, Marie: *Sheikh Sa'ad, A preliminary report on the project of publication of Hrozný's digs*. *Studia Hercynia* XI, 2008, s. 98–100.

BOUZEK, Jan: *Bedřich Hrozný en Syrie, les fouilles de Sheijh Sa'ad et Telle Erfad en 1924 et 1925*. In: Al-Maqdisi, Michel, *Pioniers et protagonistes de l'archéologie syrienne 1860–1960*, Cat. d'exposition Damas 2008, s. 437–438.

BOUZEK, Jan: *Hrozný's Excavations, 1924–1925: Sheikh Sa'ad, Tell Erfad*. In: *Hrozný and Hittite. The First Hundred Years. Proceedings of the International Conference Held at Charles University, Prague, 11–14 November 2015*. Brill, Leiden/Boston 2020, s. 32–43.

BURIÁNEK, František, ed.: *Svědectví: příběhy českých studentů z akce 17. listopad*. Praha 1979 (Mladá fronta).

ČIHAŘ, Václav: *Bibliographie des travaux de Bedřich Hrozný*. *ArOr*, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 1–20.

DEVOTO, Giacomo: *Nota sulla formazione della lingua ittita*. *ArOr*, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 55–64.

DRAHOVZAL, Jaroslav: *Rodina Hrozných a Střední Polabí*. Kolínský zpravodaj, červenec 1984, s. 9.

DUNAND, Maurice: *Nouvelles inscriptions du Djebel Druze et du Hauran*. *ArOr*, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 144–164.

DUPONT-SOMMER A.: *L'inscription phénicienne de la spatule dite d'Asdrubal*. *ArOr*, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 158–167.

DZIURZYŃSKA Ewa, ĎURČANSKÝ Marek, KODERA Pavel. *Korespondencka Tadeusza Kowalskiego z Janem Rypką i Bedřichem Hroznym.*, Kraków 2007 (Polska Akademi Umiejętności).

DŽANBERIDZE, Nodar Šalvovič, MAČABELI, Kiti Georgievna: *Tbilisi, Mccheta*. Moskva 1981 (Iskusstvo).

EICHNER, Heiner: *Studijní a pracovní léta Bedřicha Hrozného ve Vídni (1897–1919)/Friedrich Hroznýs Studien und Arbeitsjahre in Wien (1897–1919)*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015 (NG v Praze), s. 81–123.

EMRE, K.: A New Mould from Kültepe, in N. Cholidis et alii (eds.), *Beschreiben und Deuten in der Archäologie des Alten Orients. Festschrift für Ruth Mayer-Opificius mit Beiträgen von Freunden und Schülern*, Münster, 1994, s. 71–78.

FAFL, Zdeněk: *Vzpomínka k sedmdesátinám prof. B. Hrozného*. *Nový Orient*, ročník IV. (1949), číslo 8–9, s. 169.

FOŘTOVÁ-ŠÁMALOVÁ, Pavla: *L'art décoratif égyptien*. *ArOr*, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 68–69.

GELB, Ignace Jay: *Hittite Hieroglyphs III*. 1942, (The Oriental Institute of The University of Chicago).

GIDE, André: *Návrat ze Sovětského svazu*, šesté vydání. Překlad Bohumil Mathesius, úprava Ladislav Sutnar. Praha 1936 (Družstevní práce).

GIDE, André: *Návrat ze SSSR a Poopravení „Návratu ze SSSR“*. Překlad Zuzana Tomanová. Praha 2015 (Bourdon).

HÁLEK, Jan. Ed.: *„Přispět může každý“: národní fond Masarykův a oslavy 70. narozenin prezidenta T. G. Masaryka*. Vydání první. Praha 2018 (Masarykův ústav a Archiv AV ČR, v. v. i.).

HAMDAN, Taha: *Prehistoric and Early Urban Mortuary Differentiations in Palestine with Special Reference to Tell Ta'annek*. Berlin 1990 (Freie Universität Berlin).

HANČAR, Franz: *Aus der Problematik Urartus*. *ArOr*, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, pp. 298–309.

HELLER, Jan, HRUŠKA, Blahoslav, CHARVÁT, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea, PEČÍRKOVÁ, Jana, PECHA, Lukáš, PROSECKÝ, Jiří, SADEK, Vladimír, SOUČEK, Vladimír, SOUČKOVÁ, Jana: *Encyklopedie starověkého Předního Východu*, Praha 1999 (Libri).

HNÍZDIL, Pavel: *Bedřich Hrozný, jeho rod, život a dílo. 1. část. Genealogické a heraldické listy.* XXXIV/1, 2014, s. 3–4, 11, 18.

HRBEK, Ivan: *Muḥammads Nachlaß un die Aliden.* ArOr. Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 143–149.

HROZNÝ, Bedřich: *Ancient History of Western Asia, India and Crete.* Praha 1951 (Artia).

HROZNÝ, Bedřich: *Ancient History of Western Asia, India and Crete.* Překlad Jindřich Procházka. New York (Philosophical Library); Prague (Artia) 1953.

HROZNÝ, Bedřich: *Archiv Orientální a československá věda.* Národní listy, 4. června 1932, LXXII/154, s. 5.

HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe IV.* Národní listy, 27. března 1927, LXVII/85, s. 11, 12.

HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe V.* Národní listy, 3. dubna 1927, LXVII/92, s. 11.

HROZNÝ, Bedřich: *Československé výkopy na Kültepe VI.* Národní listy, 10. dubna 1927, LXVII/99, s. 12.

HROZNÝ, Bedřich: *Die Länder Churri und Mitanni und die ältesten Inder.* ArOr I (1929), s. 91–110.

HROZNÝ, Bedřich: *Ein babylonisch-hethitisches Omen.* ArOr I (1929), s. 85–86.

HROZNÝ, Bedřich: *Hethiter und Griechen.* ArOr I (1929), s. 323–343

HROZNÝ, Bedřich: *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement, suivi d'une grammaire hittite hiéroglyphique en paradigmes et d'une liste d'hiéroglyphes. Livraison I.* Praha (Orientální ústav) – Paris (P. Geuthner) – Leipzig (Harrassowitz) 1933, plates I–II.

HROZNÝ, Bedřich: *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement. Transcription et traduction de 41 des plus importantes inscriptions hittites hiéroglyphiques avec commentaire, Livraison II.* Praha 1934, s. 121–314, plates III–XVI.

HROZNÝ, Bedřich: *Les inscriptions hittites hiéroglyphiques. Essai de déchiffrement. Transcription et traduction de 45 inscriptions hittites hiéroglyphiques*

avec commetaire. Résultats d'un voyage en Asie Mineure et Syrie (Juillet – Novembre 1934). Avec 90 planches. Livraison III. Praha 1937, s. 315–510, plates XVII–CVI.

HROZNÝ, Bedřich: *L'invasion des Indo-Européens en Asie Mineure vers 2000 av. J.-C. ArOr I (1929), s. 273–299.*

HROZNÝ, Bedřich: *Nad hrobem mecenáše české vědy. Národní politika, 12. ledna 1927, XLV/11, s. 3–4.*

HROZNÝ, Bedřich: *Narâm-Sin et ses ennemis d'après un texte hittite. ArOr I (1929), s. 65–76.*

HROZNÝ, Bedřich: *O nejstarším stěhování národů a o problému civilisace protoindické. Praha 1939 (Orientální ústav).*

HROZNÝ, Bedřich: *První výzkumná výprava čsl. do Orientu. Národní listy, 6. dubna 1924, LXIV/96, s. 9.*

HROZNÝ, Bedřich: *Stručný přehled mých vědeckých objevů. Praha 1948, s. 6.*

HROZNÝ, Bedřich: *Sumerisch-babylonische Mythen von dem Gotte Ninrag (Ninib). Berlin 1903.*

HROZNÝ, Bedřich: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu. Národní listy – Vzdělávací příloha, 5. června 1927, LXVII/154, s. 11.*

HROZNÝ, Bedřich: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu. Národní listy – Vzdělávací příloha, 5. června 1927, LXVII/154, s. 11.*

HROZNÝ, Bedřich: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu. Národní listy – Vzdělávací příloha, 19. června 1927, LXVII /167, s. 11.*

HROZNÝ, Bedřich: *V Kaisarii. Národní listy, 10. srpna 1924, LXIV/220, s. 9.*

HROZNÝ, Bedřich: *V Kaisarii II. Národní listy, 24. srpna 1924, LXIV/234, s. 9.*

HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 1. Praha - Moskva, II. ročník, č. 1, březen 1937, s. 15–18.*

HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 2. Praha - Moskva, II. ročník, č. 1, duben 1937, s. 44–47.*

HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 3. Praha - Moskva, II. ročník, č. 3, květen 1937, s. 80–84.*

HROZNÝ, Bedřich: *V pěti sovětských republikách, část 5. Praha - Moskva, II. ročník, č. 5, srpen 1937, s. 154–157.*

HROZNÝ, Bedřich: *V říši pŭlměsíce. Praha 1927 (Josef R. Vilímek).*

HROZNÝ, Bedřich: *Ve starozákonné zemi Basan*. Národní listy, 8. června 1924, LXIV/158, s. 9.

HROZNÝ, Bedřich: *Vlastní životopis v kostce*. Venkov, XXVI/1, 1. ledna 1931, příloha, s. 1.

HROZNÝ, Bedřich: *Weiteres zu den Ländern Churri und Mítanni: Das Land Maiteni*. ArOr I (1929), s. 252–253.

HROZNÝ, Bedřich: *Z mých potulek Syrií*. Národní listy, 25. prosince 1924, LXIV/354, s. 10.

HROZNÝ, Bedřich: *Z Prahy na kolínské gymnasium*. Půl století Střední školy v Kolíně 1872–1922. Památník vydaný profesorským sborem Státního reálného gymnasia v Kolíně. Kolín, 1922.

HROZNÝ, Frédéric: *Code hittite provenant de l'Asie Mineure (vers 1350 av. J.-C.)*. Ire partie. Transcription, traduction française, 26 planches. Paris 1922 (P. Geuthner).

HROZNÝ, Friedrich: *Keilschrifttexte aus Boghazköi*. 5. (und) 6. Heft. Leipzig 1921 (J. C. Hinrichs).

HROZNÝ, Friedrich: *Zum Geldwesen der Babylonier*. In: Beiträge zur Assyriologie und Semitischen Sprachwissenschaft IV. Leipzig: J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung, 1902, s. 546–550.

CHARVÁT, Petr: *Archeologické výzkumy Bedřicha Hrozného*. Přednáška na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze ze dne 4. července 2015.

CHARVÁT, Petr: *Archeologický výzkum Bedřicha Hrozného na Šech Sa'adu v Sýrii/The Archaeological Investigation by Bedřich Hrozný at Sheikh Sa'ad in Syria*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015 (NG v Praze), s. 149–160.

CHYTIL, Alois: *Chytilův Adresář hl. m. Prahy. Část 2. Úřady, ústavy, korporace, podniky družstevní, peněžní, průmyslové, obchodní a živnostenské*. Praha 1924 (Alois Chytil).

KAPRAS, Jan: *Péče o jazyk mateřský*. Věstník Ministerstva školství a národní osvěty, XXI./9, 15. září 1939, s. 24.

KAŠPAROVÁ, Lenka: „Akademickým koníčkem“ jediného aktivního sumerologa u nás je Klement Gottwald“. Ozvěny, newsletter Filozofické fakulty Univerzity Hradec Králové, číslo 1, ročník 4/2015, s. 2–9.

KIM, Ronald I., ed., MYNÁŘOVÁ, Jana, ed., PAVÚK, Peter, ed., with the assistance of FRANTÍKOVÁ, Dita and ZEMÁNEK, Petr: *Hrozný and Hittite. The First Hundred Years. Proceedings of the International Conference Held at Charles University, Prague, 11–14 November 2015*. Brill, Leiden/Boston 2020.

KLÍMA, Josef: *Le discours de M. L. Klíma, secrétaire des Journées et le message de M. B. HROZNÝ*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 10–12.

KLÍMA, Josef: *Lidé Mezopotámie*. Praha 1976 (Orbis).

KLÍMA, Josef: *Nad posledním dílem akademika Bedřicha Hrozného*. Nový Orient, ročník VIII., číslo 1, 19. ledna 1953, s. 4.

KLINGER, Jörg: *Chetitština – nejstarší dochovaný indoevropský jazyk/Das Hethitische – die am frühesten überlieferte Sprache des Indogermanischen*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015 (NG v Praze), s. 55–62.

KOLMAŠ, Josef, KRUPA, Viktor, OPATRŇY, Josef, FILIPSKÝ, Jan, ed., et. al.: *Kdo byl kdo. Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté*. Praha 1999 (Libri).

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – jak to bylo s vykopávkami v Sýrii*. Nový Orient, LXVII/2, 2012, s. 49–55.

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – život a dílo*. Brandýs nad Labem 2011 (Dar Ibn Rushd).

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – Life and Work*. Brandýs nad Labem 2012 (Dar Ibn Rushd).

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný – rodina, dětství a studijní léta*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, vol. 46, s. 15–36.

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a Justin Václav Prášek – rodáci z Polabí, kteří si dokázali pomáhat, ve světle korespondence z Archivu Národního muzea v Praze*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, vol. 46, s. 84–106.

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a okupace naší země v dokumentech Archivu Univerzity Karlovy*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, vol. 46, s. 107–116.

KOPECKÝ, René: *Bedřich Hrozný a počátky Orientálního ústavu v Praze s pomocí Národního fondu Masarykova*. Vlastivědný zpravodaj Polabí 2017, vol. 48, s. 56–81.

KOPECKÝ, René: *Jak to bylo s vykopávkami Bedřicha Hrozného v Turecku?* Dějiny a současnost, ročník XXXVII, číslo 3, březen 2015, s. 40–43.

KOPECKÝ, René: *Prof. Dr. Bedřich Hrozný a prof. Dr. Rudolf Dvořák – aneb nové zprávy ze života světového chetitologa.* Vlastivědný zpravodaj Polabí, vol. 43, s. 142–145.

KOPECKÝ, René: Recenze. *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem.* Výbor, ediční úprava a komentář Šárka Velhartická. 1. vydání. Praha: Památník národního písemnictví, 2015, 348 s. Vlastivědný zpravodaj Polabí 2017, vol. 48, s. 160–168.

KOPECKÝ, René: *Vojtech Zamarovský, Bedřich Hrozný a kniha Za tajemstvím říše Chetitů.* Vlastivědný zpravodaj Polabí, 2018, vol. 49, s. 39–45.

KRÁMSKÝ, Jiří: *To the Problem of the Consonantal Correlations of Timbre.* ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, pp. 319–322.

KRETSCHMER, Paul: *Zwei eigentümliche hethitische Götternamen.* ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Prima, 1949, s. 413–419.

KREUZER, Siegfried (ed.): *Taanach/Tell Ta'annek: 100 Jahre Forschungen zur Archäologie, zur Geschichte, zu den Fundobjekten und zu den Keilschrifttexten (Wiener Alttestamentliche Studien).* Wien/Frankfurt 2006.

KRYSZAT, Guido: „...potom i já zemřu.“ *Nálezy staroasyrských tabulek z vykopávek Bedřicha Hrozného/“... dann werde auch ich sterben.“ Die altassyrischen Tontafelfunde aus den Ausgrabungen von Bedřich Hrozný.* In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology.* Praha 2015 (NG v Praze), s. 217–226.

KULAKOĞLU, F.: *Some Animal Representations on Kültepe Pottery of the Assyrian Trading Colony Period,* in: H. I. H. Prince T. Mikasa (ed.), *Essays on Ancient Anatolia, BMECCJ 11,* Wiesbaden, 1999, s. 149–165.

KULAKOĞLU, Fikri: *Archeologický výzkum v Kaneši/The Archaeology of Kaneš.* In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology.* Praha 2015 (NG v Praze), s. 199–216.

LANDSBERGER, Benno: „Hethiterland“ und „Hethiter“ in den Kültepe-Tafeln. ArOr. Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 321–329.

LARSEN, Mogens Trolle: *Ancient Kanesh: a Merchant Colony in Bronze Age Anatolia*. Cambridge 2018 (Cambridge University Press).

LAŠŤOVKA, Marek a kol.: *Pražský uličník – encyklopedie názvů pražských veřejných prostranství. 1. díl (A–N)*, Praha 1997 (Libri).

LAŠŤOVKA, Marek a kol.: *Pražský uličník – encyklopedie názvů pražských veřejných prostranství. 2. díl (O–Ž)*, Praha 1998 (Libri).

LEIKERT, Jozef: *Ráno přišla noc*. Překlad ze slovenštiny Jiří Vrchota. 2. vyd. Praha a Bratislava 1989 (Mladá fronta, Smena).

LESNÝ, Vincenc: *Dhammapada in the Light of Turkestan Discoveries*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 24–27.

LEWY, Hildegard: *Origin and Significance of the Mâgên Dâwîd*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 330–365.

LEWY, Julius: *Apropos of the Akkadian Numerals iš-ti-a-na and iš-ti-na*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 110–123.

LEXA, František: *Deux notes sur l'astronomie des anciens Égyptiens (Pl. XV)*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quarta, November, 1950, s. 442–450.

LEXA, František: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy, 18. června 1927, LXVII/166, s. 4.

LIPIN, L., BELOV, A.: *Hliněné knihy*. Překlad V. Špinko, D. Vejdělková. Praha 1956 (Mladá fronta).

MACEŠKOVÁ, Hana: Chatreššar 2002–2003. Praha: *Materiály k dějinám klínopisu na Univerzitě Karlově I*, 2003, s. 4–48.

MACHEK, Václav: *Hittito-slavica*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 131–141.

MAREK, Václav, OLIVA, Pavel, CHARVÁT, Petr: *Encyklopedie dějin starověku*. Praha 2008 (Libri).

MASSÉ, Henri: *Les études islamiques en France*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 94–97.

MATOUŠ, Lubor: *Les contracts de partage de Larsa provenant des archives d'Iddin-Amurrun (avec 2 planches)*. ArOr, Vol. XVII, SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE, Pars Secunda, 1949, s. 142–173.

MATOUŠ, Lubor: *O čem nám vyprávějí kappadocké tabulky – asyrské obchodní kolonie v Malé Asii ve 20. stol. př. Kr.* Nový Orient, ročník III., s. 87–89.

MATOUŠ, Lubor: *Stopami zašlých kultur: o práci profesora Bedřicha Hrozného*. Praha 1949 (Melantrich).

MEEK, Theophile James: *The Explicative Pronoun šuša in the Code of Hammurabi*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE, Pars Quinta, November, 1950, s. 78–81.

MEYNERSEN, Felicia: „*V archeologické zemi budoucnosti*.“ *Bedřich Hrozný a sochařská díla z období pozdního helénismu a římského císařství z Šech Sa'adu v jižní Sýrii*/"*Im archäologischen Zukunftsland*“. *Bedřich Hrozný und die späthellenistisch-kaiserzeitlichen Bildwerke aus Sheikh Sa'ad in Südsyrien*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015 (NG v Praze), s. 161–180.

MICHEL, Cécile: *Old Assyrian Bibliography of Cuneiform Texts, Bullae, Seals and the Results of the Excavations at Aššur, Kültepe/Kaniš, Acemhöyük, Ališar and Boğazköy (Old Assyrian Archives, Studies, volume 1)*. Leiden, Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, 2003. Preface V.

MILEWSKI, Tadeusz: *La mutation consonantique en hittite et dans les autres langues indo-européennes*. ArOr, Vol. XVII, SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE, Pars Secunda, 1949, s. 189–195.

MOSCATI, Sabatino: *Le massacre des Umayyades dans l'histoire et dans les fragments poétiques*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS

PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE, Pars Quinta, November, 1950, s. 88–115.

MUSIL, Alois: *Personal qualities according to the Rwala Bedouins*. ArOr I (1929), s. 3–13.

MUŽÍKOVÁ, Růžena a kol.: *František Lexa, zakladatel české egyptologie*. Z cyklu: *Velké osobnosti Filozofické fakulty Univerzity Karlovy 2*. Praha 1986 (Univerzita Karlova).

NASHEF, Khaled (ed.): *Tell Ta'annek, 1963–1968*. Birzeit University 1998–2001 (Palestinian Institute of Archaeology).

NEÚSTUPNÝ, Jiří: *Fortifications appartenant a la civilisation danubienne néolithique*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 131–158.

NOVÁKOVÁ, Nea: *Les recherches archéologiques de Bedřich Hrozný au Proche Orient*, in CHARVÁT, P., LAFONT, B., MYNÁŘOVÁ, J., PECHA, L. (edd.): *L'état, le pouvoir, les prestations et leurs formes en Mésopotamie ancienne, Actes du Colloque assyriologique franco-tchèque, Paris, 7-8 novembre 2002*, Praha 2006 (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta), s. 149–157.

NOVÁKOVÁ, Nea, PECHA, Lukáš, RAHMAN, Furat: *Dějiny Mezopotámie*. Praha 1998 (Karolinum).

NOVÁKOVÁ, Nea: *La statuette de bronze de Tell Erfad*. ArOr, Vol. XLVII, n°1-2, 1979, s. 100–102.

ÖZGÜÇ, Tahsin: *Kültepe. Kaniš/Neša. The Earliest International Trading Centre and the Oldest Capital of the Hittites*. Tokyo: The Middle Eastern Culture Centre in Japan, 2003.

ÖZGÜÇ, Tahsin: *Typical Pottery of the Middle Anatolian 'Copper' and 'Bronze Ages' (New Finds from Kültepe Near Kayseri)*, *Artibus Asiae* 10/4 (1947), s. 312–323.

PANTUČEK, Svetozár: *Rozhovor s PhDr. B. Hruškou, DsSc., šéfredaktorem časopisu Archiv Orientální*. *Nový Orient*, ročník 46, číslo 7, 1991, s. 193.

PASÁK, Tomáš: *17. listopad 1939 a Univerzita Karlova*. Praha 1997 (Karolinum).

PERTOLD, Otakar: *Demon and Hero*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 239–250.

PETROVSKIJ, Nikolaj Sergejevič, BELOV, Avraam Moisejevič: *V říši velkého Hapi*. Překlad Drahomíra Vejdělková. Praha 1958 (Mladá fronta).

PhDr. MARDIROSSIAN, N.: *Stav orientalistiky v Československu I*. Národní listy - příloha, ročník LXX/239, 31. srpna 1930, s. 9.

PIRENNE, Jacques: *La politique d'expansion hittite envisagée à travers les traités de vassalité et de protectorat*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 373–382.

POHL, Alfred: *Ein assyrisches Relief aus dem Museo Archeologico von Florenz (mit 1 Tafel)*. ArOr, Vol. XVII, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Secunda, 1949, s. 293–295.

POŘÍZKA, Vincenc: *Hindi Participles used as Substantives*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 166–187.

POUSTA, Zdeněk, ed.: *Trpké vzpomínky na 17. listopad 1939*. Praha 2014 (Karolinum).

POUSTA, Zdeněk: *Historické memento 17. 11. 1939*. Forum – časopis Univerzity Karlovy, ročník VI, číslo 7 (1999–2000), 7. března 2000, s. 5–6.

POUSTA, Zdeněk: *Univerzita Karlova 1945 – akademická samospráva a stát*. Acta Universitatis Carolinae – Studia Territoria XIII. Praha 2008, s. 100–112.

PRÁŠEK, J. V.: *Český učenec rozluštitel jazyka hittitského*. Národní listy, 6. února 1916, LVI/37, s. 9.

PROSECKÝ, Jiří: *Bedřich Hrozný*. Praha 2015 (Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., pro Orientální ústav AV ČR, v. v. i.).

PROSECKÝ, Jiří: *Bibliography of Bedřich Hrozný*. ArOr, Vol. 67, No. 4, November 1999, s. 459–502.

PROSECKÝ, Jiří: *Slova do hlíny vepsaná – Mýty a legendy Babylónu*, Praha 2010 (Academia).

PROVENCE, Michael. *The Great Syrian Revolt and the Rise of Arab Nationalism*. Texas 2005 (University of Texas Press).

PRŮŠEK, Jaroslav: *Quelques mots sur les études relatives à l'Extrême-Orient en Tchécoslovaquie*: ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 215–225.

PŘIBYL, Zdeněk: *Profesor Wenig-Malovský v mých vzpomínkách*. Praha 1999 (Univerzita Karlova v Praze – Právnická fakulta, Ediční středisko), s. 22.

QUENET, Philippe: *Les échanges dun ord de la Mésopotamie avec ses voisins proche-orientaux au 11e millénaire (ca. 3100-2300 av. J. C.)*. (Subartu XXII), Turnhout: Brepols 2008.

RAŠÍN, Ondřej: *Stručná historie muzea v Lysé nad Labem/Brief History of the Museum in Lysá nad Labem*. In: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015 (NG v Praze), s. 233–239.

RŮŽIČKA, Rudolf: *O organizaci Orientálního ústavu se zřetelem k budování české orientalistiky vůbec*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 8. února 1925, ročník 65, výtisk 38, s. 11.

RŮŽIČKA, Rudolf: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Datum neuvedeno.

RŮŽIČKA, Rudolf: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 12. června 1927, LXVII/160, s. 11.

RŮŽIČKA, Rudolf: *Úkoly a cíle Orientálního ústavu*. Národní listy – Vzdělávací příloha, 26. června 1927, LXVII/174, s. 11.

RYPKA, Jan: *Akademik Bedřich Hrozný (6. V. 1879 – 12. XII. 1952)*. Věstník Československé Akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 89.

RYPKA, Jan: *Les Mifredát de Sábit*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 444–478.

RYPKA, Jan: *O Bedřichu Hrozném*. Nový Orient, ročník V, číslo 1, 15. září 1949, s. 220.

SALAČ, Antonín: *Firdousī et la religion babylonienne*. ArOr, Vol. XVIII, No. 1–2, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Tertia, May, 1950, s. 479–484.

SAMAN, Gabriel: *Les études de la langue turque*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, s. 108–113.

SEGERT, Stanislav: *Bedřich Hrozný and the Bible*. ArOr, Vol. LXVII, 1999, number 4, s. 630.

SEGERT, Stanislav: *Zemřel akademik Bedřich Hrozný*. Český bratr – měsíčník Českobratrské církve evangelické. XXIX/1953, s. 20.

SETON-WILLIAMS, Marjory V.: Preliminary Report on the Excavations at Tell Rifa^{at}, *Iraq* 23, 1961, s. 68–87.

SETON-WILLIAMS, Marjory V.: The Excavations at Tell Rifa^{at}, 1964: Second Preliminary Report. *Iraq* 29, 1967, s. 16–33.

SLACH, Miroslav: *Můj starý dobrý Orient-Expres: vyprávění o životě a díle velkého českého orientalisty a chetitologa univ. prof. Bedřicha Hrozného: biografický a archeologický román vědce*. Třebíč 2000 (Akcent).

SOUČEK, Vladimír: *Bedřich Hrozný: 1879–1952. K stému výročí narození akademika Bedřicha Hrozného*. Lysá nad Labem 1979.

SOUKUP, Miroslav: *Historie areálu evangelického sboru v Lysé nad Labem*. Vlastivědný zpravodaj Polabí, vol. 46, s. 5–14.

SOUKUPOVÁ, Manka: *Čechoslovák, objevitel starověkého národa*. Naše republika, VIII/4, 1937–1938, s. 50.

STUHLÍK, Milan: *Asie – cesta asijských národů. Průvodce výstavy, Náprstkovo muzeum v Praze v roce 1960*. Praha 1960 (Náprstkovo muzeum).

SYRUČEK, Milan, SVOBODA, Josef: *Proč zmizely insignie Karlovy Univerzity. 70 let pátrání po 700 let starých symbolech české historie*. V Praze 2015 (COSMOPOLIS).

ŠIMEK, Otokar: *Odkud kam? Zjitřních hodin objevitele starých kultur*. Nový Orient, ročník IV, číslo 8–9, 15. května 1949.

ŠIMEK, Otokar: *Odkud kam? Zjitřních hodin objevitele starých kultur*. Nový Orient, ročník IV, číslo 8–9, 15. května 1949, s. 170–171.

ŠVANKMAJER, Milan, VEBER, Václav, SLÁDEK, Zdeněk, MOULIS, Vladislav, DVOŘÁK, Libor: *Dějiny Ruska*. Šesté doplněné vydání. Praha 2012 (Nakladatelství Lidové noviny).

TAUBENSCHLAG, Rafael: *The Inviolability of Domicile in Greco-Roman Egypt*. ArOr, Vol. XVIII, No. 3, *SYMBOLAE AD STUDIA ORIENTIS PERTINENTES FREDERICO HROZNÝ DEDICATAE*, Pars Quinta, November, 1950, s. 293–297.

TESAŘ, Jan: *Mnichovský komplex: jeho příčiny a důsledky*. 2. vyd. Praha 2014 (Prostor).

TOLSTOV, Sergej Pavlovič: *Po stopách Chórezmu*. Překlad Pavel Poucha. 1. vydání. Praha 1951 (Slovanské nakladatelství).

TOMEŠ, Jan a kol.: *Český biografický slovník XX století*, III. díl Q–Ž. Praha a Litomyšl 1999 (Paseka a P. Meissner).

TORRI, Giulia, BARSACCHI, Francesco G.: *Hethitische Texte in Transkription KBo 12*. Wiesbaden 2018.

VACÍN, Luděk: *The Unknown Benno Landsberger. A Biographical Sketch of an Assyriological Altmeister's Development, Exile, and Personal Life*. In collaboration with Jitka Sýkorová. Leipziger Altorientalistische Studien 10. Wiesbaden 2018 (Harrassowitz).

VÁVRA, Jaroslav Raimund: *Když kamení promluví: kapitoly libanonsko-punsko-syrské*. 1. vydání. Praha 1962 (Svobodné slovo).

VAVROUŠEK, Petr, NOVÁKOVÁ, Nea: *Digitalizace výkopových deníků Bedřicha Hrozného*. Praha 2002 (Ústav starého Předního východu a srovnávací jazykovědy Filozofické fakulty Univerzity Karlovy).

VAVROUŠEK, Petr: *Pán chetitských tabulek*. Praha 2009 (Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta).

VEENHOF, Klaas R.: *Kültepe Tabletleri VIII*. Ankara 2017 (AKDITYK Türk Tarih Kurumu Yayinlari).

VELHARTICKÁ, Šárka (ed.): *Dopisy Bedřicha Hrozného literárním osobnostem*. Praha 2015 (Památník národního písemnictví).

VELHARTICKÁ, Šárka, (ed.), KLINGER, Jörg, SIEGLOVÁ, Jana, EICHNER, Heiner, ALAURA, Silvia, SVATOŠ, Michal, CHARVÁT, Petr, MEYNERSEN, Felicia, NOVÁKOVÁ, Nea, KULAKOĞLU, Fikri, KRYSZAT, Guido, PAYNE, Annick, RAŠÍN, Ondřej: *Bedřich Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology*. Praha 2015 (NG v Praze).

VELHARTICKÁ, Šárka, (ed.): *Orientalista Bedřich Hrozný – rozluštitel chetitského jazyka ve světle nově objevených dokumentů/The Orientalist Bedřich Hrozný – the Hittite Language Decipherer in the Light of Newly Discovered Documents*. In: *Bedřich*

Hrozný a 100 let chetitologie = Bedřich Hrozný and 100 Years of Hittitology. Praha 2015 (NG v Praze), s. 11–54 .

VOLTEN, Aksel: *The Papyrus-Collection of the Egyptological Institute of Copenhagen*. ArOr, Vol. XIX, Nos. 1–2, LES ACTES DES JOURNÉES SCIENTIFIQUES D'ORIENTALISME 1949, November, 1951, pp. 70–74.

VYHLÍDAL, Zdeněk: *Kdybych tě znovu volal, už se neotáčej... Příběh Jana Opletala*. V Praze 2015 (Plus).

WENGROW, David: *The Archaeology of Early Egypt. Social Transformations in North-East Africa, 10.000-2650 BC*. Cambridge 2006 (Cambridge University Press).

WIEDEMANN, Andreas: *Nadace Reinharda Heydricha v Praze, 1942–1945*. Překlad: Věra Macháčková – Riegerová. Praha 2004 (Pražská edice).

ZAMAROVSKÝ, Vojtech: *Za tajemstvím říše Chetitů*. Praha 1961 a 1964 (Mladá fronta), Bratislava 2006 (Perfekt).

ZEMÁNEK, Petr: *Srovnání dvou českých překladů chetitského vyprávění o městě Zalpa*. Nový Orient, ročník LXXIII (2018), číslo 1, s. 71–73.

ZILYNSKÁ, Blanka: *Poválečná obnova a zápas o charakter univerzity*. Dějiny Univerzity Karlovy, IV. 1918–1990, Praha 1998.

Kolektiv autorů: *Příruční slovník jazyka českého*. Díl II., K–M. [Vydává třetí třída České akademie věd a umění]. V Praze 1937–1938.

Sbírka zákonů a nařízení státu československého, částka 11 (10. února 1922).

The New Encyclopaedia Britannica, 1991, The University of Chicago, Vol. 10, s. v. Sayce, Archibald H(enry), s. 493.

Zákon o Československé akademii věd. Zasedání Národního zasedání 29. října 1952. Věstník Československé akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 24–28.

Československá akademie věd ustavena. Věstník Československé akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 31.

Dekret presidenta republiky Klementa Gottwalda. Věstník Československé akademie věd, ročník 62, leden–únor 1953, s. 29–30.

Literatura a věda – Český vědec do Orientu. Národní listy, 6. března 1924, LXIV/65, s. 5.

- Literatura a věda (krátké zprávy)*. Národní listy LXI/162 (15. června 1921), s. 5.
- Návrat profesora dr. B. Hrozného*. Národní listy, 22. prosince 1936, LXXVI/350, s. 5.
- Podváděný Masaryk*. Rudé právo, 30. května 1924, ročník V, č. 127, s. 1.
- První úspěchy výpravy prof. B. Hrozného do Orientu*. *Literatura a věda*. Národní listy, 9. května 1924, LXIV/128, s. 4.
- Přednáška prof. dr. Bedřicha Hrozného*. Národní listy, 23. ledna 1936, LXXVI/22, s. 5.
- Přednáškové turné prof. dr. Hrozného*. Národní listy. LXXV/308, 10. listopadu 1935, s. 11.
- Různé zprávy*. Národní politika, 30. srpna 1921, XXXIX/237, s. 4.
- Státní pohřeb akademika Bedřicha Hrozného v Praze*. Rudé právo, XXXII-XXXIII/343, 23. prosince 1952, s. 1.
- Světové kulturní výročí UNESCO. Bedřich Hrozný 1879–1952*. Nový Orient, XXXIV/5, 1979, s. 148–149.
- Ustavující schůze Orientálního ústavu*. Národní politika, 2. března 1928, XLVL/62, s. 4.
- Z jubilejní výstavy soudobé kultury v Brně*. Národní politika, 30. srpna 1928, XLVI/241, s. 5.
- Z kulturního života – literatura a věda*. Národní listy, 19. dubna 1924, LXIV/109, s. 9.
- Z vědeckého světa. Druhá část pocty prof. dr. B. Hrozného*. Lidové noviny, LVII/301, 24. prosince 1949, s. 5.
- Z vědeckých sborníků a časopisů. Symbolae Hrozný*. Lidové noviny, LVII/113, 14. května 1949, s. 5.
- Zemřel ThDr. Zdeněk Soušek*. Česká biblická společnost.
- АЛЬШИЦ: *Камни говорят*. Ленинградский университет. 28 ноября 1936 г., № 31 (266). с. 4.
- ДУНАЕВСКАЯ, И. М., РЕБЕР Д. Г.: *Бедржих Грозный*. Вестник древней истории, Издательство Академии наук СССР, 1953, № 3, с. 224–226.

ГРОЗНЫЙ, Фридрих: *В пяти советских республиках*. Вестник древней истории - *Revue d'histoire ancienne*, Издательство Академии наук СССР, 1937, № 1, с. 14–23.

СТРУВЕ, В. В., *Работа профессора Грозного*. Ленинградский университет. 21. декабря 1936 г., № 34 (269), с. 2.

6.3 ELEKTRONICKÉ ZDROJE

<http://www.libri.cz/databaze/orient/main.php>
<https://www.phil.muni.cz/fil/scf/komplet/mukar.html>
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=600>
<http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=970>
<http://www.databazeknih.cz/autori/petr-vavrousek-13284>
<https://biblio.hiu.cas.cz/authorities/61367?locale=cs>
<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/25037/>
http://aleph.nkp.cz/F/TV6MRSTLS4H8QX3V45VK27V2VGBCXT28BUA286E5CAYTSKAVL2-55595?func=full-set-set&set_number=079777&set_entry=000002&format=999
https://en.wikipedia.org/wiki/Fritz_Hommel
<http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/encyklopedie.html>
<http://www.deutsche-biographie.de/pnd116063718.html>
<http://www.cambridge.org/gb/academic/subjects/languages-linguistics/historical-linguistics/assyrian-grammar-comparative-purposes>
https://en.wikipedia.org/wiki/E._A._Wallis_Budge
http://aleph.nkp.cz/F/BK4XACAL6RGY7DD625I3UU5KS3G7C4GXDUP739YU DJ1SQE6TXH-48518?func=find-b&find_code=WTL&request=Tell+Taanek+&adjacent=N&x=36&y=7#tail
https://archive.org/details/bub_gb_GbBhAAAAMAAJ/page/n5, citováno
<http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/4/obsah/jaroslav-goll-14.-7.-1846-8.-6.-1929-70.-vyroci-umrti.html>
<http://abicko.avcr.cz/2008/1/09/portret-josefa-hlavky.html>
<http://abicko.avcr.cz/archiv/2000/6/obsah/rudolf-dvorak-140.-vyroci-narozeni-80.-vyroci-umrti.html>
<http://www.libri.cz/databaze/orient/search.php>
http://cdli.ox.ac.uk/wiki/doku.php?id=figulla_hugo_heinrich
<https://whowaswho-indology.info/1959/figulla-hugo-heinrich/>
https://sites.google.com/site/latinalexikon/h#HOMO_HOMINI_LUPUS
http://www.usc.edu/dept/LAS/wsrp/information/REL499_2011/Hittite%20Laws.pdf

<https://www.ff.cuni.cz/fakulta/o-fakulte/historie-fakulty/prehled-dekanu-ff-uk/novotny/>

<http://abicko.avcr.cz/2012/03/14/>

<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1918-1938-csr/edvard-benes/gustav-habrman-43104/>

http://www.rozhlas.cz/zpravy/historie/_zprava/univerzita-karlova-patra-po-ukradenych-insigniich-uz-67-let-zatim-marne--1116650, citováno 29

https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Kapras

http://iuridictum.pecina.cz/w/Lex_Mare%C5%A1

<http://www.libri.cz/databaze/kdo20/search.php?zp=11&name=Opletal+Jan>

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPeriodical.do?id=15198&it=0>

http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/primator_a_volene_organy/Primatorka/stali_v_cele/karel_baxa.html

<http://libri.cz/databaze/kdo18/search.php?zp=3&name=%A9%C1MAL+P%D8EM YSL&vic=1>

http://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=2569

https://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/historie-minulych-vlad/prehled-vlad-cr/1918-1938-csr/antonin-svehla-2/*kopie-1-prof--judr--karel-englis-74647/

http://ukar.ff.cuni.cz/starsi_vyzkumy

<http://ukar.ff.cuni.cz/Bouzek>

<http://www.worldstatesmen.org/Syria.html>

<https://archive.org/stream/wiedererstehende00kold#page/n9/mode/2up>

<http://www.hurriyetdailynews.com/kultepe-a-key-center-of-culture-135673>

<https://whc.unesco.org/en/tentativelists/5905/>

<http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/encyklopedie.html>

https://books.google.cz/books?id=v8PQ_-3O6poC&pg=PA177&dq=Franz:+Rainer+Vollkommer,+Neue+Sternstunden+der+Arch%C3%A4ologie&hl=cs&sa=X&ei=mYz9VKqgEejCywPg9oCgCQ&ved=0CCAQ6AEwAA#v=onepage&q=Franz%3A%20Rainer%20Vollkommer%2C%20Neue%20Sternstunden%20der%20Arch%C3%A4ologie&f=false

<http://abicko.avcr.cz/archiv/2004/6/obsah/lubor-niederle-1865-1944-.html>

<http://www.bibliothecaeconomica.cz/library/author/detail.aspx?id=Hotowetz,%20Rudolf&view=0>

<http://baila.net/autor/100639015/zdenek-fafl>

<http://www.slovník-cizich-slov.cz/paroxysmus.html>

<http://www.libri.cz/databaze/kdo18/search.php>

<http://abicko.avcr.cz/archiv/2002/9/obsah/nove-objevy-ze-stareho-egypta-na-strankach-archivu-orientalniho.html>

http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/DOBI%C3%81%C5%A0_Josef_26.9.1888-20.1.1972

<http://abicko.avcr.cz/archiv/2002/9/obsah/nove-objevy-ze-stareho-egypta-na-strankach-archivu-orientalniho.html>

https://cs.wikisource.org/wiki/Ott%C5%AFv_slovn%C3%ADk_nau%C4%8Dn%C3%BD/Caveant_consules

https://en.wikipedia.org/wiki/Alexander_Svanidze

https://cs.wikipedia.org/wiki/Andrej_Bubnov

http://www.orientalstudies.ru/eng/index.php?option=com_personalities&Itemid=74&person=16

http://www.orientalstudies.ru/rus/index.php?option=com_personalities&Itemid=74&person=185

http://is.muni.cz/th/180950/ff_b/Posudek.oponent-Kroupova.pdf, citováno 7

http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=fachidiot

<http://www.galeriekroupa.cz/cs/m-679-fortova-pavla-1886-1974/>

<https://sites.google.com/site/latinalexikon/v>

https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_I._Georgiev

https://en.wikipedia.org/wiki/Henri_Mass%C3%A9

https://en.wikipedia.org/wiki/Jerzy_Kury%C5%82owicz

https://en.wikipedia.org/wiki/Vladimir_Minorsky

https://cs.wikipedia.org/wiki/Sabatino_Moscati

https://en.wikipedia.org/wiki/Julius_Pokorny

[https://fi.wikipedia.org/wiki/Martti_R%C3%A4s%C3%A4nen_\(kielitieteilij%C3%A4](https://fi.wikipedia.org/wiki/Martti_R%C3%A4s%C3%A4nen_(kielitieteilij%C3%A4)

A4)

<http://is.muni.cz/do/sci/UAntrBiol/el/encyklopedie/encyklopedie.html>
<https://www.knihovnicka.net/autor/13490-hajek-lubor/zivotopis-biografie/>
<http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?Fvazba=pusobeni&IDosoby=21575>
<http://www.dumbible.cz/web/cs/informace/clanky/clanek/listopadova-akce-ctyrititulky-se-slevou-30procent>
<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-10671.html>
<http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/4/obsah/encyklopedie-starovekeho-predniho-vychodu.html>
<http://www.polabskemuzeum.cz/lysa-nad-labem/sbirky-a-expozice>
http://www.zsbhrozneho.cz/svp/svp_kap_3.pdf
<http://www.cuni.cz/UK-4218.html>
<http://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/19399-adolf-hoffmeister.html>
<http://enlil.ff.cuni.cz/node/159>
https://cdli.ucla.edu/collections/prague/prague_cz.html
<http://www.etana.org/sites/default/files/coretexts/19851.pdf>
<https://cuni.cz/UK-3925.html>
<https://www.epravo.cz/vyhledavani.aspx?Id=1716&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>
https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0036_00.htm
https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/3vo/tisky/T0122_00.htm
<http://www.badatelna.eu/fond/151017>
http://ukarold.ff.cuni.cz/starsi_vyzkumy
https://www.researchgate.net/publication/341313171_Hrozny_and_Hittite_The_First_Hundred_Years_Proceedings_of_the_International_Conference_Held_at_Charles_University_Prague_11-14_November_2015_Culture_and_History_of_the_Ancient_Near_East_107
https://en.wikipedia.org/wiki/Maurice_Sarrail
https://en.wikipedia.org/wiki/Great_Syrian_Revolt

7 RESUMÉ

In my thesis, I focused on life and impacts of scientific research of Prof. Dr. Bedřich Hrozný on Oriental Institute in Prague.

Firstly, I described the family and childhood of Prof. Dr. Bedřich Hrozný. Then, I went in for his studies at High School, I continued with description of his studies at University in Vienna and his scholarships in Berlin and London.

Secondly, I focused my attention on his stay at the Library of the University in Vienna, where he had been working as the librarian until the end of the WW1. During this period he took part at the archaeological research in Palestine, solved Hittite language and translated Hittite tablets from Boğazköy.

Then, I concentrated on time period after the end of the WW1, when Prof. Dr. Bedřich Hrozný started to work at the Charles University in Prague.

I described the period during the WW2 and the following years of his life. During the period of WW2, he became the Chancellor of the Charles University, where he saved lives of several students from the Nazi soldiers.

In 1919 was established Masaryk National Fund. Thanks to this fund was established the Oriental Institute in Prague as well. Bedřich Hrozný received some money from the Masaryk National Fund for his archaeological research in Orient too.

In 1924, Bedřich Hrozný organized the first Czechoslovak archaeological research in Orient, specifically in Syria, which was followed by the archaeological research in Turkey, where he found Kappadokie tablets. I focused on the ways, how Prof. Hrozný transported some archaeological items from his research both from Syria and from Turkey as well.

Bedřich Hrozný took part in creation of Oriental Institute in Prague and started with publishing of its periodical *Archiv Orientální*.

I mentioned the wide publication activity of Prof. Dr. Bedřich Hrozný. He published his articles in newspapers and he also wrote a lot of books. I wrote chronological view of Bedřich Hrozný's life as well.

To sum up, in my work I focused on life of Prof. Dr. Bedřich Hrozný with an accent not only on his professional activities but on his life as well. Anyway, I mentioned partly his personal life as well, because in my opinion, it creates an important background for his successful professional life.

8 SEZNAM PŘÍLOH

1. Genealogie prof. PhDr. Bedřicha Hrozného.
2. Prof. Dr. Bedřich Hrozný.
3. Rodný dům Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem.
4. Kniha pokřtěných; pod číslem 9 je uveden Bedřich Hrozný (strana 1).
5. Kniha pokřtěných; jako poslední je uveden Bedřich Hrozný (strana 2).
6. Václav Hrozný, otec Bedřicha Hrozného.
7. Anna Hrozná, rozená Šimáčková, matka Bedřicha Hrozného.
8. Marie a Anna Hrozných, sestry Bedřicha Hrozného.
9. Matka Anna Hrozná s dcerami Marií a Annou a synem Bedřichem.
10. Jindřich Hrozný s manželkou, bratr Bedřicha Hrozného.
11. Svatební fotografie Vlasty a Bedřicha Hrozných.
12. Dcery Helena a Olga Hrozných.
13. Bedřich Hrozný s dcerami Helenou a Olgou.
14. Bedřich Hrozný s manželkou Vlastou a dcerami Helenou a Olgou.
15. Olga Hrozná.
16. Helena Hrozná.
17. Marie Lajnerová a vedoucí Polabského muzea – Muzea Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem Ondřej Rašín.
18. Dům v Kolíně, Žižkova ulice, č. p. 150, kde žila Anna Hrozná se svými dětmi. Dům dnes již neexistuje.
19. Spis notářský, týkající se prodeje domku č. 150 na Kouřimském předměstí v Kolíně, který zakoupila vdova Anna Hrozná (strana 1).
20. Spis notářský, týkající se prodeje domku č. 150 na Kouřimském předměstí v Kolíně, který zakoupila vdova Anna Hrozná (strana 2).
21. Spis notářský, týkající se prodeje domku č. 150 na Kouřimském předměstí v Kolíně, který zakoupila vdova Anna Hrozná (strana 3).
22. Vysvědčení Bedřicha Hrozného z osmé třídy.
23. Záznam o provedení maturitní zkoušky Bedřicha Hrozného.
24. Bedřich Hrozný jako student na Vídeňské univerzitě.

25. Hrozného zápis ze zimního semestru školního roku 1897/98 na Vídeňské univerzitě. V dolní části formuláře je uvedeno datum zápisu na Filozofickou fakultu ze dne 4. října 1897.
26. Diplom Bedřicha Hrozného – doktor filozofie (19. července 1901).
27. Titulní list dizertační práce Bedřicha Hrozného na téma *Felsgrafiti der Chanlâner* z roku 1900.
28. Obsah dizertační práce Bedřicha Hrozného na téma *Felsgrafiti der Chanlâner* z roku 1900.
29. Hrozného žádost o povolení k získání doktorské hodnosti z filozofie a připuštění k rigorózní zkoušce na Vídeňské univerzitě ze dne 11. dubna 1901 (strana 1).
30. Hrozného žádost o povolení k získání doktorské hodnosti z filozofie a připuštění k rigorózní zkoušce na Vídeňské univerzitě ze dne 11. dubna 1901 (strana 2).
31. Hrozného poplatek ve výši 40 korun uhrazený Univerzitní kvestuře za odborný posudek ze dne 12. dubna 1901.
32. Ukázka s poznámkami Bedřicha Hrozného z asyrštiny, Berlín, 22. ledna 1902 (sešit obsahuje celkem 55 listů textu).
33. Ukázka s poznámkami Bedřicha Hrozného z arabštiny, Kolín nad Rýnem, 26. února 1902 (sešit obsahuje celkem 48 listů textu).
34. Dopis Bedřicha Hrozného do Britského muzea v Londýně ze dne 21. dubna 1902 s žádostí o studium klínopisných tabulek (strana 1).
35. Dopis Bedřicha Hrozného do Britského muzea v Londýně ze dne 21. dubna 1902 s žádostí o studium klínopisných tabulek (strana 2).
36. Dopis Bedřicha Hrozného do Britského muzea v Londýně ze dne 21. dubna 1902 s žádostí o studium klínopisných tabulek (strana 3).
37. Klínopisná tabulka (hymnus) z Britského muzea v Londýně, se kterou pracoval Bedřich Hrozný, Mezopotámie, 690–330 př. n. l.
38. Klínopisná tabulka (astrologický text) z Britského muzea v Londýně, se kterou pracoval Bedřich Hrozný, Mezopotámie, 690–630 př. n. l.
39. Klínopisná tabulka (mytologický text) z Britského muzea v Londýně, se kterou pracoval Bedřich Hrozný, Mezopotámie, 690–630 př. n. l.
40. Dopis Bedřicha Hrozného do Britského muzea v Londýně ze dne 7. července 1902 s žádostí publikovat vybrané klínopisné texty (strana 1).

41. Dopis Bedřicha Hrozného do Britského muzea v Londýně ze dne 7. července 1902 s žádostí publikovat vybrané klínopisné texty (strana 2).
42. Dopis Bedřicha Hrozného do Britského muzea v Londýně ze dne 11. července 1902 s poděkováním za svolení publikovat vybrané klínopisné texty.
43. Žádost Bedřicha Hrozného o udělení *venie legendi* pro semitské jazyky se zvláštním zřetelem pro výzkum klínového písma ze dne 18. ledna 1905, podané u profesorského kolegia Filozofické fakulty Vídeňské univerzity (strana 1).
44. Žádost Bedřicha Hrozného o udělení *venie legendi* pro semitské jazyky se zvláštním zřetelem pro výzkum klínového písma ze dne 18. ledna 1905, podané u profesorského kolegia Filozofické fakulty Vídeňské univerzity (strana 2).
45. Protokol *Schůzka kolokvia s habilitantem Dr. Bedřichem Hrozným* ze dne 20. března 1905.
46. Protokol *Zkušební přednáška habilitanta pana Dr. Bedřicha Hrozného* ze dne 26. května 1905.
47. Protokol z habilitace Bedřicha Hrozného ze dne 15. května 1905 (strana 1).
48. Protokol z habilitace Bedřicha Hrozného ze dne 15. května 1905 (strana 2).
49. Korespondenční lístek Bedřicha Hrozného zaslaný Otokarovi Šimkovi dne 25. dubna 1915 s informacemi o svém prvním nástupu do vojenské služby.
50. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi s informacemi o svém druhém nástupu do vojenské služby a o chetitštině ze dne 18. září 1915 (strana 1).
51. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi s informacemi o svém druhém nástupu do vojenské služby a o chetitštině ze dne 18. září 1915 (strana 2).
52. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi s informacemi o svém druhém nástupu do vojenské služby a o chetitštině ze dne 18. září 1915 (strana 3).
53. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi s informacemi o svém druhém nástupu do vojenské služby a o chetitštině ze dne 18. září 1915 (strana 4).
54. Fotografie vojáka Bedřicha Hrozného z 1. světové války.
55. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi, ze dne 24. prosince 1914 (strana 1).
56. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi, ze dne 24. prosince 1914 (strana 2).
57. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi, ze dne 24. prosince 1914 (strana 3).
58. Dopis Bedřicha Hrozného Otokarovi Šimkovi, ze dne 24. prosince 1914 (strana 4).

59. Z památníku Marie Lajnerové z Lysé nad Labem, kam Bedřich Hrozný mj. napsal první chetitské slovo, které rozluštil – *va-a-tar* (voda).
60. Chetitský zákoník z archivu chetitských králů.
61. Výzva Zemské správy politické v Praze Bedřichovi Hroznému ve věci navrácení služného za leden a únor 1919 rakouské vládě.
62. Dopis z 1. června 1919, kterým Bedřich Hrozný rozvázal svůj pracovní poměr na Filozofické fakultě Vídeňské univerzity.
63. Dům na adrese Mánesova 9/173 (nyní Slavíčkova) v Praze Bubenči, kam se Bedřich Hrozný přestěhoval se svou rodinou z Vídně.
64. Dům na adrese Klidná 7/285 v Praze – Ořechovka, kam se Bedřich Hrozný přestěhoval se svou rodinou z ulice Mánesova 9/173, Praha.
65. Dopis prezidenta republiky T. G. Masaryka zaslaný ministrovi školství a národní osvěty ze dne 20. dubna 1919, týkající se jmenování Bedřicha Hrozného řádným profesorem klínopisného bádání a dějin starého Orientu na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze.
66. Jmenování Bedřicha Hrozného řádným profesorem na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze (strana 1).
67. Jmenování Bedřicha Hrozného řádným profesorem na České universitě Karlo-Ferdinandově v Praze (strana 2).
68. Bedřich Hrozný rektorem Univerzity Karlovy.
69. Sdělení o jmenování Bedřicha Hrozného rektorem Univerzity Karlovy pro studijní rok 1939/40.
70. Poděkování Bedřicha Hrozného za zvolení rektorem Univerzity Karlovy, zaslané rektorovi Univerzity Karlovy univerzitnímu profesorovi JUDr. Vilémovi Funkovi.
71. Dopis rektora Bedřicha Hrozného zaslaný profesorovi Josefovi Šustovi s poděkováním za intervenci za zatčené profesory Univerzity Karlovy.
72. Důvodová zpráva týkající se užívání jazyků v Protektorátu Čechy a Morava se zaměřením na Univerzitu Karlovu. Podepsáni: ředitel univerzitní kanceláře JUDr. Josef Říha a rektor Bedřich Hrozný (strana 1).
73. Důvodová zpráva týkající se užívání jazyků v Protektorátu Čechy a Morava se zaměřením na Univerzitu Karlovu. Podepsáni: ředitel univerzitní kanceláře JUDr. Josef Říha a rektor Bedřich Hrozný (strana 2).

74. Důvodová zpráva týkající se užívání jazyků v Protektorátu Čechy a Morava se zaměřením na Univerzitu Karlovu. Podepsáni: ředitel univerzitní kanceláře JUDr. Josef Říha a rektor Bedřich Hrozný (strana 3).
75. Dopis rektora Bedřicha Hrozného rektorátu Českého vysokého učení technického ze dne 17. října 1939 ve věci užívání dvojjazyčnosti (čeština a němčina).
76. První promoce Bedřicha Hrozného co by rektora Univerzity Karlovy ze dne 20. října 1939.
77. Dopis Bedřicha Hrozného ze dne 27. října 1939 ve věci požadavků Německé univerzity ohledně Karolína, Archivu Univerzity Karlovy a další (strana 1). Dopis byl zaslán patrně inspektorovi Archivu Univerzity Karlovy univ. prof. Dr. Václavovi Vojtíškovi.
78. Dopis Bedřicha Hrozného ze dne 27. října 1939 ve věci požadavků Německé univerzity ohledně Karolína, Archivu Univerzity Karlovy a další (strana 1). Dopis byl zaslán patrně inspektorovi Archivu Univerzity Karlovy univ. prof. Dr. Václavovi Vojtíškovi.
79. Dopis rektora Bedřicha Hrozného zasláný spectabilis, týkající se opatření na 28. října 1939.
80. Opatření rektora Bedřicha Hrozného rozeslané posluchačům Univerzity Karlovy v souvislosti s aktivitami na 28. října 1939.
81. Protokol vypracovaný rektorem Bedřichem Hrozným, týkající se deponování starožitností Semináře pro klínopisné bádání Univerzity Karlovy za druhé světové války.
82. Parte Bedřicha Hrozného.
83. Fotografie z pohřbu Bedřicha Hrozného v aule Univerzity Karlovy.
84. Smuteční průvod z pohřbu Bedřicha Hrozného – jeho rodina.
85. Původní náhrobní kámen rodiny Hrozných, nacházející se na zahradě farnosti Českobratrské církve evangelické v Lysé nad Labem.
86. Místo posledního odpočinku Bedřicha Hrozného a jeho rodiny v Lysé nad Labem.
87. Uhrazení 50 000 Kč Zemskou bankou Bedřichovi Hroznému na vrub účtu Živnostenské banky, Orientální ústav, Národní fond Masarykův v Praze, ze dne 6. února 1924.

88. Část protokolu *sepsaného o schůzi komise, jež se má zabývatí otázkou o způsobu zevnějších oslav narozenin p. prezidenta, jakož i o účelu jich a sestaviti finanční plán, kteráž konala se dne 23. ledna 1920 o 5. hod. odpolední na radnici Staroměstské.*
89. Návrh rozdělení Národního fondu Masarykova vypracovaný na Prezídium Ministerstva věcí zahraničních, ze dne 26. listopadu 1920. Částka u Orientálního ústavu byla dodatečně navýšena o 1 000 000 Kč (5. položka seshora).
90. Rozdělení jmění Národního fondu Masarykova, ze dne 23. června 1921. Pod číslem 9 je položka Orientálního ústavu v konečné výši 4 000 000 Kč.
91. Část protokolu *sepsaného o schůzi komise, jež se má zabývatí otázkou o způsobu zevnějších oslav narozenin p. prezidenta, jakož i o účelu jich a sestaviti finanční plán, kteráž konala se dne 23. ledna 1920 o 5. hod. odpolední na radnici Staroměstské*, strana 8. V Protokolu je uvedeno, že se původně pro Národní fond Masarykův počítalo s částkou 150 000 000 korun (9. řádek zespoda).
92. Záloha na cestu do Orientu pro prof. Aloise Musila a Dr. Zdenka Fafla, ze dne 29. prosince 1920, č. 7405/pres. ve výši 2 000 000 Kč.
93. Korespondenční lístek Bedřicha Hrozného zaslaný Aloisovi Musilovi ze dne 20. září 1921, kde se zmiňuje o plánech, které hodlal přednést v Orientálním ústavu (ještě před jeho zřízením zákonem č. 27 ze dne 25. ledna 1922).
94. Průvodní dopis Zemské banky k zaslanému výpisu z účtu Orientálního ústavu v Praze ze dne 19. července 1922.
95. Účetní kniha „*Národní fond – Orientální ústav 1925–1929*“.
96. Výpis z účetní knihy „*Národní fond – Orientální ústav 1925–1929*“. Bedřich Hrozný obdržel dne 27. června 1927 částku 20 000 Kč (1. položka).
97. Záznam týkající se přidělení 50 000 Kč Bedřichovi Hroznému na rok 1924 Kanceláři prezidenta republiky.
98. Dopis Zemské banky Kanceláři prezidenta republiky, týkající se vyplacení 50 000 Kč pro Bedřicha Hrozného.
99. Poděkování ministra zahraničních věcí Edvarda Beneše Bedřichovi Hroznému za zaslání publikace.
100. Ukázka z prvního výkopového deníku Bedřicha Hrozného (strana 98).

101. Šejch Sa'ad v Sýrii po 9 dnech práce (pohled z jihovýchodu).
Návštěva z městečka Navy při vykopávkách na Šejch Sa'adu, ze dne 17. dubna 1924. Na zadní straně fotografie jsou uvedeni: *mudír, učitel, kupec a šofér*.
102. Šejch Sa'ad v Sýrii – Bedřich Hrozný (vpravo uprostřed) a architekt Jaroslav Cukr (vlevo uprostřed).
Skupinová fotografie při vykopávkách na Šejch Sa'adu.
103. Jobova svatyně na pahorku Šejch Sa'ad.
Jobova svatyně na pahorku Šejch Sa'ad během archeologických aktivit.
104. Vnitřní prostory Jobovy svatyně na pahorku Šejch Sa'ad.
105. Vnitřní prostory Jobovy svatyně na pahorku Šejch Sa'ad se stélou Ramesse II.
106. Vnitřní prostory Jobovy svatyně na pahorku Šejch Sa'ad.
107. Ing. Jaroslav Cukr.
108. Z vykopávek u Jobovy svatyně na Šejch Sa'adu.
Z vykopávek u Jobovy svatyně na Šejch Sa'adu.
109. Dobrá nálada pod pahorkem Šejch Sa'ad.
Jižní příkop na Šejch Sa'adu, kde bylo nalezeno mnoho soch.
110. Z průběhu vykopávek na pahorku Šejch Sa'ad.
111. Z vykopávek na Šejch Sa'adu – nejjižnější příkop, kde bylo nalezeno obilí.
Pahorek na Šejch Sa'adu po skončení vykopávek.
112. Nákres architekta Jaroslava Cukra z vykopávek na Šejch Sa'adu – zastropení a okno Jobovy svatyně.
113. Nákres architekta Jaroslava Cukra z vykopávek na Šejch Sa'adu – věž Jobovy svatyně.
114. Nákres architekta Jaroslava Cukra z vykopávek na Šejch Sa'adu – Jobova svatyně.
115. Turecký pas Bedřicha Hrozného (přední strana).
116. Turecký pas Bedřicha Hrozného (zadní strana).
117. Zpráva Bedřicha Hrozného o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925, strana 5, kde je popsána přeprava starožitností z Turecka do Prahy – poslední řádek.

118. Zpráva Bedřicha Hrozného o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925, strana 6, kde je popsána přeprava starožitností z Turecka do Prahy – první tři řádky.
119. Pahorek Tell Erfád ze západu.
Obec Tell Erfád s návší, nacházející se u stejnojmenného pahorku.
120. Pohlednice Bedřicha Hrozného zaslaná ministerskému radovi ze syrského Tell Erfádu ze dne 14. listopadu 1924, s vyznačením míst archeologických prací. Pod pahorkem jsou umístěny tři stany – vlevo stan pro kuchyň, uprostřed stan Bedřicha Hrozného a vpravo stan architekta Joslava Cukra. Vlevo vzadu je stan alžírských vojáků, kteří prováděli dozor.
121. Pohlednice Bedřicha Hrozného zaslaná do Kanceláře prezidenta republiky, ze Sýrie z Tell Erfádu, s vyobrazením odkrytého helénistického schodiště. Na schodišti stojí francouzský kaprál – dozorce (výše) a architekt Jaroslav Cukr.
122. Tell Erfád z jihu.
Tell Erfád (příkop Jih II.).
123. Tell Erfád (příkop Jih II.).
Tell Erfád (příkop Jih II. z jihozápadu).
124. Tell Erfád (příkop Jih II.).
Zed' u schodiště na severu Tell Erfádu.
125. Tell Erfád (severozápadní příkop).
Jižní příkop na Tell Erfádu.
126. Schéma příkopů na Tell Erfádu.
127. Nákres příkopu Jih II. na Tell Erfádu.
128. Nákres půdorysu chrámu na Tell Erfádu – příkop Jih II.
129. Podrobnější nákres půdorysu chrámu na Tell Erfádu – příkop Jih II.
130. Nákres výkopů na pahorku Tell Erfád v roce 1924 – I. etapa.
131. Ing. Václav Petraš.
132. Bedřich Hrozný u obětního oltáře anebo patky sloupu, Tell Erfád.
133. Chetitská bohyně arpadská, nalezená během archeologických vykopávek na syrském pahorku Tell Erfád, v dubnu 1925.

134. Zpráva Bedřicha Hrozného o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925, strana 11, kde je popsána přeprava starožitností ze Sýrie do Prahy – řádky 21 až 29.
135. Dopis Bedřicha Hrozného adresovaný Ministerstvu zahraničních věcí ČSR ve věci přepravy syrských archeologických vykopávek do ČSR ze dne 22. dubna 1926.
136. Návrh dopisu Bedřichovi Hroznému z Ministerstva zahraničních věcí ČSR ve věci přepravy syrských archeologických vykopávek do ČSR.
137. Bedřich Hrozný na vykopávkách na tureckém pahorku Kültepe.
Bedřich Hrozný na vykopávkách na tureckém pahorku Kültepe.
138. Počátek výkopů v jednom příkopě na pahorku Kültepe.
Fotografie z vykopávek na pahorku Kültepe.
139. Z archeologických vykopávek na Kültepe.
Z archeologických vykopávek na Kültepe.
140. Nádoba nalezená na pahorku Kültepe, vedle níž stojí sluha a kuchař Alí.
141. Zpráva Bedřicha Hrozného o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925, strana 16, kde je popsán způsob získání kappadockých tabulek – poslední dva řádky.
142. Zpráva Bedřicha Hrozného o archeologických cestách a výkopech v Orientu v letech 1924 a 1925, strana 17, kde je popsán způsob získání kappadockých tabulek – první odstavec.
143. Dopis z Generálního konzulátu Československé republiky v Istanbulu zaslaný Bedřichovi Hroznému ze dne 12. prosince 1935.
144. Dopis z Generálního konzulátu Československé republiky v Istanbulu zaslaný Bedřichovi Hroznému ze dne 20. prosince 1935.
145. Žádost Bedřicha Hrozného zaslaná Kanceláři prezidenta republiky o 10 000 Kč na podporu jeho 4měsíční studijní cesty do Orientu v roce 1927.
146. Záznam z žádosti Bedřicha Hrozného směřované Kanceláři prezidenta republiky o 10 000 Kč na podporu jeho 4měsíční studijní cesty do Orientu v roce 1927 (strana 1).

147. Záznam z žádosti Bedřicha Hrozného směřované Kanceláři prezidenta republiky o 10 000 Kč na podporu jeho 4měsíční studijní cesty do Orientu v roce 1927 (strana 2).
148. Žádost Bedřicha Hrozného o možnost vycestovat jako diplomatický kurýr ze dne 20. června 1927, aby mohl dopravit do Prahy starožitnosti z Kültepe.
149. Dopis Bedřicha Hrozného prezidentovi republiky ze dne 16. dubna 1934 s žádostí o povolení 33 000 Kč na pětiměsíční vědeckou cestu do Turecka, Sýrie, Iráku a Persie (strana 1).
150. Dopis Bedřicha Hrozného prezidentovi republiky ze dne 16. dubna 1934 s žádostí o povolení 33 000 Kč na pětiměsíční vědeckou cestu do Turecka, Sýrie, Iráku a Persie (strana 2).
151. Pozvánka íránského Ministerstva školství a Archeologické společnosti Bedřichovi Hroznému při příležitosti oslav tisícího výročí narození básníka Firdausího.
152. Zpráva československého Chargé d'affaires z Teheránu zaslaná na Ministerstvo zahraničních věcí ve věci oslav tisíciletí Firdausího v Persii (strana 1).
153. Zpráva československého Chargé d'affaires z Teheránu zaslaná na Ministerstvo zahraničních věcí ve věci oslav tisíciletí Firdausího v Persii (strana 2). Hrozného omluva je uvedena v prvním odstavci.
154. Zpráva československého Chargé d'affaires z Teheránu zaslaná na Ministerstvo zahraničních věcí ve věci oslav tisíciletí Firdausího v Persii (strana 3).
155. Zpráva československého Chargé d'affaires z Teheránu zaslaná na Ministerstvo zahraničních věcí ve věci oslav tisíciletí Firdausího v Persii (příloha se seznamem 42 zahraničních hostů – Bedřich Hrozný je pod č. 18).
156. Bedřich Hrozný při prepisování nápisů, nacházejících se nedaleko obce Ağılli, Acigöl (dříve Topada) v Turecku.
Tamtéž (pohled ze zadní strany).
157. Bedřich Hrozný při práci v ankarském Augusteu. Jeho vědecké práci přihlížel Ladislav Černý.

158. Korespondenční lístek od Bedřicha Hrozného Aloisovi Musilovi, ve kterém ho prosí o příspěvek do připravovaného vědeckého čtvrtletního časopisu.
159. Ukázka chetitských hieroglyfických znaků.
160. Kopie dopisu Karla Dyrynka Vrchnímu inspektorátu státních tiskáren a úředních novin v Praze, v záležitosti chetitských typů písma ze dne 16. května 1934.
161. Dopis Karla Dyrynka Bedřichovi Hroznému, v záležitosti chetitských typů písma ze dne 18. prosince 1934 (strana 1).
162. Dopis Karla Dyrynka Bedřichovi Hroznému, v záležitosti chetitských typů písma ze dne 18. prosince 1934 (strana 2).
163. Dopis Karla Dyrynka Bedřichovi Hroznému s prosbou v záležitosti chetitských typů písma ze dne 18. června 1935.
164. Záznam o telefonátu Bedřicha Hrozného do Kanceláře prezidenta republiky ze dne 17. března 1937.
165. Dopis československého chargé d'affaires s. i. z Moskvy ve věci přednášek Bedřicha Hrozného v Sovětském svazu (strana 1).
166. Dopis československého chargé d'affaires s. i. z Moskvy ve věci přednášek Bedřicha Hrozného v Sovětském svazu (strana 2).
167. Bedřich Hrozný, dopisující člen Královské české společnosti nauk, ze dne 10. ledna 1912.
168. Bedřich Hrozný – mimořádný člen České Akademie věd a umění, ze dne 26. listopadu 1924.
169. Bedřich Hrozný – dopisující člen Ugro-finské společnosti v Helsinkách, ze dne 2. prosince 1927.
170. Bedřich Hrozný – čestný občan města Lysá nad Labem ze dne 23. července 1928.
171. Bedřich Hrozný – diplom ze dne 15. října 1928, který obdržel z Výstavy soudobé kultury ČSR, pořádané v Brně, za vystavené předměty vědecké ceny v expozici odboru vědy, duchové a technické kultury a školství vysokého.
172. Bedřich Hrozný – řádný člen Istituto di Studi Etruschi, Florencie, ze dne 21. dubna 1934.

173. Bedřich Hrozný – člen historicko-filozofické třídy Norské akademie věd v Oslo, ze dne 29. března 1935.
174. Bedřich Hrozný – čestný člen Asiatické společnosti v Paříži, ze dne 13. června 1935.
175. Bedřich Hrozný – zahraniční člen Královské švédské akademie věd, Stockholm, ze dne 27. listopadu 1935.
176. Bedřich Hrozný – důstojník Řádu čestné legie – jmenován prezidentem francouzské republiky dne 20. dubna 1937.
177. Bedřich Hrozný – čestný člen Finské společnosti věd, ze dne 13. prosince 1937.
178. Bedřich Hrozný – řádný člen Královské české společnosti nauk, ze dne 18. července 1945.
179. Bedřich Hrozný – doktor h. c., Pařížská univerzita – Sorbonna, ze dne 15. prosince 1945.
180. Bedřich Hrozný – čestný doktor profesorského sboru Univerzity Oslo, ze dne 5. května 1946.
181. Bedřich Hrozný – člen čestného předsednictva Syndikátu českých spisovatelů, ze dne 19. května 1946.
182. Bedřich Hrozný – držitel Státní ceny za vědu v oboru duchovědném za dílo *Nejstarší dějiny Přední Asie a Indie*, ze dne 28. října 1947.
183. Bedřich Hrozný – doktor h. c., Univerzita Klimenta Ochridského, Sofia, ze dne 15. června 1949.
184. Bedřich Hrozný – čestný člen Norského archeologicko-filologického ústavu v Leidenu, ze dne 16. listopadu 1949.
185. Kopie rhytonu v podobě stěvíce, Kültepe, 19. století př. n. l.
186. Archeologické vykopávky a vědecké aktivity Bedřicha Hrozného – nástin lokalit Blízkého a Středního východu (mapa).
187. Přednášková činnost Bedřicha Hrozného na území bývalého Sovětského svazu (mapa).
188. Působíště Bedřicha Hrozného zachycené v náčrtu mapy – Evropa.
189. Dopis Aloise Musila Bedřichovi Hroznému, ve kterém ho mj. prosí, aby nepřepínal své síly (strana 1).

190. Dopis Aloise Musila Bedřichovi Hroznému, ve kterém ho mj. prosí, aby nepřepínal své síly (strana 2).
191. Polabské muzeum – Muzeum Bedřicha Hrozného Lysá nad Labem (před rekonstrukcí).
Osobní věci Bedřicha Hrozného a fotografie jeho neteře a synovce.
192. Pamětní deska Bedřicha Hrozného na jeho rodném domě v Lysé nad Labem.
193. Památník Bedřicha Hrozného k jeho stému výročí narození v Lysé nad Labem.
194. Náměstí Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem.
195. Základní škola Bedřicha Hrozného v Lysé nad Labem.
196. Věra Čechová.
197. Karikatura Bedřicha Hrozného od Adolfa Hoffmeistra.